

a

C. 13

1

prom toam dibana eotie and ga ion
the auva. regio. Secretario 04703. 1496.

Marsilius Ficinus Florentinus Bitur's
de triplici vita.

f n n s s
f

f
f
f

de buer ff praedicatorum arabianensis

¶ Prohemiū Marfilii Ficini Florentini In librū
De Vita Ad magnanimū Laurentium Medicē
Patrię Seruatorem.

B ACCHVM poetę, summum antistitē
sacerdotū, bis natū canunt. Forte signi-
ficantes, uel futurū sacerdotem statim
initiatum, oportere renasci. Vel perfecti tandem
sacerdotis mentem deo penitus ebriā, iam uide-
rī renatā. Aut forsan humillore sensu, uinū Bac-
chi germen generari semel in uite quasi Semele,
maturis sub phębo racemis: regenerari rursus
post ipsum uindemię fulmen in suo uase uinum
uelut in Iouis femore merum. Sed de sacris ipse
sentia mysteriis nō est loquēdum: ubi mox phy-
sica potius ope languētibus opitulaturū sumus
Nec agēdū stilo grauitatis seruo: sed libero po-
tius & iocoso: postq̄ a Libero patre nescio quō
statim exorsi sumus. Et recte inq̄, nescio quomō
Nam forte prudentior aliq̄s a Phębo medicorū
primo, potiusq̄ a Baccho medicinaz auspīcatus
esset. Quid uero? Siquod non uanum omen sit ī
ore nūc sorte quadam pferente Bacchum. Hic
ei almo quodā uino securitate letissima, salubri-
us forte medetur, q̄ herbis ille suis carmibusq̄
Phęb⁹. Quocunq; uero sensu uel illa uel hęc ac-
ceperis, dux ille sacerdotum Bacchus geminas

quasi matres habuisse fertur. Melchisedech autem summus ille sacerdos, unam uix matrem, unum uix patrem habuit. Ego sacerdos minimus patres habui duos: Ficinum medicum; Cosmum medicum: Ex illo natus sum: ex isto renatus. Ille quidem me Galieno: tum medico, tum Platonico commendauit. Hic autem diuino consecrauit me Platoni. Et hinc similiter atque ille Marsilium medico destinauit. Galienus quidem corporum: Plato uero medicus animorum.

Quandiu igitur sub Platone salutare animorum exercui medicinam. Quando post librorum omnium eius interpretationem, mox decem atque octo de animorum immortalitate libros, et eterna felicitate composui: ita pro uiribus patri meo medici satisfaciens. Medico uero patri, satis deinceps facieduz putans, librum de litteratorum ualitudine curanda composui. Desiderabant preterea post haec homines litterati, non tantum bene quandoque ualere: sed etiam bene ualentes diu uiuere. His ergo deinde librum de uita longa dedi. Diffidebant autem medicinis atque remediis in re tanta terrenis. Adiunxi librum de uita tum ualida tum longa celitus companda: ut ex ipso mundi corpe uiuo uita quaedam uegetior in corpus nostrum quasi quoddam mundi membrum uelut ex uite propagaret. His uero tu medicinae libris ignosce precor indulgentissime Laurenti: si dum medicus esse uolo: nescio quomodo etiam nolis

DE VITA SANA.

sum & si nō bon⁹ sepe poeta. Nā & phēbus idē ē medicinę rector, poesisq; magister: uitāq; illē suā nobis non tam per herbas q̄ p citharā cantū q; largitur. Ipsa q̄netiā Venus apud astrologos musicum eque parit, & medicū. Sed hacten⁹ dū litteratorū ciuiūq; similiū uitę curiosius cōsulo librorū meorū salutē negligo: q̄diu inter se patior eē seiunctos. Quāobré in eos nūc primū pius, in corpus unū copulo. Cuius artubus in unam formā iam cōpactis uita prin⁹ adsit. Nō potest autē hoc opus physicum, id quasi corp⁹ meum, uitam accipere, nisi meā. Eiusmodi uero uita ex mea dumtaxat pēdet anima. Hęc aut iādiu penes te magnanīe Laurenti mi patrone uiuit: i ea p̄sertim āplīssimā, q̄diū tuarū pte: ubi una cū Platone, nostrū illud de animorū immortalitate seruat op⁹, tuo iā pridē noi dedicatū. At anim⁹ iste meus: & si i beata quadā quasi patria penes te uitā agit, uerūtāmē, quod & theologi uolūt, inquietus ē interea, donec op⁹ id physicū tanq̄ suū corpus accipiat. Accipe igitur optiē Laurēti, post illos de aīa, hos etiā de corpe libros: eodēq; afflatu, quo & ill⁹ dudū, feliciter his aspira. Ita. n. & corpus hoc sub tuo spirītu, p suā uiuet animā: & anima uicissim nostra cum hoc iā suo corpore i tuis laribus cōquiescet.

UNIVERSALIS INSCRIPTIO.

Liber de uita. In Tres Libros Diuisus. Primus d'
uita sana. ¶ Secundus de uita lōga. ¶ Terrius de
uita cēlitus.

DE cura ualitudinis eorum qui incumbunt
studio litterarum.

A R S I L I V S Ficinus Flo-
rentinus Georgioantonio Vespuc-
cio & Iohāni Baptiste Boninsegnio
uiris pbirate doctrinaq; insignibus
S.D. Multa uobiscum his temporibus peripa-
teticorū more deābulando confabulari sumus
de curāda eorum ualitudine, qui assidue incum-
būt studio litterarū: Quę qdē breui pstricta cō-
pendio uobis potissimū cōmēdare decreui. Ne-
q; prius id opusculū uel ipse pbabo, q̄ a uobis p-
cipue uiris, amicisq; pbatissimis probatū esse re-
sciuerō: uel elegantissimū Laurentii Medicis no-
stri iudiciū subire pmittā Cuius quidē prospere
ualitudini est in primisli opus fuerit, cōsulturū.
Vix. n. presentib; litteratis presertim nris prospici
et unq; nisi prius eorū patrono Mecēnari pspe-
xerit. Legite igitur diligenter: atq; curate ualitu

2 DE VITA SANA.

dinē diligētissime. Sublata eī sanitate, sublimes musarū fores, nisi deus omnipotēs mira quadaꝫ uirtute & ducat & patefaciat, aut non tangunt a nobis unq̄, aut certe frustra pulsantur. Physicam uero hanc disputationē nostraz eo potissimū tanq̄ argumentū quoddā spectare uolumus uidelicet si consequēde sapiētie gratia, corporis sanitas rātope querēda ē, multo magis sanitatē mentis, qua sola potest sapiētia ꝓprehendi, esse querēdā: alioquī inscite omnino scientiā querunt, q̄cunq; inlana mente sapiētia capere moluntur. Sanitatē q̄dē corporis Hippocrates, animi uero socrates pollicetur. Sed ueram utriusq; sanitatē solus ille præstat: q̄ sic exclamat. Vei, te ad me omnes q̄ laboratis, & onerati estis: atq; ego uos reficiā. Ego sum uia, ueritasq; & uita.

¶ Nouem studiosorū duces.

Q Vicunq; iter illud asperū arduūq; & longum ingrediuntur, quod quidē uix tandē ad excelsum nouē musarū templū assiduo labore p̄ducit, nouē omnino itineris huius ducibus indigere uidentur. Quorū primi q̄dem tres ī cælo. Tres seq̄ntes in aīo. Postremi tres ī terra nos ducunt. Principio in cælo Mercurius, ut inuestigādo musarū iter aggrediamur, uel impellit uel adhortatur. Sigdē mercurio tributū est inuesti-

gationis om̄is officiũ. Deinde Phębus ip̄e & q̄-
rentes an̄os & res quęſitas ſplędore uberrimo
ſic illuſtrat, ut perſpicue qđ querebatur, a nobis
iueniatur. Accedit gratioſiſſima uenus gratia-
rum mater: atq; alm̄is omnino letiſq; radiis ſuis
rem oẽm adeo cõdit & ornat: ut quicqđ & inſti-
gãte Mercurio quęſitũ fuit, & mōſtrante Phę-
bo iam erat inuẽtũ: mirifica quadã & ſalutari ue-
nuſtate Veneris circũfuſum delectet ſemp & p-
ſit. Sequũtur tres itin̄eris huius duces i aĩo: uide-
licet uoluntas ardēs & ſtabilis: Acumen ingenii
Memoria tenax. Tres i terra poſtremi ſunt: Pru-
dẽtiſſimus paterfamilias. Probat̄iſſimus p̄cep-
tor: Medicus peritiſſimus. Abſq; hiſ nouẽ duci-
bus nemo ad ipſum nouẽ muſarũ templũ pueni-
re uel potuit, uel poterit unq̄. Ceteros qđem du-
ces ab initio nobis p̄cipue deus om̄ipotēs natu-
raq; tribuit. Tres uero poſtremos n̄ra adhibet
diligentia. Sed p̄cepta officiaq; quę ad patrẽ
familias, & quę ad p̄ceptorẽ circa litterarũ ſtu-
dia prin̄et, antiq; plures ſapient̄esq; tractauerũt
p̄cipue plato n̄r & ſepe alias: & i libris de rep.
ac de legib⁹ diligẽtiſſime. Deinde Ariſtoteles in
politicis. Plutarch⁹ quoq; & Quĩtilianus egre-
gie. Solus autem litterarũ ſtudioſis hacten⁹ de-
eſt medicus aliq;: qui manũ euntibus porrigat,

DE VITA SANA.

salutaribusq; consiliis atq; medicinis adiuuet eos, quos neq; cælum neq; animus, neq; paterfamilias preceptor ue destituit. Ego igitur sorte eorū laboriosissimā miserat⁹, qui difficile Mineruę minuēris neruos iter agunt, primus tanquā medicus debilibus & ualitudinariis adsum: sed utinā facultate tam integra, q̄ propitia uoluntate. Surgite iam adolentes deo duce alacres. Surgite iuuenes, atq; uiri: quos ardentius Mineruę studiū nimis eneruat. Accedite libenter ad medicū: qui uobis ad instituti uestri perfectionē mōstrāte deo atq; fauēte cōsilia remediaq; salutaria largietur.

Quā diligens habēda cura sit cerebri: cordis: stomachi: spiritus.

P Rincipio quantam cursores cruriū, athletę brachiorū, musici uocis curā habere solent: tantam saltē litterarū studiosos cerebri, & cordis icorisq; & stomachi oportet habere. Immo uero tanto maiorem, quanto & mēbra hęc prestantiora q̄ illa sunt: & uī frequentius atq; ad potiora his mēbris q̄ illi illis utunt. Præterea solers qlibet artifex instrumēta sua diligētissime curat. Penicillos pictor: Malleos icudescq; faber erarius: Miles equos & arma: Venator canes & aues: Citharam citharedus: & sua qsq; similiter. Soli uero musarum sacerdotes, soli summi boni

ueritatiscq; uenatores tam negligentes, proh ne-
 phas tamq; infortunati sunt ut istrumētū illud,
 quo mundū uniuersum metiri quodāmodo &
 capere possunt negligere penitus uideantur. In-
 strumentū eiusmodi, spiritus ipse est: qui apud
 medicos uapor quidā sanguinis purus, subtilis
 calidus, & lucidus definitur. Atq; ab ipso cordis
 calore ex subtiliori sanguine pcreatus uolat ad
 cerebrū: ibiq; animus ipso ad sensus tam interio-
 res q̄ exteriores exercēdos assidue utitur. Quā-
 obrem sanguis spiritui seruit: Spiritus sensibus:
 Sensus deniq; rationi. Sāguis autē a uirtute na-
 turali, quē ī iecore stomachoq; uiget, efficit. Te-
 nuissima sanguis pars fluit ī cordis fontē: ubi ui-
 ralis uiget uirt^o. Inde creati spirit^o cerebri & (ut
 ita dixerim) Palladis arces ascendunt. In quibus
 animalis id est sentiēdi mouēdiq; uis dominaf.
 Itaq; talis plurimum ferme contēplatio ē, q̄le sē-
 sus ipsius obsequiū. Talis autē sensus, qualis &
 spiritus. Spirit^o uero talis, qualis et sanguis, & tres
 illę uires, quas dixim^o: naturalis scilicet, uitalis, et
 animalis, a quibus, p̄ quas, in quibus spūs ipsi conci-
 piuntur: nascūtur atq; fouētur.

Litterati pituitę & atrę bili obnoxii sunt. c
Non solū uero mēbra illa uiresq;, & spirit^o
 hoiesq; litterarū cupidi curare diligentissi-

DE VITA SANA.

me debent: uerum etiã pituitã semp & atram bilingem nõ aliter q̃ nauigãtes scyllam atq; carybdim cauerrime deuitare iubentur. Quãtũ ei reliquo corpore ociosi sunt, tantũ cerebro ac mente negociosi. Inde pituitã qd̃ greci flegma. Hinc atrã bilẽ, quã iidẽ melancoliã uocãt gignere cõpelluntur. Illa quidẽ ingeniũ sepe obrũdit & suffocat. Hęc uero si nimĩ abũdauerit, flagrauerit ue, asidua cura crebrisq; deliramẽtis uexat animũ, iudiciũq; pturbat. Vt nõ imerito dici possit, litteratos fore & p̃cipue sanos, nisi cũ pituita molesta est: et lerissimos sapiẽtissimosq; oĩz, nisi bilis atq; uitio uel merere sepe, uel interdũ desipere compellantur.. ¶ Quot sint causę, qbus litterati melancolici sint uel fiant.

UT aut litterati sint melancolici, tres potissimũ causas species faciunt. Prima celestis: Secunda naturalis: Tertia est humana. Celestis, quoniã Mercurius, q̃ ut doctrinas inuestigem⁹ inuitat, & Saturnus, qui efficit ut i doctrinis inuestigandis perseuerem⁹, inuentaſq; seruem⁹: frigidum quodãmo sicciq; ab astronomis eẽ dicunt: uel si forte Mercuri⁹ nõ sit frigid⁹: sit tñ sepe Sol propinquitate siccissim⁹: q̃lis est natura apd̃ medicos melãcolica: eandẽq; naturã Mercurius ipse Saturnusq; litterarũ studiosis eorũ sectatorib⁹

impartiūt ab initio / ac seruāt augētq; quotidie.
Naturalis autē cā eē uiderur: q; ad sciētias prę
fertim difficīles psequēdas necesse est animū ab
externis ad interna tāq; a circūferētia quadā ad
centrū sese recipere. Atq; dū specular in ipso (ut
ita dixerim) hoīs centro stabilissime permanere.
Ad cētrū uero a circūferētia se colligere / figiq; i
centro maxime terre ipsius est propriū: cui qdēz
atrabilis p̄similis ē. Igitur atrabilis aīm ut se &
colligat in unū / & sistat in uno / p̄templeturq; af
fidue puocat. Atq; ipsa mundi centro similis ad
centrū rerū singularū cogit inuestigandū. Eue
hīq; ad altissima queq; p̄prehēdēda: qñqdē cū
Saturno maxie cōgruit altissimo planetarū. Cō
tēplatio quoq; ip̄a uicissim assidua quadā colle
ctiōe & quasi p̄pressione naturā atrē bili p̄simi
lem cōtrahit. **H**umana uero id ē ex nobis cā
est. Qm̄ frequēs agitatio mentis cerebrū uehe
menter exsiccat. Igitur humore magna ex parte
consumpro / quod caloris naturalis pabulū est /
calor quoq; plurimū solet extingui. Vnde natu
ra cerebri sicca frigidaq; euadit. Que qdē terre
stris & melācolica qualitas nōmiatur. Pręterea
ob frequētissimū iquisitionis motū spiritus quo
q; moti p̄tinue resoluuntur. Resolutos autē spi
ritus ex subtiliori sanguie instaurari necessariuz

DE VITA SANA.

est. Quapropter subtiliorib⁹ clarioribusq³ sanguis partib⁹ sepe psumptis, reliquus sanguis necessario densus redditur & siccus & ater. Accedit ad hæc: q³ natura in pteplatiõe cerebro prorsus cordiq³ intenta, stomachũ eparq³ destituit. Quare alimentis preserti uel uberiorib⁹ uel duriorib⁹ male concoctis, sanguis inde frigid⁹ crassusq³ & niger efficitur. Postremo nimio mēbro rũ ocio neq³ superflua excernunt: neq³ crassi fusciq³ uapores exalant. Hęc omnia melācolicũ spiritum mēstumq³, & pauidum animũ efficere solent. Siq³ dē interiores tenebrę multo magis q̄ exteriores, merore occupāt animum atq³ terrent. Maxime uero lītteratorũ omnĩũ hĩ atra bile premūtur, q³ sedulo philosophię studio dediti mentem a corpore rebusq³ corporeis seuocant, icorporeisq³ coniungunt: tũ quia difficili⁹ admodũ opus maiorĩ quoq³ indiget mentis itentione: tũ quia quatenus mentem icorporeę ueritati coniungunt, eaten⁹ a corpore disiungere compellũtur. Hĩnc corpus eorum nõnunq³ quasi semianimũ redditur atq³ melancolicũ. Quod quidē Plato noster in timeo significat, dicens animũ diuina sepiissime & intentissime contemplātē, alimentis eiusmodĩ adeo adulescere potētemq³ euadere, ut corpus suum supra q̄ natura corporis pa-

riatur, exsuperet: ipsumque uehementioribus agita-
tionibus suis aliquando uel effugiat quodammodo, uel non
nunquam quasi dissolueri uideatur.

¶ Cur melancolici ingeniosi sint, & quales me-
lancolici sint eiusmodi: quales contra. 4.

Hactenus quam ob causam musarum sacerdotes
melancolici uel sint ab initio, uel studio fi-
ant, rationibus primo celestibus: Secundo natu-
ralibus: Tertio humanis ostendisse sufficiat. Quod
quidem confirmat in libro problematum Aristoteles.
Omnes enim inquit uiros in quauis facultate presta-
tes melancolicos extitisse. Qua in re Platonice
illud quod in libro de scientia scribitur confirmauit. Inge-
niosos uidelicet plurimum peritatos furiososque esse
solere. Democritus quoque nullos inquit uiros in
genio magnos, preter illos qui furore quodam per-
citi sunt, esse unquam posse. Quod quidem Plato no-
ster in phedro probare uidetur dicens, poeticas
fores frustra absque furore pulsari. Et si diuinum
furorem hic forte intelligi uult, tamen neque furor
eiusmodi apud physicos aliis unquam ullis preterquam
melancolicis incitatur. ¶ Deinceps uero assignanda
de a nobis rationes sunt, quare democritus & Pla-
to & Aristoteles asserant melancolicos nonnullos
interdum adeo ingenio cunctos excellere, ut non
humani sed diuini potius uideantur. Assueuerunt

DE VITA SANA.

id Democritus & Plato & Aristoteles absq; du-
bio. Rationē uero tantę rei haud satis explicare
uidentur. Audendū tamē monstrante deo cau-
sas idagare. ¶ Melancolia. id ē atra bilis, est du-
plex. Altera qdē naturalis a medicis appellatur.
Altera uero aduisione cōtingit. Naturalis illa ni-
hil est aliud q̄ densior quędā siccioreq; pars san-
guis. Aduisa uero ī species q̄tuor distribuitur
Aut enim naturalis melancolię: aut sanguis pu-
rioris: aut bilis: aut falsę pituitę cōbustione cōci-
pitur. Quęcunq; aduisione nascitur, iudicio &
sapientię nocet. Nempe dum humor ille accen-
ditur atq; ardet, concitatos furentesq; facere so-
let. Quam gręci maniam nuncupant: nos uero
furorē. At qñ iam extinguitur, subtilioribus cla-
riorib⁹ q; partibus resolutis, solaq; restante fuli-
gie terra stolidos reddit & stupidos. Quę habi-
tū melācoliā ppe & amētiā uecordiāq; appellāt
Sola igitur atra bilis illa quam dixim⁹ natura-
lem ad iudiciū nobis sapientiamq; conducit.
Neq; tamen semper. Sane si sola sit, atra nimium
dēsaq; mole, obfuscat spiritus, terret animū, ob-
tundit ingenium. ¶ Si uero pituitę simplici mis-
ceatur, cum frigidus obstiterit circū p̄cordia
sanguis, crassa quadam frigiditate segnitiem ad-
ducit atq; torporē. Atq; ut densissimę cuiusq;

materię natura est, quādo eiusmodi melancolia frigescit, ad summū frigiditatis intēditur. Quo ī statu nihil speratur: timentur omnia: tedit cęli cōuexa tueri. ¶ Si bilis atra uel simplex uel mixta putrescit, quartanā gignit febrē: lienis tumores: & multa generis eiusdē. ¶ **¶** Vbi nimis exuberat siue sola sit, siue cōiūcta pituitę spirit⁹ crassiores facit, atq; frigidiores. Continuo animū afficit tedio. Mētis aciem hebetat: neq; salit arcadico circuz pęcordia sanguis. Oportet autē atrā bilem neq; tam paucam esse, ut sanguis: bilis: spiritus quasi freno careant. Vnde instabile ingenium labilemq; memoriā esse contigat. Neq; tam multā, ut nimio pondere pęgrauatī dormire atq; egere calcaribus uideamur. Proinde necessarium est omnino eam esse quoad eius natura patitur subtilissimā. Si enī tenuata p natura sua maxime fuerit, poterit forsitan absq; noxa etiam esse multa. Atq; etiā tanta, ut equare bilem saltē pōdere uideatur. ¶ Abundet igitur atra bilis, s; tenuissima. Nō careat humore subtilioris pituitę circūfuso: ne arescat prorsus durissimāq; euadat. Non tamen misceatur omnino pituitę, pęcerti uel frigidiori uel multę: ne frigescat. Sed bilī sanguinīq; adeo misceatur, ut corpus unum cōficiatur ex tribus dupla sanguinis ad reliq; duo pro

DE VITA SANA.

portione cōpositū . Vbi octo sanguinis partes: duę bilis: duę iterū atrę bilis portiones existant. Accendatur aliquantū a duobus illis atra bilis, accensaq; fulgeat: nō uratur. Ne quemadmodū solet materia durior, dum feruet nīmiū, uehementius urat, & concitet. Dum uero refrigerat, similiter frigescat ad summū. Bilis enim atra ferri instar quando multū ad frigus intenditur, friget ad summum: quando contra ad calidum ualde declinat, calet ad summum. Neq; mirū uideri debet, atram bilem accendi posse facile, atq; accensam uehementius urere. Siquidem uidemus calcem illi similem aqua perfusam feruere statim atq; exurere. Tantam ad utrumq; extremum melancolia uim habet unitate quadam stabilis fixęq; naturę. Quę quidē extremas ceteris humoribus non contingit. Summe quidem calens summam præstat audaciā, immo ferocitatem. Extreme uero frigēs timorem ignauiamq; extremam. Mediis uero inter frigus caloremq; gradibus affecta uarię, affectus producit uarios, non aliter q̄ merum præcipue potens bibentibus ad ebrietatem uel etiā paulo liberius affectus inferre uarios solet. Igitur oportune temperata sit atra bilis oportet. Que cum ita moderata est, ut diximus, & bili sanguiniq; permixta, quia & natura

b.i.

sicca est, & conditione q̄tum ipsius natura patit̄, tenuissima, facile ab illis accenditur. Quia solida est atq̄ tenacissima, accēsa semel diutissime flagrat. Quia tenacissime siccitatis unitate potētissima est, uehementi⁹ icalescit. Quemadmodū lignū paleis si utraq̄ accendā̄, magis diutiusq̄ calet & lucet. Atq̄ a diuturno uehementiq̄ calore fulgor ingens motusq̄ uehemēs & diuturnus proficiscuntur. Huc tendit illud Heracliti: Lux sicca anima sapientissima.

Quo pacto atra bilis cōducat ingenio *es*
Queret forte quispiā: quale sit corpus illud humoris eiusmodi, ex tribus illis humoribus ea qua diximus p̄portioe conflatum. Tale est ferme colore, quale aurum esse uidemus: sed aliquantum uergit ad purpuram. Et quādo tam naturali calore q̄ uel corporis uel animi motu accenditur, ferme non aliter, q̄ ignitū rubēsq̄ aurum purpureo mixtū calet, & lucet. Atq̄ uelut Iris trahit uarios flagrante corde colores. Queret aliquis iterū, quonam pacto humor eiusmodi cōducat ingenio. Nēpe spirit⁹ ex hoc humore creati, p̄mo qdē subtiles sūt, nō aliter q̄ aq̄ illa q̄ & uirg: seu uiris aquā nomināt, & ardētē: quotiēs ex crassiori mero, qdā ad ignē distillatōe ut fieri solet, exp̄mit̄. Spiritus enī sub angustiorib⁹ a-

DE VITA SANA.

trebilis eiusmodi compressi meatibus, uehementiore ob unitatem calore maxime tenuantur: proque arctiores meatus expressi subtiliores erumpunt. Deinde calidiores similiter atque eadem ratione lucidiores. Tercio motu agiles, actioni uehementissimi. Quarto: solido stabilique humore iugiter emanantes actioni diutissime seruiunt. Tali autem animus noster obsequio fretus indagat uehementer. Perseuerat inuestigando diutius. Facile quecumque inuestigauerit inuenit: clare perspicit: sincere diiudicat: ac diu retinet iudicata.

Adde quod quemadmodum in superioribus significauimus, animus instrumento siue incitamento eiusmodi quod centro mundi quodammodo congruit, atque (ut ita dixerim) in suum centrum animus colligit, semper rerum omnium & centro petit, & penetralia penetrat. Congruit insuper cum Mercurio atque Saturno. Quorum alter altissimum omnium planetarum, inuestigantem euehit ad altissima. Hinc philophi singulares euadunt. Prefertur cum animus sic ab externis motibus atque corpore proprio seuocat, & quod proximum diuinis & diuinorum instrumentum efficiatur. Vnde diuinis influxibus oraculisque ex alto repletur noua quodam iusitataque semper excogitat, & futura predicat. Quod non solum Democritus atque Plato affirmant: sed

etiam Aristoteles in problematum libro, & Auicenna in libro diuinorū, & in libro de anima cōfitentur. **Q**uorū hęc de atra bilis humore tam multa? Vt meminerimus, quantū atra bilis, imo candida bilis eiusmodi querenda & nutriēda est tanq̄ optima, tantum illā quę contra se habet (ut diximus) tanq̄ pessimam esse uitandam. Adeo .n. dira res est, ut a malo demone eius impetus instigari Serapio dixerit, & Auicenna sapiens non negauerit.

Quicq̄ sunt precipui studiosorū hostes: Pituita: Atra bilis: Coitus: Satietas: Matutinus sōnus. 7

UT autē redeamus illuc, unde iam lōgius digressi sumus, longissima uia est: quę ad ueritatē sapientiāq̄ perducit: grauibus terręq̄ marisq̄ plena laboribus. **Q**uicūq̄ igitur hoc iter aggrediuntur, ut poeta quispiā diceret, sepe terra marisq̄ periclitantur. Siue .n. mare nauigent cōrinue inter fluctus idest humores duos, pituitā scilicet, & noxiā illam melancoliam, quasi inter scyllā carybdinq̄ iactantur. Siue terra (ut ira dixerim) iter agant, tria monstra protinus sese illis obiciūt. Primum terrena Venus, Priapusq̄ nutrit. Secūdū Bacchus & Ceres. Tertiū nocturna Echate frequenter opponit. Ergo & Apollo ab æthere, & Neptunus ab æquore, & a terra Her-

DE VITA SANA.

cules sepe uocandus: ut mōstra eiusmodi Palladis iūmica, iaculis Apollo trāffigat: Neptunus tridente domet: claua Hercules corundat, & lace-
ret. Primū quidē monstrum est uenerus coitus præsertim si uel paulū uires excesserit. Subito nā
q̄ exhaurit spiritū, præsertim subtiliores: cerebrū
q̄ debilitat: labefactat stomachū atq̄ præcordia
Quò malo nihil ingenio aduersius esse potest.
Cur nam Hippocrates coitū comitiali morbo si-
milem iudicauit: nisi quia mentē, quæ sacra est per-
cutit: tantūq̄ obest: ut Auicenna in libro de aia-
libus dixerit: Si quid spermatis supra quæ natura to-
leret, coitu profluat, obesse magis quæ si quadragi-
es tantundē sanguinis emanarit: ut non iniuria
prisci musas atq̄ Mineruā uirgines esse uoluerit.
Huc platoniciū illud spectat. Cum Venus musis
minitaretur, nisi sacra uenera colerēt, se contra
illas suū filium armaturā. Responderunt musæ.
Martio Venus Marti talia minitare. Tuus. n. in-
ter nos cupidō non uolat. Deniq̄ natura nullū
sensum longius quæ tactū ab intelligentiā segrega-
uit. Secundū monstrū est uini cibiq̄ satietas.
Quippe si uinū uel nimium uel nimis calidū ue-
hemēsq̄ fuerit, caput ipsū humoribus pessimis-
q̄ fumis implebit. Mirro q̄ insanos facit ebrietas.
Cibus uero nimius, primum quidem ad stomachū

In ipſo coquēdo oēm naturę uim reuocat. Quo fit, ut capiri ſimul ſpecularioniq; intendere neq; at. Deinde iepte coctus multis & craſſis uaporibus humoribusq; aciē mētis obrundit. Quineriam ſi fatis coquatur: tamē ut Galienus ait, anim⁹ adipe & ſanguine ſuffocatus celeſte aliqd peruidere non poteſt. ¶ Tertiū deniq; monſtrum eſt, ad multā noctē, præſertim poſt cenā frequētius uigilare: unde etiā poſt ortū ſolis dormire cogaris: qm̄ uero in hoc errant, falluntq; ſtudioſi per multi: iccirco q̄tū igenio noceat, lati⁹ explicabo: atq; rationes ſeptē præcipuas afferā: Primam ab ipſo cęlo: Secundā ab elementis: Tertiam ab humoribus: Quartā ab ordine rerū: Quintā a natura ſtomachi: Sextā a ſpiritibus: Septimā a phantaſia deductā. ¶ Prīcipio tres planete quę admodum in ſuperioribus dicebamus contēplationi & eloquētię maxie fauent: Sol, Venus, atq; Mercurius. Hi uero paribus ferme paſſibus concurrētes, aduētante nocte nos fugiūt. Die uero uel propinquante, uel iam ſurgēte reſurgunt, noſq; reuiſunt. Poſt uero ſolis ortū in plagā cęli duodecimā: quę carceri tenebrisq; ab aſtronomis aſſignatur: repente tradūtur. Ergo nō q uel nocte quādo nos fugiunt, uel die poſt ſolis ortū, quādo carceris tenebrarūq; domū intrāt: ſ; qui uel

DE VITA SANA.

propemodum petentibus ortum, uel iam surgē
ribus ad contemplādum scribendumq; ipsi quo
q; confurgunt, ii soli acutissime speculantur, &
eloquentissime inuenta sua scribunt, atq; com-
ponunt. 2 Ratio secunda scilicet ab elementis
est talis. Oriente sole mouetur aer, tenuaturq;
& claret: occidente uero contra. Sanguis autē
& spiritus motū qualitatēq; aeris circumfusi na-
turaq; similis seq; necessario cōpellunt. Tertia
ratio, quę ab hūoribus ducit, est eiusmodi. In
aurora mouet sanguis, & regnat, motuq; tenua-
tur, & calescit, & claret. Spūs uero sanguinē seq;
imitariq; solent. Vē, accedente nocte melanco-
lia illa crassior & frigidior, atq; pituita dominā-
tur: quę spiritus ad speculandū ineptissimos p-
culdubio reddunt. 3 Quarta ratio quę trahitur
ab ordine rerū hęc erit. Dies uigilię: nox somno
tributa est: quoniā cum sol uel ad emisperiū no-
strum accedit, uel super ipsum incedit, radiis su-
is meatus corporis aperit, atq; a cētro ad circun-
ferentiaz humores spiritusq; dilatat. Quod qui-
dem ad uigiliam actionesq; excitat atq; condu-
cit: contra uero, quando recedit omnia coartan-
tur: Quod naturali quodā ordine iuuat ad sōnū:
maxime post tertiā aut quartā noctis ptē. Quis
qs igit̃ mane qdē dormitat, qñ sol mūdusq; exci/

tat : ad multam uero noctem uigilat, quādo natura dormire iam & a laboribus quiescere iubet hic absq3 dubio cū ordini uniuersū tū sibiipsi repugnāt: dū cōtrariis simul motibus perturbat at q3 dīstrahitur. Sane dū ab uniuerso mouetur ad extrema, ipse sese mouet ad intīma. Atq3 cōtra: dū ab uniuerso ad intīma trahitur, ipse se interim retrahit ad extrema. Ergo puerſo ordine motibus q3 contrariis, tum corpus totum, tū spiritus igniūq3 prorsus labefactaī. Quinto loco a natura stomachi in hunc modū argumētamur. Stomach⁹ diuturna diurni aeris actione, apertis poris admodū dilatatur: euolantibusq3 spiritibus tandem ualde debilitaī. Igitur subeūte nocte nouā spiritūū copiam exigit qua foueatur. Quapropter quicumq3 eo tēpore contēplationes lōgas, & difficiles ichoat, ipsos ad caput spiritus retrahere nititur. Hi uero distracti, neq3 stomacho satis, neq3 capiti faciūt. Maxie uero nocet, si post cenam lucubrātes diu eiusmodi studiis attentī⁹ incūbamus. Pluribus. n. tunc ad cōcoquendū cibum spiritibus multo q3 calore stomachus indiget. Hęc uero duo lucubratiōe studioq3 tali diuertūtur ad caput. Quo fit, ut neq3 cerebro, neq3 stomacho suppetant. Adde q3 caput ob eiusmodi motū crassioribus cibi repletur uaporib⁹.

2 DE VITA SANA:

Atq3 cibus in stomacho a calore & spiritu destitutus crudescit, et putret. Vnde rursus caput operet, & lædit. Deniq3 matutinis horis, quãdo surgendũ est, ut excrementis omnibus s̄ono rerentis singula mēbra purgent, tunc id quod pessimum est, qui nocte lucubrando concoctionē penitus interruperat: idē dormiēdo mane excrementorũ expulsionē diutius impedire cōpellitur. Quod quidem tam ingenio q̄ corpori medici om̄s obesse q̄ plurimũ arbitrantur. Merito ergo qui nocte cōtra naturã pro die, atq3 cōuerso: die rursus p̄ nocte utuntur tanq̄ noctuę, ii etiã in hoc uel inuiti noctuas imitant: ut quẽadmodũ illis sub solis lumine caligãt oculi: ita et iis mentis acies sub ueritatis splẽdore caliget. Sexto loco a spiritib⁹ idē ita probat. Spiritus fatigatione diurna: presertim subtilissimi quiq3 deniq3 resoluuntur. Nocte igitur pauci crassiq3 supersunt litterarũ studiis iep̄tissimi: ut non aliter mancis horũ fretũ alis ingeniũ uolare possit: q̄ uesp̄tiliones atq3 bubones. Contra uero post s̄onum mane spiritibus recreatis, mēbrisq3 adeo corroboratis, ut minimo spirituũ amminiculo egeant, multi subrilesq3 spiritus adsunt: qui cerebro seruiãt: atq3 expeditius obseq̄ possunt in mēbris fouēdis regendisq3 parũ admodũ occupatĩ. Postremo septima ratio,

sic a phantasia natura deducitur. Phantasia siue
 imaginatio siue cogitatio seu quouis alio noie
 nuncupanda uideet, multis, loqis, parrariis iuigi-
 lando imaginibus, cogitationib⁹, curisq; distra-
 hitur atq; turba. Queq; distractio perturba-
 rioq; sequenti contēplationi, trāquillā serenāq;
 mētem penitus postulāri, niniūm contraria est.
 Sola uero nocturna qete agitatio illa sedatur tā-
 dem atq; pacatur. Igitur accedēte qdē nocte sēp
 turbata mēte: recedente uero ut plurimū mente
 tranquilla ad studia nos cōferim⁹. Quicūq; uero
 mēte niniūm agitata res ipas iudicare conāt, nō
 aliter q̄ illi q uertiginē patiūt, oīa uerti putāt: (ut
 Plato inq̄) cum ipsi uerrantur. Quāobrem scite
 Aristoteles in economicis iubet ante lucē surge-
 re: asserit q̄ id & ad corporis sanitatē: & ad phi-
 losophiē studia pdesse q̄ plurimum. Sed hoc ita
 accipiendū est, ut scita et modica cēna marutinā
 cruditatē diligētissime deuitemus. Deniq; sacer
 ille uates David oīpotentis tuba dei, nunq̄ dicit
 uespere, sed mane semp atq; diluculo in deū suū
 canendū se cithara psalmisq; surgere. Surgere q̄
 dem mente, ea hora omnino debemus. Mox eti-
 am corpore si modo id cōmode fieri possit.

Quē sit hora inchoādis studiis oportunior:
 Quis ue continuandi modus.

DE VITA SANA.

EX iis quę in superiorib⁹ disputata sunt: ferme iam satis constat, oportune nostra nos studia exordiri: uel statim oriēte sole: uel hora una saltē uel duabus ad sūmū ante solis exortū. Sed anteq̃ e lecto surgas, perfrica parumper suauiter q̃ palmis corpus totū primo. Deinde caput unguibus, sed id paulo leuius. Hac in re te Hippocrates amoneat. Nam frictione inqt si uehementē sit, durari corpus: Si leuis, molliri: si multa, minui: si modica, impleri. Cum e lecto surrexeris, noli subitę lectioni meditationiq̃ prorsus incūbere. Sed saltē horę dimidiū cuilibet expurgationi cōcedito. Mox meditationi accingere diligenter: quam ad horam circiter unā pro uiribus prorogabis. Deinde remittes parumper mentis intentionē: atq̃ interim eburneo pectine diligenter et moderate pectres caput a frōte ceruicem uersus quadragies pectine ducto. Tum ceruicē panno asperiori perfrica. Demū reuersus ad meditādū, duas insuper horas aut saltem horam unam studio dedicato. Produci uero nonnunq̃ studia possunt, sed aliquanta interdum intermissione facta, ad horam usque meridianam. Quinetiam interdū quis raro nisi cibū interī cogamur assūmere post meridiē circiter horas duas. Sol. n. circa ortū potēs est: potēs & i medio cęlo: i plaga

quoque illa celi, que medium proxime sequitur: quam
nonam astronomi uocant, & sapientie domum,
sol maxime gaudet: quoniam uero poetę omnes Phe-
bum musarum scientiarumque duces esse uolunt, merito
siquid alius excogitandum est, his horis potissi-
mum cogiteretur: si musę querēde, horis eisdem Phe-
bo duce querant. Reliquę. n. hore ueteribus ali-
enisque legendis, potius quam nouis propriis excogi-
tandis accomodatę uidentur. Semp autem memi-
nisse debemus qualibet hora semel saltem paulisper
remittendam esse mentis intentionem. Cum. n. ob
intentionem eiusmodi spiritus resoluantur, merito
si nunquam cesses tendere lentus eris. Dum laboras ani-
mo interim corpore coalesce. Mala est defatiga-
tio corporis: peior animi: utriusque simul pessima
oppositis hominem moribus simul distrahens, ui-
tamque disperdens. Denique haud ulterius meditatio
precedat quam uoluptas. Potius uero citra.

Quomodo sit uitanda pituita.

O Perceptum fore uidetur, que noxia litte-
ratis esse diximus repetere breuiter atque re-
media singulis adhibere. Ergo ne pituita nimis
augeat, exercitatione quotidie stomacho fer-
me uacuo bis utendum: nunquam tamen laboriosa: ne
acuti spiritus dissoluant: excrementa diligentissime
ab omnibus meatibus expurganda. Sordes a cor

DE VITA SANA.

poris totius cute, capitis præcipue tum lotionem tum frictione penitus abstergende. Vitanda alimenta frigida nimium: atque nisi obstiterit atra bilis, etiam humida, & omnino que pinguis, uirulenta, uiscosa, uncta, glutinosaque sint: uel que facile putrescere soleant. Si stomachus uel natura uel ætate sit frigidus: aut dimittendus omnino, aut certe minuendus aque potus. Moderatus cibus sit oportet: sed potio moderatior. Habitatio alta a graui nubiloque aere remotissima. Tum ignis, tum calidi odoris usu humiditas expellenda. Prohibendum frigus a capite: maxime uero ceruice atque pedibus. Multum non obest ingenio. Prodest moderatus usus aromatum in frigidioribus epulis: nucis muscatæ præsertim & cinamomi & croci: Sibiris quoque conditi mane stomacho uacuo: quod sensibus etiam & memorie maxime prodest.

E Qua ratione uitanda sit atra bilis
o.
Ximam uero illam quam in superioribus detestabamur atram bilem hæc auget: Crassum turbidumque uinum, præcipue nigrum. Cibi duri, sicci, salsi, acres, acuti, ueteres, usti, assi, fricti, carnes bouis & leporis: caseus ueteris: salsameta: legumina: præcipue faba: lentilicula: melogonia: eruca: brassica: sinapis: radícula: alium: cepa: porrum: mora: cariothæ: & quecumque calefaciunt uel frigefaciunt simul atque desiccant &

oīa nigra. Ira: timor: misericordia: dolor: orium:
solitudo: & quecūq; uisū & olfactū auditū offē
dunt: omniū uero: maxime tenebrę. Pręterea ex
siccatio corporis nimia, siue longis nata uigiliis
siue multa mētis agitatione, uel cura, seu frequē
ti coitu: usq; rerum calidarū multum atq; sicca
rum: seu immoderata quadā deiectione atq; pur
gatione, uel exercitatione laboriosa, uel inedia,
siti, calore, uel sicciore uēto, uel frigore. ¶ Cū ue
ro bilis atra semp siccissima sit, frigida quoq; li
cet non eque, huic certe resistendū est, reb⁹ qui
dē modice calidis: hūidis uero q̄ maxime. Cibus
elixis assidue: qui coquantur facile: & subtilē gi
gnāt sanguinem atq; clarissimum. ¶ Sed interī ut
stomachi & pituitę ratio habeatur: pīde atq; bi
lis atrę, epulę cīnamomo & croco & sādalis cō
dianē. Cōferūt semina peponis: atq; cucumeris,
& pinei nuclei abluti. Conueniūt lacticinia ōnia
lac: caseus recēs: amigdalę dulces. Coueniūt car
nes auiū: & pullorū gallinaceorū: quadrupedū
ue lactentiū: oua sorbilia maxime: & ex mēbris
animalium cerebellū: dulcia mala: pyra: pīca: pe
pones: pruna damascena: atq; similia: Cucurbita
rite cocra: herbę humide, nō uiscose; Cerasia ue
ro ficus: uuas minime laudo. Nauseam uero &
sarietatē ualde detestor. Nihil autē aduers⁹ hęc

DE VITA SANA

pestem ualentius est quã uinum leue, clarum, su-
aue odorum, ad spiritus præceteris perspicuos
generandos aptissimum. Nam ut Platoni & Ari-
stoteli placet, hic humor, hoc uino nõ aliter mol-
litur atq; dulcescit & claret, q̃ uel lupini aqua p-
fusi, uel ferrum flammis accensum. Verum q̃ru-
eius usus spiritibus & ingenio prodest, rantum
nocet abusus. Præterea infundere aurum uel ar-
gentum maxime ignitum, eorũq; folia in pocu-
lis uel in ipso iure prodesse, consentaneũ est: at-
q; aureo uel argẽteo uasculo bibere, cibosq; sũ-
mere. Item perutile ẽ, si sepe stomacho uacuo li-
quiritię succ⁹ deglutiañt: Succ⁹ quoq; punici po-
mi dulcis: atq; dulcis arãci. ¶ Cõducũt nõ medi-
ocriter suaues odores, tempati maxime: at si reg-
nat frigus, ad calidum declinãtes: sin dominetur
calor, uergentes ad frigidũ. Tempandi sunt igit̃
ex rosis: uiolis: myrro: cãphora: sãdalis: aq̃ rosa-
cea: q̃ frigida sũt. Rurs⁹ ex cinamomo: citro: arã-
ceo: garofilis: mēta: melissa: croco: ligno aloe: am-
bra: musco: q̃ calida. Verni flores p̃sũt ip̃mis &
folia citri, siue arãci, odoraq; poma: s; maxie ui-
nũ. Odores eiusmõĩ, put cuiq; puenit: & narib⁹
hauriẽdi sũt, & pectori atq; stomacho admouẽ-
di. Odores uero calidos mltũ siccosq; si soli fue-
rũt & cõtinui, nõ p̃bam⁹. Tenẽd⁹ ore iacitus qui

animum uehementer exhilarat. Hierobotanum
 quoq3. i. sciarça siluestris tū cibo tum odore cō
 fert. Buglosa rursus: borrago: melissa: horūq3 tri
 um aqua. Rurſ⁹ lactuca: endiuia: uua passula: lac
 anigdalīnū mensē familiarissima esse debent. Fu
 giēdus aer, aut feruēs, aut glacialis nimitū, at nu
 bil⁹. Sed aer tēperat⁹ serenusq3 liberrime admit
 tendū. Mercurius, Pythagoras, Plato iubent,
 dissonantē animū uel merentē cithara cāruq3 tā
 constanti q̄ cōcino cōponere simul atq3 erigere.
 Dauid autē poeta facer psalterio psalmisq3 Sau
 lem ab insania liberabat. Ego etiam si modo infi
 ma licet cōponere sūmis, q̄tum aduersus atre bi
 lis amaritudinē dulcedo lyre cārusq3 ualeat, do
 mi frequēter experior. Laudamus frequentem
 aspectum aque nitide: uiridis: rubei ue coloris:
 horrorum: nemorūq3 usū: deambulationē secus
 flumina, perq3 amena prata suauē: equitationē
 quoq3, gestationē, nauigationēq3 lenē ualde p
 bamus. Sed uarietatē imprimis, facilesq3 occu
 pationes, diuersaq3 negotia non molesta: assidu
 am hominū gratiosorū cōsuetudinē.

2 Cura stomachi.

 Equitur ut curā stomachi diligentissimā
 habeamus: ne nauseam cruditatē ue addu
 cat unq̄ satietas, caputq3 offēdat. Bis cibus quo

DE VITA SANA.

tidie sūmend⁹ est, & modic⁹ atq; leuis cinnamo-
mo, mace, nuce muscata moderate cōditus. Sem-
per tamen siccus cibus pondere alimenta mollia
potūq; exsuperet: nisi forte atrę bilis siccitatem ad
modū uereamur. Famē (si cōmode fieri potest)
cibus, sitim pot⁹ expectet. Auiditas utriusq; sup-
sit mēse. Fastidiū & saturitas procul absint. Ab-
stinendū ab iis quę ob nimīā humiditatē uel ui-
rulentā & unctā uiscosamq; materiā stomachū
relaxando debilitāt: uel etiā frigida aut calidissi-
ma sunt: aut ppter duriciā egre coquunt. Et quę
talia sunt, ut diu post mensā palato saporem red-
dant molestiorē: siue inflēt: siue caput multis ua-
poribus impleant. Ab omībus iprimis quę facī-
le uel extra aluum, uel in aluo putrescāt. Dulces
sapores, aut acres si soli sint, nullo pacto proba-
mus. Sed dulces acri quodā uel acuto uel sicco
uolumus tēperari. Mastix & menta sicca: saluia
recens: uuę passulę: cidonia poma cocta, condi-
ta sacharo: cicorea: rosa: corall⁹: Lotus capparīs
& aceto conditus stomacho amicissima sūt. Ma-
la pręterea punica sapore iter acidū dulcēq; me-
dio: & omnino quęcūq; moderate arida sunt &
aliquātulū austerā: quę medici stiptica uocant:
siue quę aliquātū acuta sunt uel salsa, uel aroma-
tica. Mirobalani autē oīa superant. Vinū quoq;

rubeum potius q̄ album sapore quasi paululum
subamaro: ac nisi caliditas uſt deſtillatō aliter po-
ſtulauerit optimū erit merū bibitū paulatī. Om-
nino autē liquidiores epulę prius ſumendę q̄ du-
riores. Sumpto uero cibo, cōuenit coriandrum,
pomūq; cidoniu cōditum ſacharo: mala puni-
ca, & pyra auſtera, neſpile quoq; & pſica ſicca at-
q; ſimilia. Mandere uero oportet, anteq̄ degluri-
antur ſingula exactiſſime. Fouēdus ſtomachus,
ſi oportet extrinſecus, maſtice, roſa, mēta, coral-
lo.) Cauendū ne poſt cibum, duabus aut tribus
proximis horis uel cogitationi difficili: uel lecti-
oni ſedulo incūbamus. Neceſſarię forſan erunt
hore uacationis quattuor: ſi cibus potus ue ube-
rior fuerit: aut cibus durior. Malum eſt cibo, po-
tu ue uentrē extēdere: Peſſimū, ſtomacho ſic ex-
tento difficilia cogitare. Aut igitur nutrimentū
ſūme leuiſſimū, aut ſumpto, uaca, donec q̄ſi ꝑco-
xeris. Neq; dormiēdum poſt cibum meridię, niſi
maxima cogat neceſſitas.) Atq; id quidē nō pri⁹
q̄ horas duas uigilauerimus. Nocte tamen ſūp-
ta cęna, hora ut uidetur una uigilię ſufficit. Coi-
tus ſtomacho peſtilens: præſertim ſi uel ſaturo
ſtatim, uel exuriente concūbas. Ocio męret ſto-
machus: exercitacione gaudet: niſi dum cibo ſit
plenus. Sumpto cibo ſtatim modice deambulan

DE VITA SANA.

dum: mox uero sedendum.

De his que fouēt mēbra p̄cipua uires sp̄s. 2.

Sed iam p̄stare uiderur, ut nōnulla ex me-
dicorū officina in mediū producam⁹: que
stomachi, cordis, cerebri, sp̄ituū ingenii, uires
uel seruent integras, uel restituant: ac si uel pitui-
ta uel atra bilis excrescat: uel imineat nausea, lon-
ge propellant. Oēs sine controuersia medici cō-
fenserunt: nihil esse salutaris tiriaca: fouēdis co-
firmandisq; tum singulis mēbris & uiribus, tum
sp̄iritibus atq; ingenio. Huius igitur īprimis ute-
mur drachma dimidia, aut saltē drachmę tercia
p̄te bis q̄libet ebdomada hyeme & autūno: sed
estate, atq; uere semel, uel sola, uel si placet frigi-
dis humidisq; tēporib⁹ cū pauculo mero claro,
suauit: tēporib⁹ uero calidis, siccisq;, p̄fertī si na-
tura uel etas sit calidior, cū aque rosaceę duab⁹
unciis aut trib⁹: stomacho scilic; uacuo, sex aut
septē horis ante cibū. Si tiriaca desit, dabimus mi-
tridarū: Sed ubi tiriacā mitridarū ue sūmim⁹, eo
die ab oī re calida penitus abstinendū: ac si estas
aut uer fuerit, frigidis est utendū. 2 Secundo ue-
ro loco eadē in causa probat ab oībus aloē, rite
electa atq; lota. Sūme mirobalanorū chebularū
drachmas duas: rosarū purpurearū, sādali rubei,
emblicorū, cinamomi, croci, corticis pomi citri,

c. ii.

beem, meliffę, id est citrarię, ſingulorũ drachmã unã: aloes electę riteq; ablute drachmas duodecim. Ex his cõfice pilulas optimo mero. Quib⁹ ebdomada q̃libet ſemel utaris diluculo: eo ſcili- cet pondere: quod nature tuę conueniat. Aſta te q̃dem cum aq̃ roſacea: alias uero cũ uino. Qui bus autẽ dieb⁹ neq; tiriacã neq; pilulas aſſũmes utere cõfectiõe eiufmodi mane atq; ueſpere du- abus, aut tribus ãte cibum horis. Sũme cinami electiſſimi drachmas quattuor: chebularũ miro- balanorũ duas: et totidem emblicarũ, croci, ro- farum purpurearũ drachmã dimidiam: ſandalo- rum rubrorum drachmas duas: corallorumq; ſi- milium drachmã unã. Sachari albiſſimi quãrum ſatis eſt. Funde ſacharum aq̃ roſacea atq; ſucco citri uel limonum, q̃qualibus uidelicet portiõ- bus. Coque ſuauius. Deinde adde muſci tertiã drachme partẽ, atq; ambre tantundẽ. Denũ cõ- fice bolos ſolidos, quos morſulos uulgo nomi- nant, auroq; inuolue. Tria hæc ipſi eo uſu quo præſcripſim⁹ experti ſumus, tiriacã & aloem ita (ut dixim⁹) temperatã, confectionẽq; illã ſingu- lis conferre mēbris, & uiribus & ſpiritibus: acue- re ſenſus, atq; ingeniũ: memoriã confirmare: Pi- tuitã quoq; & bilẽ, atq; atrã bliem illis pilulis fa- cile uel educi, uel emendari. Præterea etati cuili-

DE VITA SANA.

bet & naturę tria quę diximus familiarissima iudicantur.

Medicinę contra pituitam. .13.

Saduersus exundantę pituitam acrius pugnādū fuerit, pilulas aurora ex hierapicra Galieni: uel quas Mesues elefanginas nominat, dabimus. s. quot & quotiens oportuerit, uel etiam i robustiore natura pilulas ex hiera atq; trociscis agarici pari portōne cōpositas: semp̄ uero cum melle rosaceo liqdo atq; oximelle: aquaq; maratri. i. feniculi. Qui certe syrup⁹ in pituita digerēda etiā ante pilulas atq; post eas maxime pdest. Si una cū pituita cereri quoq; humores turbent, pilulis ex reubarbaro Mesues, uel pilulis q sine qbus a posteriorib⁹ nūcupantur, oportune purgabimus. Omnē uero uehementē repentinā q; deiectionē purgationēq; penitus deestamur. Nam stomachū corq; debilitat: spiritus multos exhaurit: confundit humores: spiritus fumis humorum fuscis obtenebrat.

Destillatio.

C . 1 .

Ubi caput propter pituitā destillationibus fluctuat: quādoq; hora sōni aliquot ex pilulis quas modo descripsimus, dabimus. Iubebimus pręterea ea hora & aliis thus sepe mandere. Nā mirifice destillationibus & sensibus omni
c.iii.

bus memorięq; succurrit. Rursus muscata nux
& tiriaca ore retēta p̄bat. Maiorana quoq; quā
amaracū nomināt, uel eius aq̄ admōta naribus
uſ infusa. Post cibū uero alimētorum fumos co
riādro cidoneisq; cohercebimus.

¶ Dolor capitis.

Si caput sepe doleat humore grauatum fri
gido, p̄ter illa quę narrauimus, cōfectio
nem illā quā diambra nominant uel diacori uel
plisarchoricō tenere ore iubebim⁹. Quineriam
masticē sepe mandere. P̄terea linire frontē, tē
pora, ceruicē, maioranę, feniculi, rutę foliis una
cum oleo rosaceo tunsis. Similiter aloe, aceto,
oleo, aq̄q; rosaceis perfecte diluta.

¶ De Cura uisus.

·10

Ubi oculi caligant, neq; rubent, tamen neq;
aliud p̄bent ullum caloris indicium, tūc sa
ne collirium ex aq̄ feniculi, maioranę, celidonię,
rutę, adhibito croco & antimonio, cōfert. Sz aq̄
eiufmodi prius densiori p̄ano est exprimēda. Nī
hil tamē admoueas oculis, nisi antea pilulis lucif
sepe purgaueris. At si caligātes oculi rubeāt, su
bito pilulis ex fumo terre p̄positis purga. Mox
collirium ex aq̄ rosacea & sacharo prodest. Non
nūquā uero albumine oui, tutia, lacte adiectis q̄
primū opitulat. Omnino autē quotidianus usus

DE VITA SANA.

maratri uisū seruat & acuit. Semen qdem eius frequenter ore tenere oportet, folia uero comedere. Trifera minor a Mesue descripta optima est. Optimū quotidie uacuo stomacho mirobalanū chebulā cōditā sūmere: atq; cum ea non nihil panis ex sacharo, maratrocq; in puluerem ducto cōpositi. Quod insup ingenio mirūimmodū, ac producendę uitę prodest. Eufragię quietiā usuf oculis est singulare p̄sidiū. In omni uel dolore capitis uel caligine oculorum diuertendi sunt retro uapores, frictionib⁹ cucurbitulisq;: Ac si calor in causa sit, sanguisq; abundet, hirudines ceruici & humeris adhibebimus.

De Gustu instaurando.

C. 17.

Stomachus sepe litterarū studiosis gustum fere omnem amittit: si id pituitę uitio incidit, qđ acidus oris sapor, uel saliuā multa & glutinosior indicat, postq̄ aluuz subduxeris medicinis q̄s supra narrauim⁹, aromatico rosaceo utere scilic; sacharo rosaceo mixto, melle quoq; rosaceo cum cınamo. Solo etiā uel zinzibere condito: uel mentę syrupo: Sed imprimis tiriaca. Sin autē bilis copia forte cōtigit, qđ quidē os amarū ostēdere solet, similiter post purgationem ex aloe sicut diximus p̄pata, uel reubarbaro, assū

c.iiii.

me uel triafandalū uel oxīzachará & sacharo aceto albo & uino acrioris punici mali composítā. Vel persica, pyra ue, siue condita, siue syrupo cōfecta: sicut Mesues docet: uel nostram eiusmodi cōfectionē gustui saluberrimā. Sūme sachari rosacei uncias quattuor: diamare nati uncias duas: diacitonitē tantū dē. s. uncias duas: mirobala norū chebularū semunciā: emblicarū tantūdem: Sādali rubei corallī rubri utrorūq; eque drachmam dimidiā. Fūde insup iuleb ex succo citri uel limonis tres uncias aut duas. Quod si stomach⁹ debilis est & frigidus, adice duas cīnami drachmas. His ante cibū duabus horis utendū. Nauseam sēper ab utroq; natā humore, tollit diacitoniten: & usus capparī cū aceto. Itē pot⁹ modic⁹ ieiuno stomacho albi aceti rosacei, si duplo sachari pondere misceat. Rursus mentę syrup⁹ atque absinthii. Item menta uel aceto condita, uel acidomali punici succo diluta.

De exacta atrę bilis cura.

19

Terum missa hęc tanq̄ leuiora iam faciamus atq; ad id quod periculosissimū est reuertamur scilicet ad atrā bilē: quę quotiens abūdat & furit: cum corpus totū, tū uel maxime spiritū quasi quoddā instrumētum ingenii ipsūq; ingeniū & iudiciū labefactat. Primū in ea curanda

DE VITA SANA.

præceptū sit ut docuit Galienus, ne repēte illam educere contēdamus: ne forte parte eius liquidī ore subtilioreq; subducta residuū densi⁹ admodū sicciusq; residear: sed paulatī molliat digeraturq; piter atq; educaī. Secundū ut interī tam cibis humidioribus q̄ lauacris dulcibus & modicis unguentisq; similibus caput & corpus totū ad sūmū pro uiribus humectet: ea tamē cautiōe ne uel dēstillatio irriteī, uel destruāī stomach⁹ aut iecur, uel meatus corporis obstruātur. Tertium uero, & id q̄dem maxime necessariū, ut cōtinue cor foueatur roboreturq; rebus cōgruis partim itus acceptis, partim extra pectori, nari- bus ue adhibitis. Aspiciantur quoq; & audiant: odorentur & cogitentur assidue quę oblectēt. Contraria uero longius arceantur.

De syrupis.

¶ Ultra qdē a multis aduers⁹ hūc humorē cōposita sunt. Ego autē iprēsentia tria quedā remediorū genera e plurimis afferam electissima oīm atq; tutissima accepta primū a priscis, deide a recentioribus confirmata, interdū etiā a nobis ad usum nostrum accōmodata. In primo est syrupi optimi compositio. In secundo pilule pbatissimę. In tertio electuaria saluberrima. His tribus oportune adhibitis melācolicus humor

mollitur: & digerit atq; soluitur: spiritus acuitur,
 & illustrantur: fouetur ingenium: memoria con-
 firmatur. Syrupus est huiusmodi. Summe bora-
 ginis, buglossę, florũq; utriusq; melissę, capillo-
 rum ueneris, endiuie, uiolearũ, cuscute, polipo-
 dii, sene, epithimi: singulorum q̄tum manu capi-
 tur. Pruna damascena numero uiginti: odora po-
 ma numero decem: passularum unciam unam: li-
 quiritię unciam dimidiã: cinnami, sandali rubri,
 corticum citri, singulorum drachmas tres: croci
 drachmam dimidiã: Coquantur in aqua ònia
 præter epithimuz & aromata, donec pars tertia
 consumatur. Decoctio expressa post, cũ sacha-
 ro iterum & epithimo moderate coquat. **¶ Po-**
 stremo infundantur aromata scilicet cinamũ at-
 q; crocus. Huius syrupi aurora calefacti uncię
 tres bibant, simulq; uncię duę aut tres aquę bu-
 glossę: atq; una cũ his ex sequentibus pilulis ac-
 cipi debet duę saltem, ac plures prout cuiq; cõ-
 uenit: eo scilicet pacto, ut aluus quodie pauluz
 moueatur.

(De Pilulis.

Pilularum uero q̄tum ad propositũ spectat
 duo sunt genera: alię delicatis congruunt: robu-
 stioribus alię. Primę aureę siue magicę nomina-
 ri possunt, partĩ magorum imitatione, partĩ no-

2 DE VITA SANĀ.

ſtra inuentione, ſub ipſo iouis ueneriſq; influxū
cōpoſitę: quę p̄uitā, bilē, atrā bilē educunt abſ
q; moleſtia: ſingula mēbra corroborant: ſpiritus
acuunt & illuminant. Ira eos dilatant, ne cōſtri
cti meſticiam pariant: ſed dilatatione & lumine
gaudeant. Ira rurfus ſtabiliunt, ne extēſione ni
mia euaneſcāt. Summe igiſ auri grana duodeci,
maxime foliorum eius ſi pura ſint: turis, myrrhę
croci, ligni aloes, cinnami, corticis citri, meliſſę,
ſerici crudi coccinei, mētę, been albi, been rubei
ſingulorū drachmā dimidiā: roſarū purpurearū
ſandalī rubri, corallī rubri, mirobalanorum triū
ſcilicet emblicarū, chebularū indarū, ſingulorū
drachmam unam, aloes rite ablutę tantundem
q̄tum cunctorū pondus. Conſice pilulas mero q̄
electiſſimo. ¶ Sequunt pilulę ad ſoluēdam melā
colīā aliquanto ualidiōres: uerūtamē minime ui
olētę. Sūme peonię: myrrhę: ſticados arabici: me
liſſę: turis: croci: mirobalanorū triū ſcilicet embli
carum, chebularū indarū: roſarum, ſingulorum
drachmam unam. Trociſcorum agarici: polipo
dii: epirhimi: ſenę: lapidī lazuli, loti rite & p̄
parati. Lapidī armeni affecti ſimiliter: drachmas
tres, ſingulorū. Aloes lotę uncias duas uino p̄
cto pilulas cōſta. Si cum melācolia manifeſta ca
liditas dominetur, quę in hac cōpoſitōne ſunt

frigida, ad tertiam in super ponderis sui partem
augenda erunt. Has pilulas ut litterarū studio-
sis cōuenit, græcorum, latinorū, arabumq; imita-
tiōe cōposui. Nolui uero fortiora miscere. Qua-
le ueratrum: quo Carneades Phanaticus uteba-
tur. Viris enim litteratis tantum uel paulo firmi-
oribus consulo: quibus nihil pestilēti⁹ est q̄ ui-
olētia. Ideo prætermisi pilulas indas, lapidisq; la-
zuli uel armeni notas: & quā compositionē hie-
ralogodion appellant. Si deniq; decet simpliciō
rē p̄positionē iſerere: q̄ ego familiarius utor. Sū-
me aloes lotę unciam unam: mirobalanorū em-
blicarum atque chebularū, utriusq; pariter dra-
chmas duas: massicis drachmas duas: duas quo-
q; rosarum præsertim purpurearum confice pilu-
las uino. Proinde pilulis aut iis, aut illis, ex iis sci-
licet quas probauim⁹: nemo unquā solis uti de-
bet: ne forte nimium exsiccetur. Quod quidem
in melancolia pessimum est: immo uel una cuz sy-
rupō: quem secuti partim Mesuem, partim Gen-
tilem Fulginatē supra descripsimus: uel cuz uini
odori leuisq; uncia una siue duabus, siue trib⁹,
ut cuiq; conuenit: Aut cum aqua mellis & passu-
larum atque liquiritiæ. Aut sicubi caliditas do-
miatur, cū iuleb uiolaceo, aq̄ q; uiolacea. Om-
nino aut cōsulo litteratis quicūq; ad atrā bilem

DE VITA SANA.

sunt proniores, ut hac purgatione bis quolibet
āno, uere scilicet autūnoq; utantur: dieb⁹ quin-
decim cōtinuis uel uiginti: pilulis scilicet cum sy-
rupō atque similib⁹. Quicūq; uero paulo min⁹
huic morbo obnoxii sunt, sat habebunt, si pilu-
las primas aut ultimas toto āno summāt, semel
ebdomoda qualibet: estate quidē cum iuleb ut
diximus; alias uero cum uino.

De Medicina liquida.

1

Meminisse uero oportet, ubi maximuz in ex-
siccatione periculum imminet: purgare ra-
mē necessitas cogit, operę pretiū esse pilulas in-
termittere: atq; in ipso syrupo uel simili quada3
decoctione, facta i aqua buglosse, quando pur-
gandū est, interdum infundere diasenę uel dia-
chatholiconis uel tripherę p̄sicę unciā unā aut
saltem dimidiā. Quod si uel corpus robustius
sit, uel astrictior & durior aluus, addere electu-
ariū hamech drachmā unā3 aut duas. Vtilis quo-
q; hic est confecta cassia: utilior māna. Nec omī
melācolię speciei pueniūt: sed illi maxie quę ad-
ustione creat. Sin autē melancolia naturalis sit,
conueniunt quidem: uerū p̄cipue si in syrupo
addatur polipodii portio dupla uel tripla: simi-
liter liquiritię: crociq; & passularū. Itē medicinę
addatur mellis rosacei liquidī uncię duę. Quoti

ens uero syrupus summendus sit, i superioribus diximus. Sed medicina cum ipso ter uiginti diebus summeda erit. **2 Ver** si melancolicus nullus humor appareat: tantum uero complexio melancolica, scilicet frigida membrorum qualitas atque sicca, memento ducere aluum, uel mittere sanguinem minime expedire. Sed reliqua dumtaxat facere, que uel diximus, uel dicemus. Præsertim que cunq; ad corpus pertinent mediocriter calefaciendum atque magnopere humectandum, spiritusque quoad fieri potest illuminandos, fouendaque membra. **¶** Ubi uero ipse atque bilis humor exundat, non madefacimus tantum corpus atque humor, sed etiam soluimus aluum ea cautione qua diximus: Nunquam uero uehementer. Siquidem Plato i Timeo nos monet diuturnum morbum, qualis est melancolicus, non esse nimis ualentibus medicamentis atque molestis pharmacis irritandum.

¶ De sanguinis missione. ~. 2

Sunt nonnulli in sanguine mittendo audaces, quos medici sapientes admodum detestantur. Nam sanguis est atque bilis temperamentum: spiritus fomes: uite thesaurus. Solum uero ubi abundantiam sanguinis indicat, uel profusior risus, audaciaque & confidentia multa, uel color rubens uenarumque tumor, mittere sanguinem litteratis

DE VITA SANA

quando res postulat debemus e uena lienis sinistri brachii, lata quadam incisione, quattuor uncias mane, uespere toride. Deinde paucos post dies, saltem septem, ad summum quattuordecim, tum frictione quadam asperiore, tum admotis hirudinibus, quas sanguifugas nominant, mariscas irritare: ut sanguinis uncie tres aut quattuor inde distillent. Hec ambo robustioribus tantum facienda uidentur. Debilioribus uero, si necessitas postulat mariscas solum sicut docuimus irritare. Sed neque uentrem medicinis soluere, neque mittere sanguine licet: nisi prius clysteribus pinguis mollibusque lenieris. Atque hoc sit in melancolica natura commune preceptum: danda esse operam ut si oportuerit, eiusmodi clysteribus frequentatis uenter inferior lubricus semper sit atque purgatus.

De Electuariis.

Equitur electuaria ex quibus laudo equidem quod Rasis exilaras appellauit. Preterea que in libro de uiribus cordis auicenna componit. Sed multo magis quod Mesues ita conscribit. Sume crudum fericum colore coccineo nup tinctum, pondere libra una. Id merge succo pomorum dulcium & suauiter redolentium: atque succo buglossae, aquaque rosacea, singulorum libra una, post quattuor & uiginti horas, totum id coque suauiter, do-

nec aqua rubeat. Deinde extrahere sericum, atque
insuper exprime diligenter. Infunde mox sacha-
ri candidissimi centum & quinquaginta drach-
mas: coque rursus donec quasi mel spissetur: Amo-
ue tunc ab igne: Atque insuper dum calet, ambrae
crudae diligenter concise drachmas sex: & ut lique-
cat ambra permitte. Postremo adde his puluerem
eiusmodi. Summe ligni aloes crudi: cinnami: utri-
usque sex drachmas. Lapidis lazuli rite ablu-
ti, drachmas tresdecim. Vnionum, id est albarum mar-
garitarum drachmas duas. Auri ueri drachmas
unam. Musci electri partem drachmae dimidiam.
Dantur ex eo cum uino drachmae duae uel una ma-
ne ac uespere ante cibum tribus aut quatuor ho-
ris. Id mihi praeteris ualde placet. Verumtamen pro-
phetiam Diamuscuz Mesues dulcem: compositionemque
gemmarum: modo cuz aqua rosacea assumatur
Laudare quoque mirifice quod est a Petro Ebané
si philosopho summo conflatum: nisi ipsemet
ex eius imodico usu dilatationem exaltationem
que spirituum nimiam formidaret. ¶ Quamobrem
duo quaedam insuper excogitavi rarissima: atque
ob temperationem suam cuilibet tempori, etati,
naturae conuenientissima: in quibus misceretur uti-
le dulci. Quae tantum nutriunt quantum fouent & ro-
borant. Praeterea spiritui & ingenio tantum sta-

DE VITA SANA.

biliēdo, quātum acuēdo & illustrādo cōueniūt.
Sūme sachari rosacei uncias quattuor. Sachari
una cū florib⁹ buglossę ꝑcocti uncias duas. Cor
ticis pomi citri sacharo cōditi unciā unam. Che
buli cōdite uncias duas. Cīnami electi drachmā
unā. Sandali: corallis. s. utriusq; rubri. Item serici
coccinei, crudi cōcisi, croci, margaritarū, singu
lorū drachmā dimidiā: auri, argenti, singulorum
tertiā drachmę ptē: ābre, musci, utriusq; grana
duo. Fūde oīa simul succo citri uł limonis sacha
ro cocti. Seqtur cōfectio altera, aliquāto salu
brior, certe multo suauior. Sūme amigdalaz dul
ciū qnattior uncias: nucleorū pineorum. s. ab
lutorū diei unius spatio: seminū cucumeris: utro
rumq; ꝑiter, uncias duas. Sachari duri quod can
dum. i. candidū uocant quattuor uncias. Sacha
ri alterius, sed albissimi, librā unā atq; dimidiā.
Fūde cūcta hęc aq; rosacea atq; limonis & citri:
in qua extictū fuerit ignitū aurū & argentum. Si
mul coque suauiter. Demū adde cīnami: been ru
bri: sandali rubri, coralli similis, singulorū drach
mam unā. Margaritarū nitidissimarū, croci, seri
ci, crudi, coccinei minutissime attriti, singulorum
drachmā dimidiā. Auri, argenti, utriusq; grana
duodeci. Iacinti, smaraddi, zafiri, carbunculi: si
gulorū tertią drachmę ptem. Si cui uero desunt
d. i.

aurū, argentū, ābra, muscus, p̄ciosi lapilli, confe-
 ctōes illę etiā prodesse multū sine his poterunt.
 Quarū tres potissimū eligo, unā. s. Mesues, quā
 recēsi: duas uero n̄ras, quas modo descripsim⁹.
 Quo uero pacto iis utendū sit, sup̄ius satis expo-
 suim⁹. Si qs autē simplicius aliqd appetat, oībus
 tñ accōmodatū, hīc citri pomū p̄fecte maturū, ī
 tegrū p̄fecte contundat: multoq; sacharo & mul-
 to rosarū succo adhibito coquat. Coctum uero
 modico cīnamo, crocoq; cōdiat. Aut aromati-
 co rosaceo utat sic rēperato. Sūme aromati-
 cei unciā unā: Sachari rosacei: Sachari diabu-
 glossati, utriusq; uncias duas: aut similiter misce
 at diamuscū. Quanq̄. n. duo hęc nō sint simpliciā:
 tñ facile satis habent: Ac si caliditas timeat, dia-
 prunis & sacharū uiolaceū adiūgantur.

¶ De nimia uigilia.

27

SAepe melācolicis p̄sertī litteratis accidere
 solet, ut nimīuz exsiccato cerebro, uigiliis
 lōgis extenuent. Quā uero nihil atrę bilis mala
 magis auget q̄ lōga uigilia, tātō malo oī studio
 succurrēdū. Ideo lactucas post cibos alios edāt
 una cū pane modico: pauculo croco: uinūq; pu-
 rū sorbeāt post lactucā: neq; ultra horam lucu-
 brēt. Cūq; se dormitū cōferūt: p̄fectionē eiusmo-
 di sūmāt. In q̄ semis papaueris albi uncię duę sit.

DE VITA SANA.

Seminis lactuce unciā una. Amomi croci. s. utri-
usq; ps drachmę dimidia. Sachari uncię sex. Di-
lue & coq̄ oīa simul syrupo papaueris. Edāt hu-
ius drachmas duas: sicut nō nihil syrupi papau-
eris gustēt aut uini. Illinias eis frontē temporaq;
oleo ex uiolis: & ex nenufare adiecta cāphora.
Itē lacte oleoq; amigdalino atq; uiolaceo. Odo-
rē croci, & cāphorę, putaminūq; dulcis mali na-
rib⁹ admouebis. Aceri insup modici, s; aq̄ rosa-
ceę plurimę. Sternes quoq; lectū plantarū foliis
frigidarū. Aures grauib⁹ cāribus sonisq; delini-
es. Humectabis sepe caput eiusmodi lauacris. s.
aqua in qua cocta sint frusta papaueris: lactuca,
portulaca, malua, rosarū, uitis, salicis, arundinū
q; folia: addita camomilla. Balneis quoq; dolci-
bus ex reb⁹ eiusmodi, sepe tibię, brachiaq; sepe
totum corp⁹ ē hūectādū. Lac isup bibere mixtū
sacharo. s. stōacho uacuo, si modo stōach⁹ opti-
me tolerauerit maxie pdest. Hūida hęc melāco-
licis etiā si satis dormiāt mirifice conferunt. Me-
mento lac amigdalinum mensę familiarissimum
esse debere.

A De hebetudine atq; obliuione. 25
Accidit uero nōnūq; ut studiosis uel ga sedu-
lo icliato capite legāt scribāt ue, uel ga ocio nimi-
o torpeant, pituita qdā uiscosior una cū frigida
d. ii.

nimis melâcolia caput occupâs grauet/atq; hebetes obliuioſoſq; efficiat. His ergo caput exonerâdũ est iis remediis, q̄ alias dixim⁹ pituitę puenire. Sin minus illa ſuffecerint, ad pilulas indas & cocchias hieralogodiõq; cõfugito. Pręterea ad hierã diacologntidos uel archigenis uel andromaci uel theodotionis. Aut ad pilulas iudei q̄s Meſues in capitulo de capitis dolore describit. Qd̄ ſi natura ętas ue frigidior ſit, nec ętas obſterit: poſt purgationẽ utere cõfectione illa anachardina, quã Meſues ſapietũ cõfectõiez noiat iãtidotario. Rurſ⁹ anachardia illa: quã i capitulo de obliuione ex ſn̄ia filii Sacharię recęſet. Da ſũmo mane drachmã unã: ſed q̄ eã ſũmit ab irã, coitu, ebrietate, labore, rebusq; calidis eo die p̄ſuſ abſtineat. Hęc qd̄e aduerſus hebetudinẽ obliuionẽq; ualentiffima ſunt. At uero ſi familiaria magis optes, da zinziber ſacharo cõditũ: ſed modico thure mixtũ: qd̄ ſẽlibus & memorię magno pere p̄deſt, p̄fertim hiſ adiectis. ſ. melle anachardi, melle chebularũ, acoris, ciperis, ābra, muſco. Prodeſt etiã diãbra, plis archoticõ, diacori. Sed hęc ore diutius retinẽda: narib⁹ etiã & aurib⁹ in fundẽda. Odor quoq; thuris, amaraci, maratri, nucis muſcatę, rute, garofilorũ p̄deſt nõ medio criter. Memẽto tñ tiriacã in hiſ atq; ſimilib⁹ quẽ

DE VITA SANÄ.

admodũ ab iitio dixim⁹: nulli unq̄ remedio post
ponedã. Pręterea hebetibus obliuiosisq̄ tēpo-
ra & ceruicē unctione eiusmodi unge. Sũme olei
sãbucini unciã unã, olei debeni unciã duas, eu-
forbii unciã dimidiã, castorei quoq̄ tãtũdẽ. Per-
fricabis brachia, crura, ceruicẽq̄ uehemēter. Ac
si opus fuerit ceruicĩ cucurbitulas admouebis.
Verticem pręterea capitis amaraco, thure, nuce
muscata tunsis operies atq̄ fouebis.

Corporeũ qdẽ sp̄ritũ cura: Incorporeũ uero
cole: ueritatẽ deniq̄ uenerare. Primũ medicĩa
p̄stat: Scđz discĩplĩa moralĩ: Tertiũ uero r̄ligio

Si hoĩes ueritatis cupidĩ tanta medicorũ di-
ligentia corporeũ sp̄ritũ curare debẽt: ne
forte õnino neglectus uel impedimento sit, uel iep-
te seruiat querẽtib⁹ ueritatẽ: multo p̄culdubio
diligẽtius icorporeũ sp̄m. i. intellectũ ipsũ disci-
plinę moralis iustitutis colere decet, quo solo ue-
ritas ipsa cũ sit icorporea capiẽ. Nefas. n. ẽ solum
aĩ seruũ. i. corpus colere, aĩm uero corporis dñz
regẽq̄ negligere. Pręsertĩ cũ Magorũ platonisq̄
sentẽtia sit, corpus totũ ab aĩo ita pẽdere ut nisi
aĩmus bene ualuerit, corpus bñ ualere nõ possit
Quapp medicĩne auctor Apollo nõ Ippocratẽ
q̄uis ex sua stirpe genitũ, s̄z Socratẽ sapiẽtissimũ
iudicauit. Quippe cũ q̄tũ Ippocrates corpori, tã
d. iiii.

tū Socrates aīo sanādo studuerit: q̄q̄ qd̄ tētaue-
rāt illi, solus Christ⁹ effecit. Proīde sī mēte n̄az
optis colere motib⁹ a Socrate iccirco iubemur:
ut lucē ueritatēq; a nobis nature īstictu q̄sīrā se-
rena mēte facili⁹ asseqm̄ur: q̄to magis ueritatē ip-
sā diuinā īprimis religione facta fas est uenerari:
Ad quā q̄rendā capiēdāq; nō aliter creata mēs ē
q̄ ocul⁹ ad lumē solis p̄spiciendū. Atq; ut Plato
n̄r inqt quēadmodū uisus nihil usq; uisibile p̄spi-
cit, nisi in ipso s̄mī uisibilis. i. solis ipsi⁹ splēdore
ita neq; īrellect⁹ hūanus itelligibile qcq; app̄hen-
dit, nisi in ipso itelligibilis s̄mī hoc ē dei lumine
nobis sēp & ubiq; p̄sēre: in luīe inq; qd̄ illuminat
oēm hoīem ueniēte in hūc mundū. In lumīe de
quo canit Dauid. In lumīe tuo uidebim⁹ lumē.
Profecto quēadmodū purgatis oculis, iq; lumē
ipsū aspiciētib⁹, subito splendor ei⁹ infundit, co-
loribus figurisq; re, labūde refulgēs, ita cū p̄mū
ab oīb⁹ corporis p̄turbationib⁹ p̄ moralē disci-
plinā purgata mens est, atq; in diuinā ueritatē. i.
deū ipm̄ religioso quodā flagrātissimoq; amore
directa, subito (ut diuin⁹ inqt Plato) d̄uina mē-
ti ueritas īfluit, rationesq; rerū ueras quę in ipsa
cōtinētur, qbus ue oīa cōstant feliciter explicat:
q̄toq; mēte circūfūdīt lumīe, tanto s̄l & uolun-
tatē gaudio beate p̄fūdīt.

FINIS.

DE VITA LONGA

Prohemium In Librū De Vita Longa.

MARSILIVS Ficinus Florentinus Phi-
lippo Valori Ciui oprimo: atq; nobilif-
simo. S. D. Quanq̃ Plato noster genio
suo uiuit: & uictur⁹ ē (ut arbitror) dū mūdus ip-
se uiuet: meus me tñ geni⁹ huc sēper impellit: ut
post diuinū cultum ante omnia Platonis uitę p-
spiciā. Ad hoc ipsū iādū nobis aspirat p̄ceter-
ris Medica domus. Ad idē cōspiras, & tu mi Va-
lor Medicū amicissim⁹, & Platōicę, gl̄ię atz disci-
plię admodū studiosus. Quā ergo uitaz Plato-
ni sēper exopto: eandē opto medicib⁹: similēq;
Valori. Quā obrē hortor, & obsecro te mi Va-
lor: ut q̄ta sēper opera glorię Platonice faues: tā
ta aliq̄do diligentia p̄cepta hęc nostra de uita
producenda, legas: atq; serues. Quibus diu ui-
uenis resurgenti nuper disciplinę platonis diuti⁹
una cū magnanimo Laurentio medice patrocini-
nari possis. Vale.

MARSILII FICINI FLORENTINI
LIBER DE VITA LONGA.

Ad perfectionē scientię necessaria est uita lō-
ga: quā etiam diligentia p̄stat. Cap. primū.
d. iiii.

AD ARTEM Scientiãq̃ p̃fectam nõ
tam uel docilitas igeniũ, uel memorię
firmitas: q̃ prudẽtis iudiciũ p̃spicacia
nos perducit. Iudiciũ uero p̃pter am-
biguitatẽ ex coniecturarũ diuersitate conceptã
adeo difficile est: ut exp̃mento sit necessario cõ-
firmandũ. Experimentũ quoq̃ fallax tum p̃pter
iudiciũ ipsius difficultatẽ: tum propter fugacem
oportuni in exp̃imẽto captãdo tẽporis breui-
tatẽ. Quibus sane de causis, artẽ esse longã una
cũ Ippocrate recte cõcludim⁹: nec posse nos, eã
nisi uirẽ longitudine conseq̃. Vitam uero longã
nõ solũ ab uitio semel fata promittũt: sed nostra
etiã diligentia p̃restat. Quod & astrologi confi-
tentur: ubi de electionib⁹ & imaginibus agũt: &
medicorũ cura diligens experiẽtiaq̃ confirmat.
Qua q̃dem providẽtia nõ solũ hoies natura ua-
lidi sep̃issime: s; etiã ualitudinariũ uitã longã ali-
quando consequũtur: ut non mirũ sit Herodicũ
quẽdam litterarũ studiosum oĩm sui temporis i-
firmi ssimũ (ut Plato Aristotelesq̃ testant) eiuf-
modi providentia, annũ centesimum impleuisse.
Plutarchus p̃terea narrat multos corpore ali-
oq̃n parum firmo, uitã sola diligentia longã cõ-
secutos. Mitto ip̃sentia quot ibecillos ip̃se no-
ueri prudentię munere robustissimorũ ãnos su

DE VITA LONGA.

perauisse. Neq; igitur iutile fuerit, neq; uanum, post
librum de curanda ualitudine litteratorum a nobis
compositum, precepta quedam insuper ingenii scien-
tię cupidis ad uitam longam conducentia tradere
Instituta uero hec nec ierribus ignauisq; comu-
nicari uolumus. Quid, n. cupiamus istos diu uiue-
re; q nec uiuunt quidem, quasi fucos nutriamus non
apes. Nec hominibus diuulgari, perditam uoluptatum
libidine dissolutis; q breuē quotidie uoluptatez
longe stulti preponunt. Nec improbis iniquisq; pate-
fieri; quorum uita mors est bonorum. Sed uiris dum
taxat prudentibus atq; temperatis, solertis ingenii uiri-
bus humano generi uel priuati uel publice profuturis.

Vitalis calor nutritur humore; Quo deficienti
te fit resolutio; Quo excedente fit suffocatio.

Utra quidem tanquam lumen in naturali calore com-
sistit. Caloris uero pabulum est humor aeri-
us, atq; pinguis quasi oleum. Siue igitur humor eius
modi forte deficiat; siue prorsus excedat, uel inq-
netur; calor statim debilitatur; & tandem debilitatur
extinguitur. Si humoris defectu calor debilitatur & per-
ditur, mors resolutione contingit. Si potius obrui-
tur humoris excessu uel uitio; uita suffocatione
perit; Suffocatio uero humoris cuiuslibet exun-
dantia uel putrefactione contingit; presertim pi-
uita uel excrecente uel quomodolibet putrefa-

cta: ut non immerito pituita petens uitam fuerit
nomiata. Precepta igitur ad producendam uitam maxi-
me necessaria. Hinc quidem resolutionem: inde ue-
ro suffocationem putrefactionemque eque deuiant
Aequae in ratione communi. Nam si calidior est siccio-
re uel hominem forte curant, & cui meatus qui-
dam aperti sunt: humores autem spiritusque subtiles resolu-
tioni magis occurrunt. Sin autem contraria ratioe cor-
pus affectum tractant, potius suffocationi sub-
ueniunt. Maxime uero in alterutro studet: si ad
alterutrum locus tempus uel declinet. ¶ At ubi
ingeniosis studiosisque consulti: utrumque preceptum
ferme est pariter necessarium: in utroque similiter
laboratur. His. n. acutum quidem calidumque ingenium,
& imaginacionis motus assiduus resolutionem: ori-
um uero corporis atque cruditas suffocationem
minitari uidentur. Nusquam igitur medici uehementius
quam in eiusmodi hominum curatione laborant
Et si tota libri superioris disputatio ad prog-
dam uitam maxime confert: propriae tamen qua-
dam res tanta curam: quale deinceps quoad po-
tero paucis comprehendam postulare uidentur.

¶ Quomodo reperendus calor ad humorem atque ui-
cissimum quodam Mineruae consilio. ¶ Cap. iiii.

¶ Eterum dum oleum istud pigre, igneo huic ui-
gori nostro necessarium pigui Minerua tracta-

DE VITA LONGA.

mus, Minerua interí oliuifera olei uitalis origo,
almi uidelicet Iouis capite nata rider: quod sui mune
ris quantitatē plane cernentes, interea non satis uidi-
mus qualitatē. Ridens ergo, uobis inquit oleum non
modo quantum sat flammę nutriendę foret, abunde dedi: sed
est sine amurca sincerum infundi lucernę. Hęc illa.
Nos autē iter loquēdū errātes offēdim⁹: quā lucer
na pedib⁹ nr̄is uerbū suū, non dū nobis auditum.
Ex hac ergo lucerna discam⁹, oleū iugiter flammę
subministrandum, ea scilicet diligentia: ut nec re-
pentina quādam lumen obruam⁹ illi uione. Nec rur-
sū differam⁹ sitibūdo portū. Sed hec quę duo satis
in superioribus tractata putam⁹. Reliquę nobis duo
sūt: quorū alter leuiter tetigisse; alterū uix attigisse
se uidemur. Tāgentes interí ita Palladē ut ridere
nūquā solita nos rideret. Quid ergo? Prio quę psi-
derabim⁹ flammā uel pauculā eē prorsus edacē: ideo
quod lucernā illā lucere diuti⁹, in quā sic flammula ē ad
ellyphniū. i. luciniū tēpara, ut non ebibat oleū, sed
pitisset. Itaque & nos in oī diēta cauebim⁹: ne quā p-
fertī in iuuētute nimīū iualescat isit⁹ ignis suapre
natura uorax: Sat uero fuerit tū hūorē inūdātē,
tū penetrabilē frig⁹ hīc arcere. Deinde lucernā co-
gitabim⁹ frequēter extingui, quā non sincerū oleū istil-
lauerit: sed (ut ita dixerim) amurcosū. Vnde paulo
post percrescūt ex amurca fūgi, lumēque extingunt.

Iam uero nos alimum a Pallade suscepimus oleū
s. aerium quā plurimum purumque, & natio quo-
dam lentore tenax atque firmum. Quod ergo hu-
ic paulatim absumpto subgeritur, non solum huic
æquale debet esse, sed simile. Vt uero sit simile non
tantum aerium esse debet & pingue, sed penitus
ab amurca secretum. i. a fece quadam ex terra &
aqua crassiore congesta. Hanc ergo congestio-
nem fecerunt uitaturi alimenta eiusmodi fugia-
mus & otium & cruditatem atque sordes. Interea
uero Mineruam ea moderatione colamus: ut ca-
put quidem de quo nata est ipsa, nobis augeat:
neruos autem stomachum non minuat.

Quibus de causis arefcit humor naturalis: ut
pigrinus exundat: & quæ necessaria sit ad uitam
perfecta digestio. Cap. iiii.

Naturalem humorē uelociter hæc exsiccat.
Sanguinis fluxus uberior. Violenta solu-
tio uentris. Diu lubricus aluus. Profusus sudor.
Latus patefacti meatus. Coitus ad debilitatem
factus. Sitis anela. Fames cruciās. Vigilia longa.
Vfus calidarū rerū simul atque siccarū. Laboriosus
animi corporisque morus. Anxietas. Ira. Dolor. Sic-
cior simul, atque feruentior aer: præsertim igne ca-
lescens. Ventus aridior & uiolētus atque diutur-
nus. Humorem supra modū augēt his contraria.

DE VITA LONGA.

Ebrietas frequēs utrūq; facit: nimio. n. tū calore siccat, tū hūore suffocat ebriofū. Nihil at magis q̄ cruditas ad utrunq; nocet. Vbi. n. nō p̄coq̄t ali mētū hinc quidē deest quō naturalē irriges humorē: ide uero putrefactū supest, quod extūdas calorē obruat naturalē. Quāobrē Auicēna corrūpī sanguinem inqt, ubi digestio ipsa corrūpif Secutus q; Galientū appellat digestionē, uitę radicē. Optima igit ē & quasi unica hęc regula Galieni: concoctionē cibi p̄ceteris ubiq; curare. Nā quod maximū uidetur esse p̄ceptū: salubri b^o uidelicet uti: nihil proderit, nisi coquas. Sigdē ex his ferme sicut ex p̄trariis noxi^o humor p̄fluit si cruda mēbris influxerint. Ex cibis aut etiā minus arte laudatis, sepe minus malū accipit nutri mētū si uehemēt^o p̄coq̄nt. Cruditatē igitur tāq; grauē resolutionis siml, & suffocatōis cām diligētissime deuitemus: q̄ritate uidelicet cibi potusq; nobis accomodata. Qualitate. Sīplicitate. P̄p̄atōe. Cōtritōe. Ieiunio reuocāte famē: ac si op^o fuerit stomachi ēt exteriorē fomēto: reb^o q; qb^o dā stipticis p^o epulas intr^o assūpris. Caueamusq; diligēter ne cibū pot^o exupet. Neu cib^o sit liquidior, aut durior: aut hīc uī ille ualdē sit actu frigid^o aut alimēta sint lōge diuersa: aut crudū addam^o crudo. Hęc. n. cōcoctionē magnope phibēt. Ca

ueamus insup diligentissime, ne uel coitu statim post cibum, uel sono meridiano sepius non necessario: uel nocturna uigilia, uel labore animi ullo siue corporis iportuno uel alio quopiã pacto digestionē impediam⁹. Digestionē dico eadem nō primā tantum, quę fit in stomacho: sed secundā ēr q̄ fit in iecore. Terciā insuper quę in uenis. Quartam deniq; quę in mēbris efficitur: quę lōgo quodam indigent iteruallo: & quauis ipedita pabulum nō suppeditat humor. ¶ Proinde sicut digestionē, sic excrementorū purgationē adiuuare imprimis necessarium est ad uitaz. Necessariū sordes etiā a cute detergere. Necessarius est motus corporis tā cōtinu⁹, tā temperat⁹, tā uari⁹, q̄ celestium aerisq; motus & ignis & aque: seruata dumtaxat cōcoctionis & somni necessitate. Defatigatione uero & resolutione uitata. Pręterea sub umbra situm cariēq; obducimus. Sub diuo sub lumine uiuimus. Quod pater meus Ficinus insignis medicus frequēter habebat in ore, Sz ad hęc feliciter peragēda operę p̄ritū foret, nō tā urbāis negotiis q̄ rusticis q̄buldā exercitatioib⁹ a tenera statī etate corp⁹ assuefecisse & quodāmō silib⁹, iterdū ēr nutrimentis: & uite gen⁹ quodāmō uariū tenuisse. Quod me sepe prudēs ille monebat, Qui. n. i oi etate lau

DE VITA LONGA.

tissima quāda curiositate uiuūt: sepe min⁹ tuti uiuūt. Qui uero adolefcētes, se min⁹ assuefecerūt; adulti saltē assuefaciāt, cautiōrib⁹ tamen gradibus id tentantes.

(Sāguis & humor ac comodat⁹ uicē aeris esse debet q̄litate tempat⁹: substantia medi⁹ atq; tenax.)

Cap. V.

O Rēci oēs iter p̄cepta ad diuturnā uitā maxime necessaria mandant ut euchimis alimur. Euchia uocam⁹ alimēta salubria: q̄ bonū affert nutrimentū. i. sāguinē bonū. Bonū uero sāguinē appellā⁹, n̄ frigidū, nō siccū, n̄ t̄bulētū s; calidū et hūidū atq; clarū. Calidū qdē calore n̄ acri. Hūidū uero hūore nō aq̄o. Clarū quoq; nec t̄n iterea tenuissimū. Iā uero feruētior sāguis, natalē tū calorē exacuit, tū exsiccat humorē: & quez ip̄e hūorē ifert uel calorē resolubilē p̄stat atq; fugacē. Sanguis p̄terea hūidior p̄niorq; ad aquaz naturalem obrundit calorem: humorem quoq; naturalē uel heberat: uel ip̄ellit sub calore liquecere: p̄ suffocat hūiditate calorē: & oīno si q̄ portio natural' hūoris ex aq̄o sanguie trahitur, tum putrescit facile: tū cito diffluit atq; dissoluit. Hic efficiūt: ut q̄ molliōrs fruct⁹ herbasq; cōedūt, nisi raro forsā et p̄ medicīa tūc uētrē leniēre sūmāt breui uēas succo crudo putrefactōiq; obnoxio penit⁹ impleāt. Ac ne id accidat, tuti⁹ p̄ alimēto uel

coquuntur: uel saltem cum pane miscentur. Sang-
uis ergo nec igne⁹ esto: nec aqueus: sed aeri⁹: nō
aeri crassiori similis: ne pcliuior sit ad aquā. Nō
aeri subtilissimo, ne facile incalescat in ignē. Sed
substantiam teneat mediocrē: in qua medi⁹ aer
dominarum habeat plurimū: Cetera alimēta in-
sint quatenus aeris accōmodātur imperio. Non
sit eius substantia subtilissima: ne humorē insta-
bilē generet, spiritūq; uolarilē, & dissolutōi sub-
iectum. Non sit crassissima, alioquin & ingenio
minime ministrabit: & uix i naturalē humorē ac
spiritum permutabitur. Meatus obstruet: suffo-
cationi dabit occasionē: Et spiritus qui uix tan-
dem crassus inde creatur, densitate sua & ipse pa-
rum idoneus est ad uitam, & calorem naturalē
ita suffocat, sicut fumus densior flāmā cōprimūt
protinus, & extinguit. Mitto q; saltē adeo tene-
brosus est, ut uitam efficiat mēstam morte dete-
riorem. Imprimis autem ut mihi uideretur ad uitā
expedit diuturnā: sanguinem una cū substantia
quidem aeriā ualde, nec admodum crassa, habē-
re glutinosum aliquem in se humorem atq; tena-
cem, qualē ferme cū subtilitate habet oleū oliua-
rum & humor anguillę pinguis simul atq; tenu-
is: & oleum ex terebentina quadam sublimatio-
ne tractum. Tu igitur alimēta ceteraq; omnia q;

DE VITA LONGA.

sanguinē pro uiribus humorēq; talē efficiant diligenter eligito. Sanguis. n. humorq; talis sicut oleum flāme, ita uitali calori pabulū est, & una cū subtilitate habet etiā firmitatē. Pręceptum enī Rasis est pro iuuentute seruanda, rebus utri sanguinē ad pręcordia traducentibus, ibiq; condęfantibus, corq; fountibus. Quod Auicenna pbat aquosū labilēq; sanguinē pręcipiens euitandum. Differēs aut in hoc pro differentia corporū ratio est habenda. Nā ubi densius corpus est, ad subtilitatē sanguinis: ubi rarius, ad crassitudinem eiusdē oibus est remediis declinandū. Vbi mediā corporis habitudo, uia similiter mediā tutius inus. Nunq̄ tñ naturalē corporis habitudinē extirpare conabimur: alioqn uitā ipsā extirparemus. Expedit insup meminisse, ubi subtilitatē sanguinis ualde ueremur: & stomach⁹ iterea nō sit admodū natura ualid⁹, minutioribus ad crassitudinē gradibus accedendū esse: dū gracilē hominē crassioribus alimētis nutrire cōtendimus: & fouendū interi stomachū: pducēdum somnū. Exercitationē corporis pro uirib⁹ agendā: animi minuendā, quę plurimis sepiissime nocet. Ac si minus ferat alimēta uiscosa nimīū duraq; uel admodum frigidā: usu saltē corallorū: sandalorū: rosarū: coriandrorū: mirobalanorū: cidoniorū &

diacidoniō, sacchariꝫ rosacei: stipticarūꝫ rerū
eā sanguinis humorisꝫ firmitatē deniqꝫ conseqꝫ
mur: quā rebus nīmīū glutinosi hic tuto conse-
qui non ualemus. Cōmodissime uero ex nucleis
pīneis pistaceisꝫ & glycirhizę succo & amido ad-
ditis amīgdalis dulcibꝫ earumꝫ oleo & cidoni-
orū semine atqꝫ oleo sisamīno una cum sacharo
candidissimo aquaꝫ rosacea nutriuntur, qui uis-
cosa grandiorū aīalium membra cōcoquere ne-
queant. Concedemꝫ his pręterea extrema galli-
narū uel edorū & testudines, & limaces, atqꝫ testi-
culos. Vīna dabimꝫ non alba: sed rubra stiptica
ꝫ, & quodāmodo subamara. Aqua uinū ferrea
uel masticea rēperantes, oleo quoqꝫ masticeis ci-
doniorumꝫ cutē leuiter leniemus: & uetabimꝫ
interim quę sanguinē subtilē faciunt uel feruen-
tem: nisi forsan non nihil croci uel cinamomi te-
nacionibus epulis infundamꝫ: ut & facilius cōco-
quantur, & cocta per meatus angustos trans-
ferantur ad mēbra. Difficile nāꝫ est uiscosa uel
alimēta paulo firmiora ex stomacho nō admodū
ualido, usqꝫ ad digestionē tertiā, qꝫrtamꝫ perdu-
cere: nisi eiusmodi uehiculis pferātur atqꝫ insup-
frictionibus leuibus prouocentur. Quas quidē
cū facies, manibus eas mollioribus facito: ac me-
mento madefacere manus odorifero quodā ui-

DE VITA LONGA.

no: in quo cāmomillam mirtumq; coxeris atq;
rosas.

¶ Communis comedendi bibendiq; regula: & q̄-
litas epularum. ¶ Cap. VI.

Sed missa impræsentia faciam⁹ obtusissima
hominū corpora uel tenuissima: ad cōmunem
uiuēdi rationē perueniam⁹: cōmuni medic-
q; corporis habitudinī p̄sus accommodatam.
Cauē ne ulla ratione meatus corporis uel supra
modum pateant uel nīmiū obstruantur. Ibi. n.
in resolutione & iniuria extrīsecus inferēda dif-
crimen: hic autē in putrefactione & suffocatiōe
periculū & si nō artissimo regulę freno qđ Hip-
pocrates dānat, te cohibeo: nō tñ habenas tibi
ad licentiā usq; relaxo. Herbas & fruct⁹ huīdiores
accipe parce. Parcius lac & pisces, & utrunq;
cum melle, Parcissime fūgos, atq; cū aromaticis
ac semine piri. Similiter purum aque potum: atq;
una cū p̄citate. Quę humidiora sūt uel pinguiā
aromaticis acribusq; cōdito: alioqn & humores
alienū mēbris plurimū inferunt, atq; putridum:
& si quē necessariū nature humorem suggerūt:
hunc p̄stant citę admoduz corruptioni subie-
ctū. Quod non aliter q̄ aquosum uinum contur-
batur celeriter & corrumpitur. Hinc cita cani-
e.ii.

cies, & pallor rugositasq; senilis. Carnes quoq; si
quotidie comedantur, ac etiam si pōdere panis p-
pinquent, citam putrefactionē inferunt. Vnde
Porphyrus pythagoreorū antiquorūq; aucto-
ritate fretus esū aialium detestatur. Nōne hoies
accepimus ante diluuiū lōgeuos aialibus peper-
cisse? Quanq; medici nō tam carnitū usū uerant q̄
abusū. Deniq; humida tanq; putrefactioni obno-
xia fuge: memoria tenens humidos, & pingues
senescere citius atq; mori. Quod & Hippocra-
tes air: & res ipsa declarat. Siccissima rurū accipe
moderate, uel saltē liberiore tépera potu. Média
tutus eligito. Tā & si Auicēna formā cibi paulo
sicciorē molli preponit ad caniciē euitandā. Ad
frigida nimitū aut calida cautissimus esto. Calī-
da simul & humida seque. Si feruet aer, epularū
humor calorē superet. Si friget, calor humorem.
Utrobique uero modicus sit excessus. Vbique
calor & humor non nihil glutinosum habe-
at, atq; stipticū: ut illinc mēbris irrigatus humor
inhereat firmius: ac diu sub calore perduret. Ele-
ctum triticū & panis electus hoc imprimis habet.
Deinde rubrū stipticūq; uinū parūq; dulce. Ter-
tio pinei nucleī resq; his réperie & lentore persi-
miles. Quarto carnes non humidę simul atq; la-
xe, ut suillę & agninq; lactentes. Medici tñ uete-

DE VITA LONGA.

res, maxime Galienus suis carnes, & sanguinē ppter quandā cum corpore nostro similitudinē ualde cōmendat. Oprime sunt igitur similib⁹ corporibus, ut rusticis & robustis corpusq; mltum exercitātib⁹: p̄serti si quatrīduū gariofilis, coriandrīs p̄paratis, sale cōditē seruētur. Et sāguis forsan utilis si cum saccharo coquatur defecatusq; ad summū fuerit atq; liquēs. Sz ut ad numerū reuertamur, nō p̄bant carnes humidiores, q̄les diximus: nō durē simul atq; sicce, quales uetustioris leporis atq; bouis: sed medię q̄dam: ut gallinaceorū, pullorū, caponū, pauonū, fasianarū, perdicū, forte etiā pulloꝝ colūbinorū, p̄sertim domesticorū. Tales quoq; sunt capreoli uiruliq; iuuenes: & anniculi uerueces pariter atq; apri. Edos nō sp̄no lactētes caseūq; recentē. Auiculas eqdē p̄termisi. Frequēs. n. subtiliorū alimētorū uel⁹ stomacho solū puenit crassiora minime tolerāri. Qui uero ualidior ē, fugacē ex his fumū reportat uel humorē. Oua tñ gallinæ nō pretermitto: si uitellus una cū albo comedat. Vitellus nāq; solus delicatorū est nutrimentū, nam Auicenna pbat nutrimentū nullū expedire magis in diminutōne sanguinis, & dissolutione spirit⁹ cardiaci q̄ uitellū oui gallinē uel perdicis uel fasianę. Neque forte ab re fuerit, anseres nutrire

Spelta aqua ue nitida: ac post necē carnes sale & coriandris aceto preparatis cōditas dies septez seruare prius q̄ edas. Ceruūq; similiter: si stoma- chus fuerit ualidissimus. Probabile nanq; est lō- gēua quēdā aīalia ad uitam conferre longēuā: si tamen huiusmodi carnes iuuenes comedant, si- militerq; alię carnes uicissim sunt o tum affe tum elisse. Cib⁹ esto dupl⁹ ad potū, Panis dupl⁹ & sex galter ad oua: triplus ad carnes: quadrupl⁹ ad pi- fces, herbas, fructus humidiores. Ne incipiat a potu mensa; neq; potus sit semel uberior. Sēper stipticū aliqd absq; potu uel modico sequat mē- sam. Vbi cōplexio, etas, locus, tēpus ad calidum siccū ue labitur: tu quoq; paulisper ad opposita declinato. Vbi ad frigidum, aut humidū, simili- ter ad opposita uergito. Vbi temperies, seruato tēperiem. Eatenus aut̄ exercitatiōi qdē corpo- ris est addēdum & animi detrahendum: quaten⁹ epulis uescimur durioribus ad diurnitatē uite aliqñ forsitan necessariis. Mensę tibi sint in nouē diei horis, duę: & utrobicq; parę. Parcior uero cēna. Exercitatiōes corporis duę ferme post di- gestionē primā ad sudorē quasi pductę. Sōnus quidem nocturnus, quia semper est necessarius, semper bonus. Diurnus autem, nisi admodū ne- cessarius, nunq̄ bonus.

DE VITA LONGA.

Que utaris alimentis que cito putrescunt: nec in eiusmodi regionibus habites. Vinum & triticum præceteris elige: putrefactionem & resolutionem fuge. Ca. VII.

Animalia uero quecumque in nostram custodiam ueniunt mundis electisque alimentis nutrienda sunt antequam uescamur. Atque hæc & alia omnia ex paucis altioribus & odoriferis eligenda sunt. Inter hæc regulam ante omnes ab Arnaldo philosopho comprobatam memori semper mente teneto. Aiantes, herbas, poma, fruges, uina, ex altis odoriferisque ut diximus regionibus eligere oportere: quas ueteri temperati serenant: Suaues solis radii fouent: Vbi aqua nulle stagnant: Cuncta sterquilino non pinguescunt: sed humore natiuo. Vbi etiam quecumque nascuntur, diu permanet incorrupta. Hic duntaxat habitandum est: his quoque uescendum. Neque confidendum est, ex alimentis que breui putrescunt, humores nos comparaturos diuturnum & a putrefactione remotum. Neque sperandum facile nos diu uicturos, ubi terre fructus incorrupti diu non conseruantur. Vbi rari admodum homines sunt longeuu. Quantum uero sit in loco uictuque discrimen, pomum declarat persicum: in persia quod uenenum, in egypto cordis amicum. Et elleborum in alicia ipune sumptus: alibi uero uenenum. Aristoteles habitatorem e.iiii.

eligit altā ad meridiē orientēq; spectantē, sub ae-
re subtili, nec humido: nec frigido. Et Plato lon-
geuos in editissimis atq; tepatis repperit regio-
nibus. Deterrimū uero est stercore agros, uel
aquas stagnātes ex agris minime deriuare. Oīa
enī illic citē corruptioni subiecta nascūtur. Quā
obré eos nō uitupare nō possum, qui sapientem
Hesiodū iccirco uitupāt q; i re rustica sterq;liniū
pretermiserit. Sed ille prudens salubritati potius
q; fertilitati cōsuluit. Satis autē ex lupinorū fabarū
q; foliis tēpestiue subuersis agrū pigues fieri pos-
se putauit. At uero si regiones humidiores imun-
dasq; colere, & alimenta minie duratura sūmere
cōpellamur: Eū quasi seruem⁹ uictū, quē sub ae-
re pestilēti medici mandauerunt. Qua de re in li-
bro contra pestilentia satis egim⁹. Sūmatim ue-
ro suauib⁹ & quodāmodo calidis utemur odo-
ribus. Aloe rite preparata sepe leuiterq; purgabi-
mur. Rite uero preparatā dicimus: si lota fuerit
aqua rosacea, uel succo rosarū, aut si cū rosis re-
centib⁹ cōtritīs fuerit pfecte pmixta. Deinde ad-
datur ei mirobalanus, atq; mastix, & forte rosa.
Medicina hęc extra cōtrouersia mirabilis est ad
cōseruandā diu, mentē sanā in corpore sano. Pre-
terea corpus exercitabin⁹. Oportuno utemur
foco. Hoc puluere epulas condiemus, miroba-

DE VITA LONGA.

lanorū emblicarū sit pars uncię quarta: Sandalo
rum uero dimidia: cinamomi integra: octaua cro
ci. Hoc itaq; puluere rebusq; simul acrib⁹ iminē
tē ex putridis alimētis & locis corruptōez forsitā
ihibere poterim⁹. Meminerim⁹ aut: ubi mltro plu
res putrefactione suffocatione q; q̄ resolutione,
pereunt: ibi putrefactōi & suffocatōi maxie resi
stēdum. Vbi uero cōtra: uicissim uti cōdimentis
aromaticis & quodāmodo austeris (ut dixim⁹)
odoribusq; similib⁹ quouis tpe putrefactionem
phibet. Vngi oleo, frigoris inturiā. Vri lauacris
ex aqua & oleo: resolutionē ex labore uel calidis
tēporibus iminētē. Similiter os aqua sepe collue
re: Succū glycirhizę uel sachar; cristalinū ore tene
re. Aq̄ rosacea mltro, paucoq; aceto rosaceo ma
n⁹ faciēq; pfūdere: Siliib⁹ q; odorib⁹ uti. Septia q̄
q; hora alimētis modicis recreari: Corpore siml
& animo conqescere, calore uitato. Plurimū ue
ro interest quale sit uinum & tritictū, quibus assi
due uescimur. Hęc ergo sint talia, ut ultra annū
& potius ad triennium integra perseuerent: Si
modo incorruptibilē ex his alimoniam sperare
debemus. Vinum siue album siue rubrū sit, esto
clarum: suauē: stipticum: odoriferum: & quod
indigeat aqua. Nisi forte uinum reppereris, leue
simul atq; durable: quod rarissimum esse solet.

Quod uero ualidius ē, philosophus Isaach uinum dicit esse uinosum coctum sole, uentisque purgatū. Quod aqua fontis puri temperari iubet: aliquandū antea q̄ bibamus: ut perfecti⁹ misceat. Aquosū uero uinū atq; debile uel acerbū: fugiēdū monet; utpote qd̄ intra uenas & membra acidū cito fiat, aut aliter putrefiat. Vinū qd̄ aquosum putrefactioni subiectū, si cōseruata eius substantia coctum fuerit, hoc saltem erit utile, alioquin non laudatum, quod humorem corruptibilem non creabit. Sed acumen eius aqua electa temperandum erit. Vinum uero quale probauimus, Isaach ex antiquorum sententia ririācis magnis inquit esse persimile. Qd̄ (ut diximus) temperatum habitudinem corporis frigidam calefacit, refrigerat calefactam, humefacit siccā, humidiores uero desiccāt, atq; (ut Galienus ait) naturalem humorem recreat, calorē fouet, utrumq; contemperat. Miscere uero uinum eiusmodi magis necessarium est: iuuenib⁹: min⁹ senibus: frigidis uero senib⁹, minime. Frigida nāq; duraq; senectus (ut inquit plato) ita mero feruet atq; mollitur: sicut uel igne ferruz: uel aqua lupini. Quod diximus per uinum opposita fieri, atq; dissidentia temperari: Scito etiā per glycirhizā fieri: sed debilius. Fieri etiam per oleuz

DE VITA LONGA.

rosaceum: sed extrinsecus. Hęc ergo tibi familiaria sunt. Neq; diffidas q; q; & qualitate repera- tum est, & uirtute potens, posse reliqua tempe- rare: sicut frigus alia frigefacere. Id imprimis ha- bere temperamento iouis: quo etiā saluberrima sunt. Sed de his alibi disputandū.

¶ Dieta: Victus: Medicina senū. ¶ Cap. VIII.

Qui septimum iam septenarium impleuerunt quinquagesimum attingentes annū, cogitēt Venere quidem significare iuuenes: Saturnum uero senes, atq; has apud astronomos stellas in- ter se maxime omnium inimicas existere. Rē ergo Veneream Saturnii fugiant: quę iuuenibus etiā uitę plurimū detrahit. Non enī natis consulit: s; nascituris: ipsasq; etiam herbas statim pducto se- mine siccet. Pręterea frigus aerēq; nocturnū leti- ferum sibi putent. Atq; eum oīno uictū seruēt: ex quo sanguinē plurimū sperent, spiritūq; q; plu- rimum: ex uitellis uidelicet ouorum recentibus: uino aliq; trum quidē dulci: odorifero uero q; plu- rimum. Nam hic uitellus proprie cordis sangui- nem, uinum præcipue spiritum recreat. Carnib; electissimis coctuque facillimis omni summatim utantur dieta calidum pariter & humidum au- gente. Spiritum odoribus præsertim uini assi- due recreent. Vigiliam & inediā sitimq; deui-

tent laborem rursus corporis atq; animi & solitudinem & merorem. Musicam repetât si forte intermiserint: nunq̃ intermittendâ. Ludos quosdam & mores quoad decet olim ante acq̃ pueritię reuocent. Difficillimũ nãq; est (ut ita dixerim) reiuuenescere corpore: nisi ingenio prius repuerescas. Itaq; in omni etiam ætate magnopere cõducit ad uitam non nihil pueritię retinere, & oblectamẽta uaria semper aucupari. Longum uero pfusumq; risũ minime: spiritũ nãq; nimis ad exteriora dilatat. Sed redeamus ad senes. Hi præterea si frigeãt, fomẽta petãt aromatica & calida si mul atq; humida. Meminerit puerile nõ esse, puerile illud Auicẽne fomentũ: factum qdẽ a Davide: sed tardius forte factũ. Fomentum seni mirificum. Medulla recentis adhuc calentis panis ifuso maluatico uino cum puluere mentę: apposita stomacho & sepe ad olfarũ adhibita. Nã & medulla eiusmodi etiam sola Democrito iã iam expiraturo retinuit spiritum quoad placuit fugitiuum. Præterea frictionibus utãtur leuibus, seu quãdoq; lauacris nutrimentũ puocãtib⁹ ad extrema. Nucleos ãte oĩa pineos uidelicet ablutos familiares habeãt. Hoc. n. nutrimentũ medici ueteres senibus aprissimum probauerunt. Calidũ eni & humidũ ẽ & pigre: & oẽs lenit asperitatẽ:

DE VITA LONGA.

atq; simul quod mirū est dum naturales humores auget, iterea superfluum deficcet putridūq; expurgat humorē. Sūt qui nucleorū eiusmodi drachmā unam quotidie post cibos exhibent senibus comedendā. Ego drachmam quoq; alteraz ieiuno stomacho senibus exhiberē: uel recēs, calēs, auratū, pinucleatū. Cōponerē quoq; electuarium hoc pacto. Sūme amigdarū dulciū mundarum uncias quatuor: tantū dē eiusmodi nucleorū: pistaciorū duas: unā seminū cucumeris: unā nucū auellanarū mundarū: cōtrunde, coque una cum candidissimo saccharo: cui tamē addideris unā ziziberis recētis cōditi drachmā croci dimidiam: musci terciā: ambrę tantū dē. Saccharū aqua melissę id ē citrarię rosarūque fūdito: Multa auri folia his adhibito. Huius enim usu quotidiano uitā senes ualidiorē lōgioremque cōsequuntur. Possunt & i mensa hoc accipere: & pluribus horis ante mēsam. Vtilius autē tunc erit: si qd albi odoriq; uini una cū confectōne eiusmodi biberint. Temporibus uero calidioribus saccharum rosaceum una cum auri foliis, & cōdite mirobalani uitam senibus prorogabūt. Theriacam nemo dubitat ad idem humidis conuenire personis atq; temporibus. De cuius usu satis in libro superiore dictum. Nemo etiaz negabit his

prodesse admodū radices Inule, beeniasque ra-
dices, albas similiter atq3 rubeas: maxime uero
recentes. Illam quidem pro nutrimento: has etiā
pro aromate. Et omnia simpliciter calida, humi-
daque, & aromatica simul & stiptica, simulq3 pi-
guia. ¶ Certum est senes electo glycirhize suc-
co familiariter uti debere. Tradūt enim glycirhi-
zam esse humane corporis calori pariter & hu-
mori persimilem: Pręterea uariis senum morbis
opitulari. ¶ Lac quoque amygdalinum, & ami-
dus cibus familiaris esto, & saccharū, atque pas-
fulę. ¶ Rasis Triferaz ex mirobalanis indis, em-
blicis belliricis confectam. Item Mirobalanos i-
das conditas saccharo, nō solum ad retinendā:
sed etiam ad retardandam senectutem ualde p-
bat. ¶ Auicenna laudat Triferaz mirobalanorū
maiorē atq3 minorē, Rursus confectōnē de sōma
ferri, maxime uero auri. Iubet quotidie mandere
mirobalanos p-ecipue chebularū rite conditas
ad differenda senectutis incōmoda.

¶ Nature Aromatū & Cordialium necessarie,

¶ Et rursus qualis senum uictus

¶ Capitulū.

¶ Viii.

¶ **S**ito mirobalāis uarias iesse uirtutes. Vnā
que mirabiliter supfluū exsiccat humorē,
unde canitiē p-hibet. Secūdā que humorē colli-

DE VITA LONGA.

git naturalem, & a corruptōne simul, & inflāma-
tione tuetur. Vnde uitam producit in longū.
Tertiā quę stiptica aromaticaꝫ potentia, uirtu-
tem & spiritum naturalem, & animalē cōgregat,
& fouet, & roborat. Hinc aliquis uitę lignuz in
paradiso mirobalanum forte fuisse putabit. Sise
quddā ferme faciūt aurū & argētū, corall⁹ spodi-
umꝫ, & preciosi lapilli: quāuis p aromatica uir-
tute facultatem afferant illustrādi. Tu uero me-
mēto aromatica tūc maxime prodesse nobis ad
uitam, ut supra significauimus, quando cū uigo-
re quodam aromatico, humida sunt pariter at-
que calida, lentorēꝫ pinguem habent: cōmodū
augmēto: Quales sūt iprimis radices beenię al-
bę similiter, atque rubentes: p̄sertim recentes.
Aut saltem quādo cum uirtute quadā subtili, o-
dorifera, & acuta, substantiam dēfā habeant: &
stipticā ualde proprietatē: Qualis utique cōpo-
sitio inter cordialia frigida primū mirobalanis i
esse uidetur, & succino. Deinde rosis & succo &
seini citri. ¶ Tertio sandalis & coriādris, atque
myrto, ceterisq; silib⁹. ¶ Inter calida uero cordi-
alia zedoarie: ligno aloes: citri corrici: & chario-
philis: nuci muscatę; maci: olibano: mastici: at-
q; doronico. Qualem etiam saluię experimur in
esse. ¶ Tradunt ambram, & muscum stipticam

habere uirtutem. **Sinziber** autem ob quandam eius humiditatem presertim recens & conditum senibus sepe prodest. Sed hoc & chariophil⁹ propter caloris uehementiam, caute uidetur accipiendum. **Sedoaria** quoque caute, tamen si tiriacę similis iudicatur: & stipticā simul atq; pingue naturam habet, senibus comodissimam. Ambra propter calorem quasi temperatum, tuto ferme sumitur. Ac propter lentorem cum stiptica subtilitate mixtū prerogatiuam habet ad uitam in membris & spiritibus confirmandam. Tū uero si ex ea fiat aqua cutisq; lauetur: digestionē quartam restituit. Ac morbos eius defectu contingentes expellit. **Arōatica** uero quę subtile admodū substantiāz habent: qualem cinamomū, atq; croc⁹, cordialib⁹ frigidis & durorib⁹ sunt miscēda. Nā aromatica si tantum calida subtiliaq; sint, & sola sumantur, naturalem calorē nimis excitāt, humorēq; dissoluūt. Necessaria tamen sunt, tū frigidioribus & humidioribus epulis concoquēdis: tū cordialibus duris ad precordia transferēdis. Te nanq; latere non debet: humorē ipsū uitę necessariū primas in corde sedes habere & arteriis uenisq; eiusdem: Quod **Isaach** perspicue docet. Atq; ut **Auicenna** probat, hic humor naturali ceterorum membrorum humore frequēter irri-

DE VITA LONGA.

gatur atq; fouetur. Quapropter cauendum est: ne membri ullius humor casu quopiã arefiat: m̄ roq; magis, ne p̄cordioꝝ humor cõminuatur. Atq; ut nutrimenta, uel fomenta, & cordialia oĩa per angustos meatus ad p̄cordia latissime perferantur, his inferre crocum. Vt uero sistãtur ibi, mirobalanos adhibe. Vt autẽ consequaris utrũ q;: accipe inter calida muscum, atq; ambrã. Inter frigida rosas atq; myrtum. Memeto dulce maratrum senibus profuturum. Nam & nutrimentũ per mēbra diffundit: & qua facultate lac, eadem humorẽ auget naturalẽ. Vnde Dioscorides maratro serpentes ait annuã exuere senectutẽ. Probamus & saluiam. Hęc. n. nature uirtutẽ temperatẽ calefacit, & firmat, paralytim ppulsat. Probamus & moderatũ conditi zinziberis usũ. Habet. n. cum calore pinguedinẽ.

¶ De auro & aureis alimentis & recreatione senum. Cap. X.

AVrum omnes ante oĩa probant, tanq̄ oim rerum tẽperatissimũ & a corruptionẽ tutissimũ. Soli q̄dem propter splẽdorẽ, Ioui autẽ propter tempantiam cõsecratũ: ideoq; posse calorem naturale cum humorẽ mirifice tẽperare: humores a corruptionẽ seruare. Solarem, & Iouialẽ spiritib⁹ & mēbris inferre uirtutẽ. Verũ tñ

f.i.

optant durissimam auri substantiã, subtiliorẽ fa-
cere, penetratuq; facillimam. Nouerunt enĩ cor-
dialia tunc maxime latentem cordis recreare uir-
tutem, quãdo in eis attrahendis minime natura
laborat. Vt aut̃ minime fatigetur, uel subtilissima
iam effecta, uel cum subtilissimis sunt exhibẽda.
Optimum fore putant, si absq; aliena permixtio-
ne aurũ potabile fiat. Sin min⁹ possit, contusũ,
& in folia redactum accipi uolunt. Aurũ ferme
potabile habebis (ut dicam) Collige flores bora-
ginis, buglossę, melissę, quã citrariã nominam⁹:
& quando luna leonem subit uel arietẽ, uel sagit-
tarium, aspicitq; solem, aut Iouem: Coque cum
candido saccharo, aqua rosacea liq̃facto: & pro
qualibet uncia insere diligẽter auri folia tria. Ie-
iunus cum uino quodã aureo sũme. Item aquaz
ex capone destillantẽ foco uel aliter cõsumpro
una cum iuleb sũme rosaceo: in quo auri folia q̃-
dam ante contuderis. Prẽterea in nitidissimã fõ-
tis aquã aurũ extingues ignitum. Cum eadẽ auri
contũdito folia. Eadẽ uinum aureum tẽperato:
& una cũ eiusmodi poru comedito recentẽ ouĩ
uitellũ. Facile uero in tota corporis arbore ser-
uabis humorẽ, si in radicibus cõseruaueris. Ac-
cipe igitur gallinarũ, & pullorũ eiusmodi atque
caponum cor, iecur, stomachũ, testiculos, cere-

DE VITA LONGA.

bellū: Coque aqua modica: minimo sale. Cocta contūde ex tota carne & toto iure & saccharo: addito recentis ouī uitello: fac placentē modico cinnamomo crocoꝝ conditā, & auratam. Hac uesceris exsuriens semel, saltez quarto quoꝝ die Et tunc quidem sola claro tamen ad potum addito uino.

De usu lactis sanguinisꝝ humani pro uita senum.)Cap. XI.

SAepe post decimū statim & nonnūq̄ post nonū septennariū arbor humana arefacto paulatim humore tabescit. Tūc primū humano iuueniliꝝ liquore irriganda est hęc arbor humana: quo reuirescat. Eliges ergo puellā sanam, formosam, hilarē, temperatā, & famellicus lac eius fugito crescente luna: statimꝝ comedito maratri dulcis modicum puluerem saccharo rite confectum. Saccharum quidem lac in uentre cogi uel putrefieri nō permittet: maratrum uero cum & subtile sit, & lactis amicum dilatabit ad membra Quos hecrica senilis excedit medici diligentes liquore humani sanguinis qui arte sublimi destillauit ad ignē, reficere moliūtur. Quid ergo phibet quo min⁹ senio iā quasi cōfectos interdum hoc etiā potu reficiam⁹? Cōmunis quedā & ues-
f.ii.

rus opinio: aniculas quōsdam sagas: quę & striges
uulgarī nomine nuncupātur: infantiū sugere sā-
guinē: quo pro uiribus iuuenescant. Cur non &
nostri senes omni uidelicet auxilio destituti, san-
guinē adolescentis sugant? uolentis inq̄ adole-
scentis, sani, leti, tēperati: cui sanguis qdē sit op-
timus sed forte nimius: fugent igitur more hiru-
dinū ex brachiū sinistri uena uix aperta, unciam
unā aut duas. Mox uero sachari uinūq̄ tantun-
dem fument: idq̄ exfurientes, & sitibūdi faciant
crescente luna. Si crudus egre concoquitur: coq̄-
tur prius unā cū sacharo: uel ad aquā calidā mo-
derate destillet sacharo mixtus. Deinde bibatur
Fouere quoq̄ stomachū tunc sanguine suo illo p̄-
sens auxiliū est. Quē utiq̄ sanguinē e uena su-
illa fluentez spongia calente uino madefacta cō-
bibat: & stomacho statim calens admoueat. Ga-
lienū atq̄ Serapio morsū rabidi canis sanguinis
canini potu curari dicunt. Rationē uero illis assi-
gnare non placuit. Ego igitur biduum eam que
ritans, opinor deniq̄ saluā canis rabidi ueneno-
sam ipressam hominis pedī lēso, per uenas pau-
latim ad cor ascendere, more ueneni, nisi qd̄ inte-
rea distrahat. Si igitur interim canis alterius san-
guinē ille biberit: sanguis ille, crudus ad multas
horas narat in stomacho, eum deniq̄ uelut pe-

DE VITA LONGA.

regrinū deiecturo per aluum. Interea caninus sāguis istam saliuā caninam superiora mēbra pręnsantem priusq̄ ad p̄cordia ueniat, deriuat ad stomachum. Nam & in canino sanguine uirtus est ad saliuam canis attrahendā: & in saliuā uicissim uirtus ad similit̄ sanguinē prosequendū. Venenū igitur a corde semotum, sanguiniq̄ imbibitū in aluo natanti, una cum sanguine per inferiora deducitur: hominēq̄ ita reliquit incolumē. Quorsum hęc? Primo q̄dem ut rei tam occultę succurrētē inter differendum causam aperuerim. Deinde ut moneā: sanguinē potari posse, & quidez salubriter. Atq̄ in sanguine humano uirtutē eē: qua humanū sanguinē attrahat & mutuo prosequatur. Ne forte diffidas iuuenilem sanguinem a sene bibitum trahi ad uenas, membraq̄ posse ibiq̄ prodesse q̄ plurimum.

¶ Dieta, habitatio, p̄suetudo senū. 2 Cap. XII.

M Eminisse decrepitos expedit: naturam debile non esse nutrimentorū p̄dere fatigādam: uel etiā epularū diuersitate nimia distrahēdam. Nam & iuuenilis etas hoc uitio fit cito senilis. Diuidant ergo mensas: nec tam multa naturam alimonia q̄ frequenti reficiant, interuallo tamen interim ad digestionē dato. Nam sepe etiā postq̄ stomachus ipse cōcoxerit: nisi & iecur q̄si

digesserit, sūmere nutrimentū; naturā dīstrahit
atq; fatigat; qua quidē lassitudine sepius frequē
rata aduolat intēpestiua senectus. Senes hieme
uelut oues aprica petant; estate uelut aues ame
na riuosq; reuisant. Frequēter iter uirētes uersē
tur plantas; & suauiter redolentes. Hęc nanq; ui
uentel, spirantesq; p̄spirant ad spiritū hoīs augē
dum. Ad loca uero cōmuniter apibus amica cō
fugiant. Mellaq; hieme degustent. Mel. n. cibus
est senibus ip̄rimis amicus; nisi ubi bilis' timeſt in
cendiū. Amicus caseus recentissimus. Amici da
ctili; ficus; passule; cappares; dulcia punica; zinzī
ba; isopus; scabiosa; bectonica; sed pistacia mul
to magis. Pinei uero nuclei maxime oīm, sicut di
ximus. Ex qbus plurimum referent adiumentū,
si eos horas duodecim in aqua paulū calida te
neant priusq; edant. Sic. n. stomacho non noce
bunt. Ac p̄terea, si dum his utuntur, etiā inter
pineta & oliueta uitesq; uersentur; aut saltē pinī
uaporem accipiant, & odorem. Item gummī la
chrimoq; pinī cū oleo uel uino, corp⁹ sepe deli
niant. Probabile. n. est arbores longa naturaliter
uira dotatas p̄sertim si etiā hieme uirescant
ad longam tibi uitam, umbra, uapore, nouo fru
ctu, ligno, & tēpestiuo quolibet usu p̄desse. De
animalibus autē longēuis supra diximus. Iam ue

DE VITA LONGA.

ro ad idē tibi forte cōducet, si uiuas plurimū pe-
nes eos, qui sani, tibi sano natura sint similes &
amici. Ac magis forsan si paulo iuniores. Vtrum
uero, & quomodo frequens adolescentū cōsue-
tudo parumper senium retardare ualeat pudic?
Socrates consulendus.

¶ Que adminicula senes a planetis accipiant ad
omnia mēbra fouenda. ¶ Cap. XIII.

Uerum consulite potius solliciti senes Apo-
linem: qui Socratem gręcorū sapientissimū
iudicauit. Cōsulite Iouem isup, atq; Venerē. Phę-
bus ipse artis medicinę rector, nucemuscatā uo-
bis fouēdo stomacho dabit. Iuppiter, cum Phę-
bo masticen, atq; mentā. Venus uerū corallum.
Fouēdo rursus capiti. Phoebus peoniā, thus,
amaracū & cum saturo myrram. Spicā nardi ma-
cemq; Iuppiter. Venus deniq; dulce maratrū, at-
que myrtum. Ad cor uero fouendū accipietis a
Phębo quidem citrariam. Crocū, lignum aloes,
thus, ambram, muscum, doronicum, modicum
cariofilum, citri corticem, cinnamomum. Ab Io-
ue lilium: buglossam: ocimum: & mentā: beenias
que radices, & candidas pariter, & rubentes. A
Venere sola quidem myrtum, & sandalum, at-
que rosam. Vna cum Saturno coriandrū. Hęc

uos cōrundite diligenter: & quę stomachi sunt
cydoniorū oleo in formam cerotī cōficite. Quę
uero capitis: oleo spicę perfundite, ac illinite cer
uicem, tempora, frontē. Quę deniq; cordis: au
reo uino spargite, aquaę rosacea. Eaę foris pre
cordiis admouete. At iecur imprimis creando sā
guini necessariū nescio quomodo pretermisim⁹
Huic ergo sēper eupatorio & opobalsamo Phę
bus opitulabitur. Pistaceis Iuppiter: atq; passu
lis. Venus autē eparica: endiuiā: spodio: cicorea.
Lieni tandē fouēdo Saturnus ille uester, una cū
ioue capparim dabit uobis scolospendriam, ta
mariscum. Sicut uesticā Iuppiter, cū Venere. Pi
na: glycirhiza: amido: cucumeris seminibus: mal
ua: altea: māna: cassia: curat. Saturnū uero ueren
dum pluribus: ne adeo uos fugite senes. Hic enī
q̄ peregrinus est iuuenib⁹, tam uobis domestic⁹
erit. Vt igitur totū ipse quoq; uobis corpus ue
getet pro uiribus, atq; confirmer: accipietis non
nunq̄ ab eo regnante pariterq; a Phębo mumiā
simul, & anseris assī pulpā hęc anseris adipe mo
dico delinite. Contundite diligenter. Mirobala
noruz chebularū atq; indarū melle concoquite:
Ambra, musco, croco pdite. Ante oīa uero hęc
uobis pfutura cōfidite. Credentes medicinarū
ad uitā cōferētū, uitā esse fidē. Qua speretis, &

DE VITA LONGA.

deum supplicantibus uobis adspiraturū. Et res ab eo creatas: præsertim cęlestes mirificā procul dubio ad augēdā uel p̄seruādā uitā h̄re potētīā.

¶ Confabulatio senum sub Venere per uirētia prata.

Cap. XIII.

Sed a grauioribus his numinib⁹ ad Venerem parumper uos per hortos & prata senes uirētia reuoco. Ad almā Venerē uos oēs ad uoco. Non ludētem q̄dem uobiscū: sed iocantē. Hęc & uobis inq̄, & mihi iam senī. Primo q̄dem iocosū hoc fundit oraculū. Ego filiū, si nescitis, uoluptate motuq; uobis uitam dedi. Ego igitur uoluptate quadam motuq; & si nō similit̄ uobis seruabo uitam. Eandē quoq; seruabit libertate liber: uitis sator, propagator uite. Liber ipse semper odit seruos: & quā uino promittit uitā, solis liberis implet longā. Meę q̄dem uite simul, atq; menti quondā profuit regnante Saturno diminuta menta, placetq; quotidie. Vobis autē maior menta mēti uiteq; prodest. Diminuta nocet. Risū ex meis hortis legite. Negligite ficū. Has uero uiolas q̄n carpitis, carpe uos existiate lilia: p̄hēdentes liliū, cōprehēdere crocū. Crocū a Phębo Iuppiter ipse nact⁹ ppagauit ī liliū. Liliū ego a Ioue suscipiēs, in has, quas hīc uidetis uiolas, transformauī. Deniq; rosa q̄dem uobis esto luci

fer. Hesperus uero mirtus. Post oraculū nobis cogitādum mādat: rerum uiridium naturā: quatenus uirent, non solū esse uiuam: sed etiā iuuenilem: humoreq; prorsus salubri, & uiuido quodam spīritu redundantē. Quappter odore, uisu, usu, habitatione frequenti iuuenilē inde spīritum nobis influere. Inter uirētia uero deābulantes interī causā perquiremus. Ob quā color uiridis uisum præceteris foueat, salubriterq; delectet. Inueniemus tandē naturā uisus esse lucidam: ac lucis amicam: Volatilē tamē, ac facile dissipabile. Idcirco dū per lucez se dilatat, uelut amicam, iter dū nimio lucis excessu rapi prorsus: & uehementi dilatatiōe dissolui. Tenebras autē naturaliter uelut inimicas fugere: ideoq; radios ī angustum inde retrahere. Optat uero uisus ita p̄frui lumine, ut p̄ amicū hoc suū amplificez qdē: nec tamen interīm dissipez. ¶ Iā uero ī quocūq; colore plus admodū tenebrā: siue nigredinis ē q̄ lucis: nō dilatat: nec iō delectat radi⁹ uisus ad uotū. Vbi uicissim pl⁹ admodū splēdidi coloris ē q̄ nigri, spargit̄ latius, noxia qdā uoluptate distractus. Quāobrē color uiridis maxime ōnium nigrū cum cādido temperans, præstat utriq; delectans pariter, atq; conseruans. Et mollī insuper & adhuc tenera qualitate sicut & aqua radi

DE VITA LONGA.

is oculorū absq̄ offensione resistit. Ne abeuntēs longius disperdantur. Quę enī dura sunt simul & aspera, frangūt quodāmodo radios. Quę uero rarissima sunt, dissolutioni aditū patefaciunt. Sed quę soliditatē aliquam habent; lenēq̄ simul equalitatē, sicut specularia corpora, nec ipsa quidem frangunt; neq̄ longius disperdi permittūt. Quę deniq̄ præter hęc beneficia, tenera quoq̄ sunt & mollia, sicut aqua resq̄ uirides, liq̄dis oculorum radiis mollitū blandiūtur. Deniq̄ uisus radius q̄dam est in quadam oculorū aqua naturaliter nobis accensus. Ac temperatum lumen in aqua quodāmodo resistente requirit. Itaq̄ gaudet aqua. Delectatur speculis aquę similibus. Viridibus oblectatur. In quibus sane uiridibus solis lumen insitum adhuc uernum secum habet humorem, aquamque subtilem occulto quodā lumine plenam. Ex quo fit etiā: ut color uiridis cum tenuatur, in croceum resoluatur. Quorsum hęc? Ut intelligamus frequentem uiridiū usum, siquidem uisus spiritū recreat: qui in animalī spiritu quodāmodo præcipuus est, animale quoque reficere. Atque etiā meminerimus: si color uiridis: quia inter colorum gradus medius atq̄ repatissim⁹ est, tm̄ aīali spiritui p̄dest, multo magis q̄ per q̄litates repatissima sunt, naturalem &

uitalem spiritum iuuatura: atq; admodū profu-
tura nobis ad uitam. Nihil in mūdo tempatius ē
q̄ cælum: nihil sub cælo ferme tēperatius ē q̄ cor-
pus humanum. Nihil in hoc corpore tēperatius
est q̄ spiritus. Per res igitur tempatas uita p̄ma-
nens in spiritu, recreatur. Spūs p̄ temperata cèle-
stibus cōformatur. Deniq; discamus ex tēperie
uiridis, quę illuminando, & que congregat âima-
lem spūs, atq; dilatat: ideoq; maxime iuuat, nos
quoq; in cordialibus eligēdis, cōponēdis, utē-
dis, aromatica subtilia & acuta, q̄ spūm extende-
re, uel etiam illuminare solēt: quod facit crocus
atq; cīnamomū, cū aromaticis semper stīpticis
cōgregantibusq; ceu mirobalanis & similib⁹: cō-
miscere. Atq; uicissim. Neq; prętermittere: q̄ abs-
q; acumiē etiam aromatico, simul utrunq; confi-
ciunt. Aliq̄tum uidelicet dilatant: atq; admodū
congregant: multūq; illumināt: quę & alias nar-
rauimus: quod efficit aurū, argentū, spodiū, co-
rallus, electruz, sericū, pretiosi lapilli, inter quos
iacintus, uel ore detērus ob iouialē tēperie plu-
rimū coprobat. Cum enī sub terra nequeant
speciosissima & q̄si cęlestia procreari absq; sum-
mo quodā beneficio cęli: probabile est reb⁹ eius
modi mirificas cęlitus iēsse uirtutes. Cōpositio
uero eiusmodi, quę dilatādo, & illuminādo spi,

DE VITA LONGA.

ritum & que congregat, ita delectat eum intrinse-
cus atq; recreat, sicut foris uiriditas oculos: atq;
ipsum etiam apud senes in naturali quadam uiridi-
tate diutissime seruat: quasi laurum, oliuam, pinum,
etiam hieme uiuentem. Tantoq; magis id efficit,
quo efficit & interius: atq; maxime: si compositio
talis aromatico flagret odore, alliciatq; sapore.
Profecto sicut corpus, ex crassioribus humorum
partibus compositum in quantum redigitur forma: ita
spiritus ex subtilissimis eorundem portionibus com-
stitutus formam habet quantum naturaliter reperi-
tissimam, atq; lucidam: ideoq; celestem. Atq; in hac ipsa
forma conseruandus est, ut subtilis quidem sit: & in-
terea firmus sicut diximus. Sit omnino lucidus:
sed etiam quodammodo solidus. Ac preterea rebus
odoriferis, firmis, lucidis assidue foueatur, si ui-
tam cupimus conseruare, que uiget in spiritu, &
uendicare nobis celestia dona. Hec hactenus ius-
su Veneris contemplati, Venerem ipsam audiuisse
putemus.

Mercurius alloquitur senes: & consulit eis cir-
ca uoluptatem, odores, Cantus, Medicinas.

Cap.

XV.

Interea dum inter senes ipsa quasi Venus
fabularetur: forte quidem hactenus satis bel-
le. Deinceps uero plixi forsan fabulatura foret.

Sermonem hunc his Mercurius uocibus, sermo-
num auctor interpellat. Quid nam uobis est cū
Venere isthac semper puella senes? Quid rursus
Veneri cum sermonibus? Non ne mei simul, atq;
uestri sunt sermones. Mea ratio pariter, atq; ue-
stra. Audite me igitur eadem nūc attentioe, qua
illam, & multo maiore insuper attentione q̄ Ve-
nerem. Quinq; scitis esse sensus. Visum, audi-
tum, olfatum, gustum, tactum. Esse rursum qui-
q; (ut ita dixerim) discite rationes. Du3. n. per qu-
q; sensus quotidie imbuitur uobis animus, rati-
onesq; inde rerum ipse cōcipit: interea notiones
habitusq; ad res iudicandas quinq;, tanq̄ ratio-
nes quinq; resultāt. Pręterea sicut quinq; hic q̄-
dem sunt sensus: inde uero quodā mō rationes;
ita uite tenor quinq; gradibus circa sensum rati-
onēq; disponitur. Vnde quinq; numerātur ęta-
tes. Prima quidem sensu tantum trahitur. Secū-
da: sensu magis admodū allicitur q̄ ratioe ducit-
ur. Tercia: post hęc alternis pariter rationis, &
sens⁹ psuasioneibus agitur. Quarta: ratione poti-
us q̄ sensu ducit. Quinta: tādē ratione tantū regi-
debet. Prima igitur ętas, atq; secunda tanquam
subiecta Veneri, Venerē si placet loquentē au-
diat. Reliquę uero Mercurium. Ego igitur reli-
quos uos omnes alloquor: non pro me quidem

DE VITA LONGA.

rantum: sed ꝑ Diana etiã hac: quã ad sinistrã me-
am cernitis. Nempe cũ hæc elinguis sit: Ego ue-
ro biliguus: iure pro hac ipsa, cuius ego liguam
habeo, loquor. ¶ Vnã ꝑfecto noxiãq; Venus
uobis ididit uoluptatẽ: qua noceret quidẽ uo-
bis: prodesset uero futuris: exhauriens paula-
tim uos ꝑ latentẽ quandã quasi fistulã: Aliudq;
uestris liquoribus implẽs, atq; procreãs: uos tã-
dem quasi uetustum quoddã spoliũ cicadarum
iã exhaustũ humi relinquẽs. Cicadẽ interi tene-
riori ꝑspiciẽs. ¶ Non ne uidetis? Quod Venus
de materia uestra generat esse recens quiddã &
uiuum, sensuq; ꝑreditũ: Surrãpit ergo uobis iu-
uẽtutẽ, & uitã atq; sensum: ex toto inquã corpe
per totius uoluptatẽ, ut efficiat inde totũ. Ego
interim materiẽ illius quẽ quartẽ digestionĩ su-
perest qualitate monitus, uos cõmoneo, alimen-
ta similiter quarta digestionẽ cocta plurimũ ui-
tẽ uestrẽ succurrere: ouũ recens uidelicet itegrũ
& forbile una cũ saccharo exiguoq; croco. Lac
humanum uel suillum uel caprinum cum paucu-
lo melle sũprũ. Atq; hæc duo tũc salubriora sũt,
quãdo natiuo adhuc calore flagrãt. Et si ouum
aliã mox cocturam desiderare uidetur: Preser-
tĩ i stomacho min⁹ ualido: S; leuiter ẽ coquẽdũ.
Verũ ut parũ ꝑ ad Venerẽ rãdeam⁹. Si qñ uidistis

Venerem, iuuenilem admodum uidistis, & qua
si meretriciis fucis & ornatibus expolitā. Hęc er
go, quę noua semper ē, noua semper affectat, o
dit uetera. Facta destruit, unde construat faciē
da. Hęc rursus, si dictu fas ē, quasi meretrix nō
uno quouis est contēta uiro. Vulgus amat. Et
ut dialectice loquar, speciei passim poti⁹ q̄ indi
uiduo suffragatur. ¶ Iam uero neq; tactu tantū
uos precipitat: sed etiā gustu, fallit quotidie,
perditq; deceptos. Quos, n. uos i rebus saporēs
pcipitis mediocri quadā tēperie gratos, hos Di
ana hęc Apollinīs Iouisque munere tradidit. Il
lecebras uero saporum miras q̄bus quotidie ue
lut hamo capti clam miseri uitā pditis, Ven⁹ in
sidiosa fabricat. Quid igit̄ Martē icusatis? Quid
Saturnum? Mars quidē raro admodū uobis pa
lamq; nocet. Saturnus quoq; sēpius uultu se p
fiteretur hostem: nocet tardius: tēpusq; remediis
nulli negat. Sola Venus palā ut amica uenit: claz
inimica uenit. Hanc igitur incusare poti⁹, si quē
inter superos incusare licet. Ad multiplices hui⁹
insidias: tum oculis argiuos ipsos instruite: tuz
Palladis clipeo uos munite. Aures autē ad blan
das pollicitationes eius tanq̄ ad letales syrenuz
cantus obstruite. Hunc deniq; prouidentię flo
rem a me accipite: quo Circes hui⁹ ueneficia de-

DE VITA LONGA.

uitetis. Hęc uobis duas uix tandē, & has qdem letiferas polliceſ uoluptates, poti⁹ q̄ largit̄. Ego uero beneficio patris atq; fratris quinq; promitto uobis: quinq; preſto, puras perpetuas, ſalutares: quarū infima eſt in olfactu: ſuperior in auditu: ſublīnior in aſpectu: eminentior in imaginatione: in ratione excelsior atq; diuīnior. ¶ Quo maior delectatio in tangendo ꝑcipit̄, atq; guſtādo: eo uitę grauius frequēter accidit detrimentum. Contra uero q̄to maiorē in olfactu uoluptatē & auditu, atq; uiſu. Item imaginatione & ſepe ratione quotidie reportatis: tanto ſila uitę lōgiora producitis. ¶ Verū ſicut in blandimētis tāgendi: atq; guſtandi cauendā uobis ſubdolā admonui Venerē: ſic in ipſa ſecretiore nimisq; affīdua cōtemplatiue mētis delectatione cauete Saturnū. Illic. n. frequēter filios ipſe ſuos deuorat. Nam quos ſublīniorū contēplationū ſuarū rapit illecebris: & illic agnoſcit ut ſuos: hos interī ſi modo diuini⁹ gradū ibi ſiſtant, falſe q̄dam e reris amputat: terrenāq; incautis uitā ſepe ſurripit. Hoc ſaltē Venere interim indulgentior: qđ Venus qdem uitam, quā tibi detrahit, donat alteri: nihil tibi pro detrimento reſtituēs. Saturn⁹ aut̄ pro uita terrena a qua ſeparat⁹ ipſe, te deniq; ſeparat, cęleſtem uitam reddit, atq; ſempiternā.

Hoc ipso siſes eſſe uident ſiter ſe Ven⁹ atq; Satur-
nus, q̄ ſane q̄ aq̄rio gaudet, tã regnat in libra, q̄
hoies & híc & illa generãdi libidie uexat: nocet
q̄ uexatis, ut ide poſtéritati p̄ſit. Sz hęc qdẽ fe-
cũdat corp⁹, ſtimulatq; fecũdũ. Ille méré ſuo ſe-
mie grauidã urget ad ptũ. Vos igiĩ p̄uerbii meo-
res ne qd nimis, aſſiduĩs prudẽtię frenis p̄turien-
tis utri⁹ q̄ libidinẽ cohibete. Tãerſi mltõ citi⁹ gra-
uiuſq; ille lędit, quos tedio, torpore, męrore, cu-
ris, ſuperſtitõne p̄mit, q̄ quos ſupra uires corpo-
ris moreſq; mortaliũ eleuat ad excelfa. Omnino
uero ſeruate moneo quod equ⁹ Iuppiter Pitha-
goram docuit, & Platonem, humanã uitam in q̄-
dam equali animę ipſius cũ corpore proportio-
ne ſeruari. Vtrunq; ſuis quibuſdã alimentis & ex-
ercitationibus ali ac ſimiliter augeri. Si q̄s alter-
utrũ educatione p̄ecipue ſua, multo robuſtius
altero tandẽ efficit: nō mediocrẽ facit uitę iactu-
ram. Propterea qcunq; inter reſ medicorum arte
laudatas potiſſimũ eas eligit, quę corpori ſiſ &
igenio p̄ſunt, maximũ uitę ſibi uēdicat adiumē-
tum. In earũ uero numero uinũ, mentã, miroba-
lanũ, muſcũ, ambram, zinziber recẽs, thus, aloẽ,
iãcintũ, ſimileſq; lapillos, herbas ue cõſimiles eẽ
putate, & quę ad utriuſq; utilitatẽ a medicis pa-
riter cõponũtur. Sed longioribus hiſ quãdoq;

DE VITA LONGA.

interceptis anibagib⁹: Ego quoq³ medicus huc
accessi. Si saporēs ex rebus accepti nō ultra uiuē
tibus: Item odores ex aromatis iam siccis, uitaq³
uacuis, multū ad uitam conferre censent. Quid
nam dubitatis odores ex plantis radicib⁹ adhuc
suis herentib⁹, uiuentibusq³ mirū imodū uitę ui
res accumulaturos: Deniq³ si uapores exalan
tes ex uita duntaxat uegetali magnopere uitę ue
strę profunt, q³rum pfuturos existimatis cant⁹;
aerios quidē, spiritui p^rfus aeriō harmonicos
harmonico, calentes adhuc, uiuosq³ uiuo: sen
su p^reditos sensuali: ratione cōceptos rationali.
Hanc ergo uobis a me fabricatā trado lyram: cā
tumq³ cū ipsa phębeū, solamē laborum diutur
nę uitę pignus. Sicut. n. res qualitate tēperatissi
mę simulq³ aromaticę, tum humores inter se: tū
spiritū naturalē secū ipso contēperant: Sic odo
res eiusmodi uitalē spiritū: sic rursū similes quo
q³ concentus spiritū animalē. Dum igitur fides
in lyra sonosq³, dum tonos tēperatis in uoce: si
militer spūm u^rm intus cōtēpari putate. Ac ne
ipse Venere sim auarior, quę sine Baccho friget,
ab hoc ipso Libero patre p^r me nectar hoc acci
pите. Qui p^rcipue iter uos frigēt, t^rpibus similib⁹,
bis septimo quoq³ die uncias uernacei, uel mal
uatici dulcis meri duas sūmāt cū una panis uncia
g. ii.

a 113

brm
mal.

tribus ante mensā horis: Semel autē drachmam unā sublimis aquę destillātis ex uino cū iuleb ro facei semūcia. Quo qdem liquore illinire etiā cutem, & ad olfactū uti cōmodissimē possunt. At q̄ ut post eiusmodi nectar ambrosiā quoq̄ uobis afferam. Hanc insup acceptā ab Ioue largior medicinam. Quattuor mirobalanorū uncias accipite chebularū: Tres rosacei sacchari: Conditi sinziberis hieme qdem unciam: estate uero semūciam. Tria hęc cū emblicarum melle concoquite suauiter: septemq̄ auri foliis exornate. Ieiunū bolū ante prādium quattuor horis accipite. Anno saltem integro quotidie id assūmite. Ut inde uelut aquilę renouet uestra iuuent⁹. Hactenus quasi Mercuriū locutū existimemus.

¶ Confirmatio superiorū: & q̄ deuitare debem⁹ assiduam cogitationē & coitū. ¶ Cap. XVI.

Astrologi Venerē & Saturnū inimicos inimicem esse ferunt. Cum uero in celo ubi oīa amore mouētur, ubi defectus est nullus, odium esse nequeat, inimicos. i. effectū diuersos interpretamur. Mittamus impresentia reliqua. Ecce nūc Saturnus qdem nobis in cētro: Venus autē in circumferentiā posuit uoluptatem. Voluptas uero spirituū esca quedā est. Igitur ex opposito Venus, atq̄ Saturnus spiritus nostri uolatum aucu

DE VITA LONGA.

pantur. Illa per uoluptatē suaz allicit ad externa
Hic interim per suam ad intima reuocat. Distra
hunt itaq; spūm si ferme eodē tempore moueāt,
atq; dissipant. Quāobrē nihil contēplatori uel
curioso pestilenti⁹ q̄ Venereus actus: nihil uicif
sim hunc sectanti alienius q̄ cura & cōtemplatio
esse potest. Contēplatorem uero phisicū, religio
sumq; eodē in gradu cōnumeramus. Et gradu si
mili quēlibet in negociis suis ualde cogitabūdū,
grauib⁹ q; curis obnoxiiū. Hinc rursus efficitur,
ut si quē Saturnia, uel contēplatōne nimiū occu
parū uel cura pressū: leuare interim & aliter con
solari uelim⁹, per Venereos act⁹, ludos iocos id
tentantes tanq̄ per remedia longe distantia, fru
stra atq; etiam cū iactura conemur: atq; uicissim
si quē uenereo, uel opere p̄ditū, uel ludo iocoq;
solutū moderari uelim⁹, per saturniā seueritatez
emendare non facile ualeam⁹. Optima uero di
sciplina est: per quēdā Phēbi Iouisq; qui inter Sa
turnū Venerēq; sunt mediū, studia similiaq; reme
dia homines ad alterutrum declinātes ad medi
um reuocare. Sed ut tandē sim⁹ medici: sicut flā
ma duob⁹ cōmuniter modis uiolētis extinguit:
aut uelut diffolata uētis: aut cōtra quasi cōpressa
cineribus: Sic spiritū uel celeriter effectū Vene
reo dissipamus: uel sensim Saturnio suffocamus:

ac sepe exprimimus cōprimendo, pariterq; resol-
uimus. ¶ Spiritus utiq; frequēter ad extima uo-
lās, intima reddit uel uacua, uel aliena uitę. Sed
ad intima sepe coactus cętera circū membra pre-
stat uitę minus idonea. Citā igitur senectutē, tū
uenus interioribus nostris; tū Saturnus exterioribus infert. Venus qdē precipue: ubi ex quo
uis eius motu facile corpus debilitatur atq; laba-
scit. Saturnus quoq; potissimū: quādo ex quocū-
q; contēplationis officio, uel curę labore, inge-
niū corporisq; uires labefactantur. Et si uel q ad
contēplationē: uel qui ad libidinē natus est, ple-
runq; ad suū uterq; officiū est natura fortissim⁹.
Natura. n. sepe coniūgit cū uoluptate simul & fa-
cilitate potentiā. Unusquisq; igitur se cogno-
scat: suiq; ipsius moderator, ac medic⁹ esto. Coi-
tum qdem frequentaturi cęteros cōsulant. Ego
uero exercitaturis ingeniu; libro etiam superiore
consului. Deniq; omni diēta oībus remediis uti
debent: quibus mēbra, spiritus, sensus, ingenitū,
memoria confirmentur. Cogitationes per inter-
ualla repetere. Nec expectare uel minimū ex co-
gitatione laborē. Maxime uero cum primum ca-
nescunt: quis non nulli sint qui non tam debili-
tatę naturę, uidelicet adhuc iuuenes canos emit-
tunt, q̄ uel egritudine, uel egrotatiōe aliqua pre-

cita

cura

*de cogno
scere.*

l. cita

DE VITA LONGA.

cedente: aut etiã parentũ similitudine: a quibus
scilicet iã canescentib⁹ fuerint generati.

De medicinis senum. Et de habitatione iterũ
atq; diæta.)Cap. XVII.

Chaldeorum regula est forte probanda, ad
iuuentutem recuperandã: peregrinos hu-
mores imbibitos corpori, expurgare gradatim,
tum interiores, comperentibus medicinis: tũ ex-
teriores, frictionibus & lauacris prouocationi-
busq; sudoris. Intereaq; salubribus, duraturisq;
alimentis paulatim corp⁹ implere. Sunt autẽ qui
trochiscis quibusdã ex uiperâ factis, uel helle-
boro preparato promittunt humores oēs uete-
res putridosq; profus educere. Quibus expur-
gatis & humore rursũ saluberrimo alimentis sa-
lutaribus recreato, restituere iuuetutẽ. Et q; cau-
tiores sunt, helleboro gallinas pascunt: hominẽ
uero gallinis. Eiusmodi uero curationẽ tanq; pe-
riculosam in iuuetute arbitror potius q̃ in sene-
ctute tentandam. Ne forte iuuentutem illam a
Medea Pelie seni promissam experiamur. Nam *melis*
& iuuenes medicinis exq̃site purgantib⁹ cito se *senes*
nescere Hippocrates asserit. Sz ubi diæta nõ suf-
ficit, clystere uel mãna, uel aloẽ presertim lota se-
cur⁹ uteris. Si tibi sint alu⁹ astrictior, mãna cũ iur
g.iiii.

caponis, mirobalanicꝫ uirtute. Sin minus, hac te
iuuenē etiam in senectute purgatione seruabis.
Summe unciā lotę aloes unā, mirobalanorū em
blicarū drachmas duas, chebularū quoꝫ tantū
dem, duas itē rosarum purpurearꝫ, masticis quo
ꝫ tantundē, maluatico uīno cōfice pilulas: quā
do luna fēliciter collocata, propicio fruitur lo
uis aspectu, p̄sertim si domicilia fixa possede
rit uł ipsa, uel Iuppiter. Hęc enī ad diuturnitatē
uitę magnope conferunt. Potes etiā utiliter reu
barbarū hic cū aloe cōponere scilicet dimidiā
aloes partē, dimidiā reubarbari. Et quotiens o
pus fuerit, unā mane sūmere pilulā ad tres usque
uel quicꝫ, modicūꝫ insup uinū bibere. Vbi ue
ro pituitā magis times, potes cōmode in his pi
lulis trochiscorū agarici tertiā partē accipe una
cū tertiis aloes duabꝫ dimisso reubarbaro. Sed
primā illā ego iam multis ānis pilularū cōpositō
nem omni etati experior esse tutissimā. Eadē ho
ra confectiōnē eiusmodi facito. Sūme mirobala
norum emblicarū, belliricarū, indarū, chebula
rum unciā uniuscuiusꝫ unam: cinamomi uero
duas: unā quoꝫ doronici: rosarū purpurearum
unam: sandalorū rubeorū duas: unā croci drach
mam: tertiā drachmę partē musci: ambrę tantun
dem. Candidū post hęc cū aqua rosacea succoꝫ

DE VITA LONGA.

citri fundito saccharum. Coque: fac bolos: auro
q̄ inuolue. Hoc ante prandiū quattuor horis sū
mentes atq̄ dantes utiliter experti sum⁹ ad uirtu
tem corroborandā: ad illustrandū spiritum atq̄
firmandū. Maxime uero proderit, si paulū quid
insuper uini aurei biberis. Proderit & sepe calefa
ctum panem aureo mero & rosacea aqua perfū
dere: & modico insuper cinnamomo saccharoq̄
uberiore condire. Frequēter etiā duo hęc cū
lacte amigdalino & modico pane miscere. Nam
eiusmodi mixtiones naturam referūt Iouialem.
Pręter oīa, quę in superiorib⁹ explicauimus uel
saltem significauimus, ab his omnes urbani dili
genter cauere debent, estu, gelu. Quolibet uel
post calorem frigore uel nocturno. Nebulis, uē
tis uel ex palude flantib⁹, uel irrūpentib⁹ ex an
gusto. Locis item ubi aer uel mouet̄ uolenti⁹,
uel nullo modo mouet̄: Habitatione quīs humi
midiore, fetore, torpore, merore. Diligentī⁹ atq̄
Mercurii sectatores. Diligentissime senes. Qui p̄
terea postq̄ mane corpus totum leuiter perfricu
erint, delinient ipsū aduersū aeris & laboris incō
moda, calente oleo, uel uino quopiā subamāro:
cui prius infuderint mirram, & rosam, atque
myrtum. Saluāam frequenter ore ferant, neruis
ac dentibus amicissimam. Et quādo dentium uī

Vini 1
r̄ 1 1

frig. 1^{ua}
2^{imb}

salua

v l a
mb

ol

ot 113
fac 110

tio, liquida uelut infantes alimenta repetere cō
 pelluntur: molissima caueant. Lac quidē uino re
 ferant moderato. Vrantur igne dūtaxat ut me
 dicina, quantum uidelicet expellēdi frigoris, &
 fuscirandi caloris innati necessitas postulat. Ali
 oquin tanquam edace humorem naturalem ex
 ficcaturo. Solem uero quoad delectat sequan
 tur ut alimentum, destillatione uitata; Et estu si
 militer declinato. Faciles quidem motus dili
 gant, excitando calori admodum necessarios.
 Labores autem corporis oderint: & multo ma
 gis animi. Nec minus longam sitim, & inedia,

¶ De nutrimento spiritus, & conseruatione ui
 re per odores. ¶ Cap. XVIII.

¶ **H**egimus in calidis quibusdam regionibus,
 ac plurimo passim odore flagrantibus mul
 tos gracili corpe, & imbecillo stomacho, quasi
 solis odoribus ali. Forte quoniam ipsa natura
 loci, tum herbarum, & frugum, atq; pomorum
 succos ferme totos redigit in odores: tum cor
 porum humanorum humores illic resoluit in
 spiritum. Cum igitur uterq; uidelicet odor &
 spiritus sit uapor quidam, & simile simili nutri

spu; .
o o

DE VITA LONGA.

atur, nimirum & spiritus & spiritalis homo plurimum ab odoribus accipit alimentum. Nutrimētum uero, qualecunque id sit per odores siue fomentum, apprime senibus & gracilibus necessarium est. Quo defectum alimenti solidioris atque uerioris, utcunque compensare possimus. ¶ Ambigere tamen non nulli solent, utrum spiritus odoribus nutriatur. Ego autem opinor solis forsan ita nutriri, ut nisi alimenta, que crassa sunt, digestionē tandē in uapores extenuentur, spiritus ipse quem diximus uaporem esse, nullum illinc suscipiat nutrimentum. Itaque uinum odore plenum spiritum subito recreat; que cetera uix tandem reficere possunt. Vapores uero illum in quem cibi cocti denique transferunt, ideo appellamus odorem: quoniam & odor ubique uapor quidem est: & hic tractus intus ex alimentis uapor nisi spiritui quodā odore placeat, uix ullum spiritui exhibet alimētum. ¶ Quamobrem Auicennam nostrum ualde probamus dicentem: corpus quidem dulcedine: spiritum uero quadam (ut eius uerbis utar) aromaticitate nutriri. Quā crassitudo corporis nō nisi crassa natura, quālis ē i dulcedine, coalescere ualeat. Tenuitas uero spūs: nō alio quā fumo quodā, atque uapore: i quo aromaticitas ipsa uiget, refici possit. Aro-

o 1 odo
yu r i.

o r a

maticam uero qualitatē dicimus odorā, & acu-
 tam, & quodammodo stipticam. Proinde quo-
 niam iecur quidem corpori per sanguinē alimē-
 tum præstat, dulcedine plurimum augetur. Cor
 autem quia & creat spirituz; & spiritui procreat
 alimentū: merito desiderat aromatica. Expedit
 tamen, & aromatica p̄ corde cōdiri dulcedine;
 & dulcia pro iecore aromaticis commiseri: dul-
 cedinemq; interea nimiam euitare. ¶ Quid plu-
 ra? Galienus ipse secutus Hippocratē, spiritum
 non solum odore putat nutriri, sed aere: Aere
 inquam non simplici: sed potius oportune per-
 mixto. Quibus quidem si fidē habebimus, nec
 alimentorū, nec rei ullius delectum magis ad ui-
 tam necessarium, q̄ aeris nobis accōmodati, esse
 censebimus. Aer. n. & inferiorū & cęlestiū qua-
 litatibus facillime semperque affectus & immē-
 sa (ut ita dixerim) amplitudine circumfusus, per-
 petuoq; motu, nos undiq; penetrās, ad suā nos
 mirabiliter redigit qualitatē. Præsertim spiritū:
 præcipue uitalem in corde uigentem. In cui⁹ pe-
 netralia: tū assidue influit, tum repente. Sic pro-
 tinus afficiens spiritum, ut ē affect⁹: perq; spiri-
 tum uitalē, q̄ & materia, & origo est spirit⁹ ani-
 malis, pariter afficiens animalem. Cuius quidem
 qualitas maximī momenti est ingeniosis eiusmo

Sp̄ aer
 n̄ it̄ t̄ }

(DE VITA LONGA.)

di spiritu plurimū laborantibus. Itaq; ad nullos potius q̄ ad eos attinet puri luminosiq; aeris, odorūq; delectus, atq; musicę. Hęc enī tria spiritus animalis fomēta p̄cipua iudicantur. Potissimus uero ad uitam est aer electus. Nā octauo mense nati in egypto plurimi uiuunt. Et non nulli in plagis gręcię temperatis saluberrimi aeris bñficio. Quod Aristoteles narrat: & Auicēna confrimat. ¶ Sed p̄fecto sicut corp⁹ ex uariis compositum, uariis quāuis non eadem mensa nutriendum est alimentis, ita spiritus similiter compositus uarietate quadam aeris semper electi oblectādus est, atq; fouendus. Simili quoq; electorū odorum uarietate quotidie recreand⁹. Nam aer & odor quasi spiritus quidaz esse uidetur. ¶ Nam uero Alexander & Nicolaus Peripatetici una cum Galieno concludunt spiritum uitalem, & animale m ideo nutriri, tum odore, tū aere: quoniam uterq; mixtus est, atq; cōformis: & utrunque haustū in p̄cordia penetrare: ubi coqui temperariq; ad uitam, perq; arterias diffūdi. Vbi uterq; coctus iterum, nutrit spiritum (ut aiunt) utrunque, p̄cipue animalē. ¶ Adit etiā spiratum aerem non solum refrigerēdo calori p̄desse: sed etiam nutriendo. Nā & animalia etiam ualde frigida spirāt. Addunt aerem crassiorē spi

ritui naturali tanquam magis corporeo conuenire, subtilem uero, purum, lucidum, spiritui potius uitali, potissimum animali. ¶ Neque mirum uideri debet spiritum adeo tenuem, rebus quoque tenuibus ali. Siquidem & pisciculi multi aqua nitidissima nutriuntur: & ocimum in aqua simili, uiuit, crescit, floret, & dolet. Mitto quibus elementis Chamelentem & Salamandram nutrirí nonnulli ferant. Redeamus ad nostra. ¶ Interest certe quod plurimum, qualem spiritum aerem: quales haureamus odores. Talis enim & spiritus in nobis euadit: Eatenus uero nos anima per uitam uegetat: quatenus spiritus harmoniam seruat cum anima concinentem. Spiritus quidem in nobis primus uiuit, & maxime; & quasi uiuit solus. Nonne repente quodam sepe casu, affectu, uita, sensus, motus, subito membra deserunt? Regresso uidelicet ad cordis penetralia spiritu: Et sepe statim reuertuntur ad membra per friciones & odores illuc spiritum redeunte. Quasi uita in ipso spiritu uidelicet re uolatili potius insit quam humoribus aut membris. Alioquin propter horum crassam tenuitatem tardius admodum accederet uita membris atque recederet. Quicumque igitur uitam in corpore producere cupitis, spiritum imprimis excolite: hunc

DE VITA LONGA.

augere nutrimentis sanguinem augentibus, temperatum uidelicet, atq; clarum: Hunc aere semper electo fouete. Hunc quotidie suauibus odoribus alite. Hinc sonis & cantibus oblectate. Sed iterea odores caute calidiores. Frigidiores fugite. Capescite temperatos. Frigidos calidis, siccos humidis temperate. Odore uero omnem pars corporis subtilissima est, scitote non nichil habere caloris: atq; ex rebus quæ ipse nutriunt, odores sperate potius nutrituros: ut ex aromatico piro pomoq; persico, similiq; pomo: magis aut recente pane, calente: maxime carnibus assis: q̄ maxime uino. Atq; sicut sapor qui mirifice placet: plurimi uelocisq; nutrimenti causa est uel occasio corpori, sic odorem ad spiritum se habere putate. Commemorare uobis iterum placet: Democritum iam iam expiraturum ut obsequeretur amicis: spiritum ad quatrimum usque olfactu calentium panum retinuisse: ulterius etiam si modo placuisset, spiritum seruaturum. Sunt & qui dicunt id mellis odore fecisse. Ego si modo usus est melle, existimo illum mel uino liquefactum albo, calentibus panibus infudisse: neque .n. sp̄ned⁹ ē mellis odor. Flos namq; flos, mel existit: nec parū nutrit ipsa dulcedine: ac diu qlitate

fua res íntegras a putrefactione tueſ. Itaq; ſi q; nouerít hoc etiã ad cibũ ita ueſci, ut nec dulcedine nimia meatuſ oppleat; nec tali quodã calore bilem exaugeat, certum habebit lōgioris uite ſubſidiũ. Saltem igít condimētũ hoc frigidíſ & humidíſ adhibete. Verum ut uoſ reuocē ad odores. Vbicunq; ſuffocationē, cōpreſſionēq; ſpírituũ nimiam extimeſcítis: qđ meror frequēſ torporq; portendit, odores circũfuſoſ amate. Vbi uero fugã exalãtium ſp̄m expaueſcítis, odores potiuſ ínfuſoſ nutrimentíſ accípíte. Et ſi qđ odorum præterea foríſ ſumítis, uelut clypeũ coſtiſ dumtaxat admouete ſíníſtriſ. Non ne uídetis q̄ repēte fuſſum uel deorſum ad odores ſe matrix íplã præcipitet; q̄ uelociter ad oſ ad naſeſ ſpírit⁹ aduolet, ſuauiſ odoríſ eſca pellect⁹; Vbi igítur ſp̄ſ uſ exíguuſ uel fugaciſſímúſ eſſe dep̄hēditur: quod puſillanímítáſ ſepe declarat, corporíſq; debílitáſ uel parua de cauſa multa cōtíngeſ; odoríbuſ non tam extrínſecúſ obiectíſ, q̄ íntrínſecúſ ínjectíſ allícíte: ímo poti⁹ paſcite: retínete. Odorem uero uíní ante oēſ elígíte. Míſtũ náq; nutrít ſp̄m odor exaláſ ex natura tũ plúrímum, & uelociter nutríte corpúſ: tũ uoluptate ſenſum affícíte. Tale uero uínũ eſt præteríſ calídum, humidũ, & odorũ, atq; clarũ. Ta-

DE VITA LONGA.

le etiã faccharũ esse dicerẽ, si sũmat odorẽ. Cin-
namomũ quoq; simile: Et doricũ, anisũq; &
dulce maratrũ, si acumini suo ad exiguã dulcedi-
nem adderẽt ampliorẽ. Sed quã tempiem natu-
ra non fecit, uobis ipsi conficite. Et quotiens di-
stractionẽ spiritũ formidatis, calidioribus acu-
tioribusq; & subtilissimis adhibete, quẽ cohibe-
re parũper uolatũ spũs, ac sistere ualeãt: ceu cro-
co, chariophilis, cinamomo, adustũ panẽ, rosa-
ceã aquã, acerũq; rofaceũ, rosã, myrtum, uiolã:
sandalũ, coriãdrum, cydoniũ pomũ, atq; citrũ.
Horreo uero cãphoram: ubi contra canitiẽ est
agendũ. Recentẽ uero semp mentã diligo: menti
etiã salutarẽ spũiq; tutissimã. Deniq; memẽtote
res oẽs ueneno cõtrarias, esse uitẽ admodũ salu-
tares: nõ gustu tantũ: sed etiã odoratu: maxime
theriacã. Has uero in libro p̃tra pestilentiã enar-
rauimus: narrabimus & in libro sequenti. Inter
eas aut ne qd uos lateat, numeram⁹, & uinũ. Nã
sicut homini uenenũ est cicuta, ita cicutẽ uinum
nõ simul qdem, sed paulo post ebibitũ. Ac ne so-
lis uos odoribus hic alliciã, cõponendu3 uobis
mando electuariũ quotidie mane gustandũ, ol-
factu, gustuq; suaue, & uitẽ admodum salutare.
Accipite tres chebularũ uncias: unã emblicarũ:
& indarũ unã: unãq; belliricarũ: semuncia3 uero
h.i.

doronici: Cinnamomi uncias duas: croci drach-
mam unā: ambre partē drachmę tertiam: Musci
quoq; tantūdem. Contūdite diligenter. Tantū
rosacei sacchari adhibete, q̄rū gustui fatis facit.
Sandalorū rubentiū q̄rū fat est colorī: mellis itē
emblicarū uel chebularū: q̄rum molli expedit ele-
ctuarii formę, auri folia totidē quot p̄dicte sūt
uncię. Vbi uero difficilior est cōpositio multi-
plex, experti sumus simplicē hanc optimā esse. s.
ex chebulis maratro dulci: saccharo aqua rosa-
cea liq̄facto. Sūptam uero tū ieiuno stomacho:
tum post cęnam. Memineritis aut mirobalanos
cōditas meliores esse: Siccas uero saltem diem in
tegrū, oleo amigdarū dulcium, uel butyro uac-
cino prius infundite q̄ conflētis. Probat & Aui-
cenna uobis confectionē ex emblicis atq; indis,
cū melle anacardorū, coctoq; butyro: Item che-
bularas cū zinzibere & squama ferri, & potius au-
ri. Probat itē Perrus Aponensis cōpositiones
ex croco, mace, castoreo, per partes equales ac-
ceptis, atque cōtusis, & uino cōmixtis. Vnde af-
firmat uitam etiā propemodū moribundis pro-
duci consueuisse. Deniq; Aly Astrologus Me-
dicusq; excellens asserit, usu triferę similitumque
rerum uitam effici longiorem. In omni uero tri-
fera mirobalanus fundamentum est. Sed hanc

DE VITA LONGA.

temperant subtilibus quibusdā, atq; mollibus: Præsertim ubi sicci⁹ est mirobalan⁹: Vt & penetret, nec meatus obstruat, nec aluū exsiccet nimium, uel astringat. Cum uino præterea cōmodissime utimur: sed modico; ne forte diluat. Compositionē uero Petri, quam modo narrabam, si modo utilis est, arbitror olfactu potius q̄ potu utilem fore.

¶ Magorum medicina pro senibus.

2Cap. XVIII.

Magi stellarū obseruatores ad Christum uirtū ducem stella duce uenerunt, pretiosum uitæ thesaurū offerentes, Aurum, Thus, & Myrrham: Tria dona pro tribus planetarū dominis, stellarum domino dedicantes. Aurum quidem pro temperamento Iouis maxime omnium temperatum, Thus autem pro Sole præcipue, phæbeo calore simul odoreq; flagrans. Myrrham deniq; firmantem corpus atque conseruantem: pro Saturno omnium firmissimo planetarum. ¶ Huc igitur om̄s ad sapientes magos uenite senes munerā uobis quoq; uitā p̄ductura ferētes. ¶ Quibus auctore uitæ quondam uenerati traduntur. Venite senes iq̄ senectutē grauiter tolerātes. Venite & uos præterea, quoscūq; senectutis pp̄modū
h.ii.

aduentantis formido sollicitat. Accipite precor
alacres uitalia dona. Sumite uncias qdem thuris
duas: unaꝫ uero myrrhę: auri rursus in folia du
cri dimidia drachmę partē. Contundite tria simi,
conflata, cōfundite in pilulas, aureo quodā me
ro: Idqꝫ tunc oportune conficite, quando Dia
na ppicio Phębi, uel Iouis gaudet aspectu. Sū
mite posthac thesauri rāti, aurora qualibet por
tiunculam. Ac exiguo perfundite meri potu: nisi
forfan incaluerit ęstas. Tunc eni aquā rosaceaz
bibere prestat. Si quis aut iter uos calorē quo
uis tēpore magis metuat, his mirobalanū chebu
laz, aut emblicā, equalē ad thuris, myrręqꝫ, & au
ri simul pondus addiciat. Hoc humorē procul
dubio naturalē a putrefactione tuebitur. Hoc
humoris resolutionē lōgi⁹ ppulsabit. Hoc tres
in uobis spūs naturalē, uitalē, animalē, fouebit,
confirmabit, corroborabit. Hoc rursū uegeta
bit sensū. Acuet ingeniū. Memoriā cōseruabit.
¶ De periculis euitādis ex quolibet uitę septena
rio imminentibus.

2 Cap. XIX.

C Vm astronomi singulas deinceps diei ho
ras planetis ordine singulis distribuerint:
Siliiterqꝫ septē ebdomadę dies: atqꝫ in ipso foetu
per menses digesserint officia planetarū: Cur nō
etiam per annos eadē disponamus? Vt quemad-

DE VITA LONGA.

modum infantē in aluo latentē rexit primo men-
se Saturnus:ultimo Luna. sic statim natum ordi-
ne iam conuerso primo ipsius āno ducat Luna.
Secūdo si uis, Mercurius. Tertio Venus. Quar-
to Sol. Quīto Mars. Sexto Iuppiter. Septimo ue-
ro Saturnus. Atq; deinceps ordo per uitam simi-
lis repetatur. Itaq; in septimo quolibet uitę āno,
fit in corpore mutatio maxima. ideoq; periculo-
sissima, quandoq;dem & Saturnus nobis cōmu-
niter est peregrinus; & ab eo tunc planetarū sū-
mo ad lunam e uestigio planetarū infimā guber-
natio redit. Hos annos astronomi gręci clima-
tericos nominant. Nos scalares uel gradarios: uel
decretorios appellamus. Forte uero in morbis
ipsum humoris uel naturę motum planetas per
dies eodē ordine regunt. Vnde & septimus quis
q; eadem ratione iudiciarius appellatur. Quar-
tus quoq; quoniam medium in septennario te-
net. Tu igitur si uitam pducere cupis ad senectu-
tem, nullis eiusmodi gradibus interrumpā: Quo-
riēs septimo cuilibet propinquas anno, consule
diligenter astrologum. Vnde immineat tibi dis-
crimen ediscito. Deinde uel adiro medicum, uel
prudenciam, & tēperantiā accersito. His nanq;
remediis prohiberi minas astrorum Ptolemęus
etiam confiteretur. Addit quinetiam astrorū pro-
h.iii.

missa sic augeri posse, ut agros cultor auget terre uirtutem. ¶ Probat Petrus aponensis argumentatōib⁹ mītris, & testīonio Aristotelis, Galieni, Aly, naturalem uitę finem non esse ab initio ad unguem determinatū, sed ultra citraq; moueri posse. Idq; asserit tum ex astris, tum etiā ex materia. Cōcludit his auctoribus rationibusq; obitum etiā naturalem differri posse: cū astrologię machinis tum p̄sidiis medicorū. Igitur neque nos temere in his p̄ceptis elaboram⁹. Neq; tepigeat perquirere a medicis q̄ naturaliter tua sit dieta: & ab astrologis, quę stella uitę faueat. Et quando hęc bene se habet, & ad eam luna, cōpone quę p̄desse didiceris. Neq; pudeat sepe illos auscultare: qui non tā fortuna, q̄ uirtute senectutem prosperā consecuti uidentur. Pręterea Ptolemęus & ceteri professores astronomię imaginibus q̄busdā ex certis lapidibus & metallis, sub certo sidere fabricatis uiram prosperā pollicentur, atq; longeuā. Verū de imaginibus q̄dem ex parte ac plurimū de reliquo fauore celesti cōmentarium componimus in Plotinum. Quem librū huic operi deinceps subiciendum existimamus. Quemadmodum, hoc post librum scribi uolumus: quem de curanda litteratorum ualitudine

DE VITA LONGA.

composuimus. Fauorem uero cęlestem quem modo dicebam, pro iuuentute longa, nunc quātum quasi poetę cuidam licet loqui: quantū rursus medico licet facere, a Phębo Bacchoque petemus.

Solis ęterna est Phębo Bacchoq; iuuentus.

Nam decet in tonsis crinis utrunq; deum Phębus & Bacchus sęper indiuidui fratres sunt: Ambo fere sunt idę: Phębus quidę est ipsa spherę illius anima. Sphera uero Bacchus: immo & Phębus est totus ipse spherę circus. Bacchus autem est flammeus ille in hoc circo, circulus: imo uero Phębus est almū in hoc flammeo globo lumen. Bacchus autem existit ibidę salutaris ex lumine calor. Semper ergo fratres comitesq; sunt: fere semper alter & idem. Quid uero? Si sol in uere quidem Phębus est, cantu suo tunc auium cantus excitans: Cithara rursus tempora temperans. In autunno uero, Sol idem auctor uini Bacchus existit. Tria nobis ad seruandam iuuentutem pater ille Liber qui amat colles Bacchus affert. Hos quidem apricos primum colles. In his autem collibus suauissimum precipue uinū. Perpetuā i uino securitatē. Tria quoq; Phębus Bacchi fr̄ pari benignitate largi. Diurnū p̄

mo lumen: sub fomento luminis herbas suauiter redolentes. Ad luminis huius umbram citharam cantumque perennem. His ergo pensis potissimum: his staminibus Clotho nobis iam non parca longa uite fila producet. Tris parcas fere omnes poetę canunt. Tris quoque nos non poetę canimus. Prudens quidem in omni uictu parcitas uitam nobis longam inchoat. Constantis quoque in curis subeundis parcitas producit uitam. Parcitas uero in celo fruendo negligens uitam occat. Tres Pythagoras temperantiam ante omnia celebrat: tres etiam nos in presentia celebramus. Temperantiam in affectibus conseruato: temperantiam in omni uictu seruato. Temperantiam aeris obseruato. Hac enim prouidentia humorum intemperie que citę senectutis & interpestiue mortis causa est aspirante deo procul ad modum propulsabis. Aspirabit autem auctor ille uite: si ea tantum conditione uitam optaueris diuturnam, ut diutius cum generi humano uiuas, tum maxime uiuas illi, quo mundus rotus in spirante uiuit.

FINIS.

DE VITA CAELITVS.

Prohemium In Librum De Vita Caelitus.

MARSILIVS Ficinus Florentinus Serenissimo Pannonie Regi semp inuicto. Philosophi ueteres rex oim felicissime celestium uires inferioruq; naturas diligentissime perscrutati: Cum existimarēt hominē frustra sapere: qui nō sibi sapit, totam merito perscrutatōnem suam imprimis ad uitā sibi cēlitus cōparandā retulisse uidentur: iudicantes (ut arbitror) tū elementa, & quę ex his cōponuntur frustra sibi cognita fore: tum mot⁹ celestium, & influxus temere nimitū obseruatos: nisi hęc una cū illis cognita simul, atq; cōiuncta, aliquādo sibi ad uitā felicitatemq; conducerēt. Profuit autē illis ut uideretur, eiusmodi contēplatio, ad uitā primo presentē. Nam Pythagoras & Democritus Apolloniusq; theaneus & qcunq; ad id potissimū studuerunt rerū sibi cognitarū usu prosperam ualitudinē cōsecuti sunt: uitāq; longēuam. Contulit insuper ad futuram uitā, tum per gloriā apud posteros propagandā; tū apud deum in eternitate fruendā. Siquidē ex mirabili mundi rotius ordine eius tandē cognouere rectorem: & ante omnia cognitū amauerunt. **T**ibi uero gloriāq; per secula cuncta, futurā magnanimitas, magni-

ficētia/ūictoria ppetua pollicēt. Viraz quoq; a/
pud deū ī eūo beatā/ diuina clemētia/ īsigni pi/
etati tuę iusticięq; pmittit. Vitā deniq; pspēraz
īter mortales satīsq; longā q̄tū ex inditiis q̄bus/
dā mihi licuit cōiectare felicia tibi sidera decre/
uerūt. Vt autem quod pollicentur/ id & p̄stent
firmissima fide & cumulo īnsup progēt plenio/
re. Diligētia tua/ & medicorū/ astrologorūq; cu/
ra efficere pculdubio potest. Iā uero id posse sci/
entia & prudētia fieri doctissimi quiq; astrolo/
gi/ ac medici cōfītētur. Cum igit̄ inter Plotini li/
bros/ magno Laurētio Medici destinatos/ in li/
brum Plotini de fauore cęlitus hauriēdo trac/
tātē nuper cōmētariū cōposuissē: inter cętera in
eū nostra commētaria numeratū id quidē selige
re nūc Laurētio quidē ipso pbāte. Atz maiesta/
ti tuę potissimū dedicare decreui. Spero equidē
dum uite tuę prosperitatiq; cōsulam/ uite interi/
& splēdori sęculi nr̄i/ & humani generis cōsultu
rū. Atq; ut ualitudini prosperitatiq; regię ualidi
us hęc nr̄a pdesent: p Valorē ipm mittenda pu
taui. Hunc tu igit̄ Valorē nr̄m clemētissime Rex
cōplectere pcor. Tātū ei natura/ uirtus/ auctori/
tas tua ualet: ut absq; te neq̄at uel Valor ip̄e ua/
lere. X. Iulii. M. CCCC. LXXXIX. Florētię.

DE VITA CAELITVS.

Verba Marsilii Ficini Ad Lectorē sequentis
libri.

Alue hospes ingeniose. Salue iterū quisq̄
es salutis auid⁹, qui nra ad limia tendis. Vide p̄
cor hospes cupide primū, q̄ hospitalis sūm. Intrā
tis erat certe, salutē statī hospīrio dicere. Ego ue
ro salute p̄ueniens, mox p̄spectū saluere te iussi.
Intrātē & adhuc ignotū plibēter excepi. Trahē
tē apd̄ me moras, p̄missa (si de⁹ aspirauerit) salu
te donabo. Hospitū ergo nact⁹ es amicū q̄dem
oībus: & amoris nūc erga te plenū. Si qd̄ forte
fers tecū aōri p̄trariū: Si qd̄ habes odii, pri⁹ poni
to p̄cor q̄ medicinas hic uirales attingas. Virā enī
tibi dedit aōr, uoluptasq̄ pentū. Virā uicissiz de
mit odiū, atq; dolor. Quē igiū odiosus uexat do
lor: huic null⁹ usq̄ medicīnē uitali relict⁹ ē locus.
Quāobrē deiceps te nō ut hospitē tm̄, iam allo
quor: sed amicū. Officina Marsilii tui aliq̄to est
amplior, q̄ his cācellis dūtaxat, quos hic uides,
coerceatur. Nō. n. solo hoc libro sequēte: s; duo
b⁹ etiā p̄cedētib⁹ circūscribit. Tota uero sūma
tīm medicīna q̄dā ē p̄uirib⁹ opitulatura uitē: ut
ualida tibi uita sit, ut lōga. Idq; ubiq; medicorū
ope celit⁹ adiuta molit. Variā sane p̄ diuersis ho
mīnū ingeniis, atq; naturis nra hęc officina, arti
dota, pharmaca, fomenta, ūguenta, remedia p̄

fert. Si qua tibi fortasse minus placeant: mittito quidē ista. Cetera propterea ne respuito. Deniq; si non probas imagines astronomicas, alioquin pro ualitudine mortalium adinuentas q̄s & ego non tam p̄bo q̄ narro: has utiq; me concedente: ac etiam si uis cōsulente dimittito. Medicinas saltē celestī quodā admīniculo cōfirmatas, nisi forte uītā neglexeris, ne negligito. Ego .n. frequenti iam diu experientia cōpertum habeo: tantum interesse inter medicinas huiusmodi, atq; alias absq; delectu astrologico factas, q̄ tū inter merū atq; aquā: ut etiā infans octauo a conceptōne mēse natus, florentiē mēse martio, nocte ascendente Saturno retrogrado, semiuiuus, eiusmodi diligentia uideatur a nobis imo a Deo quasi uitę redditus, poti⁹ q̄ seruat⁹. Trienniumq; ualidus ferme iam impleuerit. Iam uero si pręterea generis eiusdē plura narrauero, uera loquar. Nec gloriabundus (quod est a philosopho penitus alienum): sed exhortabund⁹ poti⁹ afferā. Verū satis iā partī qdē cociliantes, p̄tī etiam exhortātes allocuti te sum⁹: deinceps igīt cum Plotino loquamur, ita demum tibi diligentius consulturī.

In omnibus que hic & alibi a me tractantur, tantū assertū esse uolo: q̄tū ab ecclesia cōprobatum.

MARSILII FICINI FLORENTINI LIBER
 DE VITA CAELITVS COMPERAN
 DA COMPOSITVS AB EO IN
 TER COMENTARIA E
 IVSDEM IN PLOTI
 NVM.

¶ In quo cōsistat secūdū Plotinū uirtus fauorē
 cēlitus attrahens scilicet in eo q̄ anima mundi,
 & stellarum, Demonūq̄ anime facile alliciūtur
 corporū formis accomodatis. ¶ Cap. primū.

 ¶ Trantū hęc duo sūt in mūdio: hinc q̄
 dē itellect⁹: inde uero corp⁹: Sed ab
 sit aia: tūc neq̄ itellect⁹ trahet ad cor
 p⁹: imobilis. n. ē omnio caretq̄ affec
 tu motionis principio, tanq̄ a corpore longissi
 me distans: neq̄ corpus trahetur ad intellectū,
 uelut ad motum per se inefficax, & ineprum: lō
 geq̄ ab intellectu remotum. Verum si iterpona
 tur anima utriq̄ conformis, facile utriq̄ & ad
 utraq̄ fiet attractus. ¶ Primo quidē ipsa omni
 um facillime ducitur: quoniā primum mobile ē,
 & ex se & sponte mobile. Pręterea cum sit (ut di
 xi) media rerum, omnia suo i se modo continet,

& utrinque ratione propinqua. Ideoque conciliat, & omnibus: etiam equaliter illis quae inter se distant: ab ea uidelicet non distantibus. Praeter enim id quod hinc quaedam conformis est diuinis: inde uero caducis, & ad utraque uergit affectu, tota inter se est simul ubique. Accedit ad haec, quod anima mundi totidem saltem rationes rerum seminales diuinitus habet: quot ideae sunt in mente diuina: quibus ipsa rationibus totidem fabricat species in materia. ¶ Vnde unaquaeque species per propriam rationem seminale propriam reddet ideam, facileque potest per hanc sepe aliquid illic accipere: quicquid per hanc illinc est effecta. Ideoque si quando a propria forma degeneret: potest hoc medio sibi proximo formari rursum, perque id medium inde facile reformari. Ac si certe cuidam rerum speciei, uel indiuiduo euerite adhibeas multa, quae sparsa sunt: Sed eidem ideae conformia. Mox in materiam hanc ita oportune paratam, singulare munus ab idea trahes per rationem uidelicet animae seminale. Non enim intellectus ipse proprie: sed anima ducit. Nemo itaque putet certis mundi materiis trahi numina quaedam a materiis penitus segregata: Sed Demones portus animataeque mundi munera stellarumque uiuentium. ¶ Nemo rursum miretur per materiales formas animam quasi allici posse. Siquidem

DE VITA CAELITVS.

est eas eiusmodi sibi congruas ipsamet, quibus al-
liceretur, efficit: et semper libenterque habitat i
eisdem. Neq; in mundo uiuente toto quicq; repe-
ritur tam deforme, cui non adsit anima: cui non i-
fit & anime munus. Cōgruitates igitur eiusmodi
formarū ad rationes anime mūdi Soroaster di-
uinas illices appellauit: quas & Sinesius magicas
esse illecebras cōfirmauit. **Nemo** denique cre-
dat ad propriam quandam materie speciem et tē-
pore certo hauriri omnia prorsus ex anima do-
na: Sed pro oportunitate dona dūtaxat seminis
quo talis spēs pululauit: seminūq; cōformiū. Ita
q; hic homo humanis tantū adhibitis nō ppri-
as pisciū uel auitū dotes, inde sibi uēdicat: sed hu-
manas atq; consimiles. **Adhibitis** autem que
ad stellam talem pertinet atque Demonem, stel-
le Demonisq; huius propriū subit influxum, ue-
lut lignum per sulfur paratum ad flammam ubi-
que presentem. Atque hunc nō modo per ipsos
stelle demonisque radios: sed etiam per ipsam
mundi animam ubique presentem: in qua et cu-
iuslibet stelle Demonisque ratio uiget: partim
quidem seminalis ad generandum: partim eri-
am exēplaris ad cognoscendū. Hęc enī secundū
Platonicos antiquiores rationibus suis edifica-

uit ultra stellas in celo figuras : partesq; ipsarum
tales, ut ipse quoq; figure que dam sint : impressit
q; his omnibus proprietates. In stellis autem figu-
ris, partibus, proprietatib⁹, omnes rerum infe-
riorum species continentur, & proprietates ear-
um. Vniuersales uero figuras octo posuit atq; q-
draginta scilicet in zodiaco duodecim: extra ue-
ro sex atq; triginta. Item in zodiaco triginta sex
ad numerum facierum. Rursus ibidem ter centum,
atq; sexaginta ad numerum graduum. In quouis
enim gradu sunt stelle plures, ex quibus ibi con-
ficiuntur imagines. Similiter imagines extra zodi-
acum in plures diuisit figuras pro facierum ibi-
dem graduumq; suorum numero. Constituit de-
nique ab imaginibus his uniuersalibus ad uni-
uersales imagines habitudines, & proportiones q-
dam, que ipse quoq; imagines illic existunt. **¶** Eius-
modi uero figure continuitatem queq; sua ha-
bent ex radiis stellarum suarum in se inuicem pecu-
liari quadam proprietate coniectis. A quib⁹ for-
mis ordinatissimis dependent inferiorum for-
me, illinc uidelicet ordinate. Sed & celestes ille
tanq; & inter se disiuncte, procedunt a rationib⁹
animę coniectis inuicem: & quodammodo mu-
tabiles, a stabilibus. Sed hec quatenus se ipas non
comprehendunt, referuntur ad formas in mente

DE VITA CAELITVS.

uel animalī uel eminentiore sese cōprehēdētes: que tanq̄ multiplices redigūtur ad simplicissimū unū atq̄ bonū, sicut figurę cęlestes ad polū. Sed redeamus ad aīam. ¶ Quādo igit̄ aīa gignit spēriales inferiorum formas uiresq̄, eas per ratiōes efficit proprias: sub stellarū forma; q̄ cęlestium adminiculo. Singulares uero indiuiduorū dores; que sepe nonnullis insunt tam mirabiles q̄ in speciebus esse solent exhibet per seminales similiter rationes: non tam sub amminiculo formarum figurarūq̄ cęlestiū, q̄ situ stellarum & habitu motionū, aspectuūq̄ planetarū, tum inter se, tū ad stellas planetis sublimiores. ¶ Anima q̄dem nostra ultra uires membrorū proprias communes ubiq̄ promit in nobis uite uirtutē. Maxime uero per cor, tanq̄ ignis animę proximi fontem. Similiter aīa mundi ubiq̄ uigens per solem precipue suam passim explicat cōmunis uite uirtutē. Vnde quidam aīam & in nobis & in mundo, in quolibet membro totam, potissimū in corde collocant atq̄ sole. ¶ Deper uero memento sicut aię nostrę uirtus per spiritū adhibetur membris: sic uirtutem animę mundi per quintā essentiā, que ubiq̄ uiget tanq̄ spūs intra corp⁹ mundanū, sub aīa mundi dilatari per oīa: maxime uero illis uirtutem hanc infundi; que eiusmodi spūs plurimū

hauserit. ¶ Potest autē quāta hęc essētia nobis it̄
magis magisq; assummi: si q̄s sciuerit eā aliis ele-
mētis imixtam plurimū segregare: uel saltē his re-
bus frequēter uti, q̄ hac abundant, puriore prę-
fertī. Ceu electū uinū, & saccharū, & balsamum,
atq; aurū, preciosiq; lapilli, mirobalaniq; & quę
suauissime redolēt: & q̄ lucent. Maxime uero q̄i
subtili substātia qualitatē habēt calidam, humi-
damq; & claram. Quale pręter uinū est albissi-
mum saccharū: pręsertim si huic adhibueris au-
rum, odorēq; cinnami, atq; rosarū. ¶ Pręterea si-
cut alimenta rite in nobis assūpta per se non ui-
ua, rediguntur per spiritū nostrū ad uitę nostrę
formam: sic & corpora nostra rite accomodata
corpori spirituiq; mūdano uidelicet per res mū-
danas, & per nostrū sp̄m, hauriunt ex uita mun-
dana q̄ plurimū. ¶ Si uolueris ut alimētum rapi-
at prę ceteris formā cerebri tui uel iecoris atque
stomachi: simile q̄tum potes accipe alimētū, id
est cerebrū, & iecur, & stomachū, aīalium, ab hu-
mana natura non lōge distantū. ¶ Si opras cor-
pus tuū atq; sp̄m, ex aliquo mūdi mēbro, uideli-
cet ex sole uirtutē accipere, quęre q̄ ante alia sūt
solaria: inter metalla lapillosque, magis autē inter
plantas. Sed inter aīalia magis. Maxime inter ho-
mines. Similiora enī tibi magis proculdubio cō-

DE VITA CAELITVS.

ferunt. Hęc & extra sunt adhibenda: & intus p
uiribus affumenda: p̄sertim in die, & hora so-
lis, & sole in figura cęli regnante. Solaria uero
sunt oĩa ex lapillis, & floribus, quę elitropia no-
minant, quia uertuntur ad solem. Itē aurū, & au-
ripigmentū, aureiq; colores, crysolitus, carbuni-
culus, mirra, thus, muscus, ambra, balsamū, mel
flauū, calamus aromatic⁹, croc⁹, spica nardi, cin-
namomū, lignū aloes, cęteraq; aromata. Aries:
astur: gallus: olor: leo: catarus: crocodill⁹; hoies
flauī: crispi: sepe calui: magnanimi: supiora parti
cibariis, prim unguētis subfumigatōibusq; p̄ti-
usui accommodari possūt. Hęc sentiēda, & cogitā-
da frequēter, & imprimis amāda. Et luminis pluri-
mum est q̄rendū.) Si dubites uentrē ab iecoris
fomēto destitui, trahe ad Ventrē iecoris faculta-
tem, tū frictionib⁹, tum fomētis, per ea q̄ iecori
congruūt: per cicoreā: endiuīā: spodiū: & eupa-
toriū: & epaticā: atq; epata. Sifiter ne destituas tu-
u3 corp⁹ ab Ioue, moue corp⁹ i die, horaq; & reg-
no Iouis: & utere interim Iouialibus. Argentio:
iacinto: topatio: corallo: christallo: berillo: spo-
dio: Saphiro: uiridib⁹ aeriūsq; coloribus.) Vino:
saccharo: albo melle: & cogitatōib⁹ affectibusq;
plimū, Iouialib⁹. i. pstantib⁹, equis, religiosis atq;
legiferis & inter homies eiusmodi, sāguineosq;
i. ii.

& pulchros, uenerabilesq; uersabere. ¶ Sed me-
mento primis illis rebus frigidis inferendum esse
aurum: & uinū: mentāq; & crocum: & cinnamo-
mū: atq; doricū. Aialia uero Iouialia esse Ag-
num: pauonēq; & aquilam: & iuencū. ¶ Quo
modo uero uirtus Veneris attrahatur turturib;
Columbis, & motacillis, & reliq; non permittit
pudor ostendere.

¶ De Concordia Mundi

¶ De natura hominis secundum stellas.

¶ Quomodo fiat attract⁹ ab unaquaq; stella.

¶ Caput .II.

Neq; uero diffidere debet qsq; nos atq; oia,
que circa nos sunt, preparamēris quibus-
dam posse sibi uendicare celestia. Nā celitus hęc
facta sunt: assidueq; regunt: & illinc i primis pre-
parata sunt ad illa: & quod maximū est, mundus
aial in se magis unū est, q̄ quoduis aliud animal:
si modo est animal pfectissimū. Ergo sicut in no-
bis membri cuiuslibet presertim principalis qua-
litas motusq; ad alia p̄tinet: ita membrorū prin-
cipalium actus in mūdo commouent omnia: &
mēbra inferiora facile capiunt a supremis ultro
dare paratis. Quo enim potentior causa est: eo
est promptior ad agendum: eo igitur propēsior
est ad dandum. Exigua igitur preparatio nobis

DE VITA CAELITVS.

insuper adhibita sufficit celestium muneribus capiendis: si modo quisque ad id precipue se accommodet cui est precipue subditus. Sed ante uniuscuiusque nostrum proprietatem, humanam speciei proprietatem considerare debemus. Hanc igitur esse solarium, astrologi arabes consenserunt. Quod ego e statura hominis erecta: pulchraque: humoribusque subtilibus: & spiritus claritate: imaginationisque perspicuitate: studioque veritatis & glorie: uerum esse coniecto. Adde quinetiam proprietatem huic Mercurialem: ob strenuum uersatilis ingenii motum. Et quoniam humanum genus natum nudum: inerme: omnium egenum: haec omnia propria industria sibi comparat: Quod est Mercurii proprium. Adde etiam Iouialem: ob complexionem corporis temperatam atque leges. Et quoniam secundo mense, quo Iuppiter dominatur, uitam accipimus: atque nascimur nouo: quo iterum recipit dominatum. Itaque humana species: ab his tribus potissimum dotes insuper ampliora demum sibi poterit uedicare: Si per Solaria, Mercurialiaque, & Iouia seipsam eis magis indies atque magis accommodabit. De reliquis autem quid? Saturnus non facile commune significat humani generis qualitatem atque sortem: Sed hominem ab aliis segregatum: diuinum: aut brutum: beatum: aut extrema miseria pressum. Mars: Luna: Venus: affe-

ctus & actus hominī cū ceteris animātib⁹ eque
cōmunes. Ad solē igit̄ & Iouem, atq; Mercuriū
reuertamur. ¶ Solaria qdem nonnulla & Iouia di
ximus: Mercurialia uero nescio quō pretermisi
mus. Sunt autē eiufmodi. Stānū: Argentū: pre
fertim uiuū: Marcassira argentea: lapis achates:
uirū: porphyriticum: & que croceū cū uiridi mi
sceant, smaragdum atq; lacca. Aialia sagacia &
ingeniosa simul & strenua, simiē: canes. Homies
eloquētes: acuri: uersatiles: oblonga facie: mani
busq; non pingues. ¶ Sunt autē querenda, & ex
ercenda q̄ ad aliquē planetā attinēt: eo uidelicet
dominante (ut diximus) in die & hora eius si fieri
potest: etiā quādo ipse sit in domicilio, uel exal
tatione, uel saltē triplicitate sua & termino & an
gulo celi: extra cōbustionē directus: ac sepi⁹ ori
entalis: si sole sit superior. Itē in auge: & aspiciat̄
a luna. Si qs aut̄ ab ipsa Luna beneficiū, & a Ve
nere poscat, rpa similia obseruare debebit. A Ve
nere qdem per aialia sua q̄ dixim⁹, & per corneo
lam: & saphyrū: lapidēq; lazoli: es croceū atq; ru
beū: & corallū: om̄sq; pulchros uariosq; uel uiri
des colores: & flores: atq; concentus: sua uel que
odores: atq; sapores. A Luna p̄ alba, & humida,
& uiridia, per argentū atq; cristallū, & uniones,
& argenteā marcassiram. Quoniā uero Satur

DE VITA CAELTIVS.

nus qdem statui & perseverantię dominať: Mars aut efficacię motus: cogimur nōnunq̄ horꝝ quoq̄ gratia ab eis patrociniā postulare: tpibus videlicet similiter obseruatis. Ab illo qdem p materias quasdā quodāmodo terreas, & fuscas, atq̄ plūbeas, & fuscū iaspidē, & magnetē, & camoium atq̄ calcidoniū, & ex parte qdam per aurū, & aureā marcaffitā. A marte uero p ignea, rubea es rubeū. Sulphurea oia. Ferrū lapidēq̄ sāguineum. Neq̄ diffidas saturnū habere nō nihil i auro. Nā ppter pōdus id putat habere. Quieriam Soli aurū simile sic oib⁹ metallis uest, sicut Sol in planetis oibus atq̄ stellis. Iam uero si qs cōuicerit Saturnū & Martē natura noxios esse, qđ eqdem nunq̄ crediderim: tñ his quoq̄ utēdū: quē admodū uenenis nōnunq̄ utunt & medici: Qđ Ptolemęus in Centiloqo probat. Proderit ergo quādoq̄ uis Saturni caute sūpta: sicut apud medicos, quę astringunt atq̄ continēt: imo & quo stupefaciunt, sicut oppiuz & mādragora. Martis quoq̄ sicut euforbium & elleborus. Cautissimi uero hac in re fuisse uident magi brachmanes Pythagorici: Qui cū ob sedulum philosophādi studiū Saturni tyrānidē formidarēt, uestibus albis amiciebāt: Iouialib⁹q̄, siue phębeis quotidie sonis & cātib⁹ utebāt: p̄simūq̄ sub diuo uiuebāt.

i.iiii.

Vbiq; uero memeto per affectu studiuq; animi
 & per ipsam sp̄s qualitatē, nos facillime subito
 q; exponi planetis eundē affectum ac eiusmodi
 studiu & qualitatē significantibus. Per separa-
 tionē igitur a rebus humanis: per ociū: solitudi-
 nē: firmitatē: per theologiā: secretiorēq; philoso-
 phiam superstitionē: magiā: agriculturā: per me-
 rorem Saturno subiicimur. Per ciuilia & ambid-
 osa negocia, per philosophiā naturalē, cōmunē
 q; per religionē ciuilem: perq; leges Ioui. Marti
 per irā atq; certamina. Soli Mercurioq; per stu-
 diū eloquētię, cantusq; & ueritatis & gl̄ię atq; so-
 lertiā. Veneri per leticiā & musicā & festiua. Lu-
 nę per uictum plantis similē. Sed hanc inter hos
 differentiā mente teneto exercitationē ingenii
 magis publicā atq; amplam ad solē spectare: Pri-
 uatam uero & artificio mācipatā, poti⁹ ad Mer-
 curiū. Tum uero musicā grauē qdem Iouis Solis
 q; esse: Leuē Veneris: Mediā uero Mercurii.

¶ Similis quoq; de stellis fixis ratio est. Hęc qui-
 dez cōmunis humane speciei regula. Propriā ue-
 ro unicuiq; regula fuerit explorare, q̄ stella, qd
 boni, cuiq; in genitura pmiserit, atq; ab ea poti⁹
 q̄ ab alia reposcere grām. Et ab unaquaq; nō qd
 libet donū. & quod aliarū est: sed eius ppriū ex-
 spectare: nisi forte tum a sole cōmunia, multa re-

DE VITA CAELITVS.

portes: tãq̃ cõmuni quodã duce celestiuꝝ, & ab Ioue ferme similiter: tũ mũdana pariter omia ab anima spirituꝝ mũdi. Quẽ sicut & quoduis aial: multoꝝ efficacius aiatum esse: non solum Platonice rationes: sed etiam astrologorũ arabum testimonia cõprobant. Vbi etiã probant ex applicatione quadã spũs nostri ad spiritũ mundi per artẽ phisicã affectũꝝ facta, trahici ad aiam corpusꝝ nostrũ bona celestia. Hinc qdem per spiritũ nr̃m in nobis mediũ, & tunc a mũdi spiritu roboratũ: ide uero per radios stellarũ feliciter agentes in spũm nostrũ, & radiis natura similit̃: & tũc seipsũ celestibus coaptantẽ.

Inter aiam mundi & corpus eius manifestum est spũs eius, in cuius uirtute sunt quattuor elementa. Nos uero per spũm nostrum hunc possumus haurire.

Cap. III.

Profecto mũdanũ corpus q̃tũ ex motu generationeꝝ apparet est ubiq̃ unũ: qd̃ idorũ philosophi pbant ex eo q̃ passim ex se uiuentia generet. Ergo p̃ aiam uiuit ubiq̃ sibi presẽtẽ, ac p̃sus accõmodatã. Igit̃ inter mũdi corp⁹ tractabile, & ex pte caducũ: atq̃ ipsã eius aiam, cui⁹ natura nimĩũ ab eiusmodi corpore distat: uest ubiq̃ spũs: sicut iter aiam, & corp⁹ in nobis: si mō ubiq̃ uita est cõmunicata seper ab aia corpori

crassiori. Talis nanq3 spiritus necessario requiritur tãq̃ mediũ: quo aia diuina: & adsit corpori crassiori: & uitam eidẽ penit9 largiat. Corp9 autẽ omne facile tibi sensibile, tãq̃ sēsib9 tuis accommodatũ, crassi9 ẽ, & ab aia diuinissima lōge degenerans. Opus est igit̃ excellētioris corporis adminiculo quasi nō corporis. Proinde scimus uiuētia oĩa rã plāras q̃ animalia: p̃ quẽdã sp̃m huic similit̃ uiuere atq3 generare. Atq3 iter elemēta, qđ maxime sp̃ritale ẽ, uelocissime generare: p̃petuoq3 moueri q̃sĩ uiuēs. Sed quẽres interea, si elemēta atz animātes generant aliqđ sibi simile suo quodã sp̃u, cur lapides & metalla nō generāt: q̃ iter elemēta & animātes media sunt. Quia uidelicet sp̃ritus i eis crassiori materia cohibet. Qui si qñ rite secernat, secretusq3 cōseruet: tãq̃ semina uirt9 poterit sibi simile generare. Si modo materię cuidã adhibeatur generis eiusdẽ qlẽ sp̃m phisici diligētes sublimatōe quadã ad ignem ex auro secernētes: cui uis metalloꝝ adhibebũt: aurumq3 efficiēt. Talẽ utiq3 sp̃uz ex auro uł ex alio rite tractũ, atz seruatũ elixir arabes astrologi nomināt. ¶ Sed ad mũdi sp̃m redeam9: p̃ quẽ mũd9 generat oĩa: quãdo quidẽ & p̃ sp̃m p̃priũ omĩa generāt. Quẽ tũ celũ, tũ qntã essētiã possum9 appellare. Qui tal̃ ferme ẽ i corpore mũdi, qlis i no

DE VITA CAELITVS.

stro n̄. Hoc ip̄imis excepto: q̄ aīa m̄di h̄c nō trahit ex quattuor elemētis tāq̄ h̄iorib⁹ suis: sicut ex nostris nostra: immo hunc p̄xime (ut platonice siue plotinice loq̄r) ex uirtute sua p̄creat genitāli quasi tumēs: & simul cū eo stellas: starrimq; per eū parit quattuor elementa: quasi in illius sp̄itus uirtute sint oīa. Ipse uero est corp⁹ tenuissimū: quasi nō corpus, & quasi iam aīa. Itē quasi non aīa, & quasi iam corpus. In eius uirtute minimū est naturę terreneę. Plus aut̄ aqueę. Pl⁹ item aerię. Rursus igneę stellarisq; q̄ plurimū. Ad horum graduū mēsuras, ipse quātitates stellarū elementorūq; prodierunt. Ipse uero ubiq; uiget in oībus ḡnatiōis oīs p̄ximus auctor, atq; motor: de quo ille. Sp̄itus intrus alit. Torus est sua p̄te natura lucidus calidusq;, & humidus atq; uiuificus, ex donibus aīe superiorib⁹ dotes eius modo diuact⁹. Quē plurimū hausisse Apolloniū Theaneū, testificat⁹ ē id⁹ Hīarchas dicēs, mirari nemo debet o Apolloni te diuinādi scientiam consecutū: cum tantū etheris in aīa geras.

(Sp̄us noster haurit m̄di sp̄m p̄ radios Solis & Iouis, q̄ren⁹ ipse fit solaris & Iouialis.) Ca. III.

Hunc tu igit̄ studebis ribi ip̄imis insinuare. Hoc. n. medio naturalia q̄dā b̄n̄ficia reperabis: tū corp̄is m̄dani: tū aīę: tū etiā stellarū: atq;

Demonum. Nam ipse inter crassum mundi corp⁹
& animā medi⁹ est. Et in ipso stellę sunt & De-
mones: atq; per ipsum. Siue enim mundi corpus
atq; mundana sint ab aīma mūdi proxīme: sicut
Plotino placet atq; Porphyrio: siue mūdanum
corpus: sicut & aīma pxīme sit a deo, ut nostris
plac3 & forte Timeo pythagorico: omnīo uiuit
mūdu3, atq; spirat: spiritūq; eius nobis haurire
licet. Haurit autē pprie ab homine per suū spiri-
tum illi suapte natura conformē. Maxime si red-
datur etiam arte cognatior. i. si maxime celestis
euadat. Euadit uero celestis: si expurge3 a sordi-
bus: & omnīno ab eis, quę inherēt sibi dissimi-
lia celo: Quę quidē sordes nō solū intra uiscera
si fuerint, uerū etiam si in aīmo, si i cute, si i uesti-
bus, si in habitatione, & aere, spiritū frequenter
inficiunt. Efficietur tandē celestis, si ad orbicu-
larem animi corporis q; motū, ipse quoq; orbis
efficiat: Si ad aspectū cogitationēq; lucis frequē-
tiores etiā ipse subrutilet: Si adhibeant ei similia
celo ea cōmuniter diligentia, q̄ Auicēna i libro
de uiribus cordis spiritum curat. Et nos i libro
de curanda litteratorum ualitudine curare con-
rendimus. Vbi primuz segregant ab eo uapores
obnubilantes medicinis ita purgantib⁹. Secūdo
rebus lucentibus illustrat. Tertio ita colitur, ut

DE VITA CAELITVS.

& tenuet simul, & cōfirmeſ. Fiet deniq; celeſtis maxie: q̄tum dicat ratio preſens: ſi applicetur ei potiffimum radii influxuſq; ſolis inter celeſtia dominātis. Aq; ita ex hoc ſpiritu tanq̄ in nobis medio celeſtia bona iprimis inſita ſibi in noſtrum corpus tum animū exuridabunt. Bona inq; celeſtia cuncta. In ſole enim omnia continetur. Conferet autem ſol ad ſpiritum ſolarē efficiēdū p̄pe: qñ ſub ariete fuerit, ul' leone: ipm̄ aſpiciēte luna: maxime in leone. Vbi adeo ſpiritū noſtrum uegetat: ut ipm̄ muniat contra uenenū epidimie repellēdum: quod p̄ſpicue apparet ī babilonia & egypto, & regionibus ſpectantib⁹ ad leonē: ubi ſol leonem intrans, epidimiam ſedat, ea dūtaxat ratiōe, qua dixim⁹. Tunc ergo & tu ſolaria paſſim exquiſita compone. Tunc incipe ſolarib⁹ uti: ea tamē cautione, qua ſub eſtu exſiccationē diligenter euites. ¶ Non poterit autē facile ſpiritus ſolaris euadere, niſi ſit q̄plurimus. Ad ſolez .n. maxie pertinet amplitudo: Quāplurimū uero faciet tum diligentia cor rebus cordialib⁹ intus & extra fouens: tum etiam uictus ex alimentis q̄dem ſubrilibus: multū tamē, & facile & ſalubriter nutrientibus. Motus quoq; frequens atq; lenis, & oportuna quies, aerq; tenuis atq; ſeren⁹: & ab eſtu geluq; remot⁹: Præcipue letus anim⁹.

Rursum nec solaris erit nisi calidus fuerit, & subtilis, & clarus. Subtilem clarūq; facies, si tristitia, & crassa deuitabis & fusca. Vreris lucidis lērisq; intus, & extra. Luminis mltū die nocteq; excipies. Sordes expelles, & otīū, & torporē. Impnis tenebras deuitabis. Perductor⁹ autē spm̄ ad calorē solī natalē: caue ne ad tertiū calorīs gradū siccitatēq; deducas. Calor. n. ipse sol nataliter non exsiccat; Alioqn nō eēt sol uitę generatiōisq; domin⁹, & auctor augmēri. Siccare uero cōrigit radiis ei⁹ ī p̄cauis materię sicce p̄clusis. Hūiorē itaq; calorī subtilē q̄l ē solaris, & maxie ioui⁹, adhibebis, & p̄seruabis ī spū, reꝝ ei⁹ mōi usu: si solarē sis effectur⁹: Ne alioqn ad marriū poti⁹ q̄ ad solarē forte deducas. (Marrē quidē solī eē similit̄ in paucis & his qdē manifestis, nec admodū excellentib⁹, & iterim iūmicū esse ferūt. Iouē uero Soli simillimū in p̄rimis excellentib⁹ q; munerib⁹ quīs occultiorib⁹ & amicissimū esse scim⁹. Vnde Ptoleme⁹ ubi de cōsonātia disputat, Iouē ait cū Sole p̄ceteris p̄fectissime cōsonare: Venerēq; cum luna. Oēsq; astrologi uniuersalē beneficētiā Soli tribūt similiter atq; Ioui. Quāuis sol eadē efficac⁹ agat, & Iuppiter sub uirtute Solis efficiat. In utroq; calor uiget, superatq; humorem. Sed in Ioue superat modice: In Sole superat excel-

DE VITA CAELITVS. 70

léter: Vtrobiqué benefice. Cuz igiſ adeo cōſonē,
facile poteris ſpīritū ſolarē efficere pariter atq;
Iouiū: ac res ſolares & Iouiales rite poteris iui-
cē cōmiſcere. Pręfertim ſi & has iuicē cōponas,
& ſpīritui adhibeas qñ Iuppiter ſolem trino af-
picit: uel ſextili, uel ſaltē quādo luna ab aspectu
alterius ad alterū pcedit aſpiciēdū. Maxime qñ
ab aspectu ſolis ad coitū cum Ioue p̄gredit. Se-
orſū uero ſolarē pprie facies, uſ Iouialē quādo
aſpectū lune ad ſolem obſeruaueris uel ad Iouē.
Tam & ſi cōſecutus naturā huius, naturā mox
illius facile conſequeris.) Sextilem uero aſpec-
tū intellige, qñ planetę duo inter ſe ſignorū duo
rū ſpatio diſtāt. Trinū aut, qñ q̄tuor ſignorū dif-
crepant interuallo. Cōiunctionē uero uel aſpec-
tum lune ad alios duodecim gradibus citra, to-
tidemq; ultra metimur.

¶ Tres gratię ſūt iuppiter & Sol & Ven⁹. Iuppi-
ter eſt gratia geminarum mediā & maxime no-
bis occomodata.

¶ Cap. V

¶ **C**ompoſitiones quidem, & curationes Io-
uias ſimul, atq; Solares inuenies in libro
noſtro de uita longa: & in libro de litteratorū
cura. Vbi etiam miſcuimus pleraque uenerea.
Nam & nos in ſtudioſis timemus exſiccatio-
nem, cui reſiſtit Venus. Et hęc ipſa Venus

est aiciffima Ioui: ficut & foli Iupiter. Quafi gratiæ tres inter fe cõcordes, atq; coniunctæ. Ab his quidem trib⁹ celi gratiis, & a ftellis eiufdẽ generis astrologi gratias & fperāt, & diligẽter exquirunt, eas per Mercurium, atq; lunã, quafi nuncios trãsmitti putāt: atq; curant: facile uero cõmuniterq; per lunã. Lunã quidẽ cum Ioue coiunctã aut Venere feliciorẽ effe putant, q̃ ſi per ſextilem aſpexerit, aut trinum. Verũtamẽ ſi per trinum aſpiciens etiam fuſcipiatur ab illis quafi exiſtimant effe coniunctã. Similiter ſi a ſole pſpecta fuerit ſimulq; recepta. Nos autem ſi horũ trium ſtellarumq; ſimilium uires effectusq; oēs p̃currere ſingulatim uelimus, lōgum opus aggrediemur: exq̃ſitu difficile, difficillimũ obſeruatũ. Si ad Venerem nos proprie conferamus: non facile ſolem habemus. Si ad ſolẽ proprie, non facile Venerem. Vt igitur tres ſimul in uno gratias complectamur ad Iouem tandem confugiẽ⁹: inter Solem Veneremq; natura effectusq; mediũ, qualitate admodum tempatũ, & quęcunq; ſperantur a Venere uel a Sole ſuo quodã pacto tradentem, magnificentius quidẽ honeſtiusq; q̃ Venus, tempatius quoq; q̃ ſol, & in omnib⁹ cũ humana natura maxime congruentem. ¶ Vtemur itaq; Iouis quando & ipſe, & Luna digni-

DE VITA CAELITVS.

tatem tum naturalē, tū accidentalē habuerint, sintq3 sibi: uel feliciter se aspiciāt. Si quādo id fieri oīno nō possit, misce Solaria: in unū simul, atq3 Venerea, faciesq3 sic Iouiale ex utrifq3 cōpositum, quando uidelicet Luna a coitu Veneris eat ad sextilē Solis aspectū, uel ecōuerso. Memento uero in rebus cōponēdis quę cor spiritumq3 fo ueant, & corroborent, Lunam conferre potissimum: si una cū his muneribus: hoc etiā habuerit, ut per aeriā signa discurrat, maxime per aquarium, quod esse maxime putat aeriū: uel si in suo domicilio sit, aut exaltatione sua, uel domo Iouis aut Solis. Et ubicunq3 sit, si mansionē ex uiginti illis, & octo teneat, tū sibi, tum etiā operi competentem.

De uirtute in nobis naturali, uitali, aīali. Et p quos planetas adiuuent, & quomodo per aspectū Lunę ad Solem & Venerē: maxime uero ad Iouem.

Cap. VI.

Recipua uero disciplina ē recte tenere quē spūm, quā uim, quā rē potissimū hi plane rē significāt. Lūna ergo, Venusq3 uim, & spm naturalē, atq3 genitālē, & quę hunc augēt Iuppiter eadē: sed efficaci⁹ eparq3, & stomachū, habetq3 nō mediocrē partē in corde & spiritu: uirtuteq3 uitali: quatenus suapte natura cū sole consentit:

l. i.

imo & per seipsum. Alioquin cor uitalē spirituz
non proprie in mense iouis acciperet. Vnde Io-
uem greci appellāt uitam: & per quem uita: ha-
bere quoq; in animalī spiritu potestatem restan-
tur Astrologi: dicētes Iouem ad philosophiam
& ueritatez inueniendam, religionemque con-
ferre. Et Plato ubi ait ab Ioue philosophos pfi-
cisci. Quod etiā significauit Homerus antiquo
rū opinione dicens. Talis est mens hoībus: q̄lem
Indies adducit p̄ hoīz atq; deorum, Nusq; uero
numē aliquod ita cognominat p̄ter Iouē. Sol
sp̄m uitalē p̄cipue corq; significat: & habet nō
nihil: imo nō parū in capite, p̄pter sensū atq; mo-
tū: cuius est ipse dñs, neq; uim deserit naturalē.
Mercuri⁹ cerebrū & instrumēta sensuū. Ideoq;
sp̄m aiālem. ¶ Proinde tutissima uia erit, nihil si-
ne Lunę bñficio facere. Qñqdē cęlestia cōiter
& frequēter atq; facile ad inferiora demittit: quā
alterꝝ Solē nomināt: quolibet mēse quattuor an-
ni tpa facientē. In prima, n. sui q̄rta Peripaterici
putant esse calidā, atq; humidā. In secūda calidā
& siccā. In tertia frigidā, atq; siccā. In q̄rta frigidā,
atq; hūidā. Lumēq; ei⁹ p̄culdubio Solis esse lu-
men. Humores gñationēq; regere: oēsq; mutati-
ones fetus ipsi⁹ in aluo cōuersionib⁹ suis meti-
ri: & quotiēs soli iungit, uiuificā ab eo uirtutem

DE VITA CAELTIVS.

recipere, quã infundat humori: atq; ibidẽ a Mercurio uim humores cõmiscẽtẽ. Quã uim Mercuri⁹ & transformatione in om̃s sua, & giris multiplicibus affert. Ibidem mox a Venere uim, q̃ cõducatur ad formas geniturę cõueniẽtes. Opẽ pretiũ uero fuerit meminisse diurnũ Lune cursũ in q̃tuor distribui q̃rtas. In p̃ma q̃dem ab oriente ad mediũ ascendit celũ: atq; interiũ humorẽ & spiritũ auget naturalem. In sc̃da a celi medio perit occasũ, efficitq; in nobis oppositũ. Tertiã ab occasu celũ subter mediũ adit: iterumq; sp̃m illũ auget & humorẽ. Quarta cadit idẽ uersus ortum: minuitq; uicissim. Qd̃ maxie in oceani ripis apparet: Vbi ad hunc cursum mare manifestius accedit, atque recedit: eodemque ordine uigor in egrotantibus. Probabile etiam est, solem per easdem sui quartas calorem naturalem & spiritum uitalem augere, uel diminuerẽ. Animalem quoque, quatenus Mercurium habet comitem. His cognitis poterit medicus pro humore & calore naturali, & quolibet spiritu recreãdo tempora oportuniora seruare.) Sed nunc de luna satis. Neque dimittere decet Iouem in cuius mense altero quidem uitam accepim⁹: altero autẽ cõiter & feliçius nati sumus. Et qui inter Solẽ atq; Venerẽ: itẽ inter solẽ atq; Lunã est qlitate effectusq;

medius: ideoq; cōplectitur oīa. Solem uero ipsum prętermittere cęli dñm nephas, atq; periculosū existimam⁹: nisi forte q; dixerit, eum qui Iouem habet: in Ioue Solē iam habere: illic potissimum ad hoīes tempatum. In sole certe omēs celestīū esse uirtutes, non solū Iamblic⁹ Iulianusq;: sed oēs affirmant. Et Proculus ait ad Solis aspectum, oēs omniū celestīū uirtutes cōgregari in unū atq; colligi. Iouem uero esse Solē quēdā ad nos tēperatū nemo negabit. Lunā quoq; tēperatam ad Venerē ne neglexeris. Multum. n. ad ualidam p̄speramq; uitā adiuuat. Siqdem Venus fecundat hoīem, facitq; letū. Hanc igif obseruabis. Quanq; si Lunā Veneri simīlē. s. humore p̄fus equalē: & uix minus calidā: cum Ioue rite mīsceas, aut Sole, propemodū iam Venerē habes. Quid ergo? ut tutīssima oīm & cōmodīssima sif icedas uia, Lunā obserua, qñ Solē aspīcit, coitq; cū Ioue: uel saltē Iouē sif aspīcit atq; Solē: aut certe qñ post aspectū Solis mox ad Iouis coitū progredit̄ uel aspectū. Atq; eo ipso tpe cōpone inuicem: uel adhibe tibi Solaria Iouiaq; sif atq; Venerē. Quod si te ad unū ex magnis cōfugere necessitas urgeat, uel negotiū, ad Iouē ipsū uel potius ad Lunā sif Iouēq; cōfugito. Nulla enī stella naturales in nobis uires: imo & oēs magis q̄ Iup-

DE VITA CAELITVS.

piter, fouet atq; corroborat. Nulla rurſū pollice
 rur p̄ſperiora: ſiſ atq; plura. Et ubiq; hunc acci-
 pere fauſtū eſt. Solē uero accipe, forſitan nō ubi
 q; rurū. Semp. n. ille iuuat: hic ſepe nocere uideſ.
 Venus aut̄ q̄ſi debilis. Ideo ſolus ille iuuans p̄ ē
 appellatus: Id aut̄ cōprobat Ptolemęus: ubi ait;
 pharmacū uix qcq; mouere naturā duntaxat, q̄n
 Luna cum Ioue cōgreditur. Vſq; adeo illinc pro-
 prie totam putat uniuerſi corporis corroborari
 naturā. Exptus ſum qn etiā Luna cōiuncta cuz
 Venere medicinā uix mouere. Quāuis aut̄ ubi
 pituitā ualde rimemus, Lunā p̄cipue obſeruem⁹
 ad Solem. Vbi uero bilē exſiccationēq; eiufmo-
 di ad Venerē: tamē directio Lunę ad Iouē, & ad
 hęc oīa quodāmodo cōfert: & p̄cipue ad atrā bi-
 lem expellendā: necnō ad cōmunē hoīm cōplexi-
 onē iſtaurādā, atq; firmandā. Sicut. n. glycirhiza
 & oleū rofaceū frigidiora calefacit: calidiora re-
 frigerat: uinūq; ſimiliter: Quod inſup humectat
 ſicca: humidiora ſiccat: Ita Iuppiter humano cō-
 gruus calori, ut uinū: oleuz rofaceū: camomilla:
 glycirhiza. Vbi igiſ audis Abumafar dicentem.
 Nō eſt uita uiuētib⁹ p̄ter deū, niſi per Solē & Lu-
 nam. Id itelligē q̄rum ad cōem oībus ſpectat iſlu-
 xum: Propriū autem homini accommodatiſ-
 ſimūq; influxus eſt ab Ioue. Sunt aut̄ in natura

corporis vires attrahendi, retinendi, coquendi,
expellendi. Has igitur omnes Iuppiter ipse iu-
uat. Potissimum uero coquendi, siue digerendi
uirtutē, atq; generandi & nutriendi simul, & au-
gendi: propter humorē eius aeriū atq; multū: &
calorem eiusdē amplū, humorī mediocriter do-
minantē. Profecto per radios Iouis semp usque
q; diffusos lumē Solis propriū ad salutem hoīz
maxime tēperatur: Radiis iterim Veneris ad idē
assidue cōferentibus. Atq; similiter transferente
Luna. Radii qdem Veneris, atq; Lunę tanq̄ hu-
midiores quodā indigent tempante: sicut & So-
lis radii tanq̄ calidiores humidioris cuiusdā tem-
perie exigunt. Radii autē Iouis temperamentū nul-
lum desiderant. Quid .n. aliud Iuppiter est: nisi
sol qdam ad salutē rerū precipue humanarū ab
initio tēpat? Quid rursus aliud: nisi Luna Ve-
nusq; facta tñ calidior atq; potērior? Ideo astro-
logi ab Ioue auspiciant annū fertilē, serenū, salu-
brem, & ab eo iminentiū morborū remedia spe-
rant. Atq; Empedocres ubi ppria unicuiq; pla-
netarū munera tribuit: Iouem solū generationis
principē nominat Orpheum imitatus.) Præter
Iouem precipiūt Lunā diligenter in oībus operi-
bus obseruandā tanq̄ mediū inter cęlestia com-
petens atq; terrena. Sit ergo Luna in gradu, situ

DE VITA CAELITVS.

q̄, & aspectu ad opus op̄ratū cōueniēte. Nō sit in ecliptica: nec sub radiis Solis per gradus duodecim ultra citraq; nisi forte sit in eodē minuto cum Sole. (P̄)leriq; uero uolūt om̄s planetas fore fortes quādo in unitate Solis extiterint. Unitatem uero metiuntur minutis duobus atq; triginta. ut. XVI. q̄dem citra. XVI. uero ultra cōnumerentur. Non īpediatur a Saturno uel Marte: non descendat in latitudine meridionali: quādo duodecim dictos gradus egreditur. Non sit op̄posita soli: nec lumie minuat̄ur: nec tarda cursu, q̄n scilicet die uno, duodecim non pagit grad⁹. Non sit in uia cōbusta a gradu librę. XXVIII. ad tertiū scorpionis: nec in octaua: nec in ascēdēte: nec ī finib⁹ Martis, uel Saturni. Quidā uero nec in sexta: duodecīa: nona: q̄rta lunā uolūt. In cet̄ris uero cęli plagis approbāt. Vbi hęc oīa p̄plecti nō potes: Iouē saltē expecta, uel Venerē ī ascēdēte: uel decīa. Sic ei subueniūt detrimētis lūę. Nec ab re fuerit recordari q̄ten⁹ Luna luie auget, eaten⁹ & nobis nō solū humorē: sed sp̄m̄ ēt uirtutē q̄ augeri: atq; hęc ad circūferētiā dilatarī. Maxie ī sc̄da ei⁹ q̄rta. Q̄n uero minuit̄, p̄tra p̄tigere. P̄fertī ī ul̄tia q̄rta. Primū ei⁹ ad Solē trinū p̄esse secundo. Hunc sextili primo. Hunc sextili secūdo. Lunā quatenus lumine, eatenus repleti calore.

Videntur ergo qdam nō tam obseruare quō aspiciat luna solē: Sēper. n. aspicit, q̄ ut plurimū lumen habeat: p̄fertim dū augef. Aspiciat uero in terim trino uel sextili Iouem aut Venerē. ¶ Proinde uirtutē attractiuā ignea iuuāt. Retentiuam terrea. Digestiuā aeria. Expulsiuā per aquea. Si tu has oēs in te adiuuare uolueris: attractiuā q̄dem per ignea maxime roborabis: q̄n Luna in signis uel stationibus igneis cōstituta Iouē aspicit. s. Ariete Leone Sagittario. Retentiuā per terrea: potissimū, q̄n intuef eundē in signis uel stationibus terreis collocata: Tauro Virgine Capricorno. Digestiuā generatiuāq; per acria. s. geminos libram aquariū, quotiens sub aeries Iouē suspicit, aut subit. Expulsiuam per aqueā, cancrū p̄sces scorpīū. Q̄n sub aqueis ipsa posita Iouis radiis illustrat. Maxime uero in his oibus consequeris oprata. Si Iuppiter eadē uel similia, uel saltem nō dissimillima signa, māsiōnes ue possederit. ¶ Citatur⁹ aluū, solidis medicinis, accipe p̄sces. Līqdīs scorpionē. Mediīs uero cancrū. Per inferiora purgatur⁹ p̄sces & scorpionem. Per superiora, cancrū. Malū Saturni uel Martis ad lunā deuitabis aspectū. Ille. n. uexat stomachū: hīc intestina dissoluit. Capricornū euitabis & taurū. Nau seam. n. affert. Scīs mēbrū irritandū nō esse, quā-

DE VITA CAELITVS.

do Luna signū occupat mēbro p̄fectū. Hūores
nāq̄ mouet. Sed poti⁹ eē fouēdū. **H**ec uero de
uirtute & spū naturali i iecore p̄cipue dñanti-
bus, quę in q̄ttuor officia q̄ narrauim⁹ diuidunt:
dicta sufficiant. De uirtute uero spū que uitali in
corde uigēte qdnā monemus. Satis id ferme si-
gnificatū est. Nam p̄ res i primis igneas & quodā
modo sī aerias hęc adiuuant, qñ luna in domici-
liis mātionibusue cōsimilibus suspicit Iouē: p̄
cipue sī Iouē cōplectat & solem. Virtutē quoq̄
aialem per sensū & motū in capite dñantem con-
firmare potes p̄ aeria imp̄mis, subiunctis igneis:
qñ Luna in domiciliis uel sedib⁹ cōsimilib⁹ Iouē
suspicit: p̄serti sī Iouem p̄p̄modū, Mercuriū
q̄ cōplectit. **H**ic uero te moneo, ne Mercuriū
putes aqueū esse uel terreū: qđ & ego aliqñ suspi-
catus sū. **A**lioquin moribus celeritatēq̄ ingenii
nō cōferret. Sed quodāmodo aereum esse scias.
Nā & ob eandem causā tam mobilis est, tam fa-
cile cōuertibilis: tantū ingenio cōfert: p̄sertim
in aq̄rio plurimū aeriō cōstitutus. Humor q̄dez
in eo tēperatus est. Calor exiguus. Sub sole posi-
tus dicit exficcare. Longior aurē a Sole fact⁹, hu-
mectare putatur. Ibi qđē calefacere multū ex na-
tura solis. Hic uero calefacere parum admodū
& humefacere magis suapte natura. Calore for-

san non cedit Veneri. Lunã superat: humore ue-
 ro cedit utrisq;. **2** Aly probat Mercuriũ quali-
 tates celestium pmiscere: quoniã facillime pmute-
 tur: tuz in qualitatem terminum que subit: tũ in natu-
 ram stelle, quã aspicit. Ego igitur hunc tam faci-
 le permutari puto: quia nec excellẽtes potestatem
 quam Iuppiter habet: nec excedẽtem qualitatem,
 quaz pleraq; celestia, per quã alteratiõis resistat.
 Deniq; probabile est Mercuriũ assiduum Solis
 achatem, multas illius vires habere. Idioq; spera-
 ri solaria quedam a Mercurio posse. ¶ Aliquan-
 do uero & Martem tradunt, Solẽ in quibusdam
 muneribus imitari: Ac Venerem que ad lunam
 pertinent, elargiri. Hęc igitur in agendo memine-
 ris. Neq; negligas unquam terminos. Aiunt enim
 planetas in diuersis terminis, ceu lucidis atq; te-
 nebrosis opposita facere. ¶ Deniq; ubi Martẽ
 times, oppone Venerẽ. Vbi Saturnũ, adhibe Io-
 uẽ. Ac da operã ut in perpetuo quodã p uirib;
 motu uerseris: tantũ defatigatiõis uitara. Vt & p-
 propriũ motũ externis motib; clã nocituris oppo-
 nas, et celestẽ actũ p uirib; imiteris. Qd si poteris
 spatia motibus apliora pagere: sic et celũ poti;
 imitaberis, et plures celestium vires passim diffusas
 attiges. ¶ Quõ mēbra foueantur in nobis p
 comparationẽ Lunę ad signa, et ad stellas fixas.

DE VITA CAELITVS.

Totum quē admodū diximus corpus fouere poteris: caput uero potissimum si planetas obseruaueris in ariete: uel in suo quēq; domicilio primo. Precordia si in leone. Stomachum iercurq; si in Cácro atq; sagittario, aut saltē i Virgine. Et accepis ea quę pprie mēbrū petunt. Expedir quoq; nosse quę qsq; planeta mēbra in signo quolibet habeat. Potes etiā pprie pro etatis discrimine consulere unicuiq; per quattuor etates Lunę. Hęc enī a nouilunio usq; ad quadraturā p̄mam iuuenis est. Deinde ad pleniluniū est iuuenis, atq; uirilis. Hinc ad quadraturā alterā, uirilis siml atq; senilis. Inde usq; ad cōiunctionē est senilis. Aetatem itaq; lunę feliciter etati curandi corporis adhibebis. Si tūc aspectū eius ad aliquā triū gratiarū accepis. Qui sane aspectus Lunę sēper & cito gratiosa largit. Neq; tñ facile admodū diuturna uel maxīma, nisi p̄ter intuitū lunę, et ip̄e gratię mutuo se cōspiciāt iam, uel propemoduz cōspecture sint, aut tres ip̄e, aut duę. Imp̄nis uero diuturna p̄bent signa fixa. Leo. s. aquarius. Taurus. Scorpius. Si forte nō possis ip̄esentia lunam ad planetas gratiosos oportūe dirigere, stellas elige fixas gr̄arū naturā. i. Iouis aut Venēris aut Sol̄ hñtes: & ad eas directā lunā elige. Tuñ tñ ē, Lunā iterea Iouē p̄p̄modū adire uel Ve

nerem. Stelle nanq̄ fixę si solę spectēt, pportio-
nem humanā. i. unius hominīs nimis exsupant.
Proportionē uero cum ciuitatibus moderatio-
rem habent.

De uirtutib⁹ & usu stellarū fixarū. Cap. VIII

URadunt astrologi maiores quasdam stel-
las a Mercurio cōperatas auctoritatē ha-
bere q̄ plurimā. Qualis est in arietis gradu. XXII
umblicus Andromade, mercurialis atq̄ uene-
reus. **I**tem in Tauri. XVIII. caput Algol, natu-
ram Saturni possidēs, atq̄ Iouis. cui subesse uo-
lunt adamantē, & artemisiā: & audaciā uicto-
riāq̄ prestare. In eiusdē gradu. XXII. pleides, lu-
nare sidus, & martium. Cui subiiciūt chrySTALLū:
herbā diacedon: semē feniculi. Conferre putant
ad acuēdū uisū. Qđ aut nō nulli dicūt cōducere
ad Demones couocādos: figmērum esse iudico.
Aldeboran primo uel tercio geminorū gra-
du Martiū, atq̄ Venereū. Hircus gradu eorun-
dē. XIII. Iouius atq̄ saturnius. Huic subiiciūt Sa-
phyrū, prassium, mentā, artemisiā, mandrago-
ram. Ad dignitatē & p̄cipum gratiam adiuua-
re confidunt: nisi forte eos opinio fallat. Illi sub-
esse uolunt rubinum, titimallum, matrisiluā. Di-
uitias & gloriam augere. **I**n Cancri. VI. uel
VII. Canis maior uenere⁹. Pręst berillo, sauinę,

DE VITA CAELITVS.

artemisię, dracōtee. Pręstat gratiā. Itē i. XVII. eiusdē Canis minor Mercurialis & Martius. Cui subesse uolūt lapidem achatē, herbam solseqā, & pulegium. Atq; gratiaz elargiri. **In Leonis.** XXI. Cor leonis, stella regia iouialis & martia. Huic subiici putāt lapidem granatū: celidoniā: masticē. Melācoliam reprimere. Temperatū gratiosumq; efficere. **In Virginis.** XIX. Cauda urse maioris Venerea & Lunarıs. Lapidē eius magnetem putant. Herbam cicoreā & artemisiā. Araptoribus ueneficiisq; tueri. **In libre.** VII. Ala corui dextera. Item in eiusdem. XII. & forte. XIII. Ala sinistra, Saturnia simul, & Martia. Eius herbam lapacium & iusquiamum esse aiūt cū lingua ranę. Audaciā augere. Fore noxiā. In eiusdē. XV uel. XVI. Spica uenerea mercurialisq;. Quā seq̄tur Smaragdus: saluia: trifolius: promarulla: artemisia: mādragora. Diuitias augeat, & uictoriaz: & ab angustia uidicet. Deniq; i eiusdē. XVII. uel XVIII. Alchameth. Huic subdunt hiaspidem & plantaginē. Firmare sanguinē sperāt: febres oēs expellere. **In scorpiōis** quarto. Elpheia Venerea Martiaq;. Secundū uero computationē aliā in gradu eiusdē quito est cornea, forsan eadem. Pręsidēs topatio: rorimarino: trifolio: edere. Augere gratiam, castitatem, gloriā putāt. **In sa-**

gittarii tertio. Cor scorpionis Martium atq; iouium. Præsidens Sardonio: ameristo: aristologie longe: croco. Opinatur colorem bonum efficere. Animum letum sapientemq; reddere. Demonia propulsare. ¶ In Capricorni gradu septimo Vultur cadens: hanc sequitur Chrysolit⁹: Saturnia: Fumus terre. Stella est Mercurialis, atque Venerea, temperata. In ascendente medioq; celo prodest. Quod autem excantandi auctoritates afferre dicat nihilipendo. ¶ In aqrii. XVI. cauda capricorni Saturnia, Mercurialisq;. Quam sequit Calcedoni⁹, maiorana, nepita, artemisia, mādrgora. Præstare in causis gratiam opinantur. Diuitias augere. Hominem ac domum incolumem reddere. ¶ In piscium tertio humerus equi iouialis, & marti⁹. Thebit phus docet ad captandam alicuius stelle modo dicte uirtutes lapidem eius accipere, herbamq; eiusdem: anulumq; aureum facere uel argenteum. In quo lapillum inseras herba subiecta: gerasq; tangentem. Id autem efficias quoniam Luna subit stellam, aut aspicit aspectu trino uel sextili. Et stella in medio percurrit celo uel ascendente. Ego uero quod ad eiusmodi stellas attinent, in formam potius medicine quam anuli componerem, intrinsecus uel extrinsecus adhibende oportunitate uidelicet predicti temporis obseruata. Tam & si prisca anu

DE VITA CAELITVS.

los magnificerit. Nā Damis & Philoſtrat⁹ nar-
rāt hiarchā ſapiētū Indoꝝ principē ſiſi q̄dā rōe
ſeptē anulos cōfeciffe, ſtellarū ſeptē noib⁹ appel-
latos: eoſq; Apollōio Theaneo dediſſe. Qui de
ide ſingulos dieb⁹ ſingulis geſtauerit iuxta dieꝝ
nomina, hos diſtinguens. Dixiſſe uero Hiarchā
Apollonio autē ſuum philoſophum ānos cētū
atq; triginta uixiſſe: eiufmodi forſan celefti mu-
nere fretum. Quo & Apollonius deinde uſus
centefimo etiā anno, ut aiunt iuuenes pꝛefere-
bat. Deniq; ſiquid eiufmōi anuli uirtutis habēt
ex alto, id quidem non tam ad animaz uſ ad craſ-
ſum corpus pertinere abitor q̄ ad ſpūm: calefac-
to paulatim anulo, ſic inde uel ſic affectū: ut fir-
mior efficiat, aut clarior, uehemētior, aut miti-
or, ſeuerior, aut letior. Quę quidē affectiōes in
corp⁹ qdē oīno: & i aīaz ſēſualē quodāmō, pleꝝ
q; indulgētē corpori trāſeunt. Quod autē aduer-
ſū Demōas aut hoſtes, aut ad p̄ncipū gratiā p-
futuros āulos pollicēt: uſ fictū ē: uſ ide deductū
q; ſpūz irerritū, firmūq; efficiāt: uſ etiā māſuetū,
obſeq; amabilē, atq; grōſū. Nā uero ſiqd ce-
leftia pꝛter corporeā ualitudinē, pꝛferre ad igeniū
artē, fortunam dicerem: ab Aquinate Thomma
noſtro non diſſiderem: qui in libro contra gen-
tiles tertio probat a corporibus celeftibus in-

primi non nihil in corpore nostro: cui⁹ munere
disponamur ad eligendum sepe quod meli⁹ est,
etiam si ratione fineq; nesciamus. Qua quide in
re bene fortuatos appellat: atq; p⁹sentiente Aristo
tele bene natos. Addit et uirtute celesti fieri non
nullos in quibusda artium effectibus efficaces (ut
eius uerbis utar) sicut miles in uincendo: agrico
la in plando: medicus in sanando felices. Ait. n.
Sicut herbe lapidesq; mirabiles quasda ultra na
turam elementale uires celitus habent, sic homi
nes quoq; in artibus non nullos habere. Mihi ue
ro satis fuerit factum, si celestia quomodocumq;
quasi per medicinas, siue interiores, siue exte
riores ad prosperam conferant ualitudinem, dum
modo iterea salutem corporis perquirentes iac
turam nullam salutis anime faciam⁹. Nihil omni
nino tentemus a sancta religione prohibitu. Prete
rea in opere quouis conficiendo, fructu opis ab
eo speremus atq; petam⁹ imprimis: qui & celestia,
& que continent celo, fecit, & uirtute donauit;
mouetq; semper, atq; conseruat.

(Dignitates planetarum in signis ad usum medi
cinarum obseruande. Cap. IX.

Saturni domus, aquarius & capricornus.
Exaltatio, libra. Iouis domus, sagittarius
atq; pisces. Exaltatio siue regnum cancer. (Mar-

DE VITA CAELITVS.

ris domiciliū, scorpūs, & aries. Exaltatio capricornus. Solis sedes q̄dem est leo. Regnū aries.

Veneris habitaculū, taurus atq; libra. Exaltatio pisces. Mercurii sedes, uirgo atq; gemini. Regnū uirgo. Lunę domus, cancer. Exaltatio taurus. Saturnus & Iuppiter triplicitatē habent in igneis aereisq; signis. Sol in igneis tantū. Mercurius in aeriis solū. Mars, Venus, Luna in aqueis atq; terreis. ¶ Planetę quilibet præter Solē ac Lunam in quolibet signo fines quosdā suos possident: quos & terminos appellam⁹. Igitur in ariete Iuppiter sex ibi primos terminos obtinet. Venus sex inde sequētes. Mercurius posteriores octo. Mars qnq; deinceps, postremos qnq; Saturnus. ¶ In tauro ordine deinceps simili Venus fines habet octo. Mercurius sex: Iuppiter octo: Saturn⁹ qnq; Mars deniq; tres. In geminis Mercurius sex: Iuppiter sex: Venus qnq; Mars septē: Saturnus sex. In cancro Mars septem: Ven⁹ sex: Mercurius totidē: Iuppiter septē: Saturnus q̄ttuor. ¶ In leone Iuppiter sex: Venus qnq; Saturnus septē: Mercurius sex: Mars totidez. ¶ In Virgine Mercuri⁹ septē: Venus decē: Iuppiter quattuor: Mars septē: saturn⁹ duos. ¶ In libra Saturn⁹ sex: Mercurius octo: Iuppiter septē: Venus totidez: Mars duos. In scorpione Mars septē: Ven⁹ quat

tuor: Mercurius octo: Iuppiter quinq; Saturnus
sex. In sagittario Iuppiter duodeci: Venus qu-
q; Mercuri⁹ quattuor: Saturnus quinq; Mars quattu-
or. In capricorno Mercuri⁹ septē: Iuppiter septē:
Venus octo: Saturnus quattuor: Mars totidē.
In aquario Mercurius septē: Venus sex: Iuppi-
ter septē: Mars quinq; Saturnus totidē. In pisci-
bus Venus duodeci: Iuppiter quattuor: Mercuri-
us tres: Mars nouē: Saturn⁹ deniq; duos. Sol
aut & Luna alia ratione fines suos habēt. Nā sol
quodam signa sex pro finibus habet, Leonē, Virgi-
nem, Librā, Scorpiū, Sagittariū, Capricornum.
Luna uero reliquos, Aquarium, Pisces, Arietē,
Taurū, Geminos, Cancrum. Solē igit atq; Lunā
in his signis eū principatū effectūq; : quē reliqui
planetę i suis finib⁹ hēre putāt. Pręter fines hñt
i signis suas planetę facies: q̄s gręci Decanos no-
mināt, decē occupātes signi gradus. In ariete fa-
cies p̄ma Martis: Scđa Solis: qui Martē in celo se-
quitur. Ordine Chaldeorū tertia Veneris: q̄ soli suc-
cedit in celo. In Tauro p̄ma facies Mercurii, se-
quētis Venerē: Scđa Lunę quę Mercurio succe-
dit: Tertia Saturni. Ad hunc. n. redeūdū est, imple-
to iam numero planetarū. In Geminis p̄ma io-
uis sequētis uidelicet Saturnum: Secūda Martis:
Tertia solis eodē ordine silit̄erq; deinceps.

DE VITA CAELITVS.

Quo planetis uti debeamus in medicinis. Ca. X.

Quoniam omnia grauimus aut quae in signis planetae dignitates habent ut quoties facturi compositionibus sumus quae ad planetam aliquem attrinunt, sciamus eum in suis dignitatibus collocare. Praesertim quoniam habuerit in nostra reuolutione & genesi principatum. ut etiam Saturnus atque Mars, alioquin deprimendi nobis tamen sint erigendi si geniturae nostrae significatores extiterint. Maxime uero operae precium ex hac commemoratione fecerimus si quoniam usuri in medicinis conficiendis beneficio Lunae & Veneris, atque Iouis, caueamus ne in finibus Saturni uel Martis existant: nisi forte ubi cogimur, uel per Saturnum cohibere dissolutionem estumque reprimere, uel per Martem frigidissimam calefacere: torpescientia suscitare: alioquin fines Iouis & Veneris eligemus. Accipiemus quoque Mercurii fines, Mercurialibus in primis hominibus profuturi. Neque latere nos debet homines ualde Mercuriales, quales sunt qui ingenio, artificio, eloquio pollent: non mediocriter esse solares. Mercurius enim spiritus est Apollineus plenus. Ut autem quis intelligat quomodo figuratus in caelo describatur in oras signum quod ab oriente surgit primam appellamus uirgetque dominum. Quod succedit in ortum, secundam atque deiceps aliamque similiter: Ita ut septima dominus sit signum, quod in occidente iam descendens opponitur ascendenti. Huic octaua succedit. Nona uero e medio cadit caelo: quod

DE VITA CAELITVS.

ris alijs nocent: qñ tanq̄ hospites eos domicilio
uel regno suo termino ue suscipiūt. Quemadmo
dū planetę felices magis profunt, qñ præter sexti
lem trinū ue aspectū, atq; cōiunctionē, etiā ut di
ximus sic excipiūt: Solis tñ coniūctionē planetę
uerent: aspectu gaudent, trino uidelicet uel sex
tili. Proinde necessariū est meminisse Arietē præ
esse capiti atq; faciei: Taurū collo: Geminos bra
chijs atq; humeris: Cancrū pectori, pulmonib⁹,
stomacho, lacertis: Leonē cordi, & stomacho,
atq; iecori, & dorso, & costis posteriorib⁹: Vir
ginē intestinis & fūdo stomachi: Librā renibus
& femori atq; natib⁹: Scorpionē genitalib⁹ uul
uę, matrici: Sagittariū femori atq; subinguinib⁹:
Capricornū genibus: Aquariū cruribus tibijsq;
Pisces pedibus. ¶ Huius. n. ordinis memor caue
bis mēbrū tangere ferro, uel igne, uel cucurbitu
lis, qñ luna sub eius signo discurret. Tunc enī au
get luna humores in mēbro. Quorū affluētia &
cōsolidationē phibet, & grauat mēbri uirtutē.
Obseruabis aut̄ tūc mēbrū remedijs qbusdā ami
cis uel extra uel intus adhibitis oportune felici
terq; fouere. Expediit uero nosse qđ signū ascē
derit tibi nascenti. Nā præter arietē hoc etiā tibi
caput significat: atq; in hoc luna tibi caput aspī
cit. ¶ Præterea qñ Luna arietē subit oportūe bal

nea tentas & lauacra: Qñ cancrū feliciter minue
fāguinē: Medicinā accipe presertī electuarii for-
mā: Qñ ē in leone ne puoca uomitū: Cū in libra/
clysterib⁹ apta est: In scorpione balnea nec tētes
Sunt q̄ medicinā soluturā dare nec phibent, ne-
q3 iūbent. In cap̄ corno medicinā sūmere nocet.
Sīlīter in aq̄rio. In piscibus uero pdest. ¶ Que ue-
ro mēbra in quouis signo unusq̄sq3 hēat plane-
tarū, & si scitu necessū, est tñ narratu plixū. Ne-
q3 uero ī purgatōe alui latere nos debet Ptole-
mei p̄ceptū. Medicinaz accipe purgatoriā, qñ
Luna est in cācro, piscib⁹, scorpione pbam⁹: p̄-
fertim si dñs signi tūc ascēdētis applicet se plane-
tē sub terra currenti. Si autē ascendētis dñs p̄iū-
gaī iterea supra caput cū planeta mediū tenēre
cēlū: nausea statī & uomitus incitabit. ¶ Deniq3
cōcludamus cū Galieno astrologiā esse medico
necessariā: q̄ de criticis diebus disputās ait, certā
esse egyptiorū sententiā, i. Lunā significare affec-
tionez idies egrotātis, atq3 sani, adeo ut si misce-
anī cū Luna radii Iouis & Veneris, bñ afficiatur
uterq3: Si autē Saturni uel Martis: p̄traria rōne se
habeat. Sed latius iam puagati ad sp̄m tādē &
uitā atq3 grātiā reuertamur.

¶ Quib⁹ modis sp̄s n̄r haurire plimū p̄t de sp̄i
uitraq3 mūdi. Et q̄ planetę sp̄m p̄creāt atq3 recre

DE VITA CAELTIVS.

ant: Et q̄lia ad unūquēq̄ planetā prinēt. Ca. XI.

HUc uero tendūt hęc oīa ut spūs n̄r rite per naturalia p̄paratus atq̄ purgatus accipiat ab ipso uitę mūdane spū plurimū per radios stel larū oportune susceptos. Vita q̄dem mundi oī bus isita p̄pagat euidenter in herbas & arbores: quasi pilos sui corporis atq̄ capillos. Tomet isu per in lapides & metalla, uelut dētes & ossa. Pu lulat quoq̄ in uiuētes cōchas terre & lapidibus adherētes. Hęc. n. nō tā p̄pria q̄ ipsa cōi totius uita uiuūt. Quę sane cōis uita multo ēt magis fr̄ terrā in corporibus uiget subtiliorib⁹ tāq̄ ppin q̄oribus aīę. Per cui⁹ uigorē intimū, aq̄, aer, ignis uiuētia sua possidēt, atq̄ mouent. Vita hęc aerē ignēq̄ etiā magis q̄ terrā, & aquā fouet agit atq̄ perpetuo motu. Et deniq̄ cęlestia corpora qua si mūdi caput uel cor uel oculos q̄maxime uege rat. Vnde per stellas uelut oculos radios non uisibiles solū: sed etiam uisuales usquequaq̄ diffū dit. Quibus morę struti, ut diximus alibi inferi ora cōspicit, fouetq̄ uidendo imo etiam ita tan gēdo generat & format omnifariā, atq̄ mouet. Igitur ad motū nitentis aque: sereni quoq̄ aeris: ignisq̄ moderate distantis: atq̄ cęli: motū mūda nę uitę suscipies. Si ipse quoq̄ leniter, & ferme si militer mouearis: quosdā p̄ uiribus giros agēs,

uertigine deuitata: cęlestia luſtrās oculis, mente
uerſans. ¶ Ne frequēti quodā uſu plantarū ſimili
terq; uiuētū, potes e mundi ſpū plimū haurire.
Preſertim ſi adhuc uiuētib⁹ recētibuſq; & matri
terre q̄ſi adhuc herētib⁹ nutriaris, atq; fouearis.
Inter plātas ſuauiter redolētes: uel ſaltē nō male
olentes uerſeris q̄frequētiffime. Oēs. n. herbę flo
res arbores poma redolēt: q̄uiſ ſepe minus aiad
uertas. Quo qdē odore q̄ſi flatu ſpūq; uitę mun
dāę te ūdiq; recreāt atq; uegetāt: ſp̄z iq; tuū odori
b⁹ ei⁹ modi nati ſimillimū: p̄q; ſp̄z mediū iter cor
pus & aiām, facile cropus quoq; reficiūt, & anie
mirifice p̄ſunt. ¶ Inter hęc diūtiffime diurno tpe
ſub diuo uerſaberis: quaten⁹ tuto uel cōmode fi
eri poteſt, i regionib⁹ altis & ſerenis, atq; tēpatis.
¶ Sic. n. Solis ſtellarūq; radiū expeditiuſq; puriuſq;
ūdiq; te cōtigunt: Sp̄m̄q; tuū p̄plent mūdi ſpū
per radiōs uberi⁹ emicātē. Preterea naturalis ip
ſe motus aeris, q̄ perpetuus eſt in orbē: q̄uiſ ob
lenitatē ſuā, cōſuetudinēq; diurnā uix p̄cipiatur
ab ullo, te die ſub diuo deābulantē, habitātēq;
in patētibus editiſq; locis libere lābit, penetrat
q; pure: Ac motū uigorēq; ſpūi tuo mūdanū mi
rifice preſtat. Dixi eqdē die. Comptū. n. habem⁹
nocturnū aerē eſſe ſpiritib⁹ inimicū. Cōferet aut
diurni uſus: preſertim ſi plimū in apto deābulans,

DE VITA CAELITVS.

deuites p̄mo q̄dem nimiã aeris int̄periẽ. Deide frequẽtius mouearis, in eo q̄n̄ p̄ter tẽperiez & serenitatẽ eius, stellarũ positio magis est hoĩbus salutaris. Itẽz si loca eligas p̄ceteris odorifera: per quẽ sitũ quoridie mutes: & ipse quasi p̄rinue & leniter mouearis. Mutare locũ q̄uis s̄per cuz delectu p̄cepit: q̄m̄ bona c̄lestiũ & uniuerse nature apud nos sũt rebus locisq; aliis passim atq; aliis distributa: q̄bus deniq; oĩbus est fruendũ. Mitto q̄ uarietas t̄diũ p̄hibet spiritib⁹ iimicũ: p̄priũq; Saturno Voluptatẽ uero affert: p̄ quaz (ut ita dixerĩ) Ven⁹ ipsa uoluptatis amica uenit in sp̄m̄: Atq; qd̄ eius officiũ est, hũc statĩ ingressa p̄pagat. Sũmatim uero si qs cõsideret paradysum, & pomi uitẽ usũ apud Moysẽ. Item silem uictum a Platone positũ in Phedone, & quẽ Plinius de p̄p̄lis ait odore uiuẽtibus, itelliget esse uera q̄ dicimus. ¶ Ad naturã sp̄is descẽdam⁹. Sp̄s qd̄e qualitas est p̄culdubio Iouia: Cuius tpe nobis ifundit. Est & solaris. Iuppiter. n. hunc infũdit, quaten⁹ ingentẽ Solis i se tẽperat potestatẽ. Itẽ alia quoq; rõne Iouia est: q̄m̄ calida est, & humida, & calore abũdat potius q̄ huõre: nascitq; sanguine: & uapor qd̄a sãguine⁹ appellat. Rursum q̄m̄ feruet, & subtilis est admodũ, atq; lucẽs, oritq; corde, solaris p̄culdubio iudicat. Habet

& quodāmodo Venereā ī se uirtutē. Nā motu
 Venerco p̄fus exundat, p̄fluit, trāssert, p̄lem-
 q̄ p̄pagat: ad uoluptatem cuiuslibet sensus se di-
 latat, refugit q̄z dolorez. Sūmātim uero sp̄ritus
 quaten⁹ corpori ad uitā & motū p̄pagatōnēq̄
 cōducit Ioui⁹, Venere⁹, Solaris existimat. Qua-
 renus aīo ad sensū imaginationemq̄z ministrat,
 Solaris, Mercurialisq̄z cēser: & ubiq̄z Mercurial̄
 existit. Quādoq̄dē adeo mobilis est, & tā facile
 cōuertibilis atq̄z formabilis. Saturni, Martis, Lūc
 fanus cōiter sp̄s nō multū habet. Alioqn ex il-
 lo sepe stupid⁹, ex hoc furiosus, ex hac obtusus
 quodāmō foret. ¶ Quā ob rē lūaria q̄dē uelut
 crassiora simulq̄z humidiora a subtili & uolatili
 natura sp̄ritus sūt admodū aliena. Quę uero Sa-
 turnalia multū atq̄z niniū Martialia sūt, quasi ue-
 nena sūt: sp̄ritui naturaliter inimica. ¶ Illa q̄dez
 ob extremā frigiditatē, atq̄z siccitatē: hęc autē
 ob siccitatē, calorēq̄z edacē. Iouia igit̄ & Solaris
 imprimis. Deinde Mercurialis & quodāmō Ve-
 nereā: sp̄s natura censetur. Distictiōe uero p̄c-
 cipua sp̄s quidē naturalis Ioui proprie dedica-
 tur: uitalis autē Soli: aīalis uero Mercurio. Quā-
 do igitur res postulat aliquē e trib⁹ sp̄ritū adiu-
 uare, patrono tūc suo ī fortunato, uel debili, nō
 facile cliētulo succurrere poteris. Difficillie ue-

DE VITA CAELITVS.

ro spiritui aiali: dñ Mercurius infelicitè est affectus: Qui tantā i aiali spiritu auctoritatē habet, ut caduceo quodā suo animos tum cōsopire, tū fuscitare dicat: id est suo quodam aspectu sic aut aliter se habēte obtundere ingeniū, uel acuere: debilitare, siue corroborare: uexare, uel sedare mirifice possit. Tu igit quotiēs spiritū aliquē studes excōlere, nō modo patronū suū obseruabis fortunatū atq; potētē: sed etiā Lunā eligēs ad hūc oportune directam. Non creat autē neq; recreatur aliquādo pprie per īfluxū Saturni solū substantia spūs: sed semp ab externis ad intima, & sepe ab imis reuocatur ad sūma. Vnde ad secretiora & altiora cōtēplanda cōducit. Potest tñ & si raro uis Martis atq; Saturni spūi tāq; medicina, pdesse: uel calefaciēdo cū opus fuerit & excitādo atq; dilatādo: uel uicissim nimis uolatilē coercēdo. Per ea uero potissimū q̄ q̄ttuor illis planeris p̄sentanea sūt, creat nāta spūs, atq; recreat. Verū si ad Solaria q̄libet ualde, & absq; delectu declines, exacues illū & exsiccabis tādē atq; dissolues. Si sifiter ad Venerea liq̄facies paulatī, uel obtundes. Si pfidas tñ Mercurialib⁹ parū admodū inde pficies. Erit igit ope precitū: Iouialib⁹ uti q̄plī mū: eisq; reliq̄ mediocriter admiscere: ac frequentius uti rebus, q̄ uel his omibus eque sint cōmu

nes, uel pprię Ioui. Nā hęc quoq; omnib⁹ quodā modo sunt cōmunes. Cōmuniter āt ad hos oēs attrinet, quę substātiāz habent, nec igneā nimis: nec p̄fus terreā: nec simplicit̄er aqueā: nec acutissimā: nec obrusissimā qualitatem: sed medio- crem: & tactu lenē: & quodāmodo mollē: uel saltem nō durā: siue asperā: itē gustu quodāmodo dulcem: olfactu suauē: uisu gratā: auditu blādā, atq; iucūdā: cogitatu lētāz. ¶ Dulcedo igitur quędam saporis, & gratia his oībus est cōmunis. Si dulcedo quasi aquea est, & simul pinguis, ad Venerem magis attrinet. Si quasi insipida, uel aliquātū austera, potius ad Mercuriū. Atq; hęc spiritui non multum profunt: necessaria tam̄ sūt interdum, ad heberandum nimiū eius acumē. Si dulcedo manifesta sit, atq; subtilis, & paulū habeat stiptici acutiq; saporis, Iouialis proprie iudicatur. Cui congruit substantia dulcis amigdale: pinei nuclei: auellāę: pistacii: amidii: glycirhizę: passularū: uitelli oui: carniū gallinacei pulli: fassa narę: pauonū: perdiciū: similitūq;. Itē radicū been atq; enulę. Rursum uini odoriferi, clari, aliq̄tum dulcis, & stiptici: sacchari cādidiſsimi: tritici albisimi. Ad Iouē pertinet etiā māna, si modo mirobalani infusa uirtute firmeretur. Alioqn nō minus ad Venerē attrinet q̄ ad Iouē. Hęc ē utiq; substā

DE VITA CAELITVS.

ria dulcedoꝝ Iouis ppria quę sane spiritui creãdo & recreando ante omnia confert. Iouia uero plurimũ sũt oĩa: quę in libro de longa uita diximus, & seruare iuuẽrutẽ, & senibus salubria fore. ¶ Sin autẽ dulcedo admodũ pauca sit, multũq; acuti stipticiq; habeat, uel etiã non nihil amari, solaris esse censetur. ¶ Similis quẽdã ratio est, & distinctio de odoribus. Hi. n. saporũ germani sũt. Similis etiam de coloribꝰ. Colores sane aq̃i, albi, uirides, aliq̃rũ crocei, siles uiolearũ, rosarũ, liliorũ coloribꝰ: necnõ odores eiꝰ modi Venere referũt, & Lunam atq; Mercuriu3. Colores uero saphirii, q; etiã dicũtur aerei. Irẽ purpurei pleniores, aureiq; argento mixti, & perpetuo uirides, Iouẽ. Ardẽres autẽ crocei: aurei puri: purpurei clariores, Solem. Quilibet uero colores si uiui sint uel saltem sericii magis stellares existũt. In metallis quoq; & lapidibꝰ atq; uiris propter cęlestem similitudinẽ sunt potentes. ¶ Sed ut redeamus ad Iouem: sapor & odor eius quasi ẽ, qualis in aureo pomo persico, similiq; piro, uel aranteo, & uino maluarico leuiore, leuiq; uernaceo. Qualis i uiridĩ zizibere, uel cinamomo, uel dulci maratro, uel doronico: si hęc plurimo saccharo cõdita gustent. Nam quattuor hęc, & nux muscata recens sola si sunt, potiꝰ solaris sunt: solaris

& chariophil⁹, & musc⁹ s; odoratu non gustu
non aspectu. Ambra solaris plurimū atq; iouia.
Crocus ī oībus ē solaris: tā etsi color eius, & o;
dor apd̄ astrologos oīb⁹ gratiis dedicat. Sapor
autē ad Solē pprie pertinet. ¶ Deniq; oīa odo-
rīfera & aromatica: quaten⁹ odorē gratū ferūt:
īra ad Iouē Venerēq; & Mercuriū prinēt, ut ad
Solē. Quāuis inter hęc acutiōra magis ad solē,
obtusiora ad Venerem, Mercuriūq; potius: Ad
Iouē proprie tēperata, olfactu, gustu, auditu,
uīsu, tactu. Soni qneriā cātusq; grati blādīq; ad
gratias omnes spectāt, atque Mercurium. Mina-
ces autē admodū atq; flebiles Martem p̄ferūt
& Saturnū. ¶ Neq; uero mireris nos multū colo-
ribus, odoribus, uocibus attribuere. Nam sapo-
res quidē ad spīritū p̄cipue pertinet naturalē:
odores autē potius ad uitalē, aīmalēq;. Colores
figurę uoces ad animalē. Motus quoque anī-
mi uel letus, uel moestus, uel constans spīritum
ad similitudinē suam agit uehemēter. Anima-
lem primo: per hunc uitalē: per hūc insuper na-
turalē. Spīritus tādē omīs quia ob naturā quo-
dammodo igneam, aeriāq; omnino, & lucidā,
atq; mobilem, similis est luminibus: ideoq; colo-
ribus, & uocibus aereis, & odorib⁹, motibusq;
anīmi: ideo per hęc subito in utranq; partē mo-

DE VITA CAELITVS.

uetur, atq; formatur. Et qualis euadit ipse, tales uicissim efficit quodammodo affectus animi, & omnino corporis qualitatem. **¶** Deniq; cu; primum per illa, quę gratiarū propria sunt: oportune gratis est expositus, utpote q & naturaliter illis cōsentaneus erat, statim per illarum radios, tum ubiq; uigētes, tum ipsi germanos: mirifica reportat munera gratiarum.

¶ Res naturales atque etiam artificiosę habent uirtutes a stellis occultas: per quas spiritum nostrum stellis eisdem exponunt. **¶** Cap. XII.

¶ Vm uero dicimus spiritum exponi gratis per illa quę sunt gratiarum: non solum per qualitates: quę uidentur, audiuntur, odorātur, gustantur: sed etiā per illas, quę tanguntur accommodari putamus. Memēto igitur calidū in primo gradu Iouis eē. In secundo Solis cū ioue. Intertio Martis cum Sole. In quarto Martis. Frigidū in primo ueneris. In secūdo Lunę. In tertio Lunę cū Saño. In q̄rto Saturni. Humidū i p̄mo Mercurii cū ioue. In secūdo Veneris cū Lūa. In tertio Lunę cu; Venere. In q̄rto Lunę, qñ Veneri Mercurio q; piūgīt. Siccū i p̄mo iouis. In secūdo Mercurii cū Sole. In tertio Solis cū Marte. In q̄to Martis cū Saño. Sūmati ex q̄litatib⁹ planetarū, q̄s Ptolemę⁹ desc̄bit i q̄dripartito colligi⁹

harmoniam ex cunctis conflata ad calorem humorumque declinare. Calor. n. Martis ingens atque Solis: & temperatus Iouis ingentem superat Saturni frigiditatem: & Veneris Lunamque exigua: ita ut calor ibi frigus excedat. Item humiditas Lunam Venerisque prima & propinqua nobis atque temperata Iouis, siccitatem Saturni Martisque multam superat, & temperatam solis. Calor igitur humorumque frigori siccoque dominantur: atque similiter calor humori. Quem admodum in sani corporis homine ad celestem consonantiam temperato ex calore & siccitate cordis, Item calore & humore iecoris, rursus frigore & humore cerebri coalescit complexio quedam ad calorem humorumque uergens mediocriter calore regnante. Calor enim cordis & iecoris frigus cerebri superat. Item humor iecoris atque cerebri siccitatem cordis excedit. Neque uero pretermissum a nobis uelim, tales existere ex stellis fixis harmoniam cunctis communem qualem diximus ex planetis. Hos. n. illis similes astrologi putant. Quorsum haec: ut meminere spiritum corpusque nostrum per temperiem quamdam ad calorem humorumque uergentem, uel natura constantem uel arte questam accomodari posse celestibus: sibi quoque celestia uedicare. ¶ Neque tamen dicimus spiritum nostrum celestibus dumtaxat per qualitates rerum notas sensibus preparari.

DE VITA CAELITVS.

Sed etiam multoq; magis per proprietates quasdam rebus cęlitus insitas, & sensibus nostris occultas, rationi uix deniq; noras. Nā cū proprietates eiusmodi, earūq; effect⁹ elemētali uirtute cōstrare non possint, cōsequēs est, a uita spūq; mundi per ipsos stellarū radios singulariter pficisci: ideoq; per eas spm affici q̄ plurimū atq; q̄ primū: cęlestibusq; influxibus uehemēter exponi. Hac utiq; rōne smaragdus, iacintus, saphirus, topatius, rubinus, unicorni; cornu, p̄cipue uero lapis bezaar, apud arabes appellat⁹: occultis gratiarū proprietatibus p̄dita sunt. Et idcirco nō solū intus assūpta: sed etiā si carnē tangāt: ibiq; calefacta uirtutē suam pmant, uim ide cęlestē spiritib⁹ inserunt: Qua se contra pestē tuenī atq; uenena. Quod aut hęc similiaq; tale aliqd agant uirtute celesti, id argumento est, q̄a etiā exiguo pondere sūpra nō exiguū hnt in agendo momētū. Qđ elemētari q̄litati uix unq̄ est cōcessum igni uidelicet ualde cęlesti. Materialis .n. uirtus ut agat multū: materiā desiderat multam: Formalis autē etiam cū minima materiā ualet plurimū. **S**imili uirtute iprimis phębea peonia carnē tangēs, cōtra caducum morbū spūs armat, uapore ad eos intus infuso. Simili corallus & calcidoni⁹ aduersum atrę bilis illusiones Iouis p̄cipue Veneris

q3 uirtute. Ceteraq3 similiter. Eiusmodi quada3
ppriete mirabolanti iuuentē seruant, ac uirtq3
sensus, & ingenio p̄sunt atq3 memorię: p̄pter Io
uem ip̄rimis Saturni rēp̄atorē, atq3 Mercuriuz
sensus amicū. Quam q̄dem arborē forte aliq3 in
paradyso ad uitam progandā extitisse putabit.
Mercurio lapidē Achatē cōsecrāt. Vnde phy
fici conueniūt ad facundiā uisumq3 & cōtra ue
nena ualere. Serapio scribit, eū qui iacintū uel ex
eo sigillū gestat, esse a fulgure tutum: at3 hāc uir
tutem eius esse rarissime diuulgatā. Quam si ha
bet, ab Ioue putamus h̄re. Lapis aerites, uel aqli
n^o habet a lucina. i. Venere at3 Luna, ut admot^o
uulue ptum mox, & facillime ciet. Quod Rasīs
confirmante Serapione frequēter se dicit exper
tū. Forsan & a Phēbo qui trāsfixit Pythonē cre
tea dictamus habet, ut & uenenosis obsistat: &
ferrū e uulnere trahat. Sols uirtute zinziber infu
sum epulis arcet sincopim. Sentiana canis rabiez
sedat: fugatq3 serpentes. Berbena uaticiniū, p̄re
stare fertur, leticiāq3, & expiationes: & uisū. Ru
ta & zedoaria cōtra uenena theriacā agunt. Th^o
uitalē & aiālem sp̄m aduersus heberudinē, obli
uionē, timorē fulcit. Saluia uero mentaq3 uirtu
te Iouis, illa q̄dē palyim fugat: hęc uel odore ro
borat aim. Eadē uirtute Pentaphillon resistit ue

2 DE VITA CAELITVS.

nenis: eiusq; foliū bis quotidie unū uino bibitus
curat ephimerā: tria tertianā: q̄tuor uero quar-
tanā: hac herba sacerdotes antq; pp puritatē suā
in purificatōib⁹ utebant. Agn⁹ cast⁹ ptāte Satur-
ni Venereū sistit motū. Hiaspis uero sāguinē. Mi-
rabiles āt puenire solēt effect⁹, ubi occulte p̄pri-
erari p̄petas seruit elemētalis, uelut ī mirobala-
no ad sp̄m corpusq; firmādū: nō solū uirt⁹ illa ce-
lestis agit, sed ēt scriptica multū: nec parā aromati-
ca uirt⁹: q̄ putrefactionē dissolutōezq; mirifice p̄-
hibet, sp̄m q; corroborat. Iā uero ut croc⁹ petat
cor, sp̄m dilatat, puocet risus: nō solū occīta So-
lis uirt⁹ mirabiliter efficit: s; ad idē q; p̄ducit ip-
sa natura croci subtilis, āplificabilis, aromatica, lu-
cida. Qd̄ āt de simplicib⁹ dico, de p̄positis siliter
dictū itelligi uolo. Dic age Theriaca q̄to p̄tra ue-
nenū nobis opituletur. Nō educit illa uenenū. A-
strigit. n. aluū: n̄ mutat oīno tā subito uenenī na-
turā. Nō. n. hęc adeo debilis ē, at; mutabilis: Sed
sp̄z uitalē poti⁹ ualde tenuē, & mutabilē, subito
p̄formi qdā ad ipsū p̄portōe corroborat usq; a-
deo, ut ip̄e iā ualid⁹ tāq; agēs, una cū theriaca ue-
lut instrūto: p̄ti sup̄et uenenū: p̄ti mutet: p̄ti a p̄-
cordiis arceat. S; q̄ nā p̄portōe siue uirtute idē ef-
ficat theriaca: Louiali sil at; phēbea: quā ex p̄mix-
tione multarū rerū scđm certā p̄portōez iuicem

confusarū sibi uendicauisse uides. Est autē in ea uirtus triplex. Hęc ipsa inq̄ cęlestis: quā modo dicebā. Item cęlestis alia prius in herbis aromaticq3 pprietas: qbus electis ipsa rite cōponitur, quę uirtuti pri⁹ dicte subministrat ad idem. Est insup alia uirtus i plerisq3 ptibus eius, elementalī potius q̄ cęlestis. Verūtñ talis: ut spiritui muniendo cōducatur. Stripticā dico & aromaticā qualitatem. Illa qdem spm̄ firmat. Ista fouet. Mirabilem ergo theriaca uim nacta est cōtra pperantem senectutē atq3 uenenū: tribus uidelicet in ea uirtutibus ad idem pariter cōspirātibus. Quarū una qdem est cęlestis per artificiosā acq̄sita cōmixtionem. Alia cęlestis iterum: sed ptibus eius naturaliter insita. Alia prorsus elementalī. Sed illa quā prius dixi, cęlitus acq̄sita, mltō etiā foret admirabilior: si non solū porporione Iouia Solarisq3, & ex rebus eiusmodi cōflaretur: sed etiam oportunū ad hoc obseruatione cęlestiu3 tēpus eligeretur. Nam quēadmodū corp⁹ se habet ad locum, atq3 tēpus, ita motus & actio se habet ad tempus. Sicut ergo certa passim corpora eorūq3 formę certis & locis, & tēporibus coalescunt, atq3 seruant: sic & proprie quędā actiones ex propriis quibusdam tēporibus efficacīā nanciscuntur: Idque in Alcibiade significat Socrates: &

DE VITA CAELITVS.

Proculus explicat. Quod sane Pythagoras aiad uertens, ipsū bonū pfectionemq; rerū, oportunitatem cognominauit. Primū nanq; principiū Sic apud Pythagoram & Platonē omnīū est mēfura, ut aliis corporib⁹ actionibusq; alia loca distribuerit atq; tpa. Vnde sicut res quēdā non alibi q̄ hic, nec alias q̄ tunc proprie nascuntur feliciter, & coalescunt, atq; seruantur: sic & materialis actio, motus, euētus talis, aut talis, non alias efficacīā sortitur, effectūq; pfectū, q̄ quādo celestium harmonia ad idē undiq; consonat: quē sane harmonia tantā habere potestātē existimat, ut non solū agricolarū laborib⁹, atq; medicorū artificiiis per herbas aromataq; pflatis: sed etiā imaginibus: quē apud astrologos ex metallis lapidibusq; fiūt, uirtutē sepe mirificā largiat. ¶ **S**z imagines caput iam propriū exigunt. Quantū uero ad horas pro actionibus & opibus eligendas p̄tinet, plurimū confirmat a Ptolemēo, ubi ait in centiloqo, qui eligit quod melius est, nihilo differre uidef ab eo, qui habet hoc ex natura. Quibus in uerbis tum celestīū, tum arbitrii electio- nisq; nostre potestatem cōfirmare uidetur. Albertus quoq; Magnus inqt in speculo: Non enī libertas arbitrii ex electiōne horē laudabilis cohercetur: Sed potius in magnarū rerū inceptio-

m.iii:

nibus electionem horę contemnere: est arbitrii precipitatio non libertas.

¶ De uirtute imaginũ secundum antiquos, atq; medicinarũ cęlitus acquisita.) Cap. XIII.

Ptolemeus ait in centiloqo, rerũ inferiorũ effigies uultibus cęlestibus esse subiectas. antiquosq; sapientes solitos certas tunc imagines fabricare, qñ planetę similes in cęlo facies, q si exemplaria inferioruz ingrediebant. Quod qdem Haly cõprobat ibi dicens: Vtilę serpentis imaginem effici posse: qñ Luna serpentę cęlestę subit, aut fęliciter aspicit. Similiter scorpionis effigiem efficacę: quãdo scorpĩ signũ luna ingredit: ac signũ hoc tenet angulum ex qttuor unũ. Qd in egypto suis tēporibus factum ait: seq; iterfuis se: ubi ex sigillo scorpionis in lapide Bezahar, ita facto, iprimebat thuri figura: dabaťq; in potum ei, quę scorpĩus ipse pupugerat: ac subito curabatur. Quod qdę utiliter effici Hahamed physicus affirmat, cõfirmãte Serapione. Pręterea narrat Haly, notũ illic sibi uirum sapientę industria simili fecisse imagines quę mouerentur: qualem effectam nescio quõ legim⁹ ab Archita. Quales & Trismegistus ait: egyptios ex certis mũdi materiis facere consueuisse: & in eas oportunę aias Demonũ inserere solitos: atq; aiam auĩ sui Mer-

DE VITA CAELITVS:

curii: item Phēbi cuiusdā, & Isidis, Ofyridisq; sic in statuas descendisse profuturas hoibus: uel ēt nocituras. ¶ Huic illud simile. Prometheum figmento quodā luteo, uitā rapuisse, lucemq; celestez. Magi q̄neriā Soroastris sectatores, ad eucandum ab eate sp̄m utebantur aurea quadam pila caracteribus insignita celestīū: Cui & saphirus erat inferr⁹ & scutica quadā facta tauri corio uertebat: atq; interim excantabāt: Sed cantiones eqdem libenter omitto. Nam & Psellus Platonicus eas improbat, atq; deridet. Hebrei quoq; in egypto nutriti struere uitulū aureū didicerunt: ut eorūdem astrologi putant ad aucupandum Veneris Lunęq; fauorē contra Scorpionis atq; Martis influxū iudeis infestū. Porphyrius quoq; in epistola ad Anebonē, imagines efficaces esse testat: additq; certis q̄busdam uaporib⁹ qui a propriis suffumigationibus exhalabāt aërios Dēmonas insinuari statim consueuisse. Iamblichus in materiis quę naturaliter superis consentaneę sint & oportune riteque collectę undique conflatęque fuerint uires effectusque nō solum cęlestes: sed etiam Dēmonicos, & diuinos suscipi posse confirmat. Idez omnino Proculus, atque Sinesius. Opera quidem ad salutem miraque a medicis in astrologia peritis, per res

ex multis cōpositas. i. pulueres, liquores, unguēta, electuaria fieri possunt; probabiliore in se rōnem & notiore q̄ imagines habere uident. Tum qa pulueres, liquores, unguēta, electuaria oportune cōfecta celestes influxus facili⁹ citiusq̄ suscipiunt q̄ materię duriores: ex q̄bus imagines fieri cōsueuerunt: tum qa uel assūmunt int⁹ affecta iā cēlitus: & in nos cōuertunt uel saltē admota foris inherēt magis, & deniq̄ penetrāt: tū etiā qm̄ ex uno quodā duntaxat, aut p̄paucis imagines cōstruunt. Illa uero ex q̄ plurimis cōflari pro arbitrio possunt. Vt si centū Solis Iouis ue dotes per centrum plātas & aialia similiaq̄ sparsę fuerit cōponere simul hęc centū tibi cōperta possis, & in unā cōficere formā. In qua Solē ferme Iouēq̄ totū iam uidearis habere. Scis p̄fecto naturā inferiorē, nō posse uno quodā capere cunctas superioris naturę uires. Ideoq̄ illas p̄plures apud nos naturas esse dispersas. Cōmodiusq̄ per opa medicorū, atq̄ filia, q̄ per imagines colligi posse. Proinde imagines ex ligno p̄fectę uim forte par uam habent. Nam lignū & forsan durius est ad cēlestē influxū facile capiendū: & minus tenax, si accepit, retinendū: & omīno postq̄ ex matris ter rē uisceribus est euulsū: paulo post ferme totum amittit mundanę uitę uigorē: & facile in qualita

DE VITA CAELITVS.

tem aliã transmutat. Lapilli uero atq; metalla, & si ad accipiendũ celeste munus duriora uident, diutius tñ retinēt, quod cōfirmat Iamblich⁹ si acceperit. Sua nēpe duritia uestigia quoq; dona q; uitę mundanę post euulsionē diutissime cōtinent quę quōdã herētia terrę possederāt. Quã obrem ob hoc saltē aptę materię ad capiēda tenendaq; celestia iudicant. Est & p̄babile qđ libro superiore dixi, res adeo speciosas nō posse sub terra p̄flari, nisi maximo quodã conatu cęli: atq; durare in eis impressam semel ex conatu uirtutē. Nam in his coquēdis cogēdisq; diutissime celũ elaborauit. Verũ cuz neq; facile eiusmodi plura cōponere; cogēris diligēter exgrere; quod metallum inter cętera in ordine sit alicuius stelle potissimũ: qui ue lapis in ordine sũmus, ut saltez in uno quodã totius generis ordinisq; supremo reliqua pro uiribus cōprehendas; atq; eiusmodi susceptaculo celestia huic cōsentanea mutueris, ceu si exēpli cā in ordine solari sub hoie phebeo sũmum inter aialia teneat astur, aut gallus. Inter plantas balsamũ aut laurus. Inter metalla auruz. Inter lapides carbūculus uel pātaura. Inter elementa feruidus aer. Nam ignis ipse martius eē cęsetur. **Q**uod aut diximus influxũ Solis uel Iouis aut Veneris augendũ, intelligimus rōne com

muni: non tamen illi in cuius genesi aliquis horum
interfector appareat.

¶ Ordines rerū a stellis pendētū ut Solariū atq;
similiū: & quomō spūs fiat Solaris. ¶ Cap. XIII.

DIxi equidē alibi desup ab unaquaq; stel-
la (ut platonice loquar) seriē rerū illi pro-
priam usq; ad extrema pēdere. Sub ipso scorio
nis corde pōt eiusmodi Demōas atq; hoies: scorio-
pitūq; aīal collocare possum⁹ etiā herbā Asteriō
.i. stellarē figura stellē similē nocte fulgentē: quā
medici tradunt qualitatē habere rosę, uimq; cō-
tra morbos genitaliū mirabilē possidere. ¶ Sub
serpente uel serpentario cęlesti Saturnū ponūt,
et quodāmodo Iouē. Postea demōas: q; sepe ser-
pētū formas induunt. Similes īsuper hoies serpe-
tes animātes: serpētariā herbā: lapidē dracōitē,
capite draconis natū. Item cōmuni noīe serpen-
tinū. Et pręter ea q; in sequentibus afferā. ¶ Sub
stella solari. i. Sirio Solē primo: deīde Demonas
quoq; phębeos: quos aliquādo sub leonū uel gal-
lorum forma hominibus occurrisse testis ē Pro-
culus. Homines subinde persimiles bestiasq; so-
lares. Phębeas īde plātas, metalla similiter, & la-
pillos, & uaporē ac rēq; feruētē. Simili ratione a
qualibet firmamenti stella per aliquem planetaz
existimant contextum rerum gradatim sub illi⁹

DE VITA CAELITVS.

pprietate descēdere. Si igitur ut dicebā solaría omnia per gradum eius ordinis quēlibet oportune cōprehenderis : homies uidelicet tales, uel talis homis aliqd. Item bruta, plātas, metalla, lapillos, & quę ad hęc attinent, uirtutem solis usquequaq; cōbibes: & quodāmodo naturalē solaritū Dēmonū facultatem. Similiterq; de aliis dictū puta. Solares qdem homies sunt, quales antea dixi: & qui ascendēte leone soleq; hunc u'te nente uel aspiciente nascuntur : & qui sub ariete similiter. Solaris est & sanguis e sinistro eorum beneualentiū brachio missus. Phębus crocodilus, astur, leo, gall⁹, & cignus, & coru⁹. Nec alia ratione leo ueretur gallū: nisi qm̄ in ordine phębeo gallus est leone superior. Eadē ratione inqt Proculus Apollineū Dēmonē, qui nonnunq; apparuit sub figura leonis, statim obiecto gallo disparuisse. Maxime uero in his aialibus cor est solare. Arbitror ēt marinū uitulū cęlestis leōis cordi subesse: & hac ipsa rōne coriū ei⁹ quē cigit nudū fibula eiusdē osse cōfecta, a renū dolore redimere. Nā p̄tra dolorē eiusmōi solēt astrologi sideris illius ifluxib⁹ uti. Eadē forte rōne feri hęc pellis a fulgure nos tueri. Inter plātas palma phębea ē: & ip̄mis laur⁹, q̄ uirtute uenenosa repellit, & fulgur. Fraxinus quoq; simili facultate uene-

nos a lōgius arcet. Loton esse phēbeā rotūda tū
folia, tum poma testant, & explicatio foliorum
ei⁹ die, replicatio nocte. Peoniā phēbeā esse nō
solū uirtus indicat: sed & nomē. Ad idēz attinēt
flores & herbę quę restrigunt abeūte sole: rede-
ūte protin⁹ explicant: & ad solē cōtinue uergūt.
Aurum pręterea: & lapis elitis radiis aureis solē
imitans. Lapis itē, q̄ solis ocul⁹ appellat, figuraz
habens pupillę, ex qua lumē emicat. Rursuz car-
bunculus nocte rutilans, uel pātura oēs in se la-
pidum uires cōtinēs, ut aurū metallorum, & sol
stellarum. Multa deniq; in superioribus nobis sig-
nificata. **M**nde si modo liceat, sub imperio so-
lis ex illo sanguine, & animalū illorū cordib⁹, &
foliis fructibusq; arborū prędictarū. Itēz florib⁹
atq; herbis, & auri foliis, necnō puluerib⁹ lapil-
lorum, electuariū uel unguētū cōficere pote-
ris: addito croco: balsamo: calamo arōatico: thu-
re: musco: ambra: ligno aloes: zinzibere: mastice:
spica nardi: cinnamomo: doronico: citri cortice:
zedoaria: nuce muscata: mace: chariophilis cum
melle flauo: uel oleo balsamino: masticeo: lauri-
no: nardino: Ad cor, & stomachum, & caput, in
t⁹ aut extra fouendū: ut spūs idē solaris euadat.
Mex his oībus inq̄ aut saltē ex plurib⁹ cōponē-
dum domināte sole aliqd. Quo etiā sub eiusdez

DE VITA CAELITVS.

dominatu inciπas uti: dūmodo & solaria indu-
as: habites: cōspicias: audias: olfacias: imagineris:
cogites: cupias. ¶ Itē imiteris & uita dignitatez
& munera solis. ¶ Inter solares homines plāta-
q; uerferis, laurūq; assidue tāgas. ¶ Tutius autē
ad ualitudinē fuerit: solarib⁹ admiscere iouialia
simul atque Venerea. Venereā maxime humidi-
tatem solaris caloris moderatricē: qualis ē aqua
succusq; rosarum, atq; uiolarū. ¶ S; medicinas
eiusmodi in libro de curandis litteratis primuz:
deide in libro de uita longa, partim eqdē cōpo-
sui: partim ab aliis cōpositas enarraui: partim eti-
am temperaui. Itē: quales herbe a sole loue q; mi-
ras cōtra epidimiā, & uenenū uires habeāt, dix-
imus in libro contra pestem: inter quas Perfora-
ta fuga Demon appellata est. Nec alia faculta-
te q̄ celestium gratiarū noxios maloruz Demo-
num uapores a nobis arcere putatur. Et si qua i-
ter herbas alia, uel lapillus, ut corallus idē quide-
atur efficere. Herba pfecto lunaris a Mercurio
tradita foliis ceruleis atq; rotūdis, crescente lūa
unū quotidie pducens foliuz: decrescēte depo-
nēs, annos utenti pmittit lunares. Sed iā ad ima-
gines altero quodam exordio redeamus.

¶ De uirtute imaginū secundum antiquos atq;
medicinarū: & quō medicinē sint longe ualidior-

res q̄ imagines.

¶ Cap. 25.

S lapillos quos paulo ante phēbeos narrauimus, nactus fueris, nihil op⁹ erit, imagines eis imprimere. Suspēdes itaq̄ collo cōprehēsos auro crocei ferici filis: quādo Sol sub arie te uel leone percurrit: ascenditq̄ uel mediū tenet celū: aspicitq̄ Lunā. ¶ Multo uero potentiores in serie Lunę lapillos narrat Proculus. Primuz q̄dez Selinitim. Qui non modo figura Lunā imitetur: sed & motu: circūeatq̄ cum Luna. Hunc si forte reppereris, & argento circūdatū, argēteo filo collo suspēderis, Luna cancrū, uel taurū sub eūte, angulosq̄ tenēre sibi cōueniētes, spiritū in de tuum reddes, postremo lunarem. Dum uidelicet calefactus abste lapillus ipse lunaris uirtutem suam tuis assidue spiritibus inserit. ¶ Alterum uero recēset lapillum helioselinon cognomento. Qui solis lunęq̄ coniunctę soli, naturaliter habet imaginem. Hunc ergo quisq̄ argento inclusum deaurato similib⁹ collo filis admouerit, quādo Luna in domicilio suo uel solis, in eodē minuto cū sole cōgredit, suosq̄ teneat angulos, solarē simul, atq̄ lunarē spirituz reportabit, aut saltē tales, qualis euadit Luna p̄ cētrum copulata soli. Hic uero tu uides dispersas phēbi dotes: uelut Osyridis mēbra: sororez ei⁹ Phē-

DE VITA CAELITVS.

bē uelut Iſideꝝ cōgregare. Sed utinā solarē a-
licubī lapidē facile reperirem⁹, uel lunarē: adeo
ī eorū ordine prępotētē: quē admoduz sub serie
septētrionalis poli magnetē habemus, & ferrū.
Solarē profecto ferūtū uenisse apud idos Apol-
lonium theaneū lapidē scilicet nomine Pantau-
rā, ignis instar micātez: sub terra passus quattu-
or nascētē: cui tm̄ spiritus insit: ut tumeat, & ple-
runq; scindatur terra, ubi eiufmodi lapis cōcipi-
tur. Ita ceteros ad se lapillos trahens, sicut mag-
nes ferrum. Sed lapis hic Hercules ad se contē-
plandum uehementius adhuc, nos impręsentia
rapit. Videmus in specula nautaruz indice poli,
libratum acum affectū in extremitate magnete,
mouerī ad ursā, illuc uidelicꝝ trahēte magnete.
Qm̄ & ī lapide hoc pręualet uirtus ursę: Et hinc
trāfferī ī ferrū: & ad ursā trahit utrūq;. Virt⁹ at
ei⁹ moi rū ab iūrio ifusa ē, tū cōtiue ursę radiis ue-
getat. Forsitan ita se habet succinū ad polū alte-
rū, & ad paleas. Sed dic interea. Cur magnes tra-
hat ubiq; ferrū, nō qa sise. Alioqn & magnetem
magnes traheret nīto magis: ferrꝝ q; ferrꝝ. Nō qa
superior ī ordie corporꝝ: imo supi⁹ ē lapillo metal-
lum. Quid ergo? Ambo quidem ordine ursam
sequente clauduntur. Sed Superiorē in ipsa ursę
proprietate gradum tenet magnes: inferiorē

uero ferrum. Supius autē in eodē rerū contextu trahit q̄dem quod est inferius, & ad se cōuertit: uel aliter quomodolibet agitat, aut afficit uirtute prius infusa. Inferius uicissim eadē ad supius ī fusione conuertitur, uel aliter agitat, uel p̄fus afficitur. ¶ Sic in serie Solis īferior homo admirať superiorez. In ordine Iouio uenerať. In Martio timet. ¶ In Venereo inferior ad superiorē rapitur amoris ardore, deseritq; seipsum. In Mercuriali semper hīc dīscit, uel persuadetur ab illo. In lunari motum hīc ab illo sepius exordiť. In Saturnali quietē. ¶ Ego autē cum hęc explorata hactenus habuissem, admodū gratulabar, cogitabāq; iuuenis adhuc magneti pro uiribus insculpere celestis urse figurā, quādo Luna melius illuc aspiciat: & ferro tunc filo collo suspēdere. Spera bā eqdē ita demū uirtutis me sideris illi⁹ cōpōtē fore. Sed cum diutius explorassem: inueni tandē sideris illius īfluxus Saturnales eē plurimum, atq; Martiales. Accepi a Platōicis malos Demonas plurimū septētrionales existere. Quod etia; hebreoz; astronomi cōfitemi noxios Martiosq; Demonas in septētriōe ponētes. Propitios autē & Iouios ī meridie. Didici a Theologis & ab Iāblichō imaginū fictores a Demonibus malis occupari sepius: atq; falli. ¶ Vidi eqdē lapillū Flo

DE VITA CAELITVS.

rentiam aduectuz ex india, ibi e capite draconis erutū, rotundū ad nummi figurā, punctis ordie q̄ plurimis quasi stellis naturaliter insignitū: qui aceto perfusus mouebat̄ parū per in rectū: imo obliquū; mox ferebatur i girū, donec exhalaret uapor aceri. Existimaui eqdem lapillū eiusmodi celestis draconis habere naturā, atq̄ quasi figuram: motū quoq̄ illius accipere, quatenus p̄ aceti seu uini ualentioris sp̄m, draconi illi siue firmamento familiarior redderet. Hunc igit̄ qui gestaret & aceto sepe perfunderet, uim aliquaz forte draconis illius acciperet, qui geminis amfractibus. Hinc q̄dem ursam maiorem implicat, inde minorem. Extat & p̄pe scorpionē serpentarius q̄ si homo serpēte cinctus: manu dextera caput serpētis tenens: sinistra caudā: genibus quasi flexis: capite paulū resupino. Legi eqdem magos persarū regi cōsuluisse: ut imaginē hanc lapidi imprimeret emathiri: quē aureo clauderet anulo: ita tamē, ut inter lapillum atq̄ aurū serpentarię radicem infereret. Hoc. n. anulo gestantē cōtra uenenum morbosq̄ uenenosos tutum fore. Vide licet si Luna Serpentariū aspiciēte feceris. Hanc imaginē Petrus Aponensis cōfirmauit. Ego uero si hāc anulus ille uim habet, arbitror nō tā p̄ figurā, q̄ per materias eiusmodi: & hoc pacto tē

poreq; cōpositas, sibi cēlitus uēdicare. Memēto
lapillos nascentes in aīalibus nec īde languētib;
ut in dracone: gallo: irundine: ceterisq; efficaces
existere ferme, ut lapilli in terra nascētes: atq; ad
easde referri stellas: ad q̄s hęc aīalia p̄tinent. Hic
Alectorius ex uentriculo galli ueteris tract⁹ pol
let potestate solari: per quā Dioscorides ait sepe
cōpertū esse, eum pugnare iuictū: q; lapillū hunc
ore gestaret. Idem ait: Celidonīū erutū ex irundi
ne ruffum, curare melācolicū, & amabilē, idone
umq; reddere. Quod qdē habet ex Ioue: per ea
que diximus. s. Res ubiq; infra Lunā stellares ex
istere. Confirmat dictum illud ualde Platicū:
hanc mūdi machinā ita secū esse cōnexam, ut &
in terris cēlestia sint cōditiōe terrena: & in celo
uicissim terrestria dignitate cēlesti: & in occulta
mūdi uita, mēteq; regina mūdi cēlestia insint: ui
tali tñ intellectualiq; pprietate simul, & excellē
tia. ¶ Per hęc īsuper cōfirmāt nōnulli etiā illud
magicū: per inferiora uidelicet superiorib;⁹ cōsen
tanea posse ad hoīes tpibus oportunis cēlestia
quodāmō trahi: atq; ēt p cēlestia s̄ cēlestia nobis
cōciliari: uel forsan p̄sus insinuari. S; postremū
hoc illi uiderit. ¶ Verum illud arte quadā rite &
oportune in unū plurima colligēte fieri posse p
babile satis (ut diximus) esse uidef: tū rationibus

DE VITA CAELITVS.

quas in superioribus assignauim⁹: tū q̄a eiusmodi multa, q̄n apud medicū & Astrologū colliguntur, cōtundunt, cōmifcent, concoquuntur sub fide certo, dū ipsa per se ratione cōcoctionis atq; fermenti, nouā paulatim formā subeūt: hanc ipsā acquirunt certo quodā fomēto celesti, radiis tunc intus agēribus: ideoq; celestem. **Metallū** uero uel lapillus q̄n momēto sculpsit, nō uidetur nouā accipere q̄litate: sed figurā: Neq; motio illa p̄ debitos digestionis grad⁹, quos alteratio naturalis, atq; generatio solet obseruare, progredit. Cū uero natura celestis tanq̄ inferioris naturę regula soleat tenere quodā p̄gredi naturali, & ita p̄grediētib⁹ adspirare: merito diffidūt pleriq;: imagines eiusmodi celestē aliquā uirtutē h̄re. Ego q̄z ābigo sepi⁹: ac nisi & oīs antiquas, & oēs astrologi uim mirabilē h̄re putarēt: h̄re negarē. Negarē eodē nō oīno. Opinor. n. nisi qs aliter p̄suaserit, ad p̄spā ualitudinē saltē aliquā h̄re uirtutē, electę p̄fertī rōne materię. Tāetsi m̄to maiorē inesse pharmacis arbitror: & unguētis sidereo fauore p̄flatī. Quid uero uolueri, ubi mō dicebā electę rōne materie, ī seq̄ntib⁹ declarabo. Quę uero ex magorū uel astrologorū opinione ad Plotinum interpretandū pro imaginibus allegari possūt, deiceps breuiter afferā: si te pri⁹ hīc admonuero: ne

putes pbare me usũ imaginũ: sed narrare. Ego enĩ medicinis ad cęlũ tēperatis, non imaginibus utor. Atq; ita cęteris quotidie consulo. Tu uero si cōcedis Deum rebus infra Lunã mirabiles i seruisse uirtutes, mirabiliores cōcede cęlestib⁹. Pręterea si licere iudicas homini ad p̄sperã ualitudinẽ inferioribus uti: iudica superiorib⁹ quoq; licere. Atq; inferiora ad superiorũ normã: sic medicorum artificio temperare: sicut etiã a Deo sunt ab initio temperata.

¶ De potestate cęli. De uirib⁹ radiorũ, unde uirtutũ fortiri putentur imagines.

¶ Cap. XVI.

Immensa ferme cęlestiũ magnitudo uirtutũ motio facit, ut oēs omnĩũ siderũ radii terre' molem quę quasi punctũ est ad cęlũ, momento facillimeq; usq; ad centrũ recti penetrent: qđ omnes astronomi confitent. Ibiq; ut placet Pythagoreis atq; Platonice fortissimi sint: tũ q̄a recti undiq; centrũ tangunt: tũ q̄a in angustũ collecti sunt cuncti. Quorũ uehemẽtia materia ibi terre' sicca, p̄cul ab humore remota prorsus accenditur: accensa q; extenuat, atq; disp̄git: per meatũ undiq;, & efflat incendia p̄ter atq; sulfur. Sed ignem hunc putat ualde caliginosũ esse, & quasi incendium quoddã luminis expers: sicut in cęlo extat expers incendiũ lumẽ: Ignis aut̄ inter cęlestem

DE VITA CAELITVS.

atq; infernū: lumen cū feruore coniungit. Putāt autē ignem e centro flantē, ignē esse uestalē: Siq; dem uestā esse terrę uitā numēq; putabant. Ideo q; Vestę templū ueteres in mediis urbibus construebant: ignēq; in medio ppetuū collocabant. Sed ne ulterius peruagemur, cocludamus iam si stellarū radii totā mox terrā penetrāt, negari nō facile posse metallū atq; lapillū, qn̄ celant̄ imaginibus, subito penetrare: eisq; miras uel saltē qualescunq; impmere dotes. Quādoq; dem & in aluis terrę pretiosissima generāt. Sed q; neget per hec radios penetrare? Siq; dem aer & qualitas ei⁹ & sonus minus efficax solida trāsīt subito, & sua q̄dam afficit qualitate. Iam uero si duritia radiis obsisteret penetrātibus lumen multo citi⁹ aereq; q̄ aquā ptransīret. Et hāc ocius: multo q̄ uitrum & uitrū similiter q̄ chrystallū. At cū eodē momēto solida, quo liqda cuncta transuerberet, pspicue cōstat duritiā radiis nullo mō resistere: atq; idcirco dicent nō esse negandū metalla celestius radios influxusq; suscipere: Atq; etiā cōseruare ad tempus tunc sibi celitus destinatū. Cōseruare iq; uirtutē quandā ex radiorū concurrentiū contactu creatā. Quid uero? Si materia durior hoc ipso qd̄ uidetur obsistere causę p̄potenti, magis ictibus se exponit: Sic ensis lignū sub lana incidit

non incisa lana. Sic radius ille fulmine⁹ corio qñ
q̄ non leſo diſſoluit in eo metallū. Cum uero na-
tura cęleſtis noſtro hoc igne incōparabiliter ſit
preſtantior, nō eſt putandū radii cęleſtis officiū
eſſe dūtaxat quale opus ignei radii manifeſte ui-
demus. ſ. illuminare, calefacere, exſiccare, pene-
trare, extenuare, diſſoluere: q̄ noſtris ſenſibus no-
tiſſima ſūt. Sed multo plures mirabilioresq̄ uires
& effectus h̄re. Alioqñ, & materia inferior, & ca-
ducus ſenſus cū diuinitate cęli penit⁹ equaretur.
Sed q̄s neſciat uirtutes rerū occultas, q̄ ſpeciales
a medicis nominant, nō ab elementalī natura fie-
ri: Sed cęleſti? Poſſunt itaq̄ (ut aiūt) radii occul-
tas, & mirabiles ultra notas imaginibus iprime-
re uires: Sicut & cęteris iſerunt. Non. n. i animati
ſunt ſicut lucernę radii: ſed uiui, ſenſualesq̄ tanq̄
per oculos uiuētium corporum emicantes: do-
tesq̄ mirificas ſecū ferūt ab imaginationib⁹ mēri-
buſq̄ cęleſtiū. Vim quoq̄ uehemētiffimā ex affe-
ctu illorū ualido, motuq̄ corporū rapidiffimo:
ac pprie maxieq̄ in ſp̄m agunt cęleſtibus radiis
ſimillimū. Agūt iſuper in corpora uel duriffima.
Oīa. n. hęc ad cęlū infirmiſſima ſūt. Sunt autē in
uariis ſtellis uarię quoq̄ uires: & idcirco i radiis
earū iter ſe uarie. Preterea in radioꝝ ictibus ali-
ter atq̄ aliter icidētibus, uirtutes diuerſę naſcū-

DE VITA CAELITVS.

tur. Deniq; in ꝑcurſib⁹ radioꝝ mutuis, aliter atq; aliter: & hic aut ibi: & tūc aut alias effectis diuerſe ſubito uires ſuboriunt: multo magis atq; citius q̄ in aliis, atq; aliis elemētortū, q̄litarūq; elemēta- liū mixtionib⁹. Multo et citi⁹ q̄ in tonis & nume- ris apđ muſicū aliter & aliter ꝑcinētibus. Si hec diligēter ꝑſideraueris: forſitan nō diffides: dicē: ſubito quodā radioꝝ iactu uires imaginib⁹ ipri- mi: atq; ex diuerſo iactu diuerſas. Nūqđ ergo tā cito? Mitto faſcinatiōes repētino quodā ituitu factas: & amores accerrimos ſtatī accēſos radiis oculorū, q̄ & ipſi ſūt faſcinaṃta qđā qđ in libro de amore ꝑbamus. Mitto q̄ cito rubēs ocul⁹ ifi- ciat itruētē, & ſpeculū itruēs femia mēſtruoſa. Nō ne & familię qđā apđ illiricos & triballos iratę i- tuitu hoies itemiſſe ferūt? Et feię qđā i ſcithia idē facere ꝑſueuiſſe. Et catoblepe r̄guliq; ſerpētes ra- dioꝝ ex oclis iactu hoies ꝑimunt. Torpedo quo- q; marina tactu etiā ꝑcul per uirgā manū ſubito ſtupefacit. Echinn⁹ ꝑterea piſcicul⁹ grandē ſolo tactu nauē ſiſtere fertur. Phalangia q̄niam in apulia ictu quopiā: uel occulto ſpiritū aimq; re- pentino ſtupore ꝑmutant. Quid rabioſus canis facit, uſnō apparēte morſu? Quid ſcopa, deide qđ arbut⁹? Nōne leuiſſimo tactu ueuenū cōcitat atq; rabiem? An ergo negabis cęleſtia oculorū

suorū radiis, quibus nostra contuent̄ simul atq; contingunt, statim mirāda p̄ficere? Iam uero grauida mulier tactu statim signat membrū hominis nascitū rei desideratę nota. An uero dubitabis, radios aliter aliter ue tangentes diuersa p̄ficere? Cum & tu helleborū herbā colligēs: siue folium deorsū trahas: siue sursum: hoc subito tactu: causa sis helleboro, ut deorsū eductis humores, aut sursum. ¶ Nonne ab initio r̄ uisq; generāde cęlestes influxus p̄coctione materię digestionēq; perfecta nō tam tpe q̄ momento dotes mirificas largiunt? Nonne suffragante cęli uultu innumerabiles sępe ranę, similesq; animātes ex arenis momento p̄siliūt? Tanta est in materiis preparatis p̄tentiā cęli tanta celeritas. Deniq; si ignis hoc habet, ut tpe q̄ breuissīmo faciat, quę cętera longo, ob id p̄cipue quod est cęlo simillīmus: q̄s nam dubitet, cęlū magna quasi momento p̄ficere: etiā in materiā minus parata, sicut flamma solet ingentior? Quid ergo dubitas, inquit, in imaginē construenda ferme similiter agere cęlum? Dices opinor, sicut & ego dicebam: naturales hic alterationis gradus abesse. Qui sane defectus minuit q̄dem cęleste donū: nec tñ penitus auferre uideēt. Nolunt enim Physici ex quolibet metallo uel lapide imaginē fabricari: sed certo. In

DE VITA CAELITVS.

quo qdē natura celestis uirtutē olim ad hoc ipsum quod optat naturaliter inchoauerit: & quasi iam iam p̄fecerit: ut in sulphure flāmā. Quam sane uirtutē, tunc demū perficiat: qñ materia hęc per artē, sub simili quodā influxu celesti uehemēter agitat: & agitata calescit. Itaq; ars suscitāt inchoatam ibi uirtutē: ac dū ad figurā redigit, similem suę cuidā celesti figurę: tunc suę illic ideę p̄sus exponit: quam sic expositā: celū ea perficit uirtute, qua ceperat. Exhibens q̄si sulphuri flāmā: sic potētia q̄dam ad rapiendas paleas celitus data succino, quodāmodo debilis sepe per frictionem calefactionēq; facta ualidior subito rapit.

Dissem uirtutem Serapio scribit datā lapidi Albugedi quasi iacinto simili. Sed nō prius trahere paleas: q̄ capilli hoc lapide perfricent. Sic itē lapis ille Iouius Bezaar. i. a morte liberās: quē descripsim⁹ in libro Contra pestē: uim ab initio cōtra uenenū accepit ab Ioue. Sed nō usq; adeo ualidā: ut eandē tradere possit materiis aliis exercendā. At uero cū p̄mū sub Scorpionis celestis influxu figurā superni illi⁹ acceperit: perfectā contra scorpiones subito uī reportare putat. Quaz mastici cōicare ualeat, aut thuri. Eadē quoq; de iacinto, Topatio, Smaragdo, ceterisq; ratio ē habenda, ut fabrica figurarū nō alibi efficiaciā ha-

beat: q̄ ubi materia cū stella cōgruit & effectua:
qua hunc faber exoptat accipe. Ac præterea ubi
hęc ipsa materia quasi iā talis ē ab initio qualem
affectas reddere p̄ figuram. Nullis ergo materiis
ad imagines uti cōsulūt, nisi his ip̄is, q̄ tibi notę
sūt: hanc ip̄az ferme iā uim habere quā cupis. La
pillorū itaque uires, atq; metallorū diligentissi
me p̄scrutari iubent: Interea que meminisse inter
lapillos qdē carbunculū i tenebris corruscantē,
atq; pantaurā p̄cipue Soli subesse: Saphyrū Io
ui: Smaragdū Veneri: Mercurio: Lunę.) Præ
terea metalla præter aurū & argētū uix ullā ad hęc
habere uirtutē. ¶ Turiorēq; in his rationē fore:
si aurū qdē purū ad Solem referas: atq; Iouem.
¶ Ad illū quidē p̄pter colorē: ad hūc autē p̄p
ter tempatā cōmixtionē. Nihil enī Ioue & auro
repati⁹. Purū uero argētū ad Lunā: Sed ad Iouē
simul atq; Venerē aurū argento permixtū.) Præ
terea imaginē efficaciorē fore: si uirtus i materia
eis elemētal̄ p̄ueiat cū speciali, eiusdē uirtutē na
turaliter īfita, atque hęc insup cū uirtute altera
speciali p̄ figurā cel̄it⁹ capiēda.) Deniq; figuras
inferiores, & formas celestib⁹ cōformari, inde p̄
disces (ut aiunt) q̄ Perseus trūcato Medusę capi
te futurā nōnullis obrūcationē portēdere cō
fueuit: multa q; siliter: & lunā alioſq; plāetas sub

DE VITA CAELITVS:

certis signis certa in nobis membra mouere non dubitant.

¶ Quam uim habeant

figure in celo atq; sub celo.

(Cap. XVII.

Ed ne figuris nimitū forte diffidas, memisse iubebūt, i regione hac sub lunā elemērali: elemērarē quoq; q̄litate posse q̄ plurimū, in trāsmutatōe uidelicet ad aliqd elemērale tēdere. Calorē. s. & frigus, & humorē, atq; siccitatē. Qualitates aut̄ q̄ minus elemētares materiales ue sūt scilicet lumina. i. colores. Numeros quoq; s̄līter, & figuras ad talia forsitā minus posse. Sed ad celestia munera (ut putāt) ualere permultū. Nā & i celo lumina, & numeri, & figurę sūt ferme oīm potentissima. Pręferri si nulla sit ibi materia. Qd̄ Peripaterici pleriq; putant. Sic. n. figurę, numeri, radii, cū nō alia sustineant ibi materia, q̄ si substantiales esse uident̄. Atq; cum i ordine rerū mathematicę formę physicas ātecedāt, tanq̄ simplices q̄dem magis, & minus egenę: merito in antecedentibus mūdi gradibus id est celestibus auctoritatē sibi maximam uendicāt, ut non minus ide fiat numero, figura, luce, q̄ elementari quadā proprietate. Huius q̄dem auctoritatis habet̄ etiam sub Luna signū. ¶ Qualitates enī ualde materiales plurimis reruz speciebus sunt cōmunes: eisq; quodāmō pmutatis, nō usq; q̄q; species pmutan

tur. Figure autem numericę partium naturalium, proprietatem cum specie inseparabilem peculiariterque possidet. Vt pote que celis una cum speciebus destinata fuerunt. Immo & cum ideis maximam habent in mente mundi regina connexionem: Atque cum ipsę numericę species quedam sint, ideis ibi propriis designate, nimirum vires inde proprias fortuntur. ¶ Ideoque tum species naturalium certis figuris, tum motus, & generationes, & mutationes certis numeris astringuntur. ¶ De lumine uero quid dicam: Est enim actus intelligentię uel imago. Colores autem sunt lumina quedam. Quomodo ubi lumina id est colores, figuręque, & numeros Astrologi dicunt in materiis nostris ad celestia preparandis posse quam plurimum, non temere (ut aiunt) debes ista negare. ¶ Non ignoras concentus per numeros proportionalesque suas, uim habere mirabilem ad spiritum & animum, & corpus sustentandum, mouendum, afficiendum. Proportiones autem ex numeris constitute, quasi figurę quedam sunt, uelut ex punctis lineis que factę. Sed in motu. Similiter motu suo se habent ad agendum figurę celestes. Hę namque harmonicis tum radiis, tum moribus suis omnia penetrantibus spiritum indies ita clare afficiunt, ut musica prepotens palam afficere consueuit. ¶ Nosti preterea quam facile multis misericordiaz moueat fi

DE VITA CAELITVS.

gura lugentis. Et quantū oculos imaginatōnē-
q; & spīritum, & humores afficiat statim atque
moueat amabilis personę figura. ¶ Nec minus
uīua est, & efficax figura cęlestis. ¶ Nōne prin-
cipis in urbe uultus quidē clemēs, & ilaris exila-
rat omnes; Ferox uero uel tristis repente perter-
ret; Quid ergo cęlestiū uultus, dominos omni-
uz terrenorū aduersus hęc efficere posse putas;
Quippe cum etiā coeūtes ad prolem, plerūque
uultus, nō solum quales ipsi tunc agūt; Sed etiā
quales imaginātur, soleant filiis diu postea naf-
cituris imprimere. ¶ Vultus eadē ratione cęlestes
materias confestim suis noris inficiunt. In quib⁹
si quādo diu latitare uidētur, temporibus dein-
de suis emergunt. ¶ Vultus autem cęli sunt fi-
gurę cęlestes. Potes uero facies illic appellare fi-
guras, cęteris ibi stabiliōres. Vultus autē, figu-
ras; quę magis ibi mutantur. Aspectus quoque i-
ter se stellarum motu quotidiano cōfectos, uul-
tus appellare potes similiter, & figuras. Nā exa-
goni, pentagoni, tetragonī nominant. ¶ Esto
dicer quispiam. ¶ Sint ut placet potentissime ad
efficiendum figurę cęlestes. ¶ Verum quid hoc
ad figuras imaginū artificio factas; Responde-
būt, nō id potissimū contendere; ut poterissime
per se ad agendum sint nostre figurę; Sed ut pa-

ratissime ad actiones & vires figurarū celestius
capiēdas: quatinus oportune fiunt dominātib⁹
illis, atque examuffim ad illas cōfigurant. Exigit
enī figura illa figurā. ¶ **N**ōne sonāte cithara q̄-
dā, altera reboat? Ob id tātū: li & ipsa similit̄ figu-
rā habeat, atque e cōspectu sit, posita: Et fides in
ea positē, & intētē silit̄. Quidnā hic efficit, ut
cithara subito patiat̄ a cithara, nisi situs aliquis
& quēdā figura cōformis? ¶ **F**igura speculi le-
nis, cōcaua, nitens celo cōgrua: ob hoc ipsū pro-
prie, munus tantū celitus accipit, ut radios Phē-
bi in se cumulatissime cōplectat̄. Et solidissimuz
quodq; ad centrū suū e cōspectu locatū repente
cōburat. ¶ **E**rgo ne dubites dicent: Quin mate-
ria quēdā imaginis faciēde, alioquin ualde con-
grua celo, p figurā celo similit̄ arte dataz celeste
munus, tum in se ipsa concipiat, tū reddat in pxi-
mum aliquē uel gestantē. ¶ **N**on solū uero figu-
ra: Sed etiā dispositio peruia, quā Diaphanā uo-
cāt, inefficax quiddaz est, & passiuū suapre:natu-
ra. ¶ **V**eruntamen quoniā peruia dispositio est
in celo propriū lumis susceptaculū; ideo ubi-
cunque sub celo, hęc uel est naturalis: uł modo
aliquo cōparat̄: Subito p̄sens celeste lumē acqri-
tur: Atq; ē cōseruat̄: ubi una cū hac uł calor est
igne⁹ ut i flāma, uł ē aliqd aereū, aqueū ue siml̄,

2 DE VITA CAELITVS.

& glutinosū. Vt in noctilucis, & nocticernis, & carbunculis, atq; forsan quodāmodo i cāphora. Quid inde sequat p imaginibus ipse reputa.

¶ Quales cęlestium figuras antiqui imaginib⁹ iprimebant. Ac de usu imaginū. (Cap XVIII.

Aliquis autez queret, quas potissimū cęli figuras imaginib⁹ imprimere soleāt. Sūt enim ibi forme oculis ualde cōspicue, & a multis, quales sunt, quasi depictę, ut Aries, Taurus, similesq; figure zodiaci; & que sunt extra zodiacum manifestę. Sunt ibi p̄terea forme quā plurime, non tam uisibiles q̄ imaginabiles per signorum facies ab Indis, & Aegyptiis: Caldeisq; perspectę; uel saltem excogitatę. Velut in prima facie uirginis uirgo pulchra sedens, geminas manu spicas habens, puerumq; nutriēs. Et relique; quales describit Albumasar: Cęterique nonnulli.

¶ Sunt denique characteres qdā signorū & planetarū ab aegyptiis designati. ¶ Volūt igit imaginibus omnia hęc insculpi. Vt si qs expectet p̄ prium a Mercurio beneficium, collocare eum in Virgine debeat: uel saltē ibi Lunaz cuni aspectu Mercurii. Et imaginē tūc ex stāno p̄ficere, uel argento. In q̄ totū uirginis sit signū: Et character ei⁹ characterque Mercurii. Ac si prima uirginis fa-

cie sis ufurus: addas etiam figurā: quā i prima fa-
cie dixim⁹ obseruatā: Similiterq; de ceteris. **P**o-
stremi quidē imaginū auctores uniuersam earū
formā ad celi similitudinē accepere rotūdā. An-
tiquiores autē quēadmodum in quodam Ara-
bum collegio legimus, figuram crucis cūctis an-
teponebant. Quia corpora per uirtutē agūt ad
superficiem iam diffusam. Prima uero superfici-
es cruce describitur. Sic enī in primis habet lōgi-
tudinē atq; latitudinē. Primaq; hęc figura ē, &
omniū recta q̄ maxie, & quattuor rectos angu-
los continet. **E**ffectus uero celestiuū maxime p
rectitudinē radiorū angulorūque resultāt. Tūc
enī stelle magnopere sunt potentes: quādo quat-
tuor celi tenent angulos immo cardines: oriētis
uidelicet occidentisque; & mediū utrinque celi.
Sic uero dispositę radios ita coniūciunt in se iui-
cem, ut crucem inde constituāt. Cruce; ergo ue-
teres figurā esse dicebāt: tum stellarū fortitudie
factam: tum earūdē fortitudinis susceptaculus.
Ideoque habere sūmiam in imaginib⁹ potestate:
Ac uires & spīritus suscipere planetarū. **H**ęc
autē opinio ab egyptiis uel inducta est, uel max-
ime cōfirmata: iter quorū characteres crux unus
erat insignis: uitā eorū more futurā significans:
eamque figuraz pectori Setapidis insculpebāt.

DE VITA CAELITVS.

Ego uero quod de crucis excellentia fuit apud
egyptios ante Christum, non tam muneris stellarum
testimonium fuisse arbitror, quam uirtutis praesagium: quam
a Christo fuerat acceptura. Astrologos autem qui
statim post Christum fuerunt, uidentes a Christianis
miranda per crucem fieri, nescientes autem uel nolen-
tes in Iesum tanta referre, in caelestia retulisse. Quam
quam considerare debebant per crucem ipsam, absque
nomine Iesu miracula minime perpetrari. Conue-
nire quidem imaginibus eam, quia referat foritudinem
planetarum omniumque stellarum forsitan est probabi-
le. Non tamen ob hoc duntaxat ingentem habere
potentiam. Possit uero non nihil, una cum ceteris,
que necessaria sunt coniunctam: ad prosperam forsan
corporis ualitudinem: Sed ad narrandas aliorum opi-
niones, ut cepimus reuertamur. ¶ Saturni uete-
res imaginem ad uitae longitudinem faciebant in lapide
de Feyrizech, id est saphyro, hora Saturni: ipso
ascendente, atque feliciter constituto. Forma erat:
Homo senex, in altiore cathedra sedens: uel dra-
cone: Caput tectus panno quodam lineo fusco:
manus supra caput erigens: Falcem manu tenens,
aut pisces: fusca indutus ueste. Ad longam ui-
tam, atque felicem, Iouis imaginem in lapide claro, uel
albo. Erat homo sedens super agram uel draco-
nem, Coronatus: hora Iouis: ipso in exaltatione sua

felicitate ascendente: croceā induto ueste. **Cō-**
tra timiditatem hora Martis imagines fabricabāt
prima Scorpionis facie oriente. Martē armatū, & co-
ronatū. **Ad** morbos curandos fingebāt Solis
imaginē in auro hora Solis: prima facie Leonis
ascendente cum sole. Regē in throno, crocea ue-
ste, & coruū Solisq; formā. **Ad** leticiā roburq;
corporis, Veneris imaginē puellarē: poma flores
q; manu tenentem: croceis & albis indutam: hora
Veneris prima facie Librę, uel Piscium, uel Tauri
ascendente cum Venere. **Imaginē** Mercurii ad in-
geniū, & memoriā prima facie Geminoꝝ. **Q**uē cō-
tra febres sculpebat Mercurius, Homo tela ma-
nu tenēs, hora Mercurii surgente Mercurio: scul-
pebant hanc in marmore. Subinde materię cui-
piā imprimēbant languentibus assumendę. Hinc
omne genus febriliū curari dicebant. **Imaginem**
Lunę ascendente prima facie Cancri ad augmen-
tū. Forma Mercurii: Homo sedēs in throno, ga-
leratus, cristatusq; pedibus aqulinis: sinistra gal-
lū tenens: aut ignē. Alatus: aliquñ sup pauonem.
Dextera tenens clauū: ueste uaria. **Luna** puella
pulchra cornuto capite super Draconē uel Tau-
rum serpētes supra caput, & sub pedib⁹ habens.
Ad curandū calculū genitaliūq; dolores & ad
sanguinē astringendū imaginē hora Saturni: sur-

DE VITA CAELITVS.

gente tertiã facie Aquarii cū Saturno. Itē leonē auro imprimebāt, lapidē in formã Solis pedib⁹ reuoluentē; hora Solis: primo gradu faciei scđe Leonis oriente. Hanc expellendis morbis p̄futurã existimabant. Ad renū morbos similit̄ faciebant, qñ Sol in corde Leonis celū mediū obtineret: a Petro aponēsī cōprobatã & exp̄iētia cōfirmatã: sed hac cōditiōe, ut Iuppiter aut Ven⁹ mediuz aspiciat celū: planetę uero noxiū cadāt: ifortunatiq; sint.) Accepi a Mēgo physico p̄claro eiusmodi imaginē factã Ioue ibidē p̄iūcto cū Sole liberauisse Iohānem Marlianū Mathematicū n̄o scđo singularē a pauore quo sub tonitru affici p̄sueuerat. Pręterea ad firmadã sanitatē & ueneficia deuitanda imaginē ex argēto fingebāt hora Veneris: Luna āgulos obtinēte: ac Venerē feliciter ituēte. Dñmō dñs sextę dom⁹ Venerē aspiciat, aut Iouē triō quodã ituitu uł opposito. Mercuri⁹ at nō sit ifelix. Agebāt hęc hora diei Sol̄ ultia. Ita ut dñs horę decimã teneret cęli plagã. Petr⁹ Aponēsīs iqt medicū p̄ imaginē ifirmū curare posse. Mō i ea fabricãda obseruet, ut anguli ascēdētis, mediū cęli, occidētis sint fortūati: & ascēdētis dñs: & eadē rōe scđa: s; sexra & dñs ei⁹ sit ifelix: aut etiam sanitatē fore firmiorē, uitãq; lōgiorem q̄ ab iūio fuerit iſtituta: si natiuitate p̄specta

fiat imago: in qua hæc fortunata ponant. s. illius significator uitæ. Itē uitæ datores, tū signa tū domini: præsertim ascendens, eiusq; dominus. Itē celi mediū. Locus Solis. Pars fortunæ. Dñs conjunctionis uel præuentionis ante natiuitatē factæ. Malī quetiā infortunari cadant. Cōcludit astrologorū nullum dubitare, qn ad pducendā uirā talia cōferant. ¶ Prolixum foret dictu, quas per quælibet signa facies antiq; & quas Lunæ stationes, tanq̄ necessarias in exprimēdis imaginib⁹ obseruabāt. Nā in statione Lunæ a gradu uirginis decimoseptiō ad finē eius faciebāt imagines cōtra morbos, & odia: & ad iter felix. In statione a pncipio Capricorni ad gradū duodecimū: cōtra morbos, & discordias, atq; capriuitatē. In statione a gradu duodecimo Capricorni ad gradū uigesimalūq̄ntū aduersus langorē & carcerē. In statione a gradu q̄rto pisciū ad gradū eiusdē decimumseptimū ad curandos morbos: ad lucrū: societate: ad augēdas messes. Et in aliis siliiter alias: uana sæpius curiositate machinabant. Solas uero recensui quæ nō tā magū q̄ medicū redolerēt. Nā & medicinaꝝ eiusmodi uanā plurimum fore suspicor. Pro aliis autē magis legitimis medicina rū cōfectionibus eiusmodi māssiones Lunæ arbitrator eligendas. Atq; etiā in ariete gradū sextum.

DE VITA CAELITVS.

rurfus decimūnonū. minuta. XXVI. Itē in geminis gradū decimū. minuta. LI. In cācro gradū decimūnonū. minuta. XXVI. In libra gradum sextū. minuta. XXXIII. In capricorno gradū decimumnonū. minuta. XXVI. In aquario gradum ſcđm. minuta XVII. In eodē gradū decimumnonū. minuta. VIII. Pręterea ſententiã Haly mente tenendã. Quodlibet ſignū quōdiu Sol eſt in eo viuū fieri. Cęteris dominari. Effectū eius pręteris euenire. Vt illuc Lunã dirigas ad donū idē propriū pro medicinis ſuſcipiendū. Illuc inq̄ .i. ad ſignū & faciē, & maxime gradū. ut ſi bona Iouis affectas, ad hęc directã Lunam erigas, uel unitã quãdiu locū eiufmodi Sol illuſtrat: Vbi ppetas Iouia uiget. Similiterq; de cęteris. Curioſum uero narratu foret: et forte noxiū quod ſi imagines: & quę admodū aſſociandos uel diſſociandos inter ſe aĩos: fabricabant ad aſſerendã felicitatē uel inferendã calamitatē: uel unũ cuiſdã: uel domui uel ciuitati. Ego quod fieri poſſe talia non affirmo. Astrologi autē fieri poſſe putāt: & quō, docēt: qualia ego narrare nō audeo. Porphyrĩus ubi uitã Plotini magiſtri ſui deſcribit, talia fieri poſſe cōfirmat. Atq; Olympiū magū, & astrologum egyptiū narrat contra Plotinū Romę talia tētariſſe: dū conareſ p imagies uſ res eiufmodi ſiderare

Plotinū. Sed conatus ī auctorem suū ob excelsā Plotinī aīam fuisse retortos.) Albertus quoq; Magn⁹ astrologiē p̄iter atq; theologiē p̄fessor ait ī speculo, ubi a licitis discernere se iqr̄ illicita, imagines rite ab astrologis p̄stitutas, uirtutē effectūq; acq̄rere a figura cęlesti. Atq; subīde narrat mirabiles earū effectus: q̄les Thebit Benthorad, & Ptolemęus, cęteri q; astrologi pollicent̄. Describit q; imagines ad calamitatē alicui p̄sp̄ritatemq; afferendā, q̄s p̄silio p̄termittō. Et it̄ea cōfirmat effectū eas h̄re posse. Quāq; & ut uir bonus artis dānat ab usū: & ut legitim⁹ theolog⁹ orōnes suffumigationesq; derestat: Quas ip̄ii q̄dā ad Dēmones imaginib⁹ fabricādīs adhibuerūt. Neq; t̄n̄ reprobat figuras & l̄ras dictionesq; imaginib⁹ ip̄ressas ad hoc ipsū dūtaxat ut donū aliquod accipiāt a figura cęlesti. Qđ q̄dez posse per imagines cōparari, Petr⁹ Aponensis p̄firmat. Immo & affirmat regionē nescio quā fuisse destructā per imaginē illā, quā Thebit narrat a Phedice astrologo fabricatā.) Thomas aut̄ aq; nas dux ī theologia n̄r magis ista formidat: & min⁹ tribuit imaginib⁹.) Tm̄ nanq; uirtutis dūtaxat per figuras cęlit⁹ putat acq̄rere, q̄tū cōducat ad illos effectus: quos solet cōiter cęlū p̄ herbas resq; alias naturales efficere. Non tā q̄a figura ta

DE VITA CAELITVS.

lis sit in ea materia: q̄ qm̄ p̄positū tale iam positū est in certa q̄dam artificii specie: q̄lis cū celo consentiat. Hęc ait in libro cōtra gētiles tertio. Vbi characteres, & l̄ras figuris additas ridet. Figuras uero nō adeo: nisi p̄ signis q̄busdā ad Dēmonas adiūgant. In libro etiā de fato ait. Cōstellatōes dare ordinē essendi atq; perdurādi, nō solū reb⁹ naturalib⁹: sed etiā artificiosis: ideo imagies sub certis cōstellationib⁹ fabricari. At si qd mirabile per eas ultra cōsuetos naturalitū effectus nobis eueniat, in Dēmonas reicit hoīz seductores, Qd̄ in libro p̄tra gentiles p̄spicue patet. Maxie uero in libello de occultis naturę opib⁹. Vbi uidef̄ ip̄sas etiā imagines p̄uipendere, q̄n̄ocunq; factas. Quas & ego q̄renus ip̄se iusserit, nihilipendam. **R**eferre at̄ mirabiles quosdā effect⁹ imaginū, i Dēmonū falsitatē: nec est a Platoniciis alienū. Nā & Iamblich⁹ ait, eos q̄ religione sūma sc̄rimonia q̄ posthabita: imaginibus dūtaxat p̄fisi, ab eis diuina spant munera, hac in re a malis Dēmonib⁹ sepiissime falli, sub p̄textu bonorū numinū occurrētib⁹. Cōtingere t̄n̄ ex imaginib⁹ legitia astrologię rōne cōstructis naturalia q̄dam bona non negat. Deniq; tuti⁹ fore arbitrōr medicinis q̄ imaginibus se cōmittere. Rationesq; a nobis de potestate celesti, pro imaginibus assignatas, in me-

dicinis poti⁹ q̄ in figuris efficaciam h̄re posse. Probabile. n. est si quā uim imagines habēt: hāc non tā per figurā nup̄ acq̄rere, q̄ per materiā possidere naturaliter sic affectā. Ac si qd̄ denuo acq̄rit dū in sculpi⁹, non tā per figurā cōparari q̄ per calefactionē cōtusione quadā pueniētē. Quę qdē cōtusio calefactioq̄ facta sub harmonia cęlesti simili harmonię: quę quondā materię uirtutē in fuderat excitat uirtutē ipsam atq̄ corroborat, sicut flat⁹ flāmā: & manifestā efficit ante latētem. Sicut calor ignis in aspectū p̄ducit l̄as scriptas succo cepę p̄us delitescētes. Atq̄ l̄ę hirci adipe inscriptę, lapidī p̄sus occultę, si lapis submergat̄ aceto p̄deūt, & quasi sculptę eminetes extāt. Immo uero sicut tactus scopę uel arbuti suscitatur abie cōsopitā: sic forte cōtusio qdā & calefactio sola latentē ī materia uirtutē p̄dit facta uidelicet oportune: q̄ qdē cęlesti oportunitate expedit in medicinis cōficiendis uti, aut si q̄s forte tractare metalla lapidesq̄ uoluerit p̄stat p̄cutere solū, atq̄ calefacere, q̄ figurare. Pręter. n. id q̄ manes esse figurarū suspicor: haud temerę uel umbrā idolatrię debem⁹ admittere. Itē nec temere uti stellis uel salutarib⁹ ad morbos his simillimos expellendos. Hos. n. sępe augēt. Sicut noxię stellę dissiles sibi morbos aliqñ̄ minuunt: quod sane Ptolemęus

DE VITA CAELITVS.

& Haly perspicue docent.

De fabricanda uniuersi figura. Ca. XIX.

Sed cur nā uniuersalē ipsam. i. uniuersi ipsi? imaginē prætermittimus? Ex qua tñ beneficiū ab uniuerso sperare uident. Sculper ergo secrator illorū forte qui poterit, formā quandā mūdi toti⁹ archetipā si placebit, in ære. Quā deide oportune in argēti lamina imprimat aurata. Sz qñ porissimū imprimet? Qñ Sol minutū primū arietis attigerit. Hinc. n. astrologi tanq̄ ex sui natalis reuolutione fortunā mūdi eo saltē anno iminentē auspiciant. Ille igit̄ in hoc ipso mūdi natali toti⁹ imprimet mūdi figurā. At uides ne q̄ belle intendisferendū mūdi aliqñ nati nobis succurrerit argumentū? Siquidē quolibet anno renascit̄: Nōne ī ipsa hoīs genesi meriunt̄ Astrologi, primū ī quo signo, quo gradu, quo minuto Sol extiterit. Ibiq̄ totius figurę iaciunt fūdamentū. Et quolibet deiceps āno: cū primū Sol minutū subierit idē, q̄ si renatū hoīem arbitrant̄, atq̄ idē p̄sagiunt anni fortunā. Sicut igit̄ id in hoīe facere non ualerēt, nisi q̄si renasceret̄. Atq̄ hic non posset q̄si renasci nisi fuisset aliqñ natus: Sic & mundū coniciere licet, aliqñ genitū, Sole uidelicet sub minuto arietis p̄mo, tūc posito: qñquidē per eūdē quolibet anno sitū, sors quēdā q̄si renascētis mūdi reuol-

uitur. Tunc igitur ille fabricabit mundi figuraz.
Cauebit autem ne sabbato Saturni die figuram
sculpat, aut exprimat. Hoc eni die de⁹ mūdi fa-
ber ab opere traditur quieuisse. Quod ab idealī
die solis inceperat. Quantū. n. Sol generatiōi ac-
comodatus est, tātū Saturn⁹ inepr⁹. Perfecerat
autē opus ī Venere pulchritudinez opis absolu-
tā significāte. Sz de mūdanę fabricę rōnib⁹ nihil
ultra. Iohānes enī Picus noster mirādula diuina
de genesi mūdi mysteria Moseos diuinit⁹ his di-
ebus expressit. Quāobré ut redeamus ad institu-
tum: & ille mūdū suū primū die uel hora Saturni
nō sculpet. Sed die potius uel hora Solis. Impri-
met autē in anni natali p̄sertim si tūc felices ac-
cedāt Iuppiter atq; Diana. Optimū uero fore pu-
tabūt p̄ter liniāmēta opificio colores īserere.
Sūt uero tres uniuersales simul & singulares mū-
di colores, uiridis, aureus, saphyrinus, trib⁹ celi
gratiis dedicati. Viridis quidē Veneri simul atq;
Iunę. Humidus uidelicet humidis: atq; nascētiū
proprius: accomodat⁹ & marrib⁹. (Aurēū So-
lis esse colorē nemo dubitat: & ab Ioue īsup, atq;
Venere nō alienū. Saphyrinū deniq; ioui maxie
dedicamus: cui & saphyrus ipse dicit̄ cōsecrat⁹.
Vnde & lapis lazulus hoc colore dotat⁹ ob uir-
tutē Iouīā p̄tra bilē atrā a Saino p̄fectā, ap̄d me-

DE VITA CAELITVS.

dicos p̄rogatiuā hēt: nascit̄q; cū auro aureis distictus notis, ita comes auri, sicut Solis est Iuppiter. Silem̄q; uī hēt lapis Armen⁹: colorē silem cū uiridi quodāmō possidens. Expedire igī iudicabūt ad gr̄arū celestīū munera capeffēda tris potissimū hos colores frequētissime p̄tueri. Atz ī formula mūdi: quā fabricas saphyrinū colorē mūdi spheris īserere. Op̄e precitū fore putabūt aurea spheris ad ipsā celi similitudinē addere sidera: atz ipsā Vestā: siue Cererē, i. terrā uiridē īduere uestez. Ei⁹ modi formulā sectator illoꝝ: uī ipse gestabit: uel oppositam ītuebit. Vtile uero fore spectare spherā motib⁹ suis p̄ditā q̄lē Archimedes quōdā & nup̄ florētī⁹ qdā n̄ Laurētī⁹ noīe fabricauit. Neq; spectare solū: s; ēt aīo reputare. Proīde ī ip̄sis suę dom⁹ penetralib⁹ cubiculū cōstruet ī fornicē actū figuris eiūsmōi, & colorib⁹ īsignitum. Vbi pl̄imū uigilet atz dormiat. Et egress⁹ domo nō tāta attētoe singular̄ rerū spectacla: q̄ta uniuersi figurā, coloresq; p̄spiciet. S; hęc imaginū fictores illi uiderit. Tu uero p̄stantiorē ī te finges imaginē. Nepe cū noueris: nec qcq; ordinari⁹ eē q̄ celū: neq; tēpati⁹ aliqd cogitari: q̄ Iuppiter: sp̄abis ita demū b̄nficia celi Iouisq; p̄seq; s; cogitatiōib⁹, affectib⁹, actōib⁹, uictu teīp̄z ordinarissimū tēparissimūq; p̄stiteris. At postq̄ ī mētione tēpatiē cę

lestis incidimus, oportunū forte fuerit recorda-
ri, nullū inesse cęlo elemętalıs qualıtatis excessū
ut piapaterice loquar a loqn siue ita ppositū sit,
iam esset tot sęculis dissolutū: siue etia3 simplex,
tāta saltę magnıtudine, potętia, motione cętera
perdidisset. Sed profecto tanq̄ moderatissimuz,
oĩa moderat: ac diuersa cōmiscet i unū. Preterea
tum hac ipsa tempantia sua: tū excellētia formę,
diuinitus uitā meruit. Nā & res cōpositas: tunc
demū uitā adipisci uidemus, quādo qualıtatum
pfecta cōmixtio priorē iā contrarietate fregisse
uideat, in plantis. Perfectiorem deinceps in aĩma
libus uitā, quatenus inest eis cōplexio a contra-
rietate remotior q̄ in plantis. In hominibus rur-
sum eadē ratione pfectiorē: & quodāmodo iam
celestem. Siquidē humana cōplexio ad celestes
tęperantiā ia3 accessit: pserim in spū: q̄ ultra sub-
stantię suę subtilitate qualıtātūq̄ tęperantiā: qb⁹
cum cęlo consērit: celestes quoq̄ lucē ē adept⁹.
Hic in super ubi maxime talis est, potissimuz est
celestis, uitāq̄ celestē diuinit⁹ p ceteris est ad-
eptus: & quatenus se talē in oĩ uictu legeq̄ uite
efficit, atq̄ seruat: eatenus singularia celestium
dona reportat. Quādo uero dicimus nō esse in
cęlo ullū elementaris qualıtatis excessū, intelligi-
mus, uel nullā esse ibi eiusmodi qualıtate: s3 uir-

DE VITA CAELITVS.

tutes potius effectrices qualitatū tēperatas: uel si quę sunt illic quodāmodo similes qualitates, quasi aeriā habere tēperiē. Atq; ubi quędā illic frigida siccaq; nominamus, Platonica hęc accipimus rōne. i. ut frigidū appelleſ qđ minimi caloris est causa. Siccū uero qđ humorē nobis exhibet minimū. Sic astrologus Abrahā Saturnuz inquit corpus nostruz quodāmodo relinquere frigidū atq; siccū, qā calorē et humorē affert nostro minorē. Eadē ratione carnes bouis & leporis in se quidē calidę atq; humidę nobis frigidę sunt & siccę. Ex hac aut inductione duo hęc accipe corollaria: primū qđ si corpora magis deiceps rpatā magis uiuūt, celū maxie rpatū q̄ maxime uiuere. imo uero uicissi ex eo qđ celū exactissime rpatū absolutissimā i se uitā possidet, p̄iectari: ut q̄ten⁹ reliq; ad tēperiē uitāq; illius accedūt, eatenus uitā sortiri p̄stantiore. **¶** Alterū uero uitā esse formā in se perfectā, perficiētēq; corpus, motōisq; principitū exhibētē. Principitū inq; irimū, motionis quoq; rū intrinsecus actę: tuz p̄ oēm partē extrinsecus expedite. Si igit id ipsū uita est, mentecaptū existimato: qui eiusmodi formā nō cognouerit inesse celo, corpore p̄stantissimo, circūeunte semp̄ motiōne perfecta, cuncta uiuificante, magisq; illa gradatim, quę uſ ad

ipsius similitudinē naturaliter ppinquius accesserūt: uel quotidie hui⁹ ifluxib⁹ apti⁹ se exponūt.

¶ Quātā imagines uim hñe putē i spūm, & spiritus in eas. Et de affectu utentis & operantis

¶ Cap.

XX.

Comptū habem⁹: si quis rite uraf helleboro, feratq; potēter, mutare qdāmō exquisita purgatiōe, & occultra ei⁹ ppriate qlitatez spūs corporisq; naturā: et ex pte motus animi: et quasi reiuuescere, ut ferme uideaf esse renar⁹. Vñ Medeā magosq; tradūt herbis qbusdā reddere iuuetutē cōsueuisse: quā nō tam reddūt ni robalani, q̄ cōseruāt. Similé astrologi potēstatē ppitias habere imagines arbitrant: p quā gestātis naturā, & mores quodāmō mutēt: i meliusq; restituāt: ut quasi iā alter euaserit: aut saltē pspē rā ualitudinē diutissime seruent. Imagines uerū noxias aduersus gestātez habere uel hellebori pter artē potētiāq; assūpti, uenenosā uidelicet atq; pestiferā. Aduersus at aliū quēdā: ad cuius calamitatē fabricatę intētq; fuerint, uim enei speculi, cōcauiq; sic prorsus obiecti ut collectis, reppcussisq; in oppositū radiis: cominus qdē cōburat: eninus aut caligare cōpellat. Hinc orta ē hīstoria, uel opinio: putās astrologos machinis, magorūq; ueneficiis, hoies, pruta, plātas, sidera

DE VITA CAELITVS.

ri, atq; tabescere posse. Ego autē imagines in rez distantem uim habere ulla, nō satis intelligo. Habere uero in gestantem, nōnullam suspicor: nō tñ talē opinor: qualē pleriq; fingunt: et hanc rōne materię potius q̄ figurę: atq; (ut dixi) lōgo interuallo medicinas imaginib⁹ añpono. Quāq; Arabes & Aegyptiū tantum statuis imaginibusq; attribuūt arte astronomica et magica fabricatis, ut spūs stellarū in eis includi putēt. Spūs aut stellarū itelligūt. Alii qdē mirabiles cęlestium uires: alii uero Dēmonas etiā stelle huius illi⁹ uepedissequos. Spiritus igitur stellarum qualescūq; sint, inferi statuis & imaginibus arbitrantur, non aliter ac Dēmones soleant humana nōnunq; corpora occupare: perq; illa loqui: moueri: mouere: mirabilia ppetrare. Similia quēdā per imagines facere stellarum spiritus arbitrantur. Putant Dēmonas mundani ignis habitatores per igneos humores: uel ignitos: similiterq; per ignitos spiritus & affect⁹ eiusmodi nostris, insinuari corporibus. Similiter stellarū spiritus per radios oportune susceptos, suffumigatōesq; et lumina tonosq; uehementes cōperētibus imaginum materiis inferi: mirabiliaq; in gestantem: uel ppiquantem efficere posse. Quę quide; nos per dēmonas fieri posse putamus, nō rā materia certa

cohibitos q̄ cultu gaudentes. Sed hæc alibi dili-
gētius. ¶ Tradūt Arabes spiritū nostrū quādo
rite fabricamus imagines, si per imaginationem
& affectum ad opus attentissim⁹ fuerit & ad stel-
las, cōiungi cū ipso mundi spū: atq; cum stellarū
radiis: per quos mūdi spūs agit, atq; ita cōiunc-
tum, esse ipsū quoq; in causa, ut a spiritu mundi
per radios, quidā stellę alicuius spūs idest inui-
diā quędā uirtus ifundat imagini: potissimū ho-
minis tūc opantis spūi p̄tanea. Adiuuari quo-
q; suffumigationib⁹ ad stellas accomodatis op⁹
eiusmodi. Quaten⁹ suffumigationes tales aerē,
radios, spūm fabri. Imaginis materiā: sic prorsus
afficiūt. ¶ Ego uero odores quidē tanq̄ spiritui
aeriq; natura persimiles: & cum accensi sunt, stel-
larū quoq; radiis p̄taneos arbitror, si Solares,
uel Iouii sunt, afficere aerem ac spiritū uehemē-
ter ad dotes Solis: aut Iouis: tunc dominātis, o-
portune sub radiis capiēdas, atq; spiritū sic affe-
ctum, ita donatū, posse uehemētiore quodā af-
fectu, non solum in proprium corpus agere, sed
propinquū: p̄fertiz natura cōforme quidē: sed
debilius: & consimili quadā afficere qlitate. Ma-
teriam uero imaginis duriorem ab odoribus &
operātis imaginatiōe, uix minimū quiddā susci-
pere posse puto. Spiritum tamē ipsū ab odore

DE VITA CAELITVS.

ſic affici, ut ex ambobus unū cōficiatur: quod quodam ex eo patet quod odor nō agit ulterius in olfactū, poſtquē ſatis egit. Olfactus. n. & quod uis aliā a ſeipſo uel ſimillimo quopiaz niſil pariſ. Sed de his alibi. Proinde imaginationis intentionē: nō tam in fabricandis imaginibus, uel medicinis uī habere, quā in applicandis, & aſſumēdis exiſtimo: ut ſi quōs imaginē (ut aiūt) geſtans rite factam: uel certe medicina ſimiliter utēs, opē ab ea uehemēter affectet: & ꝑculdubio credat, ſperetque firmiſſime: hinc certe quā plurim⁹ ſit adiuuamento cumulo⁹ accēſſur⁹. Nam ubi nel uirtus imaginis ſi quā eſt, tā gentis carnē, penetrat calefacta: ſaltem uirtus in electa eius materia naturalis: uel certe medicinę uigor itus aſſūptę, uenis ac medullis illabit, loui am ſecū ferens ꝑprietatem: ſpūs hoīs in ſp̄m ei⁹ modi louiū affectu. i. amore tranſferī. Viſ. n. amoris eſt tranſſerre. Fides autē ſpeſque nō dubia ſp̄m hoīs iam ita percitū ſiſtit in ſpū louiō penit⁹, atque firmat. Quod ſi quemadmodū Hippocrates & Galienus docent egrotantē amor fideſque erga medicū inferiorē exteriorēque ad ſanitatē plurimū cōferunt: imo uero fiducia hanc Auicenna plus iqt efficere quā medicinā: quātū ad cęleſtem opē conducere putandū eſt: affectū fidemque nobis erga cęleſtes iſfluxum iam nobis inſitū, agentem itus:

uiscera penetrātē; Iā uero amor ipse fidesq; erga
celeste donū: sepe celestis adminiculi cā est, atq;
uicissim amor & fides hīc aliqñ forā proficiūc:
qd ad hoc ipsū iā nobis faueat clementia celi.

¶ De uirtute uerborū: atq; cantus ad beneficiū
celeste caprandū. Ac de septē gradib⁹ perducen
tibus ad celestia.) Cap. XXI.

Uerba pręterea quedam acriore quodā affe
ctu ꝑnunciata, uim circa imagines magnā
hīc censent ad effectū earū illuc ꝑprie dirigendū:
quorsū affectus intendunt, & uerba. Itaq; ad du
os ardentissimo quodā amore cōciliandos ima
ginem sub luna coeunte Cū Venere in piscibus,
uel tauro fabricabāt: multis interim circa stellas
uerbaq; curiosius obseruatis: quę referre, nō est
consiliū. Non. n. philt̄ra docem⁹: sed medicinas.

¶ Probabilius autē est effectus eiusmodi uel per
Venereos Dēmonas confici: his operib⁹ uerbis
q; gaudentes: uel per dēmonas simpliciter sedu
ctores. Naz & Apollonit̄ Theaneū sepe Lamias
deprehēdisse & ꝑdidisse ferūt: Dēmonas. s. quos
dam salaces Venereosq; qui formosas puellas si
mulent, pelliciantq; formosos: quos ut serpens
elephantē ore: sic illi illos ore uulua pariter exsu
gant ac ꝑrsus exhauriant. Sed hęc Apollonius
ipse uiderit. In uerbis autē certis uim esse certā,

DE VITA CAELITVS.

atq; magnā Origenes afferit contra Celsū, & Sinesius, atq; Alchindus de magia disputantes. Itē Soroaster: uetās barbara uerba mutari. Iamblicus quoq; similiter. Itē Pythagorici uerbis, & cātibus, atq; sonis mirabilia quēdā Phēbi & Orphei more facere consueri. Qd̄ hebreorū antiq̄ doctores p̄ceteris obseruarūt: oēs q; poetę miranda canūt carminibus effici. Et grauissim⁹ ille Cato in re rustica in curandis bestiarū morbis, aliqñ barbaris cātionib⁹ utit̄. Sed p̄stat dimittere cātiones. Cōcētū uero illū, quo adolescēs Dauid Saulē ab isania redimebat, nisi mysteriū iusserit ad diuinitatē referri, referet forte aliq; ad naturā. Cū uero pro septē planetarū numero: septē quoq; sint grad⁹, per quos a superiorib⁹ ad inferiora fit attract⁹, uoces mediū gradū obtinent, & Apollini dedicāt. Infimū qd̄ tenēt gradū materię duriores, lapides atq; metalla: ac lunā referre uidentur. Scđm in ascensu locum habēt: quę ex herbis, arborū fructib⁹, gūmis, mēbris aialitū cōponunt̄: Respōdentq; Mercurio: si ordinē in celo seqm̄ chaldeos. Terriū pulueres subtilissimi, eorūq; uapores ex p̄dictis electi: odoresq; simpliciter herbarū & florū, & ūguētorū ad Venerē prinētes. Quartū uerba: cāt⁹: soni: q̄ oīa rite dedicāt Apollini musicę p̄cētis auctori. Quītū, uehēntes

Imaginationis conceptus forme, motus, affectus, uim Martiã referentes. Sextuz rationis humane discursiones deliberationesq; cõsulte pertinētē ad Iouem. Septimũ secretiores simplicioresq; intelligētē q̄si iam a motu seiunctę, cõiunctę diuinis; destiatę saturno. Quē merito Sabath hebrei noie q̄etis appellant. Quorsũ hęc? Ut intelligas quēadmodũ ex certa herbarũ uaporũq; cõpositione cõfecta per artē, tũ medicã, tũ astronomiã, resultat cõmunis q̄dam forma uelut harmonia q̄dam, siderum dotata muneribus; sic ex tonis primo q̄dem ad stellarũ normã electis; deide ad earũdē cõgruitatē inter se cõpositis, cõmunē quasi formã fieri; atq; in ea cęlestē aliquã suboriri uirtutē. ¶ Difficillimũ q̄dem est iudicatu q̄les potissimũ toni, qualibus cõueniant stellis; quales itē tonorũ cõpositiones; q̄libus præcipue sideribus aspectibusq; cõsentiãt. Sed parti diligētia nostra, parti diuina quadã forse nõ aliter id assequi possumus, q̄ Andromach⁹ in theriaca cõponenda diutissime fatigatus; ac tandē post diligētiam; diuina forse consecutus theriacę uirtutez. Qđ qđē cõrigisse diuinitus Galienus & Auicenna cõfirmãt. Immo uero totã medicinã exordiũ a uaticiniis habuisse testis est Iamblic⁹ atq; Apolonius theaneus. Ideoq; phębũ uatez medicinę

DE VITA CAELITVS.

pponūt. Tres uero potissimū regulas ad hoc afferemus, si prius admonuerimus, ne putes nos impresēria de stellis adorādīs loq: sed potius imitandīs, & imitatione captādīs. Neq; rursū de donis agere credas: quę stellę sint electione daturę: sed influxu potius naturali. Ad quę pfecto multiplicē, & oculū: ita nos exquisitis studemus modis accommodare: sicut quotidie ad manifestū Solis lumen calorēq; salubriter excipiēdū nos ipsos accommodamus. Aprare uero seipsū ad occultas dotes eius atq; mirificas, solius sapientis est officium. Sed iam ad regulas cantū sideribus accommodaturas perueniam⁹. Prima est exgrere quas in se uires quos uel ex se effectus stella quilibet & si dus & aspectus habeāt: quę auferāt: quę ferant. Atq; uerborū nostrorū significationibus hęc inserere. Detestari quę auferūt: pbare quę ferrūt.

Secunda: cōsiderare quę stella cui loco maxie uel homini domineēt. Deinde obseruare qualib⁹ cōmuniter hęc regiones & personę tonis utant, & cantibus. Ut ipse similes quosdā una cū significationibus modo dictis adhibeas uerbis: quę sideribus eisdem studeas exponere. Tertia situs aspectusq; stellarum quotidianos animaduerte re: atq; sub his explorare, ad quales potissimū sermones, cātus, motus, saltus, mores, actus icitari

p.iii.

hoies pleriq; soleant, ut talia quedā tu p uirib⁹
imitaris i cātib⁹, celo cuidā sili placituris, silem⁹
suscepruris i fluxū. **M**emento uero cantū esse
imitatorē oīm potētissimū. Hic .n. itentiones,
affectionesq; animi imitat: & uerba: refert quoq;
gestus, motusq; corporis, & actus hoīm, atq; mo
res. Tāq; uehementer oīa imitat, & agit: ut ad ea
dem imitanda, uel agēda, tū cantantē, tū audien
tes subito puocet. Eadē quoq; uirtute qn cele
stia imitat: hic qdē spm nřz ad celestē i fluxū: ide
uero i fluxū ad spm mirifice puocat. Iā uero ma
teria ipsa cōcēt⁹ purior est admodū, celoq; silior
q; materia medicinz. Est .n. aer & hic qdem calēs,
siue repens, spirās adhuc, & quodāmō uiuēs su
is qbusdā articulis artubusq; pposit⁹, sicut aīal:
nec solū morū ferens, affectūq; pferens: uerū
etiā significatū afferens qsi mentē: ut aīal quod
dā aeritū, & rōnale quodāmō dici possit. Cōcēt⁹
igr spū sēsuq; plen⁹, si forte tū scđz ei⁹ significata
tū scđz ei⁹ articlōs atq; formā ex articlīs resultatē
tū ēt scđz imaginatiōis affectū, huic sideri respō
deat, aut illi, non minorē ide uirtutē q; quelibet
alia cōpositio trahicit in cantantē: atq; ex hoc i
proximū audirorē. Quousq; cantus uigorē ser
uat, spiritumq; canentis. P̄sertim si cantor ipse
sit natura phēbeus: uehementēq; habeat uitalē

DE VITA CAELITVS.

cordis spiritum, atq; insuper animale. Sicut enī uirtus ac spiritus naturalis, ubi potentissim⁹ est, mollit statim, liquefacitq; alimenta durissima, atq; ex austeris mox dulcia reddit: generat quoq; extra se seminalis spūs productione propaginē: sic uitalis, animalisq; uirtus ubi efficacissima fuerit, ibi intentissima q̄dam sui spiritus per cantū, tum conceptione agitationeque in corpus proprium potenter agit: tum effusione, mouet subinde propinquum: afficitq; cum suum, tum alienum siderea quadaꝫ proprietate, quam tū ex ipsa sui forma: tum ex electa temporis oportunitate concepit. Hac utique ratione orientales, meridionalesq; multi præcipue Indi admirandam feruntur in uerbis habere potentiam: utpote qui magna ex parte solares sunt: uimq; non naturale dico, sed uitalem & animale habent ferme omnem potentissimam. Et quocunq; in regionib⁹ aliis maxime sunt phœbei. ¶ Cantus autem hac uirtute, oportunitate, intentione concept⁹ ferme nihil aliud est q̄ spiritus alter nuper penes spiritum tuū in te cōceptus, fact⁹q; solaris, & agēs tū in te tū in pximū, potestate solari. Si. n. uapor & spūā qdā, aliqñ per radios oculoꝝ, uel aliter foras emissus fascinare, inficere, aliterq; afficere pximū p̄t, mltō magis id ualꝫ sp̄s ab imaginatōe cordeq; si

h mul uberior pfluens & feruētiōr: motuq̄ ualen
tior. Vt non oīno mirum sit: morbos quosdam
s; animi atq; corporis sic auferri posse aliq̄n: uel in
u ferri. Pręfertī qm̄ spūs eiūsmodi musicus pprie
at tangit, agitq; in spīritū: inter corpus aiām q; me
g; dium: & utrūq; affectione sua p̄sus afficientem.
re Mirabilē uero in cōcitato canēteq; spū uim esse
d q̄cedes: si Pythagoricis Platoniciq; cōcesseris,
te celum esse spm̄ motib⁹ tonisq; suis oīa disponē
stitem. Memento uero totā p̄cedere musicam ab
ue Apolline. Atq; eatenus Iouē esse musicū, quate
rē nus est cū Apolline cōcors. Venerē isup & Mer
q; curiū musicā uicinīate Apollinis reportare. Itē
si ad hos quattuor dūtaxat attinere cōcent⁹. Tres
is uero reliquos uoces qdē habere nō cātus. Nam
ne uero uoces, tardas, graues, raucas, querulās Sa
erturno tribuimus. Marti uero cōtrarias, ueloces,
d; acutasq; & asperas, & minaces. Medias uero Lu
igne. Cōcentus autē Ioui qdem graues, & intentos,
rū dulcesq; & cū cōstantiā letos. Cōtra Venerī cū
tū lasciuia, & mollitiē, uoluptuosos cantus adscri
deimus. Inter hos uero medios Soli tribuimus &
ali; Mercurio. Si una cū gratia suauitateq; sunt. uene
p̄rabiles, & simplices, & intēti Apollinei iudican
u; tur. Si una cuz iucūditate remissiores quodāmō
sit sūt: strenui tñ atq; multiplices, Mercuriales exi-

DE VITA CAELITVS.

stunt. Tu igitur horum quattuor unumquemque cantibus tibi suis conciliabis: praesertim si competentes cantibus sonos adhibeas, adeo ut cum eorum more opportune canedo, & sonando clamaueris, responsuri praeceps uideantur: uel instar Eccho: uel sicut corda quaedam in cithara tremes: quotiens uibrat altera, temperata similiter. Atque ut uult Plotinus & Iamblicus ita naturaliter id tibi continget e caelo: quem admodum uel ex cithara reboatus: siue tremor: uel ex opposito pariete fit Eccho. Profecto quotiens ex frequenti quodam usu, harmonie Iouie, uel mercurialis, uel uenerae, factae uidelicet his regnamentibus, spiritus tuus ad hoc ipsum attentissime canens, harmonieque conformatus euadit Iouius, uel Mercurialis, uel Venerus: Interea Phoebeus euadit: si quidem Phoebi ipsius musicae ducis uirtus in omni consonantia uiget. Atque uicissim ex cantu sonoque Phoebeo ipse phoebeus euadens, uirtute Iouis interit tibi uendicas, & Veneris, atque Mercurii. Rursusque ex spiritu sic intus affecto, similiter afficis animam atque corpus. Memeto uero oratione apte, & opportune composita, & affectu sensuque plena, atque uehementem, similem cantibus uim habere. Quantam in oratione potentiam Damis & Philostratus habere sacerdotes quosdam indos narrat, referre non expedit: nec est quibus uerbis Apollonium euocasse ma-

nes Achillis affirmēt. Nō.n.loqmur nunc de numinib⁹ adorādis: sed de naturali quadā potestate sermonis, & cāt⁹, atq; uerborū. Esse uero phēbeā medicāq; in sono, & eo qdē certo potētiaz: ex eo patet: q; q; i apulia tacti phalāgio sunt: stupēt oēs femiāiesq; iacent: donec certū qsq; suūq; sonū audiat. Tūc.n. saltat ad sonū apre: sudatq; inde, atq; cōualefcit. Ac si post ānos. x. similē audiuerit sonū, subito cōcitur ad saltū. Sonū uero illū ex idiciis esse phēbeū Iouialēq; conuicio.

Quō septē modis nos cęlestibus accōmodare possumus: & qb⁹ Saturn⁹ sit malefic⁹: quibus ppitius: quos Iuppiter a Saturno defēdat: quō celū agat in spūm & corpus & aiām. Cap XXII.

QVoniā uero cęlum est harmonica ratōne cōpositū, mouetq; harmonice, & harmonicis motib⁹ atq; sonis efficit oīa: merito p harmoniā solā, nō solū hoies: sed inferiora hęc oīa p uiribus ad capiēda cęlestia preparant. Harmoniā uero capacē superiorū p septē rerū gradus i superiorib⁹ distribuim⁹. Per imagies uidelicet (ut putāt) harmonice cōstitutas: Per medicinas sua quadā consonātia tēperatas: Per uapores odoresq; simili cōcinnitate cōfectos: Per cantus musicos, atq; sonos: Ad quorum ordinem, uimq; re ferri gest⁹ corporis saltusq; & tripuda uolum⁹.

DE VITA CAELITVS.

Per imaginationis conceptus, motusq; cōcinos per congruas rationis discursiones: per tranquillas mentis contemplationes. Sicut enī corpus per harmoniā quotidiē suam id est per situm, & habitū, & figurā oportune lumini caloricq; solis exponimus: sic & spiritū occultis stellarum uiribus cōparandis: per suam quandā similitudiniam, imaginib⁹, ut opinant, & certe medicinis, odoribus harmonice cōpositis comparataz. Et deniq; per spiritum supis ita paratum, ut sepe iā diximus, animā eisdem exponimus atq; corpus. Animam inq; quatenus affectu ad spiritū inclinatur, & corpus. In anima uero nūc imaginationē, rationē mentem ponimus. Potest utiq; imaginatio nostra uel propter qualitātē, motumq; spiritus: uel per electionē nostram: uel etiā utrinq; ita disponi, cōponi, conformari Marti, Soli ue, ut sit e uestigio ppriū influxus Phēbei uel Martii susceptaculū. Similiter rō, uel per imaginationē spiritumq; simul, uel per deliberationē, uel utrinque, sic ad Iouem imitatione quadam cōparare se potest: ut multo magis ob dignitatem propinquitatēq; suam ipsa Iouē capiat, & munera Iouis q̄ imaginatio, siue spiritus: quemadmodū imaginatio spiritusq; eadem ratione multo magis celestia capiunt, q̄ res, & materiē quēuis inferiores.

Mens deniq; cōtēplatrix quatenus seipsam non solū ab his quę sentim⁹: uerū etiā ab eis quę imaginamur cōiter moribusq; argumētatur humanis, seuocat, & affectu, intētionē, uita ad separte r̄uocat: Saturno quodāmodo se exponit. Huic soli propiti⁹ est Saturnus. Sicut. n. Sol aialibus quidē nocturnis inimicus est, diurnis autē ē amicus: ita Saturnus hōibus, uel uulgarē palā uitaz agentibus uel fugientibus qdem uulgi cōsuetudinē: uulgares tamē affectus, nō dimitētib⁹, ē aduersus. Vitā nāq; cōmunē cōcessit Ioui: seperatā uero sibi uendicauit atq; diuinam. Mētibus autē hominū re uera hinc pro uiribus segregatis, tanq̄ sibi cognatis quodāmodo est amicus. Nam & sp̄iritibus sublimē habitātib⁹ aerē ipse Saturnus (ut Platonice loquar) est, p̄ Ioue: sicut Iuppiter hominibus cōmunē agētibus uitā, est iuuās pater. Nullis uero Saturnus est infensior: q̄ hoibus cōtemplariuā uitā simulātibus quidē, nec agentibus. Hos. n. nec Saturn⁹ agnoscit, ut suos: nec Iuppiter ipse Saturni temperies adiuuat eos: qui cōmunēs hoim leges, moresq; & cōmertia fugiunt. Hęc. n. sibi Iuppiter usurpauit: (ut aiunt) ligato Saturno. Segregata Saturnus. ¶ Quāobré Lunares illi populi, quos Socrates in Phedone describit, eminentissimā terrę supficiē, & altiorē

DE VITA CAELITVS.

nubibus habitātes, uiuētes sobrii admodū, frugibusq; cōtenti, & secretioris sapiētię studio religioniq; dedit, Saturni felicitàte gustāt: uitāq; agunt ita prosperā, tam longēuā: ut nō tam mortales hoīes, q̄ imortales Dēmones habeantur. Quos heroes multi noīant, aureūq; gen⁹ Saturnio quodā sēculo regnoq; gaudēs. Quod forsā astrologos arabes uoluisse puto. Vbi aiūt ultra lineā equinoctialē ad meridiē esse subtilissimos habitatores quosdā Dēmonas: qui nec oriri uideantur, neq; mori. ibiq; potestatem habere Saturnū caudāq; draconis. Quod sane cōfirmare uideretur Albumasar in libro Sadar dicēs quasdā indię regiones Saturno subiectas esse: ibiq; homines esse ualde longēuos, ac senio plurimū extremo decedere. Rationēq; assignat: quoniā Saturnus nō ledat domesticos; sed externos. Tu uero potestātē Saturni ne negligas. Hūc. n. ferūt Arabes oīm potētissimū. Plāetas sane uires eorū subire, ad quos accedūt. Oēs uero ad eū accedere poti⁹ q̄ uicissim. Planetasq; cōiūctos illi, natura illi⁹ agere. Est enī ipse inter planetas orbis amplissimi caput. Quilibet sane plāeta sui orbis caput est, & cor, & oculus. Saturnus itē stellis proximus est innumeris: Primoq; mobili q̄simillimus: longū agit circuitū. Est altissimus planetarū. Vn

de felicem eum uocant: Cui ille feliciter aspiraue-
rit. Et quamuis eum tanquam a communi uita
hominum alienum, plerumque maxime uercan-
tur, placari tamen etiam communi uite putant:
si quando plurimam in ascendente potestatem
dignitatemque habuerit: aut Iuppiter eum suus
feliciter aspexerit: uel in suis finibus excellenter
acceperit. Alioquin influxus illi⁹ importune sus-
ceptus in materia presertim crassa, fit quasi ue-
nenum: Sicut & ouum putrefactione uel adusti-
one fit uenenosum. Vñ nascitur uel euadit imū-
di qdam ignaui tristes inuidi: Dēmonib⁹ immū-
dis expositi. Quorum cōmeritiū procul effugito.
Nam Saturni uenenū alibi qdē sopitū latet, ceu
sulphur a flāma remotū. In uiuentibus uero cor-
porib⁹ sc̄pe flagrat, atq3 ut sulphur accēsum nō
cōburit solū, sed uapore etiā noxiō oīa circūim-
plet, atq3 inficit propinquātes. Cōtra influxum
eius hominibus cōmuniter peregrinum & quo-
dāmodo dissonum nos armat Iuppiter, tum na-
turali qualitate sua: tum alimentis, medicinisq3
certe suis, atq3 (ut putant) etiam imaginibus tu3
etiam moribus, negociisq3 & studiis, atq3 rebus
ad ipsum proprie p̄tinētib⁹. Noxiū uero īflux-
um Saturni effugiunt, subeuntq3 propitiū: non
solū q ad Iouē cōfugiūt: sed etiā q ad diuina cō-

1 DE VITA CAELITVS.

tēplationem ab ip̄o Saturno significatā, tota mēte se cōferunt. Hoc. n. pacto malignitatē fati deuitari posse Caldei & Aegiptiī atq; plarōici putāt. Cu3. n. cęlestia nolint esse corpora uana: s; diuinus animata: atq; insuper mēribus recta diuinis, nimirū illinc ad hoies nō soluz q̄ plurima ad corpus, & sp̄itū ptinētia: Sed multa etiā bona quodāmodo in aīaz redūdātia proficisci uolūt: nō a corporib⁹ in aīam, sed ab animis. Magis autē hęc pluraq; eiusmodi a mētibus superiorib⁹ cęlo profluere. ¶ Inter hęc si rationes oēs assignare uolueris, qb⁹ adduct⁹ Moses otīū sabbati mādauit hebreis: forsan ultra sublimiorē, secretiorēq; allegoriā inuenies Saturni diem, actionibus ciuilibus bellicisq; ineptū, cōtēplationibus aptū: eoq; die diuinū p̄tra discrimina patrociniū obsecrādū. Quod qdē ipetrari posse aduersū Martis & Saturni minas Habrahā & Samuel, & plures hebreorū astrologi, eleuatiōe mentis in deum uotisq; & sacrificiis confitētur: p̄ceptum illud chaldeum confirmantes scilicet si mētem ad pietatis opus ardentem erexeris: corpus quoque caducum seruabis. Consideratu dignū ē illd̄ Iamblichī: Cęlestia mūdanaq; numina uires q̄sdā i se superiores, nōnullas inferiores habere.

Per has quidē effectibus nos fatalibus deuinci-
re: p̄ illas autez uicissim soluere nos a fato: quasi
clauēs ut inquit Orpheus ad apiēdū habeāt &
claudendū. Multo igit̄ magis diuinitas mūdo su-
p̄ior a fatali necessitate nos redimit. Exploratu
quoq; dignissimū est hebraicū illud in mactādīs
animalibus rebusq; nostris sacrificio dissipādīs
mala cēlitis iminētia a nobis ad nostra deflecti.
Sed hęc Pico nostro explorāda reliquim⁹. ¶ De
niq; ubicunq; dicimus cēlestiū ad nos dona des-
cendere ad nos: intellige tum corporū cēlestiu
dotes in corpora nostra uenire per sp̄itū n̄m
rite paratū: tum eadē, prius etiam per radios su-
os influere ī sp̄m naturaliter: uel quomodo cū-
q; illis expositū: tum etiā aīarū cēlestiū bona, p̄-
rim in eundē sp̄m per radios p̄silire, atq; hinc ī
n̄ros aīos redūdare: partī ab aīs eorū uel ab āgel̄
ī aīos hoīm ill̄ expositos puenire. Expositos inq;
nō tā naturali quodā pacto, q̄ electiōe arbitrii li-
beri uel affectu. Sūmatim uero qcunq; uoto, stu-
dio, uita, moribus beneficētia actionē ordinem
cēlestium imitant: eos existimato tanq; sup̄nis si-
miliores: āpliores illinc dotes accipe hōies autē
artificiose cēlestium dīspositioni dissimiles, atq;
discordes, & clam esse miseros: & deniq; palā in
fēlices euadere.

DE VITA CAELITVS.

Ut prospere uiuas agasq3: i primis cognosce i
genium: sidus: genium tuū: & locū eisdē cōueniē
tem. hic habita. Professionem sequere naturalē.

Cap.

XXIII.

Quicumq3 sanę mētis sui q3 compos nascit,
est a cęlo ad honestū aliqd opus & uitę ge
n^o naturaliter institutus. Quisq3 igit cęlum op
tat habere ppitiū: hoc opus: hoc genus i primis
aggrediarur: hoc sedulo prosequat. Cęlum enim
suis fauet inceptis. Ad hoc ipsū uero pęceteris
es natura factus: qđ primū a teneris ānis agis, lo
queris, fingis, optas, sōnias, imitaris, quod ten
tas frequēt^o, quod facili^o peragis, quo sūmope
proficis, quo pęceteris delectaris: Quod relin
qs inuitus. Hoc est sane ad quod te cęlū, rector
q3 cęli genuit. Eatenus igitur tuis fauebit inep
tis: & aspirabit uitę: quaten^o genitoris ipsius au
spicia psequeris. Pęceterim si uerū sit Platicū
illud, in quo tota cōsentit anriqtas, Vnicuiq3 na
scenti esse Dēmonē quēdā uitę custodē ipse suo
fidere destinatū. Qui & ad hoc ipsū officiū adiu
uet: cui nascentē cęlestia deputarūt. Quicumq3
igit per argumenta quę modo diximus suū inge
niū perscrutatus: ita naturale suū opus inueniet,
inuenerit sil suum sidus & Dēmonē. Quorū ex
ordia sequēs, aget pspere, uiuetq3 feliciter. Alio
q. i.

quin & fortunã experiet aduersã, & celũ sentiet inimicũ. ¶ Duo igit sunt præteris hoim infortunatorũ genera: Alterũ eorum q nihil porfessi, nihil agunt. Alterũ eorum, qui p̄fessionẽ igenio alienã subeunt: genioq̄ cõtrariã. Illi qdem ignauia torpent: interi ad actiones icitãte celo semp agente. Hi dũ aliena a patronis celestibus agũt, frustra laborant supnis destituti patronis. Primũ qdem antiquo p̄uerbio cõfirmat. Dei adiuuant facientes: ignauis aut infensi sunt. Scdm p̄uerbio sili. Nihil agas iuita Minerua. Ob hanc arbitror rõnem Iouẽ in Pythagoricis carminib⁹ obsecrari: ut uel ipse tot malis leuet genus humanũ: uel saltem quo duce Demone utamur, ostendat. Proinde op̄precium fuerit indagare: ad quã potissimũ regionem habitandã & excollendam te tuũ sidus, Demonq̄ tuus ab initio designauerit. Ibi. n. magis aspirant. Ea uero est, in quã primũ p̄fectus, sp̄s tuus quodãmõ recreat, ubi se sus uegetior p̄manet: ubi corporis habitudo ualidior: ubi magis pleriq̄ fauent: ubi uota succedunt. Hęc igit expire. Hanc regionẽ elige. Hęc cole feliciter. Hinc uidelicet discessurus ifelix: nisi & rediturus, & ad similia p̄gas. Sed iterea frequẽtib⁹ in hac regione motib⁹ te exerce: giroq̄ quosdã celestium istar agito. Motu. n. circuitu

DE VITA CAELITVS.

q̄ eiufmodi genitus ſimilib⁹ cōſeruabere. Quā-
rū p̄terea ad habitationē ptinet,utiliter recorda-
bere: Sicut alimenta uitę neceſſaria rus q̄dem ur-
bi ſuppeditat,urbs uero cōſumit. Sic & ipſā ui-
tam ruſticatione frequēti,ubi tediuz te minime
coeperit,plimū augeri. Sed urbano cū ocio tuꝝ
negocio cōteri. Quātū uero ad habitationem ſi-
mul,& p̄feſſionē ſpectat,illud orientaliū astro-
logorū minime cōtemnendū:uidelicet mutatio-
ne nomis,profleſſionis,habitus,uictus,loci,ce-
leſtem influxū nobis tū in melius tum in deteri⁹
permutari. Dēmones quoq̄ uel cōmutari:uſ ad
ad eofdem aliter hic,& alibi nos habere,Plato-
nici iudicabūt. Dēmonē uero uniuſcuiuſq̄ cu-
ſtodem astrologi cū Platoniciſ geminū eſſe poſ-
ſe conſentiunt:alterū q̄dem geniturę p̄p̄riū: alte-
terū uero p̄feſſionis. Et quotiēs p̄feſſio cū naſa
cōſentit,eundē utriuſq̄ Dēmonē:uel certe ſimil-
limū nobis a deſſe:uitāq̄ ide n̄am magis ſecū fo-
re cōcordē,atq̄ tranq̄llā. Sinaūt p̄feſſio diſſider
ab igenio,Dēmonē acq̄ſitū arte,eſſe a genio na-
turali diſcordē:uitāq̄ laborioſā atque ſollicitā.
Qualis at uinicuiq̄ Dēmon ab ipſa ḡnariōe p̄-
ſit cupiētib⁹ iuenire,Porphyrī⁹ regulā iueſtigat.
ex planeta dño geniturę. Iulius Firmiꝝ planetā
geniturę dñm eſſe inq̄t:uel eū,qui plures illiꝝ ha-

beat dignitates: uel ex firmiori sententia potius,
eum cuius domiciliū mox petitura sit Luna post
signū, quod hoīe nascente iam tenet. Sed Dēmo-
nem non eadē regula putat inuestigandū. Verū
ex Chaldeorū opinione a Sole potius aut Luna.
A Sole qdem ad Lunā in natiuitate diurna, a Lu-
na uicissim ad Solē ī natiuitate nocturna. Vt cō-
putato inter hęc interuallo equale spatiū pagas
ab ascēdentis gradu descendēs: & in quē termi-
num desinis: aiaduertas. Cuius enī stellę est ille
terminus: eiusdē esse Dēmonē arbitrant. Sūmati
uero a domino geniturę simul atq; Dēmone te-
norē uitę, fortunāq; ppendere solent. Fortunā
adiunxi: qm̄ nōnulli partē fortunę, eadem ferme
cōputant rōne. ¶ Oprabant ueteres suum ad se
Dēmonē ab aliquo cęli cardine descendisse: Ab
oriēre uidelicet uel occidente uel medio utrinq;
cęlo. Aut saltem ab undecimā uel quinta plaga.
Undecima qdē medio supra caput nostrū cęlo
succedit: ac bonus Dēmon cognomiatur, & ascē-
dentē ab oriente gradū aspicit ex sextili. Quinta
uero cęlo antipodū medio succedit, appellatur
q; bona fortuna, & ascendentē gradū cōtuetur
ex trino. Oprabāt tertio loco Dēmonē si modo
a cadenti plaga uenerit saltē, uel a nona uenisse,
uel a tertiā. Nona enī appellat Deus: tertiā uero

DE VITA CAELITVS.

Dea. Et illa ascendente gradū ex trino hęc aspi-
cit ex sextili. Cadētes uero duodecimā, atq; sextā
exhorrebāt. Illā sane malū Dēmonē: hanc malāq;
fortunā cognominātes. Nos autē optare pręte-
rita supuacuū arbitrati, monemus easdē plagas,
q̄s illi pro Dēmonibus fortunisq; optabāt, ob-
seruari, p̄ planetis & stellis ad op⁹ efficiendū ac-
cōmodandis: ut uel sint in angulis, aut in duab⁹
q̄s diximus succedentib⁹: aut saltē in duabus dū
taxat cadētibus, q̄s antea nominauim⁹. Neq; .n.
ab re Solē nona gaudere dicūt: Lunā tertia: Iouē
undecima: Venerē uero q̄nta. Hęc nanq; gradus
conspiciūt ascendente. Sed redeam⁹ ad istitutū.

¶ Siue igitur ab illa quā in superioribus narrabam
expiētia, diligentiaq; siue ab hac arte, quā mō
recēsi, primū iuestigemus naturę Dēmonisq; i-
stinctū: infortunatū esse cēlebimus, qui officium
nullū p̄fitei honestū. Nam & ducē professionis
re uera nō habet, q̄ opus honestū non aggredit:
Et ducē naturalē uix ullū hēt: Qm̄ stellarū Dē-
monūq; siue angelorū ducū diuinit⁹ ad custodiā
dispositorū officiū est agere sēp, & excellēter, at
q; latissime. Infortunatū insup eū, ut supra dixi-
mus, q̄ p̄fessione naturę p̄traria: diuersū a genio
subit Dēmonē. ¶ Memēto uero pro dignitate p̄-
fessionū digniores gradatī accipi Dēmones seu

mauis angelos atq; in gubernatione publica, et digniores. Posse uero arte uitaq; tenore accipi genio, & ingenio non contrarium, neq; longe diuersum: etiam si ad excellentiora processeris. Memento rursus familiaritate eorum uire: quibus gratiae caelestes afflat. Quod ex bonis animi, corporis, fortunae pendes. Sicut. n. odor ex musco: sic ex bono boni non nihil exhalat in proximum, ac sepe perseverat infusum. Mirificus autem foret ceteris trium felicium uel duorum inter se mirabiliter redundantium. Memento denique effrenatos, & impudentes, & malignos, ac infelices procul fugere. Hi namque malorum pleni demonum, uel radiorum, malefici sunt, & tanquam leprosi pestilentesque non solum tactu nocent: sed propinquitate etiam & aspectu. Sane propinquitas ipsa corporum aiatorum putatur esse contactus: propter efficacem uaporum exhalationem foras a calore, spiritu, affectu, manantem. Maxime uero pestilens erit flagitiosorum familiaritas atque crudelium: si uerum fuerit: post uegetalem uitam mense Iouis. id est secundo nobis infusam, deinceps mense Martis. id est tertio sensualem animam infundi perturbationibus mancipatam. Sic. n. qui perturbatione ferunt, martis pleni, martiali contagione propinquos inficiunt. Contraria uero ratione consuetudo frequens contiguumque commercium cum felicibus excellentibusque ut diximus prodesse mirifice consuevit. Apol

DE VITA CAELITVS.

Ioniu theaneu ferunt, ephesi deprehēdisse senē: sub cuius figura lateret Dēmon, qui sola prēsētia totā ciuitatē peste cōraminabat. Quātū uero Socrates multis prēsētia sola profuerit, Xenophon & Plato testantur.

Qua rōne litterati cognoscāt ingeniū suū: sequantq; uictum spūi cōsentaneū. ¶ Ca. XXIII.

¶ Quoniam uero līrarū studiosis loquor, recordari unūquēq; uolo līrarum amore captūz iprimis se esse Mercurialē: Prēterea Solarem quatenus ipse Mercurius est Solaris. Atq; hęc cōmunis hīs omibus est cōditio. Proprie uero prēter naturam Mercurialem qsq; eloquiū grā, lepore, dignitate, uenustate pollet, Apollinē in se agnoscat, & Venerem. Qui ad leges uel naturalē cōmunemq; philosophiā est propensior, nō ignoret Iouem se hēre patronū. Sed q ad secretissima q; curiosius perscrutāda penit⁹ istigat: sciat se nō Mercurialem solum esse. Sed Saturniū. Sub cui⁹ ē pncipatu sunt omēs in quouis studio usq; ad finem seduli: prēserrim in rebus aliis negligentes. Deniq; si uerū est qd nōnnulli tā physici q astro-nomi tradunt, aiām itellectu pditā in cōceptum humanum mēse Solis. i. q̄rto descendere: q plurimū itellectu uiuunt, & ab inīrio sunt precipue & quotidie solares etradunt. Horū itaq; planetarū
q. iiii.

fauor his hoibus auspicādus erit. Sub eorū spiraculo medicīnē cōflandē. In eorū regionib⁹ habitandū. ¶ Verum ad Apollinē musarū ducem iprimis uos o litterati musarū cultores aduoco. Quicūq; igit̄ iter uos dilectissimī in musarū amore fratres, ingenio multo magis, lōgiusq; q̄ corpore ualent, ii p̄fecto sciant in genitura quondā sua phēbē qdē materiā suppeditasse perpaucā. Phēbeū uero sp̄m infudisse q̄ plurimū. Immo & quotidie humores alimētaq; in corpore in sp̄m maxima quadā ex parte resoluerē. Vnusq; igit̄ uestrū totus est ferme sp̄s. Spiritalis inq̄ homo qdam terreno hoc corpusculo p̄sonat⁹. Sp̄m ante alios p̄petuo quodā labore fatigās: ut ipsi p̄ ceteris sūt assidue sp̄s recreādus: & in senectute p̄terea in qua cōiter euadit crassior, ad subtilitatē p̄priā reuocādus. ¶ Scitis p̄fecto crassū corpus crassis elemētis q̄tuor ali. Scitote igit̄ spiritale corpus suis q̄busdā tenuibus elemētis q̄tuor enutrirī. Huic. n. uinū est p̄ terra. Odor ipse uini uicē gerit aque. Cantus rursū & son⁹ agit aerem. Lumen aut̄ p̄fert igneū elemētum. His ergo quattuor p̄cipue sp̄s alit̄, uino inq̄, eiusq; odore, & cātu similiter atq; lumie. Sed nescio quō ab Apolline primū exorsi incidimus mox in Bacchum. Et merito qdē a lumie puenim⁹ in ca-

DE VITA CAELITVS.

lorem: ab ambrosia in nectar: a ueritatis intuitu i
ardentē ueritatis amorē. Fratres certe sunt indi
uiduiq; comites phēbus atq; Bacchus. Ille qdē
duo potissimū uobis affert, lumē uidelicet atq; ly
ram. Hic itē p̄cipue duo, uinū odoremq; uini
ad sp̄m recreandū. Quorū usu quotidiano sp̄s
ipse tandē Phēbeus euadit, & liber. Quāobrem
ita uos ad excipiendū Solis lumen quotidie cō
parate/ut q̄tenus deuitata destillatione q̄dem,
& exsiccatione fieri potest, frequētissime sub luce
uiuatis: saltē in cōspectu lucis, tū eminus, tu3 co
minus, tū tecti, tum apti, ad usū ubiq; uīn uita
lem Solis potentiā tempantes: atq; igne referētes
in nocte Solē: citharę cātus interī nō oblitī. Spi
rate uero sēp & uigilātes & dormiētes aerem ui
uum, aerē luce uiuentē. Sīlīter h̄re uos oportet
ad merū Bacchi donū Apollinis beneficio p̄cre
atū. Eadem igiſ p̄portione q̄ lumen, accipite ui
num. Abunde q̄dem quaten⁹ nec destillatio, nec
exsiccatio, qualē dixi ebrietas ue cōtingat. Atq;
p̄ter substātiā uini quotidie bis acceptā, odo
rem eius frequentius haurite, partim q̄dem os,
ubi sp̄s fuerit recreādus, colluentes mero: par
tim lauātes eodem manus: partī naribus & rem
poribus admouētes. ¶ Satis iam fratres colloca
ti sumus: satisq; cōbibimus. Ergo Valere.

2 Astronomica diligētia in liberis procreandis
In preparandis epulis. In edificiis & habitatiōe,
atq; uestibus: & quantum curare talia liceat.

Cap.

XXV:

Sed iuuat etiā parū per alloqui seuerū religi
onis antistitē. Dic age quid nā in astrorum
usu dānas Antistes? Quicquid inquires arbitrio no
stro detrahāt: quicquid unius dei cultui derogat. Ea
dem ego tecum non dāno solū: sed etiā ualde de
restor. Exsecratis quētiā scio, atq; ego insup per
horresco nōnullos, qui cū Deū exoratū uolunt
ad Iouem in medio cēlo uastū illud draconis ca
put subeuntem tam miserī q̄ stulti pfugiunt, ab
ip̄o uidelicet dracone, qui quōdā e cēlo corruit
terciā stellarū partem secum trahens, deniq; de
uorandi. Verum concedes ne, contractibus, ma
trimoniis, colloquiis, itineribus, similibusq; opi
bus peragendis, horas oportunas eligere? Non
facile te his assensurum uideo: nescio quid arbi
trio metuentē. Ego igit̄, & si theologus ille ma
gnus Albertus ista dabit. Et ratio quēdā forte
dicat: per electionē ipsā ad arbitriū perrinen
tem, cēlestia ita prudētię nostrę usui subici, quē
admodū herbę medico subministrāt: tibi tamen
potius impresēntia credā. Et q̄ tu difficile nūc ea
permittis: rā facile ipse dimittā. Observatiōes ue

DE VITA CAELITVS.

ro lunę ideoq; aliarũ stellarũ ad morbos curandos: & idcirco ad remedia preparanda iãdiũ (ut arbitror) permisiſti. Cõceſſum quoq; abs re, & iſuper approbatum, crefcente luna, eademq; aucta lumine, nec aliũde iſfortunata, ſemibus agros ſpargere, uites oleaſq; ſerere. **¶ Cur non** igitur ad plantandum (ut ſynice loq̃r) hominẽ utamur beneficio Lunę Iouiſq; & Phębi? Nam Veneris q̃dem ad hæc officio ſemper utimur: Sed recti⁹ mō dixiſſem, ſemper utunt: nam ipſa mihi Venus eſt Diana. **¶ Quid** itẽ de uictu dicemus? Nõne licebit, & p̃derit ſub felicità ſidere, tum autũno uinũ, tum indies panẽ epulaſq; cõficere? Ac ſi nequeamus in hiſ preparandis aspectus ſiderum expectare: expediet faltẽ aſcendẽtes accipe: uſ aliter angulares, Solẽ, Iouem, Venerem, atq; Lunã. Sic. n. oĩa q̃bus utimur, felicità affecta celit⁹, felicità nos afficient. **¶ Nactenus** te uideo abſq; cõtrouerſia cõceſſurũ: niſi forte dicas, ita uitam noſtram nihil fore aliud q̃ perpetuam ſeruitutem. Ad hæc ego ſubiiciam: fruſtra mortales cumulãdis pecuniis & honoribus ſeruituros, q̃bus ſunt p̃petuo mãcipari: niſi interĩ diligentiã phyſica diẽs uitę ſibi plures accumulẽt. Aut igitur ſoli deo ſeruiãt, qđ qđẽ ẽ potiſſimũ: aut ſi cui p̃terea ſeruituri ſunt, uitę tũ ualidę, tũ lõgę poti⁹ q̃ pecuniis

honorib⁹ q³ uāis idulgeāt. Cōcorde ergo sum⁹.

S3 nūqd u^l dom⁹ fūdabūt temere, uel ifauſtas
habītabunt? Vbi cōragioſa q̄da3 calamitas edifi
cii ferme ſic ificit habitātē, ut uenenofus peſtilē
rię uapor, etiā ad biēniū in pariete ſeruar⁹. Qua
lis etiā ex epidimīa latens in ueste, diu poſtea u
tentem inficit incautum, atq³ perdit. ¶ At poſt
q̄ hic in ueſtīū icidim⁹ mētiōez, phibeſis ne pie
pater in ueſte conficienda, uel primū induenda
ſpiraculū Veneris diligēter aucupari: Quo qua
ſi Venerea facta ueſtis: ſimiliter proſpera quadā
corpus, & ſpiritū afficiat qualitate. Nōne medi
ci uetant uulpium pelles? Agninas probāt: Non
aliter forte ſidus indies quaſi naſcētes ueſtes af
ficit, q̄ ſemel ab initio natas. Veſtes quidē & cę
tera artis opera certā a ſidere qualitatē accipe
re Thomas Aquinas i libro de fato confirmat.

Tu igi^l affirmabis. Infectas uero ueſtes, uten
tē inficere, etiā reſtis eſt ſcabies atq³ lepra. Deni
q³ ſi populi uitę conſulis (ut opinor) iſta pmit
tes. Atq³ ego pmiſſione tua cōſulā obſeruanda.
Sin autē eiusmōi moribūde uitę curā, n̄ iprobas
quidē, ſed negligēdā mones: ego quidē negligo:
melioris uitę fiducia frerus: cęterisq³ ſimiliter cō
ſulo faciendum. Vale.

¶ Quō per inferiora ſuperiorib⁹ expoſita dedu

DE VITA CAELITVS.

cantur superiora: & per mūdanas materias munda potissimum dona. Cap. XXVI.

Sed ne longi⁹ digrediamur ab eo, quod interpretantes Plotinū instituim⁹ ab initio, breuiter ita collige. Mund⁹ ab ipso bono, ut Plato una cū Timeo Pythagorico docet q̄ optim⁹ effici poterat, est effectus. Est igit⁹ nō solū corporeus: sed uitę insuper & intelligentię particeps. Quāobré præter corpus hoc mūdi sensib⁹ familiariter manifestum, later in eo spūs corp⁹ quoddā excedens caduci sensibus capacitatē. In spiritu uiget aīa: in aīa fulget intelligētia. Atq; sicut sub Luna nec miscetur aer cuz terra, nisi p aquā: nec ignis cū aqua: nisi per aerē: sic in uniuerso est ca quedā, siue fomes ad aīaz corpori copulādā, ē ille ipse, quē spūm appellam⁹. Aīa quoq; fomes qdam est in spū, corporeq; mūdi, ad intelligētiā diuinitus cōsequēdā. **Q**uēadmodū sūma quedā in ligno siccitas ad penetraturū oleū ē parata. Oleū huic ibibitum, pabulus est ad ignē. Ad calorē dico pxime. Calor ipse luminis ē uehiculū: ac si lignū hoc eiusmodi sit, ut igne presente fulgeat, nō uratur: qualia quādoq; uidimus iam hoc exēplo uidebim⁹: utrū uel homo: uel aliud quiddā sub Luna, certis qbusdā præparamētis: partim quidē naturalib⁹: partim arte quęsitis, ui

talía: atq; etiã forte intellectualia quẽdam bona oportune quodãmodo desuper accipere possit. Verum quod hic ad religionẽ spectat discutiemus alibi: ubi Plotinus in medium hæc adducet Quod uero ad naturales spectat influxus, qualescunq; sint desuper uenientes: scito eos in nobis materiisq; nostris ita demũ per artẽ comparari posse: quãdo fomenta nobis nostrisq; ad illos natura subgesserit: cẽlũq; ad eosdẽ opportunus cõspirauerit. Nonne in ipso fẽtu natura ferus ipsius artifex: cũ certo quodã pacto corpusculum affecerit, figuraueritq;, hoc ipso statim præparamento, uelut esca quadam spũm ab uniuerso deducit: Perq; hunc uelut fomitẽ: uitam haurit atq; aĩam: Ac deniq; per certã animę speciem dispositionẽq;, corpus ita uiuens dignũ est præsentia mentis tandẽ donatę diuinitus. **U**biq; igit natura maga est, ut inqt Plotinus, atq; Sinesius, uidelicet certa quẽdã pabulis ubiq; certis inescans: non aliter q̃ centro terrę grauia trahẽs Lunę concauo leuía: Calore folia: humore radices: ceteraq; similiter. Quo quidem attractu secum ipso deuinciri mundum testantur sapiẽtes Indi, dicentes mundũ esse animal passim masculinum simul atq; feminã: mutuoq; mẽbrorum suorum amore ubiq; coire secum, atq; ita constare

DE VITA CAELITVS.

vinculum uero membrorum iesse per inſitã ſibi mentẽ: quę totã infuſa per artus agit molẽ, & magno ſe corpore miſcet. Hinc Orpheus naturam ipſam mundi, Iouẽq; mundanũ, marem appellat & femina. Viſq; adeo mutui partiũ ſuarũ cõiugii ubiq; mundus eſt auidus. Eſſe uero maſculinũ ſexum feminino ubiq; cõmixtum: declarat illinc quidẽ ordo ſignorũ. Vbi præcedẽs perpetuo deinceps ordine maſculinũ eſt: ſubſequẽs femininũ. Hinc uero arbores, atq; herbe: Quę etiam ſicut animalia utrũq; ſexũ habet. Mitto q; ignis ad aerẽ: aqua ad terram maſculi uicẽ tenet ad femina. Vt nõ mirũ ſit mēbra inter ſe mundana & oēs eius articulos, mutuũ coniugiũ cõcupiſcere. Quod & planetę conciliãt, partim qdẽ mares, partim uero femine. Præcipue uero Mercurius maſculus atq; femina hermiphroditri pater. ¶ Quod ſane aiaduertens agricultura, præparat agrum ſeminaq; ad celeftia dona. Et iſtioniũ qbusdã uitam plãtę propagat, & ad ſpeciẽ alterã meliorẽq; perducit. Similia quẽdã efficit medicus, & philicũ, & chyrgic⁹ in corpore noſtro, tũ ad noſtrã fouendã: tũ ad uniuerſi naturã uberius comparandã. Idẽ quoq; philoſophus naturalium rerũ aſtorũq; peritus, quem proprie magũ appellare ſolemus, certis quibus-

dam illicebris, cęlestia terrenis oportune quidę:
nec aliter inserens q̄ insitionis studiosus agrico-
la ueteri recentem stipiti surculū. Quod & Pro-
lemęus ualde pbat, affirmās eiusmodi sapiētę,
sic astrorū opus adiuuare posse: quęadmodum
agricola terrę uirtutē. Subiicit magus terrena cę-
lestibus, immo inferiora passim superiorib⁹: ut
propriās ubiq; fęminas suis marib⁹ fęcūdādas:
ut ferrū magneti trahēdū: ut camphorā aeri fer-
uētī fugendam: ut chrystallū Soli illuminādū: ut
sulphur & sublimē liquorē accendēdū flāmę: ut
oui testā uacuā & iplerā rore, Soli eleuādā: imo
ut ouum ipsū gallinę fouendū. ¶ Pręterea si-
cut nōnulli fouentes oua, etiā sine animalib⁹ ui-
tā illis ex uniuerso conciliāt: & sępe materias q̄s-
dam oportune parantes absq; ouis manifestisq;
feminibus, aialia procreāt: ut ex ocimo scorpio-
nē: apes ex boue: ex saluā auē merulę similē. Vi-
tam uidelicet a mūdo materiis certis oportunis
q; tēporibus adhibētes: Sic & ille sapiens ubi co-
gnouit quę materię, siue quales partim inchoa-
tę natura, partiz arte perfectę: & si sparsę fuerint
cōgregatę, qualē cęlit⁹ ifluxū suscipere possint:
has eo regnāte potissimū, colligit, preparat, ad-
hibet: sibiq; p eas cęlestia uēdicat. Vbicunq; enī
materia quędā sic supis exposita ē, sicut specula

DE VITA CAELITVS.

re uirtuz uultui tuo, pariesq; oppositus uoci, subito superne patit ab agente uidelicet potentissimo a potestate uitaeq; mirabili ubiq; praesente, uirtutemq; passione reportat. Non aliter q; & speculum imaginē representat ex uultu: & ex uoce paries Eccho. His ferme exemplis ipse Plotinus utit, ubi Mercuriū imitatus ait: ueteres sacerdotes, siue magos in statuis sacrificiisq; sensibilibus diuinū aliqd, & mirandū suscipere solitos. Vult autē una cū Trismegisto per materialia haec nō prope suscipi numina penit⁹ a materia segregata: s; mūdāna tm̄, ut ab initio dixi & Synesius approbat. Mūdāna inq; .i. uitam quandā, uel uirtale aliquid, ex aīa mūdi & spherarū aīs atq; stellarū uel et motum quendā, & uirtalem quasi praesentiā ex Demonibus. Immo interdū ipsos Demonas eiusmodi adesse materiis Mercurius ipse, quē Plotinus sequitur, inquit, Demonas aërios, nō caelestes: nedum sublimiores: statuasq; Mercuri⁹ ipse cōponit ex herbis, arborib⁹, lapidib⁹, aromatis naturalem uim diuinitatis (ut ipse ait) in se habentib⁹. Adiungit cant⁹ caelestibus siles: qbus ait eos delectari, statuisq; sic adesse diutius, & pdesse hominibus, uel obesse. Addit sapientes quōdā egyptios: qui & sacerdotes erant, cū non possēt rōnibus persuadere pplo esse Deos. .i. spūs aliquos

super hoies excogitasse magicū hoc illicitū, quo
Dēmonas alliciētes, in statuas eē numina decla-
rararēt. Sed Iamblich⁹ dānat ēgyptios q̄ Dēmo-
nas non solū ut gradus quosdam ad superiores
deos iuestigandos accepint: sed plurimū adora-
uerint. Chaldeos uero Dēmonibus non occu-
paros ēgyptiis antepōnit. Chaldeos inq̄ religio-
nis antistites. Nam astrologos tam Chaldeorū
q̄ Aegyptiorū quodāmō tentauisse Dēmonas p̄
harmonia cęlestem in statuas fictiles trahere su-
spicamur. Quod significare uidet astrolog⁹ Sa-
muel hebreus auctoritate Dauidis Bil astrolo-
gi frerus. Antiquos uidelicet fictores imaginum
fecisse statuas futura pronuciātes. Harmonia
uero cęlestiū his accōmodatā esse tradit, metal-
lum fundere ad hois pulchri formā, die Mercuri
hora tertiā. s. Saturni. Quādo Mercurius Sa-
turnū in aquario subit, in nona cęli plaga, uatici-
nium designante. Ascenditq̄ geminorū sidus si-
gnificans pphetas (ut aiunt) Mars a Sole cōbu-
ritur: nec Mercuriū intuet. Sol tamen aspicit cō-
iunctionis illius locū. Venus interea aliquē obri-
net angulum: occidentalis est & potēs. Luna ex
trigono gradū aspicit ascendentē: similiterq̄ Sa-
turnus. Hęc illi. Ego aut̄ primo qdem ex beati
Thomę sententia puro, si modo statuas loquen

DE VITA CAELITVS.

tes effecerint, non simplicē iptum stellarū in fluxum ibi formauisse uerba: Sed demonas. Deinde si forte cōtigerit eos in eiusmodi statuas ingredi, non arbitror hos ibi per celestē influxū fuisse de uincros: Sed spōte potius suis cultorib⁹ obsecutos; deniq; decepturos. Naz & natura superior ab inferiore ꝓciliat qdem aliqñ: Sed cohiberi neq;. Et dispositio illa siderū paulo ante descripta cōcurrere forte nō ꝓt. Quāuis autē Demones astronomica rōne statuis nō includant: tñ ubi per cultū eis exhibitū, ꝓntes extiterint, Porphyrius ait eos regul⁹ astronomicis oracula reddidisse: atq; iō frequēter ambigua. Et merito, qm̄ Iamblich⁹ ꝓbat prophetiā uerā, atq; certā, nec malis Demonibus cōuenire: nec humanis artib⁹, uel natura, sed spiratione diuina purgatis mentib⁹ ꝓuenire. Sed ad Mercurium: imo ad Plotinum iam reuertamur. Mercuri⁹ sacerdotes ait accepisse uirtutē a mundi natura cōuenientē: eamq; miscuisse. Secutus hunc Plotinus putat: totū id aīa mūdi cōciliante cōfici posse. Quaten⁹ illa nafaliū reꝝ formas, per seminales q̄sdā rōes sibi diuinit⁹ insitas generat, atq; mouet. Quas qdē rōnes appellat ēt Deos. Qm̄ ab ideis supremę mētis nunq̄ destituntur. Itaq; per rōnes eiusmodi aīam mundi facile se applicare materiis: q̄s formauit ab initio per

easdem: qñ magus uel sacerdos oportunis temporibus adhibuerit formas rerū rite collectas: qñ rōnem hanc, aut illā p̄p̄e spectant: sicut magnes ferrū: reubarbarum colerā: crocus cor: eupatorium spodiūq; iecur: spica muscusq; cerebrū. Fieri uero posse qñq; ut rationibus ad formas sic adhibitis, sublimiora quoq; dona descendant, quatenus rationes in aīa mundi coniunctę sunt intellectualibus eiusdē animę formis: atq; per illas diuinę mētis. ideis. Quod & Iamblichus approbat, ubi de sacrificiis agit. Qua de re alibi nos oportunius disputabimus. Vbi etiā apparebit, q̄ impura superstitio populi gētilis extiterit. Cōtra uero q̄ pura pietas euangelica fuerit: Quod magna ex parte in libro de religione christiana iam fecimus.

F I N I S.

¶ Apologia quędam. In qua de medicina. astrologia. uita mūdi. Itē de magis, qui Christum statim natum saluauerunt.

MARSILIVS Ficinus florentin⁹, dilectis
simis suis in ueritatis studio fratribus,
tribus Petris, Nero, Guiciardino, So-
derino, ter quaterq; salutē. Rectius modo Tripe-
tro q̄ tribus Petris fortasse dixissē. Sicut enī; ubi
palma est una nō faciūt plures in ea digitī, man⁹
ibi plures: sic uestra amici corpora tria nihil p̄-
hibere uident, quo minus unū efficiat Petrū una
uoluntas. ¶ Saper ille celestis patrię Christ⁹ raz
ingentē p̄creauit petrā, ut imenso huic edificio
ecclīę suę una hęc petra fūdādo sufficeret. Ego
quoq; tā grādes nactus sū diuina q̄dam sorte pe-
tras: ut tres nunc meo uel arduo satis edificio fa-
ciant. Nunc uobis amici nunc, si nescitis, arx illa
Palladis necessaria fore uidef: qua p̄cul a nobis
seuū ip̄iorum gigantū ip̄etum arceamus. Quā
obrem ur̄a primū arce tribus cōstructa Petris,
triū liberorū meorū uitā, uitę publicę succurrē-
tium munire decreui. ¶ Scitis (ut arbitror) me de
uita librū cōposuisse, in libellos tris diuisū. Quo-
rum p̄mus de uita sana. Scđus: de uita lōga. Ter-
tius: de uita celitus inscribet. Igit̄ esca tituli tam
suauis q̄ plurimos alliciet ad gustandū: Sed in nu-
mero tanto ignorantes pleriq; futuri sunt (ut ar-
bitror) maligni q̄q; non pauci. ¶ Ali⁹ ergo dicet,
nōne Marsilius est sacerdos? Est p̄fecto. Quid

igitur sacerdotibus cum medicina? Quid rursus cum astrologia cōmeriti? Alius item. Quid Christiano cum magia uel imaginibus? Alius autē, & quidem indignus uita, uitam iuidebit cęlo. Cuncti deniq; sic affecti, beneficio in eos nostro ingrati nimis erunt. Atq; aduersus charitatē nostram Qua uite, prosperitatiq; publicę pro ingenii facultate cōsulimus, nō pudebit esse crudeles. Cōmunis igit̃ erit uobis iste labor: Sed ut quodammodo leuior sit: tres. n. estis aduersū tres hostes distributū subire certamē. Nec inuectiua (nouī enī ingeniu uestrū) cōfurabitis iuectiuā: Sed alieni fellis amaritudinē: quę uestra suauitas est mirifica uestri mellis dulcedine supabitis. Principio candidissime Nere respōdeto primis, antiquissimos quondā sacerdotes fuisse medicos pariter & astronomos. Quod sane chaldeorū, persarum, egyptiorū testificantur hystorię. Ad nulum pręterea magis q̃ ad pium sacerdotem pertinere singularis charitatis officia: quę quidem in maximo omnium beneficio q̃ maxime lucent. Officiū uero pręstantissimū est proculdubio, quod & maxime necessariū: & imprimis ab omnibus exoptatur; efficere uidelicet, ut hominibus sit mēs sana in corpore sano. Id autē ita demū pręstare possumus, si coniungimus sacerdotio medicinā

APOLOGIA.

At quoniam medicina sine fauore celesti, quod & Hypocrates Galienusque confitentur, & nos experti sumus, sepius est inanis, sepe etiam noxia, nimirum ad eandem sacerdotis charitatem astronomia pertinet, ad quam pertinere diximus medicinam. Eiusmodi (ut arbitror) medicum honorari sacre legis iubent, quoniam propter necessitatem hunc altissimus procreauerit. Et Christus ipse uitae largitor, qui discipulis mandauit, languentes toto orbe curare, sacerdotibus quoque precipiet, si minus uerbis, ut illi quondam, mederi possint: saltem herbis & lapidibus medeantur. Quae si minus ipsa sufficient, oportuno quondam afflatu caeli conflare haec, & egroris adiuuere iubebit. Nam & ipse eodem afflatu caeli animalia passim ad suam quoque concitat medicinam: usque adeo uitae omnium abundantissime prouidet. Sic instinctu celesti diuinitus instigante, serpentes quidem maratro, hircines autem celidonia oculis medicantur: Aquilae uexatae partu aeritem lapide diuinitus inuenerunt, quo feliciter oua statim eniterentur. Itaque Deus ipse qui per caelum animalia quaeuis ad medicinas instigat: sacerdotes certe permittit non mercede inquam, sed charitate medicinis caelitus confirmatis morbos expellere. His uero tu deinceps plura etiam si expedierit ingenium tuum aculeis addes.

(Surge post hęc & tu Guiciardine uehemens:
atq; curiosiis ingeniis respondero, Magiam uel
imagines non probari quidē a Marfilio, sed nar-
rari, Plotinū ipsū interpretāte. Quod & scripta
plane declarāt, si equa mente legantur. Neq; de
magia hīc prophana, quę cultu Dęmonū nitiū,
uerbū quidē ullum asseuerari: Sed de magia na-
turali, quę rebus naturalib⁹ ad p̄sperā corporū
ualitudinē celestiū beneficia captat, effici mētio-
nem, quę sane facultas tā cōcedēda uideēt ingeni-
is legitime utentibus, q̄ medicina & agricultura
iure cōceditur. Tantoq; etiā magis, quāto perfe-
ctior est industria, terrenis celestia copulās. Ex
hac officina Magi oīm primī Christū statī natū
adorauerūt. Quid igit̄ expauescis Magi nomen
formidolose? Nomē euāgelio gratiosū. Qđ non
maleficū & ueneficū: sed sapiētem sonat & sacer-
dorem. Quid nam profiretur Magus ille uenera-
tor Christi prim⁹? Si cupis audire quasi qđā agri-
cola est: certe qđā mūdicola ē. Nec p̄pterea mū-
dū hīc adorat: quēadmodū nec agricola terram
Sed sicut agricola humani uictus gratia ad ae-
rem temperat agrum: sic ille sapiēs, ille sacerdos
gratia salutis humane inferiora mundi ad supe-
riora contemperat, atq; sicut oua gallinę, sic o-
portune terrena subiicit fouenda celo. Quod

8

APOLOGIA.

b

efficit sēp ipse deus: & faciēdo docz, suadetq; fa-
cere, ut a superis infima generent & moueātur,
atq; regant. Deniq; duo sūt magiꝝ genera. Vnū
qdem eorū, qui certo quodā cultu Demonas si-
bi ꝑciliant: Quorū opera freti fabricāt sepe por-
tenta. Hoc autē penitus explosū est, qñ princeps
huius mundi eiectus est foras. Alterum uero eo-
rum q naturales materias oportune causis subiū-
ciunt naturalibus mira qdam rōne formandas.

Prius quoq; artificiū species duę sūt. Altera q
dem curiosa: altera necessaria. Illa sane ad osten-
tationē superuacua fingit ꝑdigia: Ceu qñ Persa-
rum magi ex saluia sub fimo putrefacta dum Sol
& Luna scđam Leonis faciem occuparent/ eūdē
q gradū ibi tenerent, generabant auē merulę si-
milē: serpentina cauda: eamq; redactā in cinerez
infundebant Lāpadi. Vnde domus statī plena
serpentibus uidebat. Hoc aut tanq uanū & salu-
tinoxiū procul effugiendū. Tenenda tñ species
necessaria, cū astrologia copulans medicinā. Si
quis aurē pertinax ulterius instet, morē huic ita
gerito Guiciardine: ut ne legat hęc nra, nec intel-
ligat, nec meminerit, nec utat homo, si homo ē,
tanto bñficio prorsus indignus. Multa sunt ꝑꝛe-
terea q tu aduersus ingratā ignorantia in mediū
asserre tuo ingenio poteris. **Q**uid nā agis &

tu strenue Soderine noster? Tolerabis ne supstitiosos cęcosq; nescio quos futuros, qui uitaz in aialibus: uel abiectissimis: herbisq; uilissimis manifestam uident. In cęlo, in mūdo nō uident. Iam uero si homunciones isti uitā minimis concedūt mundi particulis, quę tandē dementia est? Quę inuidia? Nec nosse, nec uelle totū uiuere in quo uiuimus, & mouemur & sumus. Quod qđem canit Aratus: louem manifeste significās cōmunez corporis mūdani uitā. Per oportune nūc in hęc Arati uerba nescio quō uideor incidisse. Memini Lucam euangelistā: memini Paulum apłm his uerbis libenter uri. In q̄būs mundi uitam sapientes illi nō horrent. At uero supstitiosus qđā his obiiciet non facile conuinci ex uerbis eiusmodi Paulum assentiri, mundum hře aiam: Sed tantū subesse deo: ac nos in hoc ipso Deo uiuere. Esto igit̄. Ne noiemus in mundo qñ non placet aiam. Nomē aia sit pphantū. Licebit ne saltē uitā q̄lem cūq; dicere? Quā Deus ipse mūdi faber huic opi suo tā feliciter absoluto clementer ispirer. Qñqđem erga uilissima q̄q; niuētia non est auar⁹, Et quotidie per cęlū q̄ plurimis quę sūt in eo largissime pstat uitā. Dic amabo nōne uides boues & asinos, o bos, o asine, qui tacru quodā ex se uiuētia generāt esse uiuos? Si ergo hęc p̄terea, ex se

APOLOGIA.

uiua quedã aspectu etiã generarent, an nõ mĩro
 magis hæc uiuere iudicares: si quod mõ ipse iudi-
 cium, si quã uitã hēs. Cælũ terrę maritus nõ tan-
 git (ur cõis est opinio) terrã. Cum uxore nõ coir:
 sed solis siderũ suorũ quasi oculorum radiis un-
 diq; lustrat uxorẽ: lustrando fecundat, procreat
 q; uiuentia. Num ergo uitã uel intuendo largiēs
 ipsum in se propriã nullam habet uitã? Et qđ de-
 dit auĩ strutho uitã aspectumq; uiuificum: lon-
 ge est hoc ipso deterius. His tandẽ adductis in
 medium, nisi psuaseris superstitiosũ istum mitti-
 to semiuuũ: inmo uero non uiuũ. ¶ Proinde ut
 pluribus causam nr̃am patronis agamus, addito
 Petre mi Nere Amphionẽ illum nr̃m Landinum
 Christophorũ oratorez pariter & poetã. Ille no-
 ster Amphio suauitate mira celeriter lapidea ho-
 stium nostrorũ corda demolliet. ¶ Tu uero Gui-
 ciardine carissime compater, ito nũc, ito alacer,
 Politianum Herculem accersito. Hercules quõ-
 dam ubi periculosius certandum foret, uocira-
 bat Iolaum: Tu nunc similiter Herculem. Nosti
 profecto quod barbara monstra latiũ iam deua-
 stantia Politianus Hercules inuaserit, laceraue-
 rit, interemerit, q̃ acriter expugnet passim. Quã-
 tuto propugnet. Hic ergo uel centum hydrę
 capita nostris liberis minitantia statim ptunder

claua, flāmisq; cōburet. **V**enia mi dulcissime So-
derine: Surge age, Picū salutato Phoebē. Hūc
ego sepe Phoebū appello meū. Ille me Dionysi-
um uicissim atq; liberū. Fratres ergo sumus. Nū-
cia Phoebō meo, uenenosum cōtra nos pytho-
nem, ex palude iam iam emergentem. Tendat ar-
cum, obsecra precor. Confestim spicula iaculeŕ.
Intender ille protinus, scio quid loquar: uenenū
q; totum semel una nece necabit. **V**alete iam
feliciter amantissimi fratres mei, non ualitudine
tantum felici: Sed ipsa etiā felicitate digni. Libe-
torumq; meorū in lucem iam prodeuntium ua-
litudinem felicitatemq; curate. **XV. Septēbris**
M. CCCC. LXXXVIII. In agro Caregio.

Quod necessaria sit ad uitam securitas & trā-
quillitas animi.

MARSILIVS Ficin⁹ Dilectissimis i ue-
ritatis uenatiōe fratrib⁹ Bernardo Ca-
nifiano, Iohāni Canacio, Amerigo Cur-
fino Salutē. Cū p̄mis hic i uerbis uenationē quā-
dā instituissem⁹, merito forsā canes statim adhibui-
m⁹ & cursores. Apte qdē philosophātes appel-
lauimus uenatores, anhela sepe ueritatis idagi-
ne laborantes. Num etiā apte canes? Aptissime i-
quit in Republica Socrates. Philosophātes enī
uel legitimi sunt uel spurii. Ambo canes. Illi qui-

APOLOGIA.

dem ueritatem ipsam sagaciter inuestigant, mordicus inuentã tenent. Hi uero pro opinione lacerant, mordent, lacerant. Tantũ profecto canes inter philosophos sibi uendicant, ut non solum seipfos in sectam aliquam inseruerint: sed etiam sectam ipsi suã nomine Cynicã quandoq; conferint. Habet quinetiam suos achademia canes. Huc ergo uos sagaces achademię cães: huc uos uelocissimi cursores aduoco. Tris enĩ estis. Tres ergo nũc meos p̄cor defendite liberos adhuc teneriores, iter lupos (ut uereor) e uestigio pdituros. Currite inquã alacres: negocia enim nũc uobis optata mando, nõ curas. Georgiũ Benignũ Saluiatum cognoscitis meũ: Qui ueritatẽ illam per cuius nunc uos uestigia passim uenando discurritis, iãdiu est sagaciter assecutus. Qui & fratres suos Solis istar, maior ipse, miõres illustrat. Huic igitur, si quem lupoũ ululatu audieritis, nuntiate. Fortissimus ille Georgius omnes facile fugabit lupos, qui & uastũ draconẽ quãdoq; tráffixit. Ille me igitur, ille sollicitudine simul & uos cura leuabit. **S**olet enĩ inter uos aliquis, & quidẽ iam sepius dicere: nichil ad uitam salubrius experiri, q̄ magna cum securitate tempora deglutire. Ceteri uero dicẽti protinus arridere. Sed dic age Canaci quid nam hoc tuũ est totiẽs

repetitum? Tempora deuorare? Quid deniq; tibi uis? Non esse inquit, sed bibere potius. Non mandere, uel conterere: sed faucibus plenis igitur gitare. Siquidē tempus ipsū natura quędam est liquens (ut ita dixerim) atq; labilis. Lipientiū uero hęc est conditio: ut si cohibeas in angustum, subito perdas. Diffluunt enī coacta celeriterq; diffugiūt. Si aquam spongię imbitā forte cōpresseris, exprimes eam, statimq; disderges. Si latius hęc tenueris, retinebis. Multo magis aerem ignemq; & etherem. Hinc apud poetas frustra contendunt, qui ampla diuorū maniū ue simula tra ulnis capescere moliantur. Late admodū accipienda sunt latissima. Lipientia & amplissima sunt amplissime possidēda. Tunc certe grauiter nos premit angustia, quando animū ipsū morū q; eius naturaliter amplū redigimus i angustū. Quicūq; studia negociaq; pensitāt examussim: & in minima quęq; semper exactissime deterūt: uitam interea suam, heu suam uitam clam miseri conterunt. Recte igitur Pythagoras precepisse uiderur. Caue ne quando in angustū forte cohibearis, nihil cęlo amplius. Nihil est uitalius. Angustissima uicissim terra uitam habet in mundo q̄ minimā. Deniq; si cęlo temporeq; uiuimus, q̄to hęc latius absorbemus, tanto uiuimus & di-

APOLOGIA.

utius. **V**iuite ergo lati ab angustia procul o amici. Viuite leti. Letitia celum uos creauit sua. Quã suo quodam risu idest dilaratione, moru, splendore declarat: quasi gestiens. Letitia celum uos seruabit uestra. Ergo quotidie impreses uiuite leti. Nam sollicitudo presentiu, rapit uobis presens: preripitque futurum. Curiositas futurorum celeriter in preteritum uos traducit. Iterum igitur precor, atque iterum, uiuite leti. Nam fata sinunt: dum securi uiuatis. Sed ut reuera sine cura uiuatis, ne unam quidem hanc curam sumite: qua solliciti cureris unquam: qua potissimum diligentia curas efugiatis. **U**na enim cura hec mortalibus heu miseris omni cura cor urit. Negligite igitur diligentiam. Negligentiam uero diligite. Atque hanc etiam negligenter. Quoad licet uobis inquam, atque decet. **H**ec autem non tam ut sacerdos amici mando uobis, quam ut medicus. Nam absque hac una tantum medicinarum omnium uita medicine omnes ad uitam producendam adhibite, moriuntur.

XVI. Septembris. M. CCCC. LXXXVIII. In agro Caregio.

Tabula.

CAPITVLA PRIMI LIBRI QVI TRACTAT DE VITA SANA.

¶ Prohemium in quo etiam agitur sanitatē mētis sanitati corporis anteponendam.	
Nouem studiosorum duces.	Cap. I.
Quam diligens habenda cura sit cerebri. cordis. stomachi spiritus.	cap. II.
Litterati pituitę & atrę bili obnoxii sūt.	cap. III.
Quot sint causę quibus litterati melācolici sint uel fiant.	cap. IIII.
Cur melancolici ingeniosi sint, & quales melancolici sint eiusmodi: quales contra.	cap. V.
Quo pacto atra bilis pducatur ingenio.	cap. VI.
Quiq; sunt precipui studiosorū hostes. pituita. atra bilis. coit ⁹ . satiētas. matutin ⁹ sōn ⁹ .	cap. VII.
Quę sit hora inchoandis studiis oportunior: q; ue continuandi modus.	cap. VIII.
Quomodo sit uitanda pituita.	cap. IX.
Qua ratione uitāda sit atra bilis.	cap. X.
Cura stomachi.	cap. XI.
De his q; fouēt mēbra p̄cipua uires sp̄s.	cap. XII.
Medicinę contra pituitam.	cap. XIII.
Destillatio atq; eius cura.	cap. XIIIII.
Dolor capitis & cura eius.	cap. XV.
De cura uisus.	cap. XVI.
	A

De gustu instaurando.	cap. XVII.
De exacta atq; bilis cura.	cap. XVIII.
De sirupis.	cap. XIX.
De pilulis.	cap. XX.
De medicina liquida.	cap. XXI.
De sanguinis missione.	cap. XXII.
De electuariis.	cap. XXIII.
De nimia uigilia.	cap. XXIII.
De hebetudine atq; obliuione.	cap. XXV.
Corporeum quidem spiritum cura. Incorporeū uero cole: ueritatē deniq; uenerare. Primum medicina Pręstat. Secundū disciplina moralis. Tertium uero religio.	cap. XXVI.

¶ **PROHEMIVM** in librum secundū de uita longa. Capitula eiusdem libri.

Ad perfectionem scientię necessaria est uita longa: quā etiā diligentia pręstat. cap. I.

Vitalis calor nutritur humore: quo deficiēre fit resolutio: quo excedēte fit suffocatio. cap. II.

Quō temperandus calor ad humorem atq; uicissim quodam Mineruę concilio. cap. III.

Quibus de causis arefcit humor naturalis: uł pe regrinus exundat. Et q̄necessaria sit ad uitā perfectā digestio. cap. III.

Sanguis & humor accōmodatus uitę aerius eē

debet, qualitate temperatus: substantia medius
atq; tenax. cap. V.

Communis comedendi bibendique regula, & q̄
litas epularum. cap. VI.

Ne utaris alimentis quę cito putrescunt: nec in
eiufmodi regionibus habites: Vinum & triticū
pręceteris elige: Putrefactionem & resolutionē
fuge. cap. VII.

Dieta: uictus medicina senum. cap. VIII.

Naturę aromatum & cordialium necessarię: &
rursum qualis senum uictus. cap. IX.

De auro & aureis alimentis: & recreatione se-
num. cap. X

De usu lactis funguinis que humani pro uita se-
num. cap. XI.

Dieta, habitatio, cōsuetudo senum. cap. XII.

Quę aduincula senes a planetis accipiant ad
omnia membra fouenda Vbi memento passulas
uvas piguefacere iecur atq; corroborare, quod
maximum est uitę subsidium. cap. XIII.

Confabulatio senum sub Venere per uirentia
prata. cap. XIII.

Mercurius alloquitur senes, & consulit eis circa
uoluptatē. odores. cantus. medicinas. cap. XV.

Confirmatio superiorū: & q̄ deuitare debemus
assiduā cogitationē & coitum. cap. XVI.

De medicinis senium, & de habitatione iterū at
que dieta. cap. XVII.

De nutrimento spiritus, & conseruatione uite
per odores. ubi in hoc capitulo de usu mellis di-
cit. Memento rosaceū mel solidū & liqdū senib⁹
conseruandis accōmodatissimū. cap. XVIII.

Magorū medicina pro senibus. cap. XIX.

De periculis euitandis ex quolibet uite septēna-
rio imminentibus. cap. XX.

PROHEMIUM in librum tertium de uita celi
tus.

¶ Capitulo eiusdem libri.

In quo consistat secundum Plotinum uirtus fa-
uorem celitus attrahens scilicet in eo q̄ aia mun-
di & stellarum demonūq; animę facile allicitū-
tur corporū formis accōmodatis. cap. I.

De concordia mundi. de natura hominis secun-
dum stellas. quomodo fiat attractus ab unaq; q;
stella. cap. II.

Inter animam mundi, & corpus eius manifestus
est spiritus eius, in cuius uirtute sunt q̄ttuor ele-
menta. Nos uero per spiritū nostrum hunc pos-
sumus haurire. cap. III.

Spūs n̄r haurit mūdi sp̄m per r adios solis & io-
uis: q̄tenus ipse fit solaris, & iouialis. cap. III.

Tres gratię sunt. Iuppiter, & Sol, & Venus. Iup-

pitur est gratia geminarum media & maxime nobis accommodata. cap. V.

De uirtute in nobis naturali, uitali, animali: & per quos planetas adiuuentur & quomodo per aspectum lunę ad solem, & Venerem: maxime uero ad iouem. cap. VI.

Quomodo membra foueantur in nobis per cõparationem lunę ad signa & ad stellas fixas. cap. VII.

De uirtutibus & usu stellarum fixarum. cap. VIII.

Dignitates planetarum in signis ad usum medicinarum obseruandę. cap. IX.

Quomodo planetis uti debeamus in medicinis. cap. X.

Quibus modis spiritus noster haurire plurimum potest de spiritu uirarum mundi: Et quomodo planetę spiritum procreant atque recreant: & qualia ad unum quęque planetam pertinent. cap. XI.

Res naturales atque etiam artificiose habent uirtutes a stellis occultas: per quas spiritum nostrum stellis eiusdem exponunt. cap. XII.

De uirtute imaginum secundum antiquos, atque medicinarum cęlitus acquisita. cap. XIII.

Ordines rerum a stellis pendentium ut Solarium atque similia: & quomodo spiritus fiat solaris. cap. XIII.

De uirtute imaginum secundum antiquos atque medicinarum: & quomodo medicinę sint longe ualidiores quam imagines. cap. XV.

De potestate cęli. De uiribus radiorũ, unde uim
fortiri putentur imagines. cap. XVI

Quã uí hñt figurę in cęlo atq; sub cęlo. ca. XVII

Quales cęlestium figuras antiqui imaginib⁹ im-
primebant, ac de usu imaginum. cap. XVIII.

De fabricanda uniuersi figura. cap. XIX.

Quantam imagines uim habere putentur in spi-
ritum, & spiritus in eas: & de affectu utentis &
operantis. cap. XX.

De uirtute uerborum, atq; cantus ad beneficiũ
cęleste captandum. Ac de septem gradibus per-
ducentibus ad cęlestia. cap. XXI.

Quomodo septem modis nos cęlestibus accõ-
modare possumus: & quibus Saturnus sit male-
ficus: quibus propitius: quos Iuppiter a Satur-
no defendat: quomodo cęlum agat in spiritum,
& corpus, & animam. cap. XXII.

Vt prospere uiuas, agasq; imprimis cognosce in-
genium: sidus: genium tuum: & locum eisdem cõ-
uenientem. hic habita. professionem sequere na-
turalem. cap. XXIII

Qua ratione litterati cognoscant ingenium su-
um: sequentibus uictum spũi cõsentaneũ ca. XXIII

Astronomica diligentia in liberis procreandis.
In preparandis epulis. In edificiis, & habitatio-
ne atq; uestib⁹. Et qũtũ curare talia liceat. ca. XXV

Quomodo per inferiora superioribus exposita
deducantur superiora. Et per mundanas mate-
rias mundana potissimū dona. 2cap. XXVI.

— 000

1 111/11 1

2

1 *

+

1/1

C'est le premier fille de mad mo de
 Cayenne de morte de mad mo de la par p
 600 me 67 2

M r Jean ~~Coumban~~ ~~ne~~

